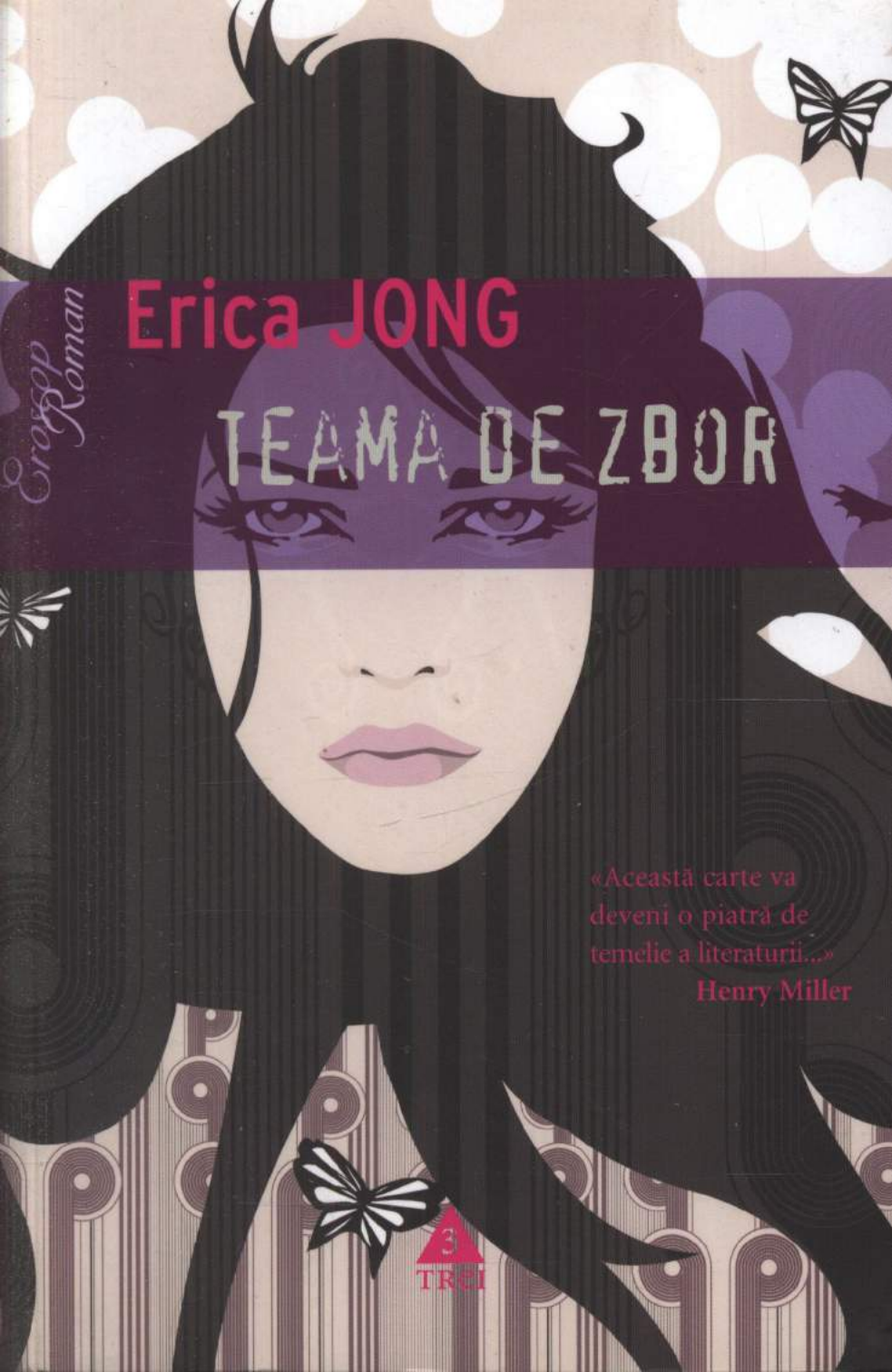
Erica JONG
TEAMA DE ZBOR
Eros&Co
Roman
«Această carte va deveni o piatră de temelie a literaturii...»
Henry Miller
3
TREI

Eroscop

Colecție coordonată de
Magdalena Mărculescu
&
Pascal Bruckner

ERICA JONG

TEAMA DE ZBOR

Traducere din engleză și note de
Monica Vlad

Postfață de
Erica Jong

3
TREI

EDITORI
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

DIRECTOR EDITORIAL
Magdalena Mărculescu

COPERTA
Faber Studio (S. Olteanu, B. Haţeganu, D. Dumbrăvician)
Foto: GULLIVER, TRADE SRL

REDACTOR
Domnica Drumea

DIRECTOR PRODUCŢIE
Cristian Claudiu Coban

DTP
Marian Constantin

CORECTURĂ
Rodica Petcu
Eugenia Ursu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
JONG, ERICA
Teama de zbor / Erica Jong ; trad.: Monica Vlad. –
Bucureşti : Editura Trei, 2009
Bibliogr.
ISBN 978-973-707-359-4
I. Vlad, Monica (trad.)
821.111(73)-31=135.1

Titlul original: Fear of Flying
Autor: Erica Jong

Copyright © 1973, 2001 by Erica Mann Jong

Copyright © Editura Trei 2010
pentru ediţia în limba română

C.P. 27–0490, Bucureşti
Tel./Fax: +40 21 300 60 90
e-mail: comenzi@edituratrei. ro
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-359-4

Pentru
Grace Darling Griffin

Și pentru bunicul meu,
Samuel Mirsky

Mulţumesc curajoşilor mei editori: Aaron Asher şi Jennifer Josephy. Şi mulţumesc Fundaţiei Naţionale pentru Arte pentru o subvenţie care m-a ajutat mult. De asemenea, mulţumirile mele se îndreaptă spre: Betty Anne Clark, Anita Gross, Ruth Sullivan, Mimi Bailin şi Linda Bogin. Şi mulţumesc în special muzei care a stat cu mine tot timpul şi care mi-a dat o cameră a mea de la bun început.

Ah, dragostea femeilor! Știm doar
Că-i lucru minunat, dar și de groază,
Căci ele joacă totul pe un zar
Și, dacă pierd, își pierd și-a vieții rază
Și tot trecutul li-i un crunt calvar.
Dar răzbunarea-n suflete li-i trează
Și, iuți, tigroaice, ucigașe sunt:
Ne chinuie, dar suferă mai crunt.

Și au dreptate, căci bărbatul care
Nedrept e cu bărbații, și cam des,
Pentru femei e veșnică trădare;
Fățarnice ajung de triste ce-s;
Soții ajung, vândute-n casă mare,
Și doar c-un soț ingrat s-au fost ales,
Copii, alt hoț amant, rugi, toalete —
Și gata-i viața — plină de regrete,

Își iau amanți, ajung bețive ori
Bigote; altele își văd de casă.
Fug unele cu-amanții, deseori,
Pierzând o aparență virtuoasă.
Fac altele risipă de splendori,
Dar starea nefirească le apasă
Și în palat, și în bordei sărman.
Rar, câte una scrie și-un roman.

Lord Byron (din *Don Juan)*[*]

* Traducere de Aurel Covaci, *Opere*, Don Juan, Ed. Univers, 1987.

1
ÎN DRUM SPRE CONGRESUL VISELOR SAU SEXUL FĂRĂ OPRELIŞTI

Bigamia e să ai un soţ în plus.
Monogamia e acelaşi lucru.
— Anonim (o femeie)

Eram 117 psihanalişti în cursa Pan Am către Viena şi fusesem tratată de cel puţin şase dintre ei. Şi căsătorită cu al şaptelea. Numai bunul Dumnezeu ştie — poate că era fie un tribut adus incompetenţei psihiatrilor, fie propria-mi incapacitate glorioasă de a fi psihanalizată cea care mă făcea acum, dacă e posibil, mai speriată de zbor decât atunci când îmi începusem aventurile psihanalitice, cu treisprezece ani în urmă.

Soţul meu mă apucă terapeutic de mână în momentul decolării.

— Hristoase — e rece ca gheaţa, zise el.

Trebuie să fi cunoscut deja simptomele din moment ce îmi ţinuse mâna în atâtea alte zboruri. Degetele de la mâini (şi de la picioare) îmi îngheaţă, stomacul îmi urcă în cutia toracică, temperatura din vârful nasului coboară

la acelaşi nivel cu cea a degetelor, sfârcurile mi se întăresc şi salută partea din interior a sutienului (sau, în cazul ăsta, a rochiei — din moment ce nu port sutien), şi timp de un minut în care panica pune stăpânire pe mine, inima mea şi motoarele se contopesc pe când încercăm să dovedim din nou că legile aerodinamicii nu sunt nişte superstiţii nefondate deşi, în adâncul sufletului meu, *ştiu* că sunt. Diabolicele INFORMAŢII CĂTRE PASAGERI nu mai au importanţă, se întâmplă să fiu convinsă că doar propria mea concentrare (şi cea a mamei mele — care întotdeauna pare că *se aşteaptă* ca odraslele ei să moară într-un accident de avion) menţine această pasăre mare în înalturi. Mă felicit la fiecare decolare reuşită, însă nu cu prea mult entuziasm, pentru că e şi parte din religia mea faptul că în momentul în care devii mult prea sigur pe tine şi *o laşi mai moale* cu teama de zbor, avionul se prăbuşeşte imediat. Vigilenţă permanentă, ăsta e motto-ul meu. O stare de optimism precaut ar trebui să predomine. În realitate, starea mea e mai bine descrisă drept pesimism precaut. OK, îmi spun, se *pare* că am părăsit pământul şi suntem în nori, însă pericolul nu a trecut. Aceasta e, de fapt, partea cea mai periculoasă. Chiar aici, deasupra Golfului Jamaica, unde avionul se înclină şi se întoarce, şi indicatorul luminos „No smoking“ dispare. Acesta poate foarte bine să fie locul unde coborâm cu o viteză uimitoare şi ne prefacem în mii de bucăţi arzânde. Deci continui să mă concentrez foarte tare, pentru a ajuta pilotul (o voce liniştitoare cu accent din Vestul Mijlociu, pe nume Donnelly) să piloteze grozăvia asta cu 250

de pasageri. Îi mulţumesc lui Dumnezeu pentru tunsoarea lui periuţă şi pentru accentul lui din centrul Americii. Newyorkeză cum sunt, n-aş avea niciodată încredere într-un pilot cu accent newyorkez.

De îndată ce indicatorul luminos cu centura de siguranţă dispare şi oamenii încep să se mişte de colo-colo în interiorul avionului, arunc nervoasă o privire în jurul meu ca să văd cine se află la bord. E o psihanalistă genul mamă cu sânii mari, pe nume Rose Schwamm-Lipkin, cu care am avut de curând o discuţie referitoare la faptul dacă ar trebui sau nu să renunţ la psihanalistul pe care îl am în prezent (şi care nu e, slavă Domnului, de faţă). Mai este dr. Thomas Frommer, severul expert teuton în *Anorexia Nervosa*, care a fost primul psihanalist al soţului meu. Este prezent amabilul şi grăsuţul dr. Arthur Feet Jr., care a fost al treilea (şi ultimul) psihanalist al prietenei mele, Pia. Mai este de faţă insistentul dr. Raymond Schrift, un bărbat micuţ care îi face semn cu mâna unei stewardese blonde (pe nume „Nanci") de parcă ar fi un taxi. (Am fost pacienta doctorului Schrift timp de un an memorabil, când aveam vreo paisprezece ani şi voiam să mor prin înfometare drept pedeapsă pentru că mă masturbasem pe canapeaua din camera de zi a părinţilor. El tot insista că acel cal pe care îl visam era tatăl meu şi că o să-mi vină iar ciclul doar dacă o să „ackzept că sunt vemeie"). E zâmbitorul şi pleşuvul dr. Harvey Smucker, la care am fost la o consultaţie când primul meu soţ a decis că era Iisus Hristos şi a început să ameninţe că o să meargă pe apa lacului din Central Park. E filfizonul cu haine

la comandă, dr. Ernest Klumpner, presupusul „eminent teoretician“ a cărui ultimă carte e un studiu de psihanaliză asupra lui John Knox. Mai este dr. Stanton Rappoport-Rosen, cu barba lui neagră, care de curând şi-a câştigat notorietatea în cercurile psihanaliştilor din New York, în momentul în care s-a mutat la Denver şi şi-a extins sfera de activitate, creând aşa-numita „Ski-terapie extinsă de grup“. Este prezent şi dr. Arnold Aaronson, care se preface că joacă şah pe o tablă magnetică cu noua lui soţie (care a fost pacienta lui până anul trecut), cântăreaţa Judy Rose. Ambii se uită pe furiş în jurul lor să vadă cine îi priveşte — şi pentru o clipă, ochii mei şi ai lui Judy Rose se întâlnesc. Judy Rose a devenit faimoasă în anii cincizeci pentru că a înregistrat o serie de balade satirice referitoare la viaţa pseudointelectuală din New York. Cu o voce plângăreaţă şi deliberat lipsită de muzicalitate, a cântat saga unei fete evreice care merge la cursuri la New School, citeşte Biblia pentru proză, discută despre Martin Buber în pat şi se îndrăgosteşte de psihoterapeutul ei. Acum a devenit una cu rolul pe care l-a creat.

În afară de psihanalişti, soţiile lor, echipajul şi câţiva amărâţi de profani, mai erau şi câţiva copii ai psihanaliştilor care veniseră şi ei în această călătorie. Fiii doctorilor erau în mare parte nişte adolescenţi cu moace ursuze, pantaloni evazaţi şi păr până la umeri care îşi priveau părinţii cu un grad de cinism şi dispreţ aproape palpabil. Mi-am adus aminte de mine călătorind în străinătate cu părinţii mei, adolescentă fiind, şi cum încercam întotdeauna să mă prefac că ei nu erau cu mine. Am încercat să

mă pierd de ei la Luvru! Să-i evit la Uffizi! Să pierd timpul singură cu o sticlă de Coca-Cola în faţă într-o cafenea din Paris şi să mă prefac că oamenii aceia gălăgioşi de la masa alăturată nu erau — deşi evident că erau — părinţii mei. (Mă prefăceam, cum să spun, că eram o exilată a Generaţiei Pierdute, cu părinţii care stăteau la doar un metru depărtare de mine.) Şi iată-mă înapoi în propriul trecut, într-un vis urât sau într-un film prost: *Psihanalistul* sau *Fiul Psihanalistului*. Un avion plin cu psihiatri şi adolescenţa mea peste tot în jur. Aruncată într-un punct înalt în spaţiu, deasupra Atlanticului, cu 117 psihanalişti care, mulţi dintre ei, auziseră povestea mea lungă şi tristă şi niciunul nu şi-o amintea. Un început ideal pentru coşmarul ce avea să devină această excursie.

Eram în drum spre Viena şi ocazia era una istorică. Cu câteva secole în urmă, cu câteva războaie în urmă, în 1938, Freud şi-a părăsit faimoasa cameră de consultaţii de pe Berggasse când naziştii i-au ameninţat familia. În timpul anilor celui de-al Treilea Reich, orice simplă pomenire a numelui său era interzisă în Germania, şi psihanaliştii au fost expulzaţi (dacă au avut noroc) sau gazaţi (dacă n-au avut). Acum, cu mare ceremonie, Viena îi reprimea cu braţele deschise pe psihanalişti. Inaugurau chiar un muzeu închinat lui Freud, în vechea sa cameră de consultaţii. Primarul Vienei avea să-i întâmpine şi o recepţie avea să se ţină în pseudogoticul Rathaus al Vienei. Atracţiile includeau mâncare gratis, *Schnaps*-uri gratis, croaziere pe Dunăre, excursii în podgorii, cântece, dansuri, şarade, seminarii şi cuvântări şi o excursie în

Europa. Şi cel mai important, avea să fie multă *Gemütlichkeit*[*] austriacă de bună calitate. Oamenii care au inventat *schmaltz*-ul[**] (şi crematoriile) aveau să le arate psihanaliştilor cât de primitori erau ei.

Bine aţi revenit! Bine aţi revenit! Cel puţin aceia dintre voi care aţi supravieţuit Auschwitz-ului, Belsen-ului, London Blitz-ului şi cooptării Americii. *Willkommen!* Austriecii sunt fermecători înainte de toate.

Organizarea acestui congres la Viena fusese o dezbatere aprinsă timp de mulţi ani, şi mulţi dintre psihanalişti veniseră aici fără prea mare tragere de inimă. Antisemitismul era o parte a problemei, însă exista şi posibilitatea ca studenţii radicali de la Universitatea din Viena să protesteze în stradă. Psihanaliza nu se afla în graţiile noilor membri de stânga, fiind prea „individualistă". Nu făcea nimic, ziceau ei, ca să participe la „efortul lumii întregi de a urca pe culmile comunismului".

Mi se ceruse de către o publicaţie nouă să studiez îndeaproape toate aspectele amuzante şi jocurile de culise ale congresului şi să scriu un articol satiric despre aceste lucruri. Mi-am început investigaţia apropiindu-mă de dr. Smucker lângă bufet, unde una dintre stewardese îl servea cu o cafea. Mă privi fără a schiţa nici cel mai mic gest că mă recunoaşte.

— Ce simţiţi în legătură cu faptul că psihanaliştii se întorc la Viena? am întrebat cu cea mai binedispusă voce a mea, de doamnă care ia un interviu.

* Cuvânt de origine germană adoptat în limba engleză — cordialitate; atitudine prietenoasă.

** (În germ. în orig.) — muzică sau artă sentimentală şi înflorată.

Dr. Smucker părea să fi rămas înmărmurit de şocanta intimitate a întrebării. Mă privi lung şi scrutător.

— Scriu un articol pentru o publicaţie nouă, intitulată *Voyeur*, am zis.

Mi-am imaginat că măcar o să schiţeze un zâmbet la auzul numelui publicaţiei.

— Ei bine, zise Smucker cu indiferenţă, ce simţiţi *dumneavoastră* în legătură cu asta?

Şi se duse bălăbănindu-se către soţia lui măruntă şi oxigenată, îmbrăcată cu o rochie albastră tricotată, cu un aligator verde deasupra sânului ei drept (şi albastru).

Ar fi trebuit să-mi dau seama. De ce psihanaliştii răspund întotdeauna la o întrebare cu altă întrebare? Şi de ce ar trebui să fie noaptea asta diferită de altă noapte — în ciuda faptului că zburăm într-un 747 şi mâncăm mâncare ne-cuşer?

„Ştiinţa evreiască", aşa cum o numesc antisemiţii. Să întoarcă orice întrebare cu fundul în sus şi să o vâre în fundul celui care întreabă. Psihanaliştii par cu toţii talmudişti daţi afară de la seminar în primul an. Mi-am adus aminte de unul dintre gagurile preferate ale bunicului meu:

Î: „De ce răspunde întotdeauna un evreu la o întrebare cu o întrebare?"

R: „Şi de ce n-ar trebui un evreu să răspundă la o întrebare cu o întrebare?"

Deşi, în ultimă instanţă, lipsa de inventivitate a psihanaliştilor a fost ceea ce m-a doborât pe mine. OK, am fost ajutată mult de primul — neamţul care urma să ţină

o prelegere la Viena —, însă era o specie rară: spiritual, autoironic, nepretenţios. Nu avea niciuna dintre fixaţiile clare şi precise care fac ca până şi cei mai străluciţi psihanalişti să pară atât de pompoşi. Însă ceilalţi la care am fost s-au dovedit a avea fixaţii uimitor de puternice. Calul pe care îl visezi e tatăl tău. Aragazul pe care îl visezi e maică-ta. Mormanele de rahat pe care le visezi sunt, în realitate, psihanalistul tău. Chestia asta se numeşte *transfer.* Nu?

Visezi că îţi rupi piciorul pe pârtia de schi. De fapt, tocmai ţi-ai rupt piciorul pe pârtia de schi şi zaci pe canapea cu un ghips de patru kilograme şi jumătate care te ţine închisă în casă câteva săptămâni bune, însă îţi oferă şi o nouă şi frumoasă perspectivă degetelor de la picioare şi a drepturilor civile ale paraplegicilor. Însă piciorul rupt din vis reprezintă propriul tău „organ genital mutilat". Ai vrut întotdeauna să ai penis şi acum te simţi vinovată că ţi-ai rupt *intenţionat* piciorul ca să poţi avea plăcerea condamnatului, nu?

Nu!

OK, hai să lăsăm deoparte chestiunea cu „organul genital mutilat". Oricum, e de domeniul trecutului. Şi să uităm de maică-ta, aragaz, psihanalist şi mormanul de rahat. Ce ne mai rămâne în afară de miros? Nu vorbesc de primii ani de psihanaliză când te străduieşti din greu să-ţi descoperi nebunia ca să termini o treabă, în loc să îţi dedici *întreaga* viaţă nevrozei tale. Vorbesc de momentul când atât tu, cât şi soţul tău aţi fost psihanalizaţi cât vă puteţi voi aduce aminte, şi s-a ajuns în punctul în care

nicio decizie, indiferent cât de mică ar fi, nu poate fi luată fără ca ambii psihanalişti să aibă o întrunire pe un nor, deasupra capului tău. Te simţi mai degrabă ca războinicii troieni din *Iliada*, cu Zeus şi Hera luptându-se deasupra lor. Vorbesc de vremea când mariajul tău devine un *menage à quatre.* Tu, el, psihanalistul tău, psihanalistul lui. Patru în pat. Această imagine cu siguranţă e una demnă de filme XXX.

Eram în această stare de cel puţin un an. Orice decizie era înaintată psihiatrului sau supusă procesului de despicare a firului în patru. Ar trebui să ne mutăm într-un apartament mai mare? „Mai bine să vedem despre ce e vorba, mai întâi.“ (Eufemismul lui Bennett pentru: înapoi pe canapea.) Ar trebui să facem un copil? „Mai bine să analizăm lucrurile, mai întâi.“ Ar trebui să ne înscriem la un alt club de tenis? „Mai bine vedem despre ce e vorba, mai întâi.“ Ar trebui să divorţăm? „Mai bine schimbăm complet *înţelesul subconştient* al divorţului, mai întâi.“

Adevărul era că ajunseserăm în acel moment crucial dintr-o căsătorie (cinci ani şi cearşafurile pe care le-ai primit ca dar de nuntă tocmai s-au subţiat), când e timpul să hotărâţi dacă să vă cumpăraţi cearşafuri noi, să faceţi poate un copil şi să trăiţi cu nebunia celuilalt până când moartea vă va despărţi — sau să renunţaţi la stafia mariajului (să aruncaţi cearşafurile) şi să reîncepeţi să faceţi sex la întâmplare şi cu alte persoane.

Decizia era, bineînţeles, complicată şi mai mult de psihanaliză — ipoteza de bază a psihanalizei fiind aceea că (şi nu te sinchisi de toate dovezile care îţi arată

contrariul) eşti permanent din ce în ce mai bine. Refrenul sună ceva de genul:

— Oh-eram-auto-distructivă-când-m-am-măritat-cu-tine-iubitule-da'-sunt-mult-mai-sănătoasă-acum-um-um-um.

(Presupunând că ai putea să găseşti altul mai bun, mai tandru, mai frumos, mai deştept şi poate mai norocos la bursa de valori.)

La care se poate replica:

— Oh-uram-toate-femeile-atunci-când-m-am-îndrăgostit-de-tine-iubito-da'-sunt-mult-mai-sănătos-acum-um-um-um.

(Presupunând că *el* ar putea să găsească alta mai tandră, mai frumoasă, mai deşteaptă, mai bună gospodină şi care urmează să moştenească grămezi de „caşcaval" de la tatăl ei.)

— Maturizează-te, Bennett, bătrâne, spuneam — (ori de câte ori îl bănuiam că avea astfel de gânduri) — probabil că o să te căsătoreşti cu cineva mai falic, mai castrat şi mai narcisic decât mine.

(Prima tehnică atunci când eşti nevasta unui psihiatru e să ştii cum să le arunci înapoi tot jargonul ăla al lor, în momente alese cu grijă.)

Însă şi eu aveam acele gânduri, şi dacă Bennett o ştia, nu o lăsa să se vadă. Ceva părea a fi foarte nelalocul său în legătură cu mariajul nostru. Vieţile noastre mergeau în paralel ca şinele de tren. Bennett îşi petrecea toată ziua la birou, la spital, la psihoterapeut, şi apoi serile iar la birou, de obicei până la nouă sau zece. Eu predam vreo

câteva zile pe săptămână şi scriam în restul timpului. Orarul meu era lejer, scrisul epuizant, iar când Bennett ajungea acasă, eram gata să ies în oraş şi să mă dezlănţui. Am avut parte de multe momente de singurătate, de multe ore lungi, singură cu maşina de scris şi cu fanteziile mele. Şi păream să întâlnesc bărbaţi peste tot. Lumea părea înţesată de bărbaţi disponibili şi interesanţi într-un fel în care nu fusese înainte de a mă căsători.

Şi oricum, care *era* treaba cu măritişul? Chiar dacă îţi iubeai soţul, tot venea acel an inevitabil când a face sex cu el devenea la fel de lipsit de haz ca brânza Velveeta: gustoasă, îngraşă chiar, însă nu aduce acel fior în papilele gustative, acel hotar între dulce şi amar, acel gust de aventură. Şi tânjeşti după un Camembert răscopt, o excelentă brânză de capră: suculentă, cremoasă, îndrăcită.

Nu eram împotriva căsătoriei. De fapt, credeam în ea. Aveam nevoie de un foarte bun prieten într-o lume ostilă, de o persoană căreia să-i fiu credincioasă indiferent de orice, de o persoană care să-mi fie întotdeauna credincioasă. Însă ce era de făcut cu toate celelalte dorinţe pe care, după un timp, căsătoria nu făcea nimic ca să le domolească? Neastâmpărul, foamea, furnicăturile în stomac, furnicăturile în păsărică, dorinţa de a fi „umplută“, de a fi futută în fiecare găurică, dorul de vin spumant sec şi săruturi umede, de mirosul bujorilor dintr-o mansardă într-o noapte de iunie, de lumina de la capătul pontonului din *Gatsby*… Nu de *lucrurile* acelea, de fapt — pentru că ştiai că cei foarte bogaţi sunt mai plictisitori decât tu şi cu mine —, ci de ceea ce acele lucruri *evocau.* Vocabularul

sarcastic şi dulce-amar al cântecelor de dragoste ale lui Cole Porter, versurile triste şi sentimentale ale lui Rodgers şi Hart, toate prostiile romantice după care tânjeai cu jumătate de inimă şi îţi băteai joc cu amărăciune cu cealaltă jumătate.

Să creşti şi să devii femeie în America. Ce mai responsabilitate! Creşti şi urechile îţi sunt împuiate cu reclame pentru cosmetice, cântece de dragoste, cu rubrici de sfaturi din reviste dedicate femeilor, cu târfoscoape, cu bârfe de la Hollywood şi cu dileme morale în serialele TV. Cu litanii pe care ţi le cântă cei care fac reclamă la o viaţă mai bună! Ce mai catehisme ciudate!

„Fii blândă cu fundul tău." „Îmbujorează-te ca şi cum ai fi emoţionată cu adevărat." „Iubeşte-ţi părul." „Vrei un corp mai frumos? Îl vom rearanja pe cel pe care-l ai." „Acea strălucire de pe chipul tău ar trebui să provină de la el, şi nu de la pielea ta." „Ai făcut cale lungă, baby." „Cum să ai succes cu orice bărbat din zodiac." „Stelele şi senzualitatea ta." „Unui bărbat căruia i se spune Fustangiul." „Un diamant este pentru totdeauna." „Dacă te preocupă să faci duş după…" „Lungimea şi dezinvoltura merg mână în mână." „Cum am rezolvat problema mirosului intim." „Lady, fii dezinhibată!" „Orice femeie plină de viaţă iubeşte Chanel No. 5." „Cum poate o fată timidă să aibă relaţii intime?" „*Femme*, i-am dat numele tău."

Ceea ce păreau să sugereze toate reclamele şi toate târfoscoapele era că, dacă erai *suficient* de narcisică, dacă te îngrijeai de mirosurile tale, de părul tău, de ţâţele tale, de genele tale, axilele tale, crăpătura ta, stelele tale, cicatricile

tale şi dacă alegeai whisky în baruri — vei întâlni un bărbat frumos, puternic, potent şi bogat care îţi va satisface orice dorinţă, îţi va umple orice găurică, îţi va opri pentru o clipă (sau de tot) inima în piept, te va face să devii năucă şi te va purta până la lună (preferabil pe nişte aripi de voal), unde veţi trăi pe deplin mulţumiţi pentru totdeauna.

Şi partea nebunească a chestiei ăsteia era că şi dacă erai *deşteaptă,* şi dacă îţi petreceai adolescenţa citind John Donne şi Shaw, şi dacă studiai istorie, zoologie sau fizică şi sperai să-ţi petreci viaţa urmând vreo carieră dificilă şi fascinantă — *tot* aveai mintea plină de toate dorinţele alea siropoase cu care orice elevă de liceu e îmbuibată. Nu conta, vezi bine, un IQ* de 170 sau unul de 70, tot la fel ţi se spăla creierul. Doar înfloriturile de la suprafaţă erau diferite. Doar *conversaţia* era ceva mai sofisticată. Sub toate aceste lucruri, tânjeai să fii anihilată de dragoste, să-ţi fugă pământul de sub picioare, să fii umplută de o sulă uriaşă care împroaşcă spermă, visai clăbuci de săpun, mătăsuri şi satinuri şi, bineînţeles, bani. Nimeni nu se obosea să-ţi spună în ce consta căsătoria. Nici măcar nu ţi se oferea, precum europencelor, o filosofie a cinismului şi a pragmatismului. Te aşteptai să *nu* doreşti alţi bărbaţi după căsătorie. Şi te aşteptai ca nici soţul tău să nu dorească alte femei. Apoi dorinţele veneau şi erai cuprinsă de panică şi de un sentiment de ură de sine. Ce femeie rea erai! Cum să te îndrăgosteşti de bărbaţi necunoscuţi?

* Prescurtare de la Intelligence Coefficient — Coeficient de inteligenţă.

Cum să le studiezi umflătura din pantaloni? Cum să fii într-o şedinţă şi să-ţi închipui cum ţi-ar pune-o fiecare bărbat din camera respectivă? Cum să fii într-un tren şi să fuţi cu privirea bărbaţi complet necunoscuţi? Cum să-i *faci* asta bărbatului tău? Ţi-a spus oare cineva vreodată că poate asta n-are nimic de-a face cu bărbatul tău?

Şi ce să mai spunem de celelalte dorinţe pe care căsătoria le înăbuşeşte? Acele dorinţe de a ieşi la drumul mare din când în când, pentru a descoperi dacă încă poţi să trăieşti singură în interiorul propriei tale minţi, pentru a descoperi dacă încă mai poţi să supravieţuieşti într-o cabană în pădure fără să înnebuneşti, pentru a descoperi, pe scurt, dacă mai eşti întreagă după atâţia ani în care ai fost jumătate din ceva (asemenea costumului aceluia de vodevil ce reprezintă un cal cu două perechi de picioare de om).

Cinci ani de mariaj mă făcuseră dornică de astfel de lucruri: dornică de bărbaţi şi dornică de singurătate. Dornică de sex şi dornică să duc viaţa unei pustnice. Ştiam că dorinţele mele erau contradictorii — şi că asta înrăutăţea lucrurile. Ştiam că dorinţele mele erau neamericane — şi că asta înrăutăţea *şi* mai tare lucrurile. E o erezie în America să îmbrăţişezi orice stil de viaţă, cu excepţia celei în care eşti jumătatea unui cuplu. Singurătatea e ne-americană. Îi poate fi iertată unui bărbat — mai ales dacă e un „burlac fermecător“ care „se vede cu starlete“ în timpul scurtului interval dintre căsătorii. Însă se presupune că o femeie e întotdeauna singură ca urmare a unei părăsiri, şi nu ca urmare a propriei sale alegeri. Şi e

tratată în consecinţă: ca o paria. Pur şi simplu nu există o manieră demnă pentru ca o femeie să trăiască singură. Oh, probabil se poate descurca financiar (deşi nici pe departe la fel de bine ca un bărbat), însă emoţional nu e lăsată niciodată în pace. Prietenii ei, familia, colegii de serviciu nu o lasă niciodată să uite că lipsa ei de soţ, lipsa ei de copii — *egoismul* ei, pe scurt — e un reproş adus stilului de viaţă american.

Mai mult: femeia (nefericită, deşi ştie că şi prietenele ei măritate urmează să fie) nu se lasă ea *însăşi* niciodată în pace. Trăieşte de parcă ar fi în permanenţă în pragul vreunei mari realizări. De parcă l-ar aştepta pe Făt-Frumos pentru a o duce departe de „toate astea". Toate astea care? Singurătatea de a trăi în interiorul propriului său suflet? Certitudinea de a fi ea însăşi, în loc de a fi jumătate din altceva?

Răspunsul meu la toate astea nu era să am o aventură (nu încă) şi nu să ies la drumul mare (nu încă), ci să-mi elaborez fantezia despre Sexul Fără Oprelişti. Sexul fără oprelişti era mai mult decât sex. Era un ideal platonic. Era fără oprelişti pentru că, atunci când vă întâlneaţi ,fermoarele se deschideau ca nişte petale de trandafiri şi lenjeria intimă dispărea într-o suflare ca puful de păpădie. Limbile se uneau şi deveneau lichide. Întregul suflet ţi se revărsa prin limbă în gura iubitului tău.

Pentru adevăratul, extraordinarul şi Nr. 1 sex fără oprelişti, era nevoie să nu ajungi să-l cunoşti niciodată pe bărbatul respectiv foarte bine. Observasem, de exemplu, cum toate pasiunile mele se topeau de îndată ce deveneam cu

adevărat prietenă cu un bărbat, deveneam plină de înţelegere faţă de problemele lui, îl ascultam *văitându-se* în legătură cu nevastă-sa, sau fostele neveste, maică-sa, copiii lui. După asta ajungeam să-l plac, poate chiar să-l iubesc — însă fără pasiune. Şi pasiune era ceea ce doream. Învăţasem, de asemenea, că o modalitate sigură de a exorciza o pasiune era să scrii despre cineva, să-i observi ticurile nervoase, să-i analizezi tipul de personalitate. După asta, era o insectă prinsă cu un ac, o tăietură din ziar, laminată în plastic. Era posibil să-mi placă tovărăşia lui, chiar să-l admir în anumite momente, însă nu mai avea puterea să mă facă să mă trezesc tremurând în toiul nopţii. Nu mai visam la el. Avea un chip.

Aşadar, o altă condiţie a sexului fără oprelişti era concizia. Iar anonimatul îl făcea chiar şi mai grozav.

În perioada cât am locuit la Heidelberg, mă deplasam la Frankfurt de patru ori pe săptămână pentru a mă vedea cu psihanalistul meu. Călătoria dura două ore dus-întors şi trenurile deveniseră o parte importantă a fanteziilor mele. Întâlneam mereu bărbaţi frumoşi în tren, bărbaţi care de-abia dacă vorbeau engleză, bărbaţi ale căror clişee şi banalităţi erau mascate de faptul că eu nu cunoşteam franceză, italiană sau germană. Şi oricât de mult detest să admit acest lucru, sunt *ceva* bărbaţi frumoşi în Germania.

Un scenariu al sexului fără oprelişti a fost probabil inspirat de un film italian pe care l-am văzut acum câţiva ani. Pe măsură ce a trecut timpul, l-am înfrumuseţat ca să se potrivească minţii mele. Obişnuia să se deruleze

iarăşi şi iarăşi, în vreme ce făceam naveta de la Heidelberg la Frankfurt, şi de la Frankfurt la Heidelberg:

Un compartiment murdar de tren european (la clasa a doua). Băncile sunt din imitaţie de piele şi sunt tari. E o uşă glisantă care dă înspre coridor. Măslinii trec repede prin dreptul geamului. Două ţărănci siciliene stau împreună într-o parte cu un copil între ele. Par să fie mamă, bunică şi nepoată. Ambele femei par să se ia la întrecere care să îndese mai multă mâncare în gura fetiţei. Vizavi de ele (pe locul de la geam) e o văduvă tânără şi frumuşică, purtând un văl negru şi greu şi o rochie neagră, mulată, care îi scoate în evidenţă silueta voluptuoasă. Transpiră din abundenţă şi are ochii umflaţi. Locul din mijloc e gol. Locul dinspre coridor e ocupat de o femeie enorm de grasă, cu mustaţă. Şuncile ei uriaşe o fac să ocupe aproape jumătate din locul liber din mijloc. Citeşte un roman de dragoste de duzină în care personajele sunt fotomodele pozate, iar dialogul apare în norişori de fum deasupra capetelor lor.

Grupul ăsta de cinci persoane merge împreună ceva vreme, zgâlţâire de hurducăturile trenului, văduva şi femeia cea grasă păstrând tăcerea, mama şi bunica vorbind cu copilul şi între ele despre mâncare. Şi apoi trenul opreşte cu un scârţâit de roţi într-o haltă dintr-un oraş ce se numeşte (probabil) CORLEONE. Un soldat înalt şi apatic, nebărbierit, însă cu o frumoasă chică de păr, o bărbie despicată şi o privire leneşă şi oarecum diabolică, intră în compartiment, se uită cu obrăznicie în jurul său, vede locul pe jumătate gol dintre femeia grasă şi văduvă, şi, cu multe scuze rostite pe un ton insinuant, se aşază. E transpirat şi murdar, însă în esenţă e o bucată de carne magnifică, răspândind un uşor miros de acru din pricina căldurii. Trenul pleacă din gară cu scârţâit de roţi.

Apoi devenim conştienţi doar de zgâlţâitul trenului şi de felul ritmic în care coapsele soldatului se freacă de coapsele văduvei. Bineînţeles, se

freacă şi de şuncile grasei — iar ea încearcă să se îndepărteze de el — lucru destul de inutil, pentru că soldatul nu dă importanţă şuncilor ei. Priveşte cum crucea de aur dintre sânii văduvei se leagănă înainte şi înapoi în decolteul ei adânc. Poc. Pauză. Poc. Loveşte un sân umed, apoi pe celălalt. Pare să ezite în intervalul de timp dintre cele două mişcări, ca şi cum ar fi paralizată între doi magneţi care se resping. Hruba şi pendulul*. E hipnotizat. Femeia priveşte afară pe geam, uitându-se la fiecare măslin de parcă n-ar mai fi văzut niciodată măslini. Soldatul se ridică stângaci, se înclină uşor către doamne şi se luptă să deschidă geamul. Când se aşază din nou, braţul lui atinge accidental pântecul văduvei. Ea pare să nu observe. El îşi lasă mâna stângă pe locul dintre coapsa lui şi a ei şi începe să-i dea târcoale cu degetele şi să-i frământe carnea moale a coapsei. Ea continuă să privească fix fiecare măslin de parcă ar fi Dumnezeu şi tocmai i-ar fi creat şi s-ar întreba cum să-i numească.

Între timp, doamna enorm de grasă îşi strânge romanul ei de duzină şi îl bagă într-o pungă de plastic de un verde fosforescent care miroase a brânzeturi puturoase şi banane înnegrite. Iar bunica înfăşoară capete de salam într-un ziar unsuros. Mama o îmbracă pe fetiţă cu un pulover şi îi şterge faţa cu o batistă, drăgăstos udată cu salivă maternă. Trenul se opreşte din nou cu un scârţâit de roţi, într-un oraş numit (probabil) PRIZZI, şi grasa, mama, bunica şi fetiţa părăsesc compartimentul. Apoi trenul se pune din nou în mişcare. Crucea de aur începe să poc, pauză, poc între sânii umezi ai văduvei, degetele încep să se înfăşoare pe sub coapsele văduvei, văduva continuă să privească fix măslinii. Apoi degetele alunecă între coapsele ei şi i le separă, apoi o iau în sus către despicătura cărnoasă dintre ciorapii

* Referire la nuvela „The Pit and the pendulum“ (Hruba şi Pendulul) de Edgar Allan Poe. Este povestea unui condamnat din vremea Inchiziţiei, încarcerat într-un loc întunecos şi strâmt unde e privat de senzaţii şi ajunge sub continua ameninţare a unei lame tăioase, care pendulează lent în vreme ce coboară puţin câte puţin.

ei negri groşi şi jartiere, se strecoară sub jartierele ei şi pătrund în locul umed şi fără lenjerie dintre picioarele ei.

Trenul intră într-o *galleria,* sau tunel, şi în semiobscuritate simbolismul se consumă.

Se vede cizma soldatului în aer şi pereţii negri ai tunelului şi legănatul hipnotizant al trenului şi se aude şuieratul prelung şi strident al acestuia când în cele din urmă iese din tunel.

Fără un cuvânt, ea coboară într-un oraş numit (probabil) BIVONA. Traversează şinele, călcând cu grijă peste ele în pantofii ei negri înguşti şi ciorapii ei negri şi groşi. El rămâne privind lung în urma ei de parcă ar fi Adam întrebându-se ce nume să-i pună. Apoi sare de pe scaun şi se repede afară din tren în urmărirea ei. Chiar în acel moment, un tren de marfă lung trece pe şina paralelă blocându-i vederea şi calea. Douăzeci şi cinci de vagoane de marfă mai târziu, ea a dispărut pentru totdeauna.

Un scenariu al sexului fără oprelişti.

E fără oprelişti, vedeţi bine, *nu* pentru că bărbaţii europeni au nasturi la pantaloni mai degrabă decât fermoare, şi nu pentru că participanţii sunt zdrobitor de atrăgători, ci pentru că incidentul are concizia şi rapiditatea unui vis şi e, după câte se pare, liber de orice fel de remuşcare şi vină; pentru că nu se vorbeşte despre răposatul soţ sau despre logodnica lui; pentru că nu dau niciun fel de explicaţii raţionale; pentru că nu se vorbeşte *deloc.* Sexul fără oprelişti e absolut pur. E liber de urmări. Nu e un joc al puterii. Bărbatul nu „ia“ şi femeia nu „dă“. Niciunul nu încearcă să pună coarne unui soţ sau să umilească o soţie. Nimeni nu încearcă să demonstreze nimic sau să obţină nimic de la nimeni. Sexul fără oprelişti e cel mai pur lucru din câte există. Şi e mai rar decât unicornul. Iar

eu n-am avut parte niciodată de aşa ceva. Ori de câte ori mi s-a părut că eram aproape, descopeream un cal cu un corn din mucava, sau doi clovni într-un costum de unicorn. Alessandro, prietenul meu de la Florenţa, a fost pe aproape. Însă era, la urma urmelor, un clovn într-un costum de unicorn.

Consideraţi această tapiserie viaţa mea.

2
„ORICE FEMEIE ADORĂ UN FASCIST“

Orice femeie adoră un fascist,
Cizma în față, bruta
Inima de brută a unei brute ca tine.
— Sylvia Plath

La 6 dimineața am aterizat pe Frankfurt *Flughafen** și am ieșit târându-ne picioarele într-un foaier cu linoleum pe jos care, în ciuda faptului că era nou de strălucea, m-a făcut să mă gândesc la lagăre de concentrare și deportări. Am așteptat o oră acolo, în vreme ce 747 își făcea plinul. Toți psihanaliștii ședeau bățoși pe scaune turnate din fibră de sticlă, aranjate în rânduri inflexibile: gri, galben, gri, galben, gri, galben… Tristețea schemei de culori se armoniza cu tristețea chipurilor lor.

Majoritatea aveau cu ei aparate scumpe de fotografiat și, în ciuda părului lor destul de lung, a bărbilor scurte, a ochelarilor cu rame subțiri (și a soțiilor îmbrăcate într-un

* Aeroport (în germ. în orig.).

stil uşor gipsy de clasă de mijloc: sandale cu curele, şaluri mexicane, bijuterii de artizanat din argint) emanau respectabilitate. Esenţa posacă a corectitudinii. Acesta era, când am stat să mă gândesc, lucrul pe care îl aveam eu împotriva majorităţii psihanaliştilor. Acceptau necondiţionat ordinea socială. Vederile lor politice oarecum de stânga, semnarea petiţiilor de pace şi decorarea birourilor cu copii după *Guernica* erau doar un camuflaj. Când venea vorba de probleme *cruciale:* familie, poziţia femeilor în societate, fluxul numerarului de la pacient la doctor, erau reacţionari. Servindu-şi propriile interese la fel de rigid ca şi darwiniştii sociali din epoca victoriană.

— Dar femeile sunt *întotdeauna* puterea din spatele tronului, îmi spusese ultimul meu psihanalist când am încercat să explic cât de necinstită mă simţeam pentru că foloseam întotdeauna seducţia ca să obţin ceea ce voiam de la bărbaţi.

Doar cu câteva săptămâni înainte de călătoria la Viena am avut şedinţa finală. Oricum, nu prea am avut niciodată încredere în Kolner, însă am continuat să îl văd presupunând că era problema *mea*.

— Dar nu vezi, am strigat de pe canapea, tocmai ăsta e *necazul*! Femeile folosesc sex-appealul ca să manipuleze bărbaţii şi ca să-şi înăbuşe furia şi ca să nu fie niciodată deschise şi cinstite.

Însă dr. Kolner vedea orice mirosea vag a Mişcare de eliberare a femeilor ca fiind o problemă nevrotică. Orice protest împotriva comportamentului convenţional feminin trebuia să fie „falic“ şi „agresiv“. Ne ciorovăiam de mult în

legătură cu aceste chestiuni, însă concluzia lui esenţială referitoare la „puterea din spatele tronului“ a fost aceea care mi-a arătat, în cele din urmă, cum fusesem înţeleasă.

— Nu *cred* ce crezi tu, am urlat, şi nu *respect* convingerile tale şi nu *te* respect pentru că le ai. Dacă poţi să faci cu sinceritate o afirmaţie ca asta în legătură cu puterea din spatele tronului, cum e posibil să înţelegi ceva despre mine sau despre lucrurile cu care mă confrunt? Nu *vreau* să trăiesc după lucrurile după care trăieşti tu. Nu *vreau* felul ăsta de viaţă şi nu văd de ce trebuie să fiu judecată după aceste standarde. Şi nu cred că înţelegi nimic în legătură cu femeile.

— Poate că *tu* nu înţelegi ce înseamnă să fii femeie, m-a contrazis el.

— Oh, Dumnezeule. Acum foloseşti tertipul final. Nu pricepi că bărbaţii au definit *întotdeauna* feminitatea ca un mijloc de a ţine femeile la locul lor? De ce trebuie să *te* ascult în legătură cu ceea ce înseamnă să fii femeie? Eşti femeie? De ce n-ar trebui să mă ascult pe *mine însămi* în primul rând? Şi pe alte femei? Vorbesc cu ele. Ele îmi spun despre ele însele — şi o a dracului de bună parte din ele simt exact ce simt şi eu — chiar dacă acest lucru nu primeşte Ştampila Bunei Gospodine din partea Psihanalizei Americane.

Ne-am învârtit în jurul chestiunii ăsteia ceva vreme, ţipând amândoi. Mă uram pentru că spuneam lucruri atât de al naibii de asemănătoare cu cele dintr-o broşură şi pentru că eram vârâtă cu forţa într-o atitudine atât de naiv polarizată. Ştiam că neglijam subtilităţile. Ştiam că

erau alţi psihanalişti — psihanalistul meu neamţ, de exemplu — care nu trăgea după el această rutină misogină. Însă îl uram pe Kolner şi pentru obtuzitatea lui şi pentru că mă făcea să pierd timp şi bani cu clişee răsuflate în legătură cu locul femeii. Cine avea nevoie de asta? Puteai să scoţi asta dintr-o plăcintă cu răvaşe. Şi nici nu te costa patruzeci de dolari pentru cincizeci de minute.

— Dacă simţi într-adevăr asta în legătură cu mine, nu ştiu de ce nu pleci chiar acum! a explodat Kolner. De ce mai rămâi aici ca să asculţi rahatul ăsta pe care ţi-l îndrug?

Ăsta era adevăratul Kolner. Când simţea că era atacat, devenea nepoliticos şi azvârlea un cuvânt urât ca să arate cât de tare era el.

— Complexul tipic al bărbatului mic de statură, am mormăit eu.

— Ce ai zis?

— Oh, nimic.

— Haide, vreau să aud. Pot suporta.

Marele şi curajosul psihanalist.

— Mă întrebam, dr. Kolner, dacă ai ceea ce se cunoaşte în literatura de specialitate ca fiind „complexul bărbatului mic de statură". Devii sensibil şi începi să azvârli cuvinte urâte când cineva îţi atrage atenţia că nu eşti Dumnezeu Atotputernic. Ştiu că trebuie să fie greu să ai doar un metru şaizeci şi cinci — să presupunem însă că *tu* ai fi cel pshihanalizat şi că lucrul ăsta *ar trebui* să facă ideea mai uşor de suportat.

— Suliţe şi pietre îmi vor zdrobi trupul, însă vorbele nu mă vor răni niciodată, a mârâit Kolner.

Îşi schimbase radical atitudinea. Credea că e foarte spiritual.

— Uite ce e: de ce *tu* îmi poţi arunca în faţă clişee răsuflate, iar eu trebuie să îţi fiu *recunoscătoare* pentru înţelegerea superioară şi chiar *să te plătesc* pentru asta, însă dacă *eu* fac acelaşi lucru — care cu siguranţă e dreptul meu — atunci devii *furios* şi începi să vorbeşti ca un puşti răzbunător de şapte ani.

— Am zis doar că ar trebui să renunţi la aceste şedinţe dacă asta simţi în legătură cu mine. Pleacă. Ieşi. Trânteşte uşa. Spune-mi să mă duc dracului.

— Şi să admit că ăştia doi ani şi miile de dolari care au trecut printre noi au fost o *pierdere* totală? Adică poate *tu* poţi renunţa cu uşurinţă la asta, însă eu am o miză mai mare ca să mă amăgesc că s-a întâmplat ceva pozitiv aici.

— Poţi rezolva treaba asta cu *viitorul* psihanalist, a zis Kolner. Vei putea înţelege ce nu a mers din punctul tău de vedere…

— Din punctul meu de vedere! Nu înţelegi de ce atâţia oameni se satură atât de tare de psihanalişti? Toată vina e a idioţilor tăi de psihanalişti. Faceţi ca acest proces să fie într-un fel asemănător cu cel din *Catch-22**. Pacientul vine, vine şi vine şi continuă să plătească şi ori de câte ori voi sunteţi prea tâmpiţi ca să vă daţi seama ce se întâmplă sau ori de câte ori realizaţi că nu-l puteţi ajuta pe pacient, pur şi simplu *măriţi* numărul de ani în care ei

* Referire la romanul omonim al scriitorului american Joseph Heller; o satiră istorică publicată pentru prima dată în 1961.

trebuie să continue să vină sau le spuneţi să meargă la *alt* psihanalist ca să-şi dea seama ce nu a mers cu *primul* psihanalist. Nu vă loveşte absurditatea acestui lucru?

— Absurditatea faptului că eu stau aici şi ascult această tiradă mă loveşte cu siguranţă. Deci pot doar repeta ceea ce am spus înainte. Dacă nu-ţi place, de ce nu ieşi dracului de aici?

Ca într-un vis (nu m-aş fi crezut niciodată în stare de asta), m-am ridicat de pe canapea (câţi ani stătusem întinsă acolo?), mi-am luat poşeta şi am ieşit (nu, nu am ieşit chiar cu „dezinvoltură", deşi mi-aş fi dorit să o fi făcut) afară pe uşă. Am închis-o încet. Nu, nu a fost deloc atitudinea aceea a Norei trântind uşa* pentru a sublinia efectul. La revedere, Kolner. Pentru o clipă, în lift aproape că am plâns.

Însă pe când coboram vreo două cvartale pe Madison Avenue, deja jubilam. Fără şedinţele de la ora opt! Nu aveam să mă mai întreb dacă ajutau la ceva în vreme ce completam cecul pantagruelic în fiecare lună! Fără să mă mai cert cu Kolner precum cine ştie ce lider al vreunei mişcări! Eram liberă! Şi când mă gândeam la toţi banii pe care nu mai trebuia să-i cheltuiesc! Am intrat într-un magazin de pantofi şi am cheltuit imediat patruzeci de dolari pe o pereche de sandale albe cu barete aurii. M-au făcut să mă simt mai bine decât mă făcuseră să mă simt vreodată cincizeci de minute petrecute cu Kolner. OK,

* Referire la piesa „O casă de păpuşi" de Henrik Ibsen şi la personajul central al piesei, Nora.

deci nu eram chiar eliberată (încă trebuia să mă consolez făcând cumpărături), însă cel puţin scăpasem de Kolner. Era, oricum, un început.

Purtam acele sandale în cursa către Viena şi mă uitam la ele în timp ce ne adunam din nou în avion. Oare faptul că eu călcasem cu dreptul sau cu stângul fusese ceea ce împiedicase avionul să se prăbuşească? Cum puteam oare împiedica avionul să se prăbuşească, dacă nici măcar nu-mi aminteam? „Mamă", am şoptit. Întotdeauna zic în şoaptă „mamă" când îmi e frică. Chestia amuzantă e că eu nici măcar nu-i spun maică-mii „mamă" şi nu am făcut-o niciodată. M-a numit Isadora Zelda, însă încerc să nu folosesc niciodată numele Zelda. (Înţeleg că s-a gândit şi la Olympia, după Grecia, şi la Justine, după Sade*.) În schimbul acestei obligaţii pe viaţă, îi spun Jude**. Adevăratul ei nume e Judith. Nimeni cu excepţia surorii mele mai mici nu-i spune niciodată mami.

Viena. Chiar acest nume e ca un vals. Însă eu n-am putut niciodată suferi locul ăsta. Mi se pare mort. Îmbălsămat.

Am sosit la ora nouă dimineaţa — chiar în momentul în care se deschidea aeroportul. WILLKOMMEN IN WIEN, scria pe un panou. Ne-am târât prin vamă, cărând după noi valizele şi simţindu-ne ameţiţi după o noapte de nesomn.

Aeroportul arăta de parcă fusese frecat cu peria şi lustruit bine. Mă gândeam la dezordinea, murdăria şi haosul

* Marchizul de Sade.
** Iuda, în limba engleză.

cu care se obişnuiseră newyorkezii. Reîntoarcerea în Europa era întotdeauna şocantă. Străzile păreau nefiresc de curate. Parcurile păreau nefiresc de pline de bănci nevandalizate, fântâni şi trandafiri. Straturile de flori de pe domeniul public păreau nefiresc de ordonate. Chiar şi telefoanele publice funcţionau.

Vameşii aruncară o privire la valizele noastre şi, în mai puţin de douăzeci de minute, eram îmbarcaţi într-un autocar care fusese închiriat pentru noi de Academia de Psihiatrie din Viena. Ne-am îmbarcat cu speranţa naivă că vom ajunge la hotel în câteva minute şi că vom dormi. Nu ştiam că autocarul va şerpui pe străzile Vienei şi se va opri la şapte hoteluri, înainte de a ajunge la al nostru trei ore mai târziu.

Să ajungem la hotel a fost aproape ca unul dintre acele vise în care trebuie să ajungi undeva înainte de a se întâmpla ceva groaznic însă, în mod inexplicabil, maşina îţi tot rămâne în pană sau merge cu spatele. Oricum eram năucă şi nervoasă şi totul părea să mă irite în acea dimineaţă.

În parte, era panica pe care o simţeam întotdeauna când mă întorceam în Germania. Locuisem în Heidelberg mai mult decât în oricare alt oraş cu excepţia New York-ului, deci Germania (şi Austria) era într-un fel o a doua casă pentru mine. Vorbeam limba binişor — mai bine decât limbile străine pe care le studiasem la şcoală — şi eram familiarizată cu mâncarea, vinurile, mărcile produselor, orele de închidere ale magazinelor, cu hainele, muzica populară, expresiile argotice, obiceiurile… Toate acestea de parcă îmi petrecusem copilăria în Germania,

sau de parcă părinţii mei ar fi fost nemţi. Însă mă născusem în 1942 şi dacă părinţii mei ar fi fost evrei germani, şi nu evrei americani, m-aş fi născut (şi probabil aş fi murit) într-un lagăr de concentrare — în ciuda părului meu blond, a ochilor albaştri şi a nasului meu de ţărancă poloneză. Nici acest lucru nu l-aş putea uita vreodată. Germania era ca o mamă vitregă: extrem de familiară, extrem de dispreţuită. Mai dispreţuită, de fapt, pentru faptul că era atât de familiară.

M-am uitat afară pe geamul autocarului la doamnele în vârstă îmbujorate şi încălţate cu „practicii" lor pantofi bej şi purtând pe cap grosolanele lor pălării tiroleze. M-am uitat la picioarele lor grosolane şi la fundurile lor grosolane. Le uram. M-am uitat la un afiş cu o reclamă pe care scria

SEI GUT ZU DEINEM MAGEN

(Fii Bun cu Stomacul Tău) şi am simţit că îi uram pe nemţi pentru că se gândeau întotdeauna la nenorocitele lor de stomacuri, la *Gesundheit* — de parcă ei ar fi inventat sănătatea, igiena şi ipohondria. Le uram obsesia fanatică pentru iluzia de curăţenie. Iluzie, nota bene, pentru că nemţii chiar nu sunt curaţi. Perdelele albe din dantelă, cuverturile care atârnă la ferestre, scoase la aerisit, gospodinele care freacă trotuarul din faţa caselor lor şi proprietarii de magazine care-şi freacă vitrinele sunt cu toţii parte a unei faţade concepute cu grijă pentru a intimida străinii cu salubritatea agresivă a Germaniei. Însă intraţi pur şi simplu în orice toaletă germană şi veţi descoperi un

dispozitiv diferit de oricare din lumea asta. Are o mică platformă drăgălaşă din porţelan pe care să cadă rahatul ca să-l poţi studia înainte de a fi învârtit în şuvoiul de apă, iar în toaletă nu e, de fapt, niciun pic de apă până nu tragi de lanţ. Drept rezultat, toaletele germane au cel mai puternic miros de rahat decât oricare alte toalete de aiurea. (Spun asta ca o călătoare experimentată prin lume.) Apoi mai e şi zdreanţa aia murdară de prosop public care atârnă deasupra unei mici chiuvete, ce are doar un robinet pentru apă rece (ca să-ţi picuri apă rece peste mâna dreaptă — sau oricare mână pe care se întâmplă să o foloseşti).

M-am gândit mult la toalete pe când locuiam în Europa. (Atât de tare mă înnebuniseră nemţii.) O dată chiar am încercat să fac o clasificare a oamenilor pe baza toaletelor.

„Istoria lumii prin intermediul toaletelor“ (scrisesem cu optimism pe o pagină curată a agendei mele) „un poem epic???“

Englezii:

Hârtia igienică englezească. Un stil de viaţă. Căptuşită. Refuzând să absoarbă, să se înmoaie sau să se îndoaie (scorţoasă). Adeseori proprietatea guvernului. În suprema stare de bunăstare h.i. e tipărită cu texte de propagandă.

Hârtia englezească ca ultimul refugiu al colonialismului. Apa precipitându-se de undeva de sus asemenea Cascadei Victoria, şi tu, un explorator. Jetul în faţă.

Pentru un scurt moment (în timp ce tragi apa) Britania e iar stăpâna mărilor. Lanţul rezervorului de veceu e elegant. Un clopoţel legat de o sfoară într-o reşedinţă impunătoare (deschis publicului, contra a câţiva penny, duminica).

Nemţii:

Toaletele nemţeşti respectă diferenţele de clasă. La vagoanele de clasa a treia: hârtie aspră de culoare maro. La clasa întâi: hârtie albă. Numită *Spezial Krepp*[1]. (Nu are nevoie de traducere.) Însă toaleta nemţească e unică pentru mica scenă (toată lumea e o scenă[*]) pe care cade rahatul. Asta îţi permite să te uiţi atent, să alegi dintre candidaţii politici şi să te gândeşti la lucrurile pe care să i le spui psihanalistului tău. De asemenea, o chestie bună pentru minerii de diamante care încearcă să şutească nestemate înghiţindu-le. Toaletele nemţeşti sunt într-adevăr cheia ororilor celui de-al Treilea Reich. Oamenii care pot face astfel de toalete sunt capabili de orice.

Italienii:

Uneori poţi citi fragmente din *Corriere della Sera* înainte de a te şterge la fund cu ştirile respective. Însă, în general, şuvoiul de apă e rapid aici şi rahatul dispare cu mult înainte ca tu să apuci să faci un salt în sus şi să te întorci să-l admiri. De aici, arta italiană. Nemţii au propriul rahat de admirat. Lipsindu-le acest lucru, italienii fac sculpturi şi tablouri.

Francezii:

Hotelurile vechi din Paris cu două urme de fier ale piciorului unui Brobdingnagian[**] care încalecă o gaură puturoasă. Portocali plantaţi la Versailles pentru a acoperi mirosul de hazna. *Il est defendu de faire pipi dans la chambre du Roi*[***]. Luminile din toaletele din Paris care se aprind doar când încui uşa.

Într-un fel, nu prea pricep filosofia şi literatura franceză vizavi de abordarea franţuzească legată de *merde*[****]. Francezii sunt gânditori

1 În engl. *crap* (pronunţat kræp) — rahat (n. red.).

* Referire la versul celebru din piesa lui William Shakespeare „Cum vă place“ (în engl. „All the world's a stage“).

** Locuitor al ţinutului Brobdingnag din *Călătoriile lui Guliver* de Jonathan Swift.

* **E interzis să faci pipi în camera Regelui (în fr. în orig.).

**** Rahat (în fr. în orig.)

foarte abstracți — în același timp pot da lumii un poet de excepție cum e Ponge, care scrie un poem epic despre săpun. Cum se leagă asta de toaletele franțuzești?

Japonezii:

Statul pe vine e un stil de viață fundamental în Orient. Vasul de toaletă e afundat în podea. Aranjamente florale în spate. Chestia asta are ceva de-a face cu filosofia Zen. (*Cf.* Suzuki.)

Era trecut se douăsprezece când am ajuns, în cele din urmă, la hotelul nostru, și am descoperit că ni se dăduse o cameră micuță la ultimul etaj. Am vrut să obiectez, însă Bennett era mai interesat să se odihnească. Deci am tras storurile ca să nu lăsăm să pătrundă înăuntru soarele amiezii, ne-am dezbrăcat și ne-am prăbușit în paturi fără ca măcar să despachetăm. În ciuda stranietății locului, Bennett a adormit imediat. M-am perpelit și m-am luptat cu pilota de puf până ce am reușit să ațipesc, și am avut niște vise cu naziști și accidente de avion. Din fiecare mă trezeam cu inima bătându-mi cu putere și clănțănind din dinți. Era panica obișnuită pe care o simt întotdeauna în prima zi departe de casă, însă era mai rău pentru că ne întorseserăm în Germania. Deja îmi doream să nu ne fi întors.

Pe la trei și jumătate ne-am trezit și, cam fără energie, am făcut dragoste într-unul din paturile de o singură persoană. Aveam impresia că visez și continuam să mă prefac că Bennett era altcineva. Însă cine? Nu mi-am putut face o imagine clară a lui. Niciodată n-am putut. Cine era acest bărbat-fantomă care îmi bântuia viața? Tatăl meu?

Psihanalistul meu neamţ? Sexul fără oprelişti? De ce întotdeauna chipul lui refuza să devină clar?

Pe la patru, eram în *Strassenbahn** şi ne îndreptam cu hotărâre spre Universitatea din Viena pentru a ne trece pe lista participanţilor la congres. Ziua se dovedise a fi senină, cu un cer albastru şi cu nişte nori albi, absurd de pufoşi. Iar eu tropăiam pe străzi, încălţată în sandalele mele cu tocuri înalte, urându-i pe nemţi şi urându-l pe Bennett pentru că nu era străinul din tren, pentru că nu zâmbea, pentru că era atât de bun la pat, însă nu mă săruta niciodată, pentru că îmi făcea programări la psihiatru şi la teste Papanicolau şi îmi cumpăra aparatură IBM, însă nu îmi cumpăra niciodată flori. Şi pentru că nu vorbea cu mine. Şi pentru că nu-mi mai pipăia fundul. Şi pentru că nu-mi făcea niciodată cunnilingus. Oricum, la ce te aştepţi după cinci ani de căsătorie? Să te giugiuleşti pe întuneric? Să-ţi pipăie fundul? Să-ţi facă un cunnilingus? Ei bine, măcar ocazional. Ce vreţi voi, femeile? Freud s-a frământat în legătură cu chestiunea asta şi nu a ajuns la cine ştie ce concluzie. Cum aţi vrea voi, doamnelor, să v-o pună un bărbat? Aţi vrea un bărbat care să vă facă sex oral când sunteţi la ciclu? Un bărbat care să vă sărute înainte de a vă spăla pe dinţi dimineaţa şi care să nu zică *Îhh?* Un bărbat care să rădă împreună cu voi când se stinge lumina?

O sulă tare, zicea Freud, presupunând că obsesia *lor* era şi obsesia *noastră.*

* Tramvai (în germ. în orig.).

Falocentric, zicea cineva odată despre Freud. El credea că soarele se învârte în jurul penisului. Şi fiica lui la fel.

Şi cine putea protesta? Până ce femeile au început să scrie cărţi era doar o singură latură a poveştii. În toată istoria, cărţile au fost scrise cu spermă, nu cu sânge menstrual. Până când am împlinit douăzeci şi unu de ani, îmi măsuram orgasmele cu ale doamnei Chatterley şi mă întrebam ce era *în neregulă* cu mine. Mi-a trecut vreodată prin minte că doamna Chatterley era, de fapt, un bărbat? Că era, de fapt, D.H. Lawrence?

Falocentric. Problema bărbaţilor şi, de asemenea, problema femeilor. O prietenă de-a mea a găsit chestia asta de curând într-o plăcintă cu răvaşe:

PROBLEMA BĂRBAŢILOR SUNT BĂRBAŢII,
PROBLEMA FEMEILOR, BĂRBAŢII.

Odată, doar pentru a-l impresiona pe Bennett, i-am spus despre ceremonia de iniţiere a membrilor Hell's Angels*. Partea în care iniţiatul trebuie să-i facă un cunnilingus femeii lui când aceasta e la ciclu în timp ce restul tipilor din organizaţie privesc.

Bennett nu a spus nimic.

— Ei bine, nu e interesantă chestia asta? i-am zis eu, dându-i un ghiont. Nu e amuzantă?

Tot nimic.

* Hell's Angels Motorcycle Club (HAMC) — organizaţie ilegală internaţională de motocicliști şi sindicat al crimei organizate ai căror membri merg pe motociclete Harley-Davidson.

Am continuat să-l bat la cap.

— De ce nu-ţi cumperi un căţeluş, a zis el în cele din urmă, şi să-l dresezi să-ţi facă asta?

— Ar trebui să te reclam la New York Psychoanalytic*, am spus.

Facultatea de Medicină din cadrul Universităţii din Viena e o clădire cu coloane, rece şi cavernoasă. Am urcat târşâindu-ne picioarele un şir lung de trepte. Sus, zeci de psihiatri mişunau în jurul biroului de înregistrare.

O tânără austriacă băgăcioasă, cu nişte ochelari ca ochii de pisică şi îmbrăcată cu un dirndl** roşu, le dădea tuturor bătăi de cap în legătură cu scrisorile de recomandare pentru înscrierea la congres. Se străduia să vorbească o engleză corectă, de manual. Eram sigură că trebuie să fi fost nevasta vreunuia dintre candidaţii austrieci. Nu putea să aibă mai mult de douăzeci şi cinci de ani, însă zâmbea cu toată îngâmfarea unei *Frau Doktor*.

I-am arătat scrisoarea de la revista *Voyeur*, însă nu voia să mă lase să mă înscriu.

— De ce?

— Pentru că nu suntem autorizaţi să dăm voie presei, rosti ea pe un ton sarcastic. Îmi pare *atât de* rău.

— Sunt convinsă.

Puteam simţi cum mânia mi se adună în interiorul capului ca un abur într-o oală sub presiune. O târfă

* Institutul de psihanaliză din New York.

** (În germ. în orig.) Tip de rochie tradiţională purtată de femei în partea de sud a Germaniei, Liechtenstein şi Austria.

nazistă, mi-am spus, un afurisit de Fritz în variantă feminină.

Bennett m-a săgetat cu o privire care spunea: *calmează-te.* Urăşte când mă enervez pe oameni în public. Însă încercarea lui de a mă domoli nu a făcut decât să mă enerveze şi mai tare.

— Uite ce e, dacă nu mă lăsaţi să intru o să scriu şi despre *asta.*

Ştiam că odată întrunirile începute puteam probabil să intru fără mari probleme, aşa că realmente nu conta. Şi în afară de asta, nu prea mă preocupa atât de tare să scriu articolul. Eram o spioană din lumea de afară. O spioană în casa psihanalizei.

— Sunt sigură că nu vreţi să scriu despre cât de *teamă* le e psihanaliştilor să le dea voie scriitorilor la întrunirile lor, nu-i aşa?

— Îmi pare *adât* de rău, repeta întruna târfa austriacă. Însă chiar nu am auzoritatea zăvă dau foie…

— Tu doar urmezi nişte ordine, bănuiesc.

— Am inzdrucţiuni cărora trebuie să mă supun, zise ea.

— Tu şi Eichmann.

— Pardon?

Nu mă auzise.

Mă auzise altcineva în schimb. M-am răsucit pe călcâie şi l-am văzut pe englezul ăla blond şi ciufulit, cu o pipă care îi atârna în colţul gurii.

— Dacă ai înceta să fii atât de paranoică un minut măcar şi ţi-ai folosi farmecul personal în loc de forţa brută, sunt sigur că nimeni nu ţi-ar putea rezista, zise el.

Îmi zâmbea în felul în care zâmbeşte un bărbat când se află deasupra ta după o partidă de sex extrem de bună.

— Trebuie să fii psihanalist, am zis, nimeni altcineva nu ar azvârli cuvântul paranoic cu atâta libertate.

Îmi zâmbi larg.

Purta un kurta* alb foarte subţire, din bumbac, şi prin care îi puteam vedea părul cârlionţat, blond-roşcat, de pe piept.

— Muiere obraznică, zise el.

Apoi mă apucă de fund şi mă strânse tare şi prelung.

— Ai un fund mişto, îmi spuse. Haide, o să am eu grijă să intri la conferinţă.

Bineînţeles, se dovedi că nu avea niciun fel de autoritate în această chestiune, însă n-am aflat asta decât mai târziu. Umbla de colo-colo într-un fel atât de autoritar, încât ai fi crezut că era şeful întregului congres. *Era* preşedintele uneia dintre preconferinţe, însă nu avea absolut nimic de spus despre presă. Şi oricum, cui îi păsa de presă? Tot ce voiam eu era să mă apuce din nou de fund. L-aş fi urmat oriunde. La Dachau, Auschwitz, oriunde. M-am uitat dincolo de biroul de înregistrări şi l-am văzut pe Bennett antrenat într-o discuţie serioasă cu un alt psihanalist din New York.

Englezul îşi croise drum prin mulţime şi o interoga dur pe fata de la biroul de înregistrări în numele meu. Apoi s-a întors la mine.

* Costum tradiţional indian, purtat în special de bărbaţi.

— Uite ce e — a zis că trebuie să aştepţi să vorbeşti cu Rodney Lehmann. E un prieten de-al meu de la Londra şi trebuie să sosească aici dintr-un minut într-altul, aşa că de ce nu mergem noi doi la cafenea, să bem o bere şi să-l aşteptăm?

— Lasă-mă să-mi anunţ soţul, am zis.

Avea să devină un fel de refren al următoarelor zile.

Păru încântat să audă că aveam soţ. Cel puţin nu dădu impresia că-i pare rău.

L-am întrebat pe Bennett dacă voia să vină şi el peste drum la cafenea împreună cu noi (sperând, bineînţeles, că nu o să vină prea curând) şi el îmi făcu semn cu mâna să plec. Era ocupat să discute despre contratransfer*.

Am urmat fumul pipei englezului în jos pe scări şi peste drum. Pufăia ca o locomotivă, pipa părând să-l propulseze. Eram fericită să fiu vagonul lui.

Ne-am instalat în cafenea, cu un sfert de litru de vin alb pentru mine şi o bere pentru el. Purta sandale indiene şi avea unghiile de la picioare murdare. Nu semăna deloc a psihiatru.

— De unde eşti?

— New York.

— Vreau să zic strămoşii tăi.

— De ce vrei să ştii?

— De ce îmi eviţi întrebarea?

— Nu sunt obligată să răspund la întrebarea ta.

— Ştiu.

* Ansamblu de reacţii inconştiente ale analistului faţă de persoana psihanalizată şi, în special, faţă de transferul acesteia.

Pufăi din pipă şi privi în depărtare. Colţurile ochilor i se încreţeau în aproape o sută de linii fine şi gura i se răsucea într-un fel de zâmbet, chiar şi când nu zâmbea. Ştiam că voi răspunde afirmativ la orice mi-ar cere. Singura mea îngrijorare era: poate nu o să-mi ceară destul de repede.

— Evrei polonezi de o parte, ruşi de cealaltă.

— Bănuiam eu. *Pari* evreică.

— Iar tu pari un englez antisemit.

— Oh, haide — îmi *plac* evreii…

— Câţiva dintre cei mai buni prieteni de-ai tăi…

— Doar că evreicele sunt atât de-al dracului de bune la pat.

N-am găsit nimic spiritual de spus. Doamne-Dumnezeule, am gândit, iată-l. Adevăratul s.f.o. Sexul fără oprelişti prin excelenţă. Ce mai aşteptam, pentru numele lui Dumnezeu? Cu siguranţă nu pe Rodney Lehmann.

— Îmi plac şi chinezoaicele, zise el, iar tu ai un soţ care arată bine.

— Poate ar trebui să-ţi fac lipeala cu el. La urma urmelor, sunteţi amândoi psihanalişti. Aveţi multe în comun. Aţi putea să v-o trageţi în cur sub poza lui Freud.

— Femeie afurisită, zise el. De fapt, mai mult cu chinezoaice am eu fantezii erotice — însă evreicele din New York cărora le place o partidă bună de sex îmi dau impresia că sunt al dracului de sexy. Orice femeie care poate agita lucrurile aşa cum ai făcut-o tu la biroul de înregistrare promite destul de multe.

— Mersi.

Cel puţin recunosc un compliment când mi se face. Chiloţii îmi erau îndeajuns de uzi ca să pot şterge cu ei străzile Vienei.

— Eşti singura persoană pe care am întâlnit-o vreodată care crede că arăt ca o evreică, am zis, încercând să aduc conversaţia pe un teritoriu mai neutru. (Destul despre sex. Hai să ne întoarcem la bigotism.)

Faptul că el credea că arăt ca o evreică mă excita cu adevărat. Numai Dumnezeu ştie de ce.

— Uite ce e — nu sunt antisemit, însă *tu* eşti. De ce crezi că nu arăţi ca o evreică?

— Pentru că oamenii cred întotdeauna că sunt nemţoaică — şi mi-am petrecut jumătate din viaţă ascultând poveşti antisemite spuse de oameni care au presupus că nu sunt…

— Tocmai asta urăsc la evrei, zise el. Sunt singurii cărora li se permite să spună glume antisemite. E al dracului de necinstit. De ce ar trebui să fiu *eu* lipsit de plăcerea umorului evreiesc masochist doar pentru că sunt *goy**?

Păruse atât de ne-evreu când spusese *goy*.

— Nu pronunţi corect.

— Ce anume? *Goy?*

— Oh, asta e OK, e vorba de *masochist*.

(Pronunţase prima silabă *mazo*, exact ca un englez.)

— Trebuie să ai grijă cum pronunţi cuvinte idiş, cum ar fi *masochist*, am zis. Noi, evreii, suntem extrem de simţitori.

* Termen ivrit şi idiş pentru cel care nu e evreu.

Am comandat un alt rând de băuturi. El se prefăcea în continuare că îl căuta din priviri pe Rodney Lehmann, iar eu am ţinut un *discurs* foarte profesionist în legătură cu articolul pe care aveam de gând să-l scriu. Aproape că m-am convins pe mine însămi din nou. Asta e una dintre cele mai mari probleme ale mele. Când încep să-i conving pe alţii, nu îi conving doar pe ei, ci mă conving invariabil şi pe mine. Sunt un eşec total ca şarlatană.

— Tu chiar ai accent american, zise el, cu zâmbetul lui de bărbat care tocmai şi-a tras-o.

— Eu n-am accent — *tu* ai…

— Acsent, zise el, ridiculizându-mă.

— Futu-ţi…

— Nu e o idee chiar rea.

— Care ziceai că e numele tău?

(Întrebare care, după cum vă amintiţi, e replica culminantă din *Domnişoara Julie* de Strindberg.)

— Adrian Goodlove, răspunse el.

Şi cu asta se întoarse brusc şi îşi răsturnă berea pe mine.

— Îmi pare groaznic de rău, zicea întruna, ştergând masa cu batista lui murdară, cu mâna lui şi în cele din urmă cu cămaşa lui indiană — pe care o scoase, o mototoli şi mi-o dădu ca să-mi şterg rochia cu ea.

Ce mai comportament de cavaler! Însă eu stăteam acolo pur şi simplu, uitându-mă la părul blond şi cârlionţat de pe pieptul lui şi simţind cum berea mi se prelinge printre picioare.

— E o nimica toată, am zis.

Nu era adevărat că era o nimica toată. Îmi plăcea la nebunie.

Goodlove, Goodall, Goodbar, Goodbody,
Goodchild, Goodeve, Goodfellow, Goodford,
Goodfleisch, Goodfriend, Goodgame, Goodhart,
Goodhue, Gooding, Goodlet, Goodson,
Goodridge, Goodspeed, Goodtree, Goodwine.

Nu te poţi numi Isadora White Wing (născută Weiss — tatăl meu îl schimbase în „White“ la scurt timp după naşterea mea) fără să-ţi petreci o parte destul de mare din viaţă gândindu-te la nume.

Adrian Goodlove. Mama lui îi dăduse numele Hadrian şi apoi tatăl lui o obligase să-l schimbe în Adrian pentru că suna „mai englezesc“. Tatăl lui acorda o mare importanţă lucrurilor care sunau „englezeşte“.

— Genul tipic de englezi scorţoşi din clasa de mijloc, spuse Adrian, vorbind despre maică-sa şi taică-său. I-ai urî. Şi-au petrecut toată viaţa răhăţindu-se în numele Reginei. O bătălie pierdută. Cururile lor sunt în permanenţă astupate.

Şi trase un vânt zgomotos pentru a sublinia acest lucru. Rânji. M-am uitat la el cu o uimire extremă.

— Eşti un adevărat primitiv, am rostit eu pe un ton batjocoritor, un bărbat al naturii.

Însă Adrian continua să rânjească. Amândoi ştiam că întâlnisem în cele din urmă adevăratul sex fără oprelişti.

OK. Deci admit că gustul meu în materie de bărbaţi poate fi pus la îndoială. Dovezi din belşug referitoare la acest lucru vor urma. Însă oricum, cine poate aduce în discuţie gustul? Şi cine poate exprima o dragoste pătimaşă? E ca şi cum ai încerca să descrii gustul spumei de ciocolată, sau cum arată un apus de soare, sau de ce poţi să stai ore întregi şi să faci tot felul de mutriţe la bebeluşul tău… Şi cine adaugă mult mai multe lucruri la toate astea pe hârtie? Îi credem pe cuvânt pe Romeo, pe Julien Sorel şi pe contele Vronsky, şi chiar pe Mellors, paznicul domeniului. Zâmbetul, părul ciufulit, mirosul de tutun de pipă şi transpiraţie, replicile cinice, vărsatul berii, trasul exuberant de vânturi în public… Soţul meu are un cap frumos cu păr negru şi degete lungi şi fine. În prima seară când l-am întâlnit, iar el m-a strâns de fund (în timp ce discutam noile tendinţe din psihoterapie). În general, par să-mi placă bărbaţii care pot face trecerea rapidă de la spirit la materie. De ce să pierzi timpul dacă într-adevăr există atracţie? Însă dacă un bărbat care nu-mi place vrea să pună mâna pe mine, mă simt aproape jignită şi poate chiar dezgustată. Şi cine poate explica de ce acelaşi comportament te dezgustă într-un caz şi te înfioară în celălalt? Şi cine poate explica baza selecţiei? Astrologii nebuni încearcă. La fel şi psihanaliştii. Însă din explicaţiile lor pare să lipsească întotdeauna ceva. Ca şi cum esenţa ar fi lăsată deoparte.

După ce pasiunea se stinge, începi să explici totul în mod raţional. Odată, am adorat un dirijor care nu făcea

niciodată baie, avea părul lăţos şi era un adevărat dezastru în privinţa ştersului la fund. Lăsa întotdeauna dâre de rahat pe cearşafurile mele. În mod obişnuit, nu mă înnebunesc după genul ăsta de lucruri, însă la el era OK, încă nu sunt sigură de ce anume. M-am îndrăgostit de Bennett parţial pentru că avea cele mai curate testicule pe care le-am lins vreodată. Fără păr pe ele, iar el nu transpiră pur şi simplu niciodată. Ai putea (dacă ai vrea) să mănânci pe gaura curului lui (la fel ca pe podeaua din bucătăria bunicii mele). Deci sunt nestatornică în privinţa fetişurilor mele. Într-un fel, chestia asta face ca pasiunile mele să fie şi mai puţin explicabile.

Însă Bennett vedea tipare în toate lucrurile.

— Englezul ăla cu care vorbeai, mi-a zis când ne-am întors în camera de hotel, chiar era nebun după tine.

— Ce te face să crezi asta?

Îmi aruncă o privire cinică.

— I se scurgeau balele după tine.

— Cred că e cel mai ostil ticălos pe care l-am întâlnit vreodată.

Şi acest lucru era în parte adevărat.

— Ai dreptate — însă tu eşti atrasă întotdeauna de bărbaţi ostili.

— Aşa ca tine, vrei să spui?

Mă trăgea spre el şi începu să mă dezbrace. Îmi puteam da seama că era excitat de felul în care Adrian nu mă scăpase din ochi. Şi eu eram. Am făcut amândoi dragoste cu fantoma lui Adrian. Norocosul de Adrian. Futut din faţă de mine şi pe la spate de Bennett.

Istoria lumii prin intermediul futaiului. A face dragoste. Vechiul dans. Ar fi chiar o cronică mai bună decât Istoria lumii prin intermediul toaletelor. Ar include totul. Până la urmă, ce nu se reduce la futai?

Bennett şi cu mine nu făcuserăm întotdeauna dragoste cu o fantomă. Fusese o vreme când făcuserăm dragoste unul cu altul.

Aveam douăzeci şi trei de ani când l-am cunoscut şi eram deja divorţată. El avea treizeci şi unu şi nu fusese căsătorit niciodată. Cel mai tăcut bărbat pe care îl întâlnisem vreodată. Şi cel mai amabil. Sau, cel puţin, credeam că e amabil. Şi, oricum, ce ştiu eu în legătură cu oamenii tăcuţi? Provin dintr-o familie în care decibelii de la cină îţi pot leza permanent urechea medie. Şi poate că asta au şi făcut în privinţa mea.

Bennett şi cu mine ne-am cunoscut la o petrecere în Village, unde niciunul dintre noi nu o cunoştea pe gazdă. Fuseserăm amândoi invitaţi de alte persoane. Era una dintre acele petreceri şic, foarte tipică pentru jumătatea anilor şaizeci. Gazda era de culoare (încă spuneai „cioroi“ pe vremea aceea) şi avea o profesie la modă şi de mare succes, lucra în publicitate. Era înţolită din cap până-n picioare cu haine de firmă şi era dată cu fard auriu la ochi. Locul respectiv era înţesat de psihiatri, oameni din domeniul publicităţii, asistenţi sociali şi profesori de la NYU* care arătau ca nişte psihiatri. 1965: perioada pre-hippie şi pre-etnic. Psihanaliştii, oamenii din publicitate şi profesorii încă

* Prescurtare de la New York University.

aveau părul scurt şi ochelari cu rame de baga. Încă se bărbiereau. Afro-americanii încă îşi turteau părul. (O, amintire a vremurilor trecute!)

Eram acolo prin intermediul unei prietene şi la fel era şi Bennett. Din moment ce primul meu soţ fusese psihotic, era destul de firesc ca a doua oară să vreau să mă căsătoresc cu un psihiatru. Ca antidot, aş spune. Nu aveam de gând să las să *mi* se întâmple acelaşi lucru din nou. De data asta intenţionam să găsesc pe cineva care deţinea cheia subconştientului. Aşa că îmi pierdeam timpul cu psihiatri. Mă fascinau pentru că presupuneam că ştiu tot ce merită ştiut. Îi fascinam pentru că presupuneau că sunt o „persoană creativă“ (lucru dovedit de faptul că apărusem pe Channel 13 recitându-mi poemele — de ce altă dovadă de creativitate ar mai putea avea nevoie un psihiatru?).

Când privesc în urmă, la viaţa mea de până la vârsta de treizeci de ani, îmi văd toţi iubiţii stând alternativ spate în spate ca într-un joc de scaune muzicale. Fiecare un antidot al celui care a fost înainte. Fiecare o reacţie, o schimbare radicală, un efect invers.

Brian Stollerman (primul meu iubit şi primul meu soţ) era foarte scund, cu tendinţa de a face burtă, păros şi cu pielea închisă la culoare. Era, de asemenea, o ghiulea umană şi vorbea neîntrerupt. Era întotdeauna în mişcare, întotdeauna scuipând cuvinte din cinci silabe. Era medievalist, şi înainte să poţi spune „Cruciada Albigensiană“*, îţi spunea povestea vieţii lui — cu nişte

* Cruciada Albigensiană sau Cruciada Cathară (1209–1229) a fost o campanie militară iniţiată de Biserica Romano-Catolică.

detalii exagerat de extravagante. Brian dădea impresia că nu poate să tacă niciodată. Totuşi, acest lucru nu era chiar adevărat, pentru că el se oprea din vorbit atunci când dormea. Însă când a luat-o razna (după cum spunem noi, în mod politicos, în familie) sau a arătat semne de schizofrenie (după cum s-a exprimat unul dintre mulţii lui psihiatri) sau a descoperit adevăratul înţeles al vieţii sale (după cum s-a exprimat) sau a avut o cădere nervoasă (după cum s-a exprimat îndrumătorul tezei lui de doctorat) sau a devenit-epuizat-ca-rezultat-al-faptului-că-era-căsătorit-cu-prinţesa-aia-evreică-din-New-York (după cum s-au exprimat părinţii lui) — de atunci, nu s-a mai oprit niciodată din vorbit, nici măcar în somn. A încetat să mai doarmă, de fapt, şi mă ţinea trează toată noaptea povestindu-mi despre a Doua Venire a lui Hristos şi cum de data asta era posibil ca Iisus să se întoarcă drept medievalist evreu locuind pe Riverside Drive.

Bineînţeles că noi locuiam pe Riverside Drive, iar Brian era un vorbitor care te fermeca. Cu toate astea, eram atât de învăluită în fanteziile lui, eram un membru atât de înclinat către o *folie à deux,* încât mi-a luat o săptămână întreagă să stau trează toată noaptea şi să-l ascult până să-mi devină clar că Brian *însuşi* intenţiona să fie a Doua Venire a lui Hristos. Şi nici n-a reacţionat foarte prietenos când i-am scos în evidenţă faptul că aceasta ar putea fi o iluzie; a fost foarte aproape de a mă strânge de gât pentru contribuţia mea la discuţie. După ce mi-am revenit în simţiri (fac lucrurile să pară mai

simple decât au fost de dragul continuării poveştii), a încercat diverse lucruri, cum ar fi să zboare prin fereastră şi să meargă pe lacul din Central Park şi, în cele din urmă a trebuit să fie dus cu forţa la spitalul de nebuni şi îmblânzit cu Thorazine, Compazine, Stelazine, şi orice altceva la care s-ar putea gândi cineva. În care punct am cedat din cauza epuizării, am făcut o cură de odihnă în apartamentul părinţilor mei (deveniseră ciudat de sănătoşi la minte faţă de nebunia flagrantă a lui Brian), şi am plâns aproape o lună. Până în ziua când m-am trezit cu o uşurare sufletească în liniştea apartamentului nostru pustiu de pe Riverside Drive şi mi-am dat seama că nu putusem să mă aud gândind timp de patru ani de zile. Atunci am ştiut că nu o să mă mai întorc niciodată să trăiesc cu Brian — chiar dacă înceta să creadă că era Iisus Hristos sau nu.

Iese soţul *numero uno.* Intră o stranie procesiune de numere opuse. Însă ştiam cel puţin ce anume căutam eu la *numero due:* o figură paternă bună şi solidă, un psihiatru ca antidot al unui psihotic, o partidă de sex bună şi lumească drept antidot al fervorii religioase a lui Brian care părea să facă imposibil futaiul, un bărbat tăcut ca antidot al unuia vorbăreţ, un arian sănătos la cap ca antidot al unui evreu nebun.

Bennett Wing* mi-a apărut ca într-un vis. În zbor, s-ar putea spune. Înalt, chipeş, misterios de oriental. Cu degete lungi şi subţiri, testicule neacoperite de păr, cu un

* Aripă, în limba engleză.

minunat pivot agăţat la îmbinarea şoldurilor lui atunci când mi-o trăgea — lucru la care părea să fie absolutamente neobosit. Însă era şi mut, astfel încât tăcerea lui era muzică pentru urechile mele. De unde să fi ştiut că, după câţiva ani, o să mă simt ca şi cum mi-aş trage-o cu Helen Keller?*

Wing. Adoram numele lui Bennett. Şi era şi focos. Nu avea aripi la călcâie, ci aripi la sulă. Se înălţa şi plana când regula. Făcea nişte mişcări minunate de penetrare şi înşurubare. Putea să rămână în erecţie la nesfârşit şi era singurul bărbat din câţi am întâlnit vreodată care nu era niciodată impotent — nici măcar atunci când era deprimat sau nervos. Însă de ce nu săruta niciodată? Şi de ce nu vorbea? Aveam orgasm după orgasm şi fiecare dintre acestea părea să fie de gheaţă.

Fusese oare diferit la început? Cred că da. Eram năucită de tăcerea lui atunci, aşa cum fusesem odinioară copleşită de surprinzătorul torent verbal al lui Brian. Chiar înaintea lui Bennett, fusese dirijorul ăla care îşi iubea bagheta (însă nu se ştergea niciodată la fund), un crai din Florenţa (Alessandro cel Obscen), un incestuos cumnat arab (mai târziu, mai târziu), un profesor de filosofie (de la U. of Cal.)**, şi un număr de diverse aventuri de o noapte. L-am urmat pe dirijor prin Europa şi l-am privit pe scenă, repurtându-şi succesele şi, în cele din urmă, şi-a luat zborul şi m-a părăsit pentru o mai veche iubită din

* Helen Adams Keller (1880–1968) — scriitoare americană fără auz şi nevăzătoare.
** Prescurtare de la University of California.

Paris. Aşa că fusesem rănită de muzică, nebunie şi varietate. Iar tăcutul Bennett a fost vindecătorul meu. Medic pentru mintea mea şi psihanalist pentru păsăsărica mea. Regula şi regula într-o tăcere asurzitoare. Asculta. Era un bun psihanalist. Cunoştea toate simptomele lui Brian înainte ca eu să i le spun. Ştia prin ce trecusem. Şi lucrul cel mai uimitor dintre toate — tot voia să ne căsătorim după ce îi povestisem totul despre mine.

— Mai bine îţi găseşti o chinezoaică drăguţă, i-am zis.

Nu era rasism, era doar spaima mea în legătură cu căsătoria. O astfel de permanenţă mă îngrozea. Chiar şi prima oară, cu Brian, mă îngrozise şi mă căsătorisem în pofida glasului interior care-mi spunea că nu e înţelept ce fac.

— Nu vreau o chinezoaică drăguţă, mi-a răspuns Bennett. Te vreau pe tine.

(S-a dovedit că Bennett nu ieşise cu o chinezoaică în toată viaţa lui — şi cu atât mai puţin nu regulase una. Era obsedat în totalitate de evreice. Astfel de bărbaţi par să fie destinul meu.)

— Mă bucur că mă vrei pe mine, am zis.

Îi eram recunoscătoare. Chiar îi eram recunoscătoare.

Şi în ce moment am început să îmi închipui că Bennett era altcineva? Cam pe la sfârşitul celui de-al treilea an al căsătoriei noastre. Şi de ce? Nimeni nu putuse să-mi spună asta.

Î: „Dragă dr. Reuben: De ce sexul devine întotdeauna ca brânza topită?“

R: „Se pare că ai un fetiş pentru mâncare sau pentru ceea ce e cunoscut în limbajul psihanalitic drept fixaţie

orală. Te-ai gândit vreodată să cauţi ajutor de specialitate?“

Am închis ochii strâns şi mi-am închipuit că Bennett era Adrian. L-am transformat pe B în A. Am avut orgasm — eu prima, apoi Bennett — şi am zăcut acolo, transpiraţi, pe patul acela îngrozitor de hotel. Bennett zâmbea. Mă simţeam jalnic. Ce pungaşă eram! Adulterul adevărat nu putea fi mai rău decât aceste înşelătorii nocturne. Să te regulezi cu un bărbat şi să te gândeşti la altul şi să ţii înşelătoria secretă — era mult, mult mai rău decât să ţi-o tragi cu un bărbat sub ochii soţului tău. Era la fel de rea ca orice trădare la care mă puteam gândi.

— E doar o fantezie, ar spune, probabil, Bennett. O fantezie e doar o fantezie şi *oricine* are fantezii. Doar psihopaţii dau viaţă tuturor fanteziilor lor; oamenii normali nu o fac.

Însă eu am mai mult respect pentru fantezie decât atât. Eşti ceea ce visezi. Eşti ceea ce visezi cu ochii deschişi. Modelele, graficele Johnson, numerele, semnalele luminoase şi sulele din plastic ne spun totul despre sex şi nimic despre el. Pentru că sexul e în capul nostru. Ritmul pulsului şi secreţiile nu au nicio legătură cu el. De aceea, cel mai bine vândute manuale de sex sunt nişte şarlatanii atât de mari. Acestea îi învaţă pe oameni cum să regleze cu pelvisurile, nu cu capetele.

Ce importanţă avea că, tehnic, îi eram „credincioasă“ lui Bennett? Ce importanţă avea că nu mi-o trăsesem cu alt tip de când îl întâlnisem pe el? Îi eram necredincioasă de zece ori pe săptămână în gândurile mele — şi de cel

puţin cinci ori din acestea zece îi eram necredincioasă în timp ce ne-o trăgeam.

Poate că şi Bennett îşi închipuia că eram altcineva. Şi ce dacă? Asta era problema *lui.* Şi, fără îndoială, nouăzeci şi nouă la sută dintre oamenii din lumea asta regulau fantome. Şi probabil o făceau. Chestia asta nu mă liniştea deloc. Îmi dispreţuiam propria ipocrizie şi mă dispreţuiam pe mine însămi. Eram deja adulteră şi ţineam la distanţă actul propriu-zis din laşitate. Asta mă făcea adulteră *şi* laşă. Cel puţin dacă l-aş regula pe Adrian aş fi doar adulteră (şi adultă?).

3
CIOC, CIOC

Sexul, aşa cum am spus, se poate rezuma la trei lucruri: procreare, plăcere şi mândrie. Dintr-o perspectivă largă, pe care trebuie întotdeauna să o luăm în considerare, procrearea este de departe lucrul cel mai important, din moment ce fără procreare nu ar exista perpetuarea speciei… Deci orgasmul femeii este pur şi simplu un punct culminant nervos al relaţiilor sexuale… ca atare, este o desfătare comparativă din punctul de vedere al naturii. Poate fi considerat un fel de premiu-plăcere la fel ca premiul care se află într-o cutie de cereale pentru micul dejun. Toate bune şi frumoase dacă premiul este acolo, însă cerealele sunt preţioase şi hrănitoare dacă nu este.

— Madeline Gray,
Femeia normală (sic!), 1967

În visul meu, Adrian şi Bennett urcau şi coborau pe un balansoar în locul de joacă din Central Park unde obişnuiam să merg copil fiind.

— Poate ar trebui să fie psihanalizată în Anglia, zicea Bennett în timp ce capătul balansoarului pe care stătea el se ridica în aer. O să-ţi dau ţie paşaportul şi fişa ei de vaccinare.

Adrian, care avea acum piciorul în pământ, începu să zgâlţâie balansoarul ca un copil mare care se dezlănţuie la locul de joacă al puştilor mai mici.

— Încetează! am urlat. Îl răneşti!

Însă Adrian continua să rânjească şi să zgâlţâie balansoarul.

— Nu vezi că-i faci rău? Încetează!

Am încercat să ţip, însă ca întotdeauna atunci când visezi, cuvintele mele au devenit o bolboroseală. Îmi era groază ca nu cumva Adrian să-l trântească pe Bennett la pământ şi să-i rupă spinarea.

— Te rog, te rog, încetează! l-am implorat eu.

— Ce e? mormăi Bennett.

Îl trezisem. Vorbeam întotdeauna în somn şi el îmi răspundea întotdeauna.

— Ce s-a întâmplat?

— Erai pe un balansoar cu cineva. M-am speriat.

— Oh.

Şi se întoarse cu spatele la mine.

În mod normal Bennett m-ar fi luat în braţe, însă ne aflam în paturi înguste şi în părţi opuse ale camerei şi, în loc să facă asta, adormi la loc.

Eram complet trează acum şi auzeam cum păsărelele făceau mare tărăboi în grădina din spatele hotelului. La început, m-au liniştit. Apoi, mi-am amintit că erau păsărele

nemțești și lucrul ăsta m-a deprimat. Să vă spun un secret: urăsc să călătoresc. Sunt nerăbdătoare să plec de acasă, însă în momentul în care scap de acolo, simt amenințarea Judecății de Apoi plutind deasupra celor mai neînsemnate fapte ale mele. Și oricum, de ce mă întorsesem în Europa? Întreaga mea viață era bucățele. Timp de doi ani de zile am stat în pat cu Bennett și m-am gândit la alți bărbați. Timp de doi ani de zile am dezbătut dacă să rămân gravidă sau să o pornesc de una singură și să văd mai multe lucruri din lumea asta, înainte de a mă hotărî la un lucru atât de permanent. Cum oare decid femeile să rămână însărcinate, mă întrebam. Era o hotărâre atât de îngrozitoare. Într-un fel, era o hotărâre atât de arogantă. Să-ți iei răspunderea unei noi vieți când nu ai cum să știi cum va fi. Am presupus că majoritatea femeilor au rămas însărcinate? fără să se gândească la lucrul ăsta pentru că, dacă măcar o singură dată s-ar gândi la ceea ce înseamnă acest lucru cu adevărat, cu siguranță ar fi copleșite de îndoială. Nu aveam deloc acea încredere oarbă în noroc pe care par să o aibă alte femei. Am vrut întotdeauna să-mi controlez destinul. Sarcina părea un fel de îngrozitoare abdicare de la controlul propriei persoane. Ceva care crește în tine și care, în cele din urmă, îți uzurpă viața. Foloseam diafragma de atât de mult timp, încât sarcina nu putea fi niciodată accidentală pentru mine. Chiar și în timpul celor doi ani cât am luat pilule contraceptive, nu am uitat să le iau nici măcar o singură zi. Neglijentă cum sunt în legătură cu orice altceva, în privința asta nu am dat niciodată greș. Eram efectiv singura dintre prietenele mele

care nu făcuse niciodată un avort. Ce nu era în regulă cu mine? Eram oare anormală? Pur şi simplu nu am simţit nevoia obişnuită a femeii de a rămâne gravidă. Singurul lucru la care mă gândeam era ca eu, cu firea mea de nestăpânit, cu foamea mea de sex fără oprelişti şi de necunoscuţi din trenuri — să fiu împiedicată de un copil. Cum aş putea să-mi mai doresc *asta* având un copil?

— Dacă n-aţi fi fost voi, aş fi fost o artistă celebră, obişnuia să spună mama mea roşcată şi furioasă.

Studiase arta la Paris, învăţase anatomie şi cum să facă mulaje, acuarele şi schiţe, şi chiar cum să-şi amestece propriii pigmenţi. Întâlnise artişti celebri, scriitori celebri, muzicieni celebri şi paraziţi celebri (zicea ea). Dansase goală în Bois de Boulogne (zicea ea), stătuse în Les Deux Magots învelită cu o mantie neagră de catifea (zicea ea), mersese pe străzile Parisului pe aripa unor Bugatti-uri (zicea ea), se dusese în insulele greceşti cu trei decenii şi jumătate înaintea lui Jacqueline Kennedy Onassis (zicea ea), şi apoi se întorsese acasă, se măritase cu un actor din Catskill Mountains care era gata-gata să dea lovitura în afacerea cu *tzatzka*, şi făcuse patru fete care toate primiseră cele mai poetice nume posibile: Gundra Miranda, Isadora Zelda, Lalah Justine, şi Chloe Camille.

Fusese oare vreunul dintre aceste lucruri vina mea?

Îmi petrecusem întreaga viaţă simţind că era. Şi poate că eram vinovată, într-un fel. Părinţii şi copiii sunt legaţi prin cordonul ombilical şi nu doar în uter. Forţe misterioase îi ţin legaţi. Dacă generaţia mea o să-şi petreacă

timpul învinuindu-şi părinţii, atunci poate ar trebui să le permitem şi părinţilor noştri acelaşi lucru.

— Aş fi fost o artistă faimoasă dacă n-aţi fi fost voi, fetelor, zicea maică-mea.

Şi o lungă perioadă de timp am crezut acest lucru.

Fusese dintotdeauna, bineînţeles, problema propriului său tată: artist şi el şi îngrozitor de invidios pe talentul ei. Se dusese la Paris pentru a scăpa de el, dar atunci de ce se întorsese la New York, se mutase cu el şi stătuse cu el până la patruzeci de ani? Împărţeau un atelier şi, din când în când, el picta peste pânzele ei (bineînţeles, doar atunci când nu avea pânze curate). Ea devenise o artistă cubistă la Paris şi era pe cale să-şi dezvolte un stil propriu într-un domeniu contemporan, însă papa, pentru care pictura începea şi se termina cu Rembrandt, o luase în râs până ce ea renunţase să mai încerce; şi pur şi simplu continuase să rămână însărcinată.

— La naiba cu mâzgăleala modernă, zicea papa. Aiureli.

De ce nu s-a mutat de acolo? Spun asta cu greutatea deplină a ambivalenţei din spatele acestui lucru, ştiind că atunci ar fi fost posibil ca eu să nu mă fi născut.

Am crescut într-un vast apartament cu paisprezece camere, din Central Park West. Prin acoperiş se scurgea apa (locuiam la ultimul etaj), siguranţele săreau toate când băgai pâinea în prăjitor, căzile erau pe picioare şi aveau ţevile ruginite, aragazul din bucătărie semăna cu ceva dintr-o reclamă TV la conservele bunicii şi tocurile ferestrelor erau atât de vechi şi de crăpate, încât vântul şuiera prin ele. Însă

era o „clădire Stanford White“ şi avea „două ateliere către nord“ şi biblioteca avea „pereţi căptuşiţi cu lambriuri“ şi „geamuri căptuşite cu plumb“, iar „înălţimea până la tavan era de doisprezece metri“, care tavan era acoperit cu „foiţă adevărată de aur“. Îmi amintesc cum aceste expresii de agenţii imobiliare răsunaseră pe toată perioada copilăriei mele. Foiţă de aur. Îmi imaginam o frunză de arţar care era făcută din aur. Însă cum lipiseră foiţele pe tavan? Şi de ce nu arătau ca nişte frunze? Poate că le măcinau şi le transformau în vopsea? De unde, mă întrebam, ai putea culege „foiţă adevărată de aur“? Oare creştea în copaci adevăraţi de aur? Pe ramuri adevărate de aur? (Eram genul de copil care ştia cuvinte precum „ram“).

Se afla, de fapt, o carte groasă, cu o copertă întunecată în biblioteca părinţilor mei, care se numea *Creanga de aur*. Obişnuiam să mă uit în zadar printre paginile acesteia căutând vreo menţionare a expresiei „foiţă adevărată de aur“. Însă erau o grămadă de chestii erotice în acea carte. (Acelea erau şi zilele în care obişnuiam să ascund *Dragoste fără teamă* în sertarul dulapului meu de haine — sub maiouri).

Deci am stat cu Mama şi Papa de dragul „luminii extraordinare din partea de nord“ şi a „foiţei adevărate de aur“ — sau, cel puţin, aşa spunea maică-mea. Şi între timp tatăl meu călătorea prin lume cu afacerea lui cu *tzatzka*, iar maică-mea stătea acasă şi făcea copii şi ţipa la maică-sa şi la taică-său. Tatăl meu proiecta găletuşe de gheaţă care arătau ca nişte halbe de bere şi halbe de bere care arătau ca nişte găletuşe de gheaţă. Proiecta şi familii

de animale din ceramică legate unele de altele cu nişte mici lanţuri aurii. Şi făcea o adevărată avere din asta — surprinzător de mare. Ne-am fi putut cu uşurinţă muta de acolo, însă era evident că maică-mea nu voia sau nu putea. Un mic lanţ auriu o ţinea legată pe maică-mea de maică-sa, şi pe mine de maică-mea. Toată nefericirea noastră era înşirată pe acelaşi lanţ auriu (care îşi pierdea repede strălucirea).

Bineînţeles, maică-mea avea o explicaţie pentru toate aceste lucruri — o explicaţie patriarhală, explicaţia străveche a femeilor care dau pe-afară de talent şi ambiţie şi care tot rămân însărcinate.

— Femeile nu pot pur şi simplu să le facă pe amândouă, zicea ea, trebuie să alegi. Ori să fii artistă, ori să ai copii.

Cu un nume ca Isadora Zelda era clar ce trebuia să aleg: tot ceea ce maică-mii i se oferise şi pierduse ocazia.

Cum puteam ca, pur şi simplu, să-mi scot diafragma şi să rămân însărcinată? Ceea ce alte femei fac fără să se gândească prea mult era pentru mine un act măreţ şi de seamă. Era o negare a numelui meu, a destinului meu, a mamei mele.

Surorile mele erau diferite. Gundra Miranda îşi spusese singură „Randy“ şi se măritase la optsprezece ani. Se măritase cu un fizician libanez de la Berkeley*, făcuse patru băieţi în California şi apoi se mutase cu familia la Beirut, unde continuase să facă cinci fete. În ciuda aparen-

* University of California, Berkeley.

tului comportament rebel al unei evreice drăguţe din Central Park West care se căsătoreşte cu un arab, ducea, la Beirut, cea mai obişnuită viaţă de familie ce poate fi imaginată. Manifesta o înflăcărare aproape religioasă în favoarea ideii de *Kinder, Küche* şi *Kirche** — şi mai ales în privinţa Bisericii Catolice, la care mergea pentru a-i impresiona pe arabi cu faptul că nu era foarte evreică. Şi asta, bineînţeles, nu pentru că le plăcea atât de tare catolicismul, însă era o alternativă mai bună decât cealaltă. Atât ea, cât şi Pierre, cumnatul meu, credeau în Robert Ardrey, Konrad Lorenz şi Lionel Tiger de parcă aceştia ar fi fost Iisus, Buddha şi Mohammed. „Instinct!", rosteau ei cu dispreţ. „Instinct pur animalic!" Ajunseseră să-i urască pe beatnicii de la Berkeley de pe vremea când erau la colegiu şi să predice teritorialitatea, imoralitatea contracepţiei şi a avortului, precum şi universalitatea războiului. Din când în când, păreau să creadă sincer în Marele Lanţ al Fiinţei şi în Dreptul Divin al Regilor. Şi între timp, pur şi simplu continuau să se înmulţească.

(„De ce oamenii cu gene *superioare* ar folosi mijloace contraceptive când toţi *neaveniţii* se înmulţesc şi duc lumea la pieire? — vechiul refren ori de câte ori Randy anunţa o nouă sarcină.)

Lalah (cealaltă fiică mijlocie după mine) era cu patru ani mai mică şi se măritase cu un cioroi. Însă la fel ca şi în cazul lui Randy, nonconformismul alegerii inducea în erore. Lalah s-a dus la Oberlin unde l-a cunoscut pe

* (În germ. în orig.) Copil, bucătărie, biserică.

Robert Goddard, de departe cel mai alb cioroi din istoria expresiei. Cumnatul meu, Bob, are de fapt pielea de culoarea ciocolatei, însă mintea îi e la fel de albă ca a celui mai înverşunat membru al Ku Klux Klan-ului. Nu ştiu nimic în legătură cu „membrul“ lui. Cum a ajuns la o şcoală precum Oberlin mă cam nedumereşte, cum probabil că l-a nedumerit şi pe el. După colegiu, a făcut Medicina la Harvard şi s-a hotărât repede să se îndrepte spre domeniul de unde veneau banii: chirurgia ortopedică. Acum îşi petrece patru zile pe săptămână fixând picioare şi şolduri (şi adunând sume uriaşe de la companiile de asigurări). Celelalte trei zile sunt petrecute călărind într-un club exclusivist dintr-o suburbie a Bostonului la modă, însă cu circuit închis, unde el şi Lalah locuiesc.

Şi cum trăiesc! Înconjuraţi de cea mai vastă expoziţie de drăcovenii electrice de la Hammacher-Schlemmer: zdrobitoare electrice de gheaţă, răcitoare de vin, maşinării aşezate lângă pat care emit sunete sintetizate ale mării, curăţătoare automate de ouă, umidificatoare, dezumidificatoare, shakere automate de cocktailuri, aparate pentru tuns gazonul care se mişcă cu ajutorul telecomenzii, foarfeci de grădină programate să facă modele ornamentale, vârtejuri în apa din cadă, bideuri care învârtesc apa, oglinzi pentru bărbierit iluminate care se ivesc din perete, televizoare color ascunse în spatele copiilor înrămate ale celor mai banale desene moderne şi un bar care iese din perete în foaier în momentul în care cineva sună la uşa din faţă. Apropo, soneria cântă primele măsuri din

„When the Saints Come Marching In“ — unica şi singura concesie a lui Bob făcută rasei negre.

Cu toate aceste drăcii, cai şi trei maşini (una pentru fiecare din ei şi una pentru menajera lor albă din America de Sud), am presupus cu toţii că nu aveau timp nici măcar să *se gândească* să facă un copil — spre uşurarea părinţilor mei, bănuiesc. Nepoţii arabi sunt o chestie, însă ăştia cel puţin au părul drept.

Cu toate astea, ne înşelam. Lalah lua, de fapt, pilule pentru fertilitate de doi ani (aşa cum ne-a informat mai târziu pe noi şi toate ziarele), şi anul trecut a născut cinci gemeni. Restul (aşa cum se spune) e istorie. Probabil că aţi văzut articolul din *Time* despre „Cei cinci gemeni Goddard“, în care erau descrişi ca fiind „drăgălaşi, cu pielea ca bobul de cafea şi destul de dolofani“.

— Pfiu! a reacţionat Mama Lalah Justine Goddard (născută White), în vârstă de douăzeci şi patru de ani, când i s-a spus că născuse cinci gemeni.

Iar acum Lalah şi Bob au mâinile pline de oase rupte, drăcii electronice, cai, ascensiune socială şi cinci gemeni (cărora, întâmplător, le-au dat cele mai obişnuite nume la care s-au putut gândi: Timmy, Susie, Annie, Jennie şi Johnnie). Şi dr. Bob face mai mulţi bani ca niciodată, din moment ce se pare că a avea cinci gemeni mulatri e modul cel mai extraordinar de a-ţi forma o clientelă medicală de la injecţiile cu Vitamina B încoace. În ceea ce o priveşte pe Lalah, îmi scrie o dată pe an să mă întrebe de ce nu încetez „să ard gazul degeaba cu poezia“ şi „să fac ceva semnificativ“, cum ar fi să am cinci gemeni.

După arabul lui Randy, negrul lui Lalah şi convingerea primului meu soţ că este Iisus Hristos, părinţii mei chiar au fost uşuraţi când m-am măritat cu Bennett. Nu aveau chiar nimic împotriva rasei sale, însă le displăcea profund religia lui: psihanaliza. Sufereau de impresia greşită că Bennett le putea citi gândurile. De fapt, când privea pătrunzător, ameninţător şi enigmatic, de obicei se gândea să schimbe uleiul la maşină, să mănânce supă de pui cu tăieţei la prânz sau să-şi facă nevoile. Însă nu îi putusem niciodată convinge de acest lucru. Insistau să creadă că el se uita adânc în sufletele lor şi vedea toate secretele urâte pe care ei înşişi voiau să le uite.

Mai rămâne Chloe Camille, născută în 1948 şi cu şase ani mai mică decât mine. Copilul familiei. Chloe cu mintea ei ascuţită, limba ei ascuţită şi extrem de comodă când vine vorba de a face ceva cu aceste lucruri. Chloe cea durdulie şi frumoasă, cu părul ei castaniu, ochii albaştri şi pielea perfectă. Cu singura pereche de ţâţe cu adevărat minunate dintr-o familie fără ţâţe. Chloe, bineînţeles, s-a măritat cu un evreu. Nu cu un evreu local, ci din import. (Nimeni din familie nu s-a dat în vânt să se căsătorească cu băiatul din casa de alături.) Soţul lui Chloe, Abel, e un israelian cu origini germano-evreieşti. (Membrii familiei lui au fost odinioară proprietarii cazinoului de la Baden-Baden.) Şi Abel, bineînţeles, a intrat în afacerea cu *tzatzka* a tatălui meu. Într-o afacere dominată de foştii actori din Catskill Mountain, el adusese lecţii învăţate la Wharton School. Părinţii mei se răzvrătiseră la început şi apoi îl adoptaseră realmente, în momentul în care toţi se

îmbogăţiseră. Abel şi Chloe au un băiat, Adam, care e blond cu ochi albaştri şi care, în mod evident, e nepotul favorit. La reuniunile de Crăciun, când întreaga familie se strânge în apartamentul părinţilor mei, Adam pare singurul arian dintr-un loc de joacă al copiilor din lumea a treia.

Deci eu eram singura soră *ohne kinder** şi nu mi se permitea niciodată să uit acest lucru. Când Pierre şi Randy veniseră ultima dată în vizită la New York împreună cu progeniturile lor, era chiar în perioada când prima mea carte era publicată. În toiul uneia dintre certurile noastre obişnuite (în legătură cu ceva neînsemnat şi stupid), Randy numise poezia mea „masturbatoare şi exhibiţionistă" şi mă ocărâse pentru „sterilitatea" mea.

— Te comporţi de parcă scrisul e cel mai important lucru din lume! a ţipat ea.

Încercam să fiu raţională, calmă şi sănătoasă la minte în legătură cu familia mea în acea săptămână, aşa că mă abţineam cu eforturi extraordinare să nu explodez, deşi simţeam că sunt cât pe ce.

— Randy, am implorat-o, *trebuie* să cred că scrisul este cel mai important lucru din lume pentru a continua *să fac* acest lucru, însă nimeni nu spune că trebuie să-mi împărtăşeşti obsesia, aşa că de ce ar trebui eu să o împărtăşesc pe *a ta*?

— Ei bine, nu am să te las să ne bagi pe mine, pe soţul şi pe copiii mei în scrierile tale împuţite — mă auzi? O să

* (În germ. în orig.) Fără copii.

te omor dacă mă pomeneşti în vreun fel. Şi dacă nu te omor eu cu mâna mea, atunci Pierre o va face. Pricepi?

Şi aici a urmat o lungă şi asurzitoare discuţie despre autobiografie versus ficţiune, în care eu i-am pomenit pe Hemingway, Fitzgerald, Boswell, Proust şi James Joyce — toţi, aparent, fără niciun rezultat.

— La naiba, poţi foarte bine să-ţi publici cărţile tale împuţite postum, ţipă Randy, dacă se întâmplă să conţină cumva vreun *cuvânt* în legătură cu vreun personaj care are şi *cea mai mică* asemănare cu mine!

— Şi presupun că ai de gând să mă omori pentru a nu întârzia publicarea.

— Vreau să spun, după ce murim *noi,* nu după ce mori tu.

— E asta o invitaţie la decapitare?

— Bagă-ţi aluziile literare în cur. Crezi că eşti al dracului de inteligentă, nu-i aşa? Doar pentru că ai fost o jegoasă şi o tocilară şi că te-ai descurcat bine la şcoală. Doar pentru că eşti ambiţioasă, că o arzi cu intelectuali nesuferiţi şi cu tot felul de ipocriţi. Aveam tot atâta talent ca şi tine pentru scris şi o ştii bine, doar că eu nu *m-aş degrada* să mă dau în spectacol în public, aşa cum o faci tu. Nu aş *vrea* ca oamenii să-mi cunoască fanteziile secrete. Nu sunt o *exhibiţionistă* împuţită ca tine, asta-i tot… Şi acum ieşi dracului afară de-aici! Ieşi afară! Mă auzi?

— Asta se întâmplă să fie casa lui Jude şi a lui tati — nu a ta.

— Ieşi afară! Mi-ai provocat deja o migrenă groaznică!

Ţinându-se cu mâinile de tâmple, Randy fugi la baie.

Era vechea evadare psihosomatică. Toată lumea din familia mea se foloseşte de asta cu orice ocazie. Mi-ai provocat o durere groaznică de cap! Mi-ai provocat indigestie! Mi-ai provocat iritaţii! Mi-ai provocat halucinaţii auditive! Mi-ai provocat un atac de cord! Mi-ai provocat cancer!

Randy îşi făcu apariţia din baie cu o privire de suferinţă pe chip. Îşi revenise în simţiri. Acum încerca să fie tolerantă.

— Nu vreau să mă cert cu tine, zise ea.

— Aha!

— Nu, pe bune. Pentru că eşti sora mea mai mică şi chiar cred că ai apucat-o pe un drum greşit! Vreau să spun că trebuie pe bune să încetezi cu scrisul şi să faci un copil. Vei vedea că acest lucru te împlineşte mult mai mult decât scrisul…

— Poate tocmai de asta îmi e frică.

— Ce vrei să spui?

— Uite ce e, Randy, poate părea absurd cuiva cu nouă copii, însă mie chiar *nu-mi lipsesc* copiii. Vreau să spun că *îi iubesc* pe copiii tăi şi pe ai lui Chloe şi pe ai lui Lalah, însă nu mai *vreau* o altfel de împlinire în momentul de faţă. Mi-a luat *ani* ca să învăţ să stau la biroul meu mai mult de două minute o dată, ca să mă împac cu singurătatea şi groaza eşecului, cu tăcerea abominabilă şi cu foaia albă de hârtie. Şi acum că pot suporta acest lucru… acum când în cele din urmă o pot face… chiar sunt nerăbdătoare să trec mai departe. Nu *vreau* să se interpună nimic în momentul de faţă. Iisuse Hristoase! Mi-a luat atât de mult ca să ajung în punctul ăsta…

— Chiar aşa ai de gând să-ţi petreci restul vieţii? Să stai într-o cameră şi să scrii poezii?

— Ei bine, de ce nu? De ce e lucrul ăsta mai rău decât să faci nouă copii?

Mă privi cu dispreţ.

— Nu ştii nimic în legătură cu faptul de a avea copii.

— Iar tu nu ştii nimic în legătură cu scrisul.

Chiar eram dezgustată de mine însămi pentru că păream atât de infantilă. Randy mă făcea întotdeauna să mă simt de parcă aveam din nou cinci ani.

— Însă ţi-ar plăcea să ai copii, insistă ea, chiar ţi-ar plăcea.

— Pentru numele lui Dumnezeu, probabil că ai dreptate! Însă eşti tu destul o Ethel Kennedy pentru familia noastră — de ce dracu mai avem nevoie de încă una? Şi de ce ar trebui să o fac dacă am atât de multe îndoieli în legătură cu asta? De ce ar trebui să mă *forţez?* Pentru binele cui? Al tău? Al meu? Al copiilor inexistenţi? Că doar nu o să piară rasa umană dacă n-o să am eu copii!

— Da' nu eşti nici măcar curioasă să trăieşti această experienţă?

— Cred că da… însă nu prea mă omoară curiozitatea. Şi în afară de asta, am timp…

— Ai aproape treizeci de ani. Nu ai atât de mult timp cât crezi.

— Oh, Dumnezeule, am zis, tu chiar nu poţi suporta pe cineva care face altceva decât ai făcut tu. De ce trebuie să-ţi copiez viaţa şi greşelile? Nu pot nici măcar să fac *propriile* mele blestemate de greşeli?

— Ce greşeli?

— Cum ar fi să-ţi creşti copiii şi să îi faci să creadă că sunt catolici, cum ar fi să minţi în legătură cu religia ta, cum ar fi să negi ceea ce eşti…

— Te omor! ţipă Randy, venind spre mine cu braţele ridicate.

Am intrat în dulapul din hol aşa cum făceam de atâtea ori în copilărie. Erau zile când Randy mă bătea cu regularitate. (Cel puţin, dacă voi avea copii, nu o să fac niciodată greşeala de a avea mai mult de unul. Să fii singurul copil la părinţi se presupune că este o povară psihologică foarte mare, însă era tot ce *îmi* dorisem întotdeauna, copil fiind.)

— *PIERRE*! am auzit-o ţipând pe Randy de după uşă.

Am răsucit încuietoarea şi am aprins lumina. Apoi m-am băgat în haina de zibelină a mamei (ce mirosea a *Joy* şi *Diorissimo* învechit) şi m-am aşezat sub ea picior peste picior printre cizme. Deasupra mea erau alte două bare de haine ce o luau în sus către tavan. Haine de blană vechi, haine pentru copii englezeşti, cu jambiere de piele, hanorace de schi, pelerine de ploaie, trenciuri, impermeabile cu autografe din zilele când mergeam în tabere, sacouri de şcoală cu ecusoane la gulere şi cu chei pentru patinele cu rotile uitate prin buzunare, pardesie de seară din catifea, pardesie de brocart, pardesie polo, mantouri de nurcă… treizeci şi cinci de ani de schimbări în modă şi patru fete care crescuseră mari… treizeci şi cinci de ani de cumpărat, de cheltuit, de crescut copii şi de ţipat la ei… şi cu ce se alesese mama din toate astea? Cu zibelina, nurca şi resentimentele?

— Isadora!

Era Pierre acum. Ciocăni uşor în uşă.

M-am aşezat pe podea şi mi-am legănat genunchii. Nu aveam nicio intenţie de a mă ridica. Era un miros atât de încântător de naftalină şi de *Joy*.

— Isadora!

Pe bune, m-am gândit, uneori *mi-ar plăcea* să am un copil. O fetiţă foarte înţeleaptă şi spirituală care ar creşte şi ar deveni femeia care eu n-am putut fi niciodată. O fetiţă foarte independentă fără cicatrice pe creier sau pe psyche. Fără servilitate linguşitoare şi fără farmec care ţi se bagă pe sub piele. O fetiţă care să spună ce gândeşte şi să gândească ce spune. O fetiţă care să nu fie nici răutăcioasă şi nici linguşitoare pentru că nu ar urî-o pe mama ei şi nu s-ar urî nici pe ea.

— Isadora!

Ceea ce voiam cu adevărat era să îmi dau naştere *mie însămi* — fetiţa care aş fi fost într-o altă familie, într-o altă lume. Mi-am îmbrăţişat genunchii. Mă simţeam ciudat de protejată aici, sub haina de blană a mamei.

— Isadora!

De ce trebuiau ei să mă tot preseze şi să încerce să mă vâre în aceleaşi tipare care îi făcuseră pe ei atât de nefericiţi? O să fac un copil atunci când o să fiu pregătită. Sau, dacă nu am să fiu niciodată pregătită, atunci nu o să fac. Oare un copil e o garanţie împotriva singurătăţii sau a durerii? Oare e ceva pe lumea asta o astfel de garanţie? Dacă ei erau atât de fericiţi cu vieţile lor, de ce trebuiau tot timpul să facă prozeliţi? De ce insistau

ca toată lumea să îi imite pe ei? De ce erau nişte afurisiţi de misionari?

— Isadora!

De ce surorile şi mama mea păreau toate să se afle într-o conspiraţie, să-şi bată joc de realizările mele şi să mă facă să mă simt ca şi cum ar fi fost nişte handicapuri? Publicasem o carte pe care până şi eu puteam suporta să o citesc. Şase ani de scris şi de foi aruncate la coş, de scris şi de nenumărate variante, de încercări de a pătrunde cât mai adânc în propria fiinţă. Şi cititorii îmi trimiseseră scrisori şi mă sunaseră în toiul nopţii să-mi spună că acea carte conta, că era curajoasă şi sinceră, că eram curajoasă şi sinceră. Curajoasă! Iată-mă în dulap îmbrăţişându-mi genunchii! Însă pentru familia mea eram o ratată pentru că nu aveam copii. Era absurd. Ştiam că era absurd. Însă ceva în mine repeta catehismul. Ceva în mine îşi cerea scuze toturor oamenilor care aduseseră laude poemelor mele; ceva în mine zicea: *„O, dar să nu uitaţi — eu nu am copii“*.

— Isadora!

Aproape treizeci de ani. Cei care nu mă cunosc zic uneori că am douăzeci şi cinci, însă pot să văd începuturile neîndurătoare ale bătrâneţii, începuturile morţii, pregătirea graduală către nonexistenţă. Am deja uşoare riduri pe frunte. Le pot întinde cu degetele, însă ele se formează imediat la loc. Sub ochi, o reţea fină de linii începe: canale mititele, contururile unei luni miniaturale. În colţurile ochilor am una, două, trei linii fine, de parcă au fost făcute cu un stilou Rapidograph ce foloseşte cerneală

invizibilă. Cu greu perceptibile — cu excepţia artistei însăşi. Şi gura e mai încremenită în poziţia ei decât obişnuia să fie. Zâmbetului îi ia mai mult timp până să dispară. De parcă vârsta ar fi, mai presus de toate, rigiditate. Aşezarea chipului în şabloane prearanjate; o prevestire slabă a rigidităţii care vine după moarte. Oh, bărbia e încă destul de fermă… însă nu e oare un lanţ fin, aproape invizibil la mijlocul gâtului? Şi sânii sunt încă fermi, însă pentru cât timp? Şi găurica? Asta o să fie ultima care o să moară. Se va mai ţine încă tare atunci când nimeni nu o să mă mai vrea.

E ciudat cum, în pofida repulsiei mele de a rămâne însărcinată, par să trăiesc în interiorul găuricii mele. Par să fiu implicată în toate schimbările trupului meu. Acestea nu trec niciodată neobservate. Par să ştiu cu exactitate perioada ovulaţiei. În a doua săptămână a ciclului, simt o uşoară înţepătură şi apoi un fel de furnicături în partea de jos a abdomenului. Câteva zile mai târziu găsesc adeseori o mică pată de sânge în *yarmulka* de cauciuc a diafragmei. O pată de sânge roşu-deschis, singura urmă vizibilă a oului care ar fi putut deveni un copilaş. Simt atunci un val de tristeţe aproape de nedescris. Tristeţe şi uşurare. E oare, într-adevăr, mai bine să nu te fi născut niciodată?

Diafragma a devenit un fel de fetiş pentru mine. Un obiect sfânt, o barieră între uterul meu şi bărbaţi. Oarecum, ideea de a purta copilul *lui* mă umple de mânie. Lasă-l să-şi poarte propriul lui copil! Dacă aş avea un copil, aş vrea să fie tot *al meu*. O fată ca mine, însă mai

bună. O fată care, de asemenea, va putea să aibă propriii ei copii numai ai ei. Nu să ai copii mi se pare necinstit, ci să ai copii pentru bărbaţi. Copii care să ia numele *lor*. Copii care te leagă, prin dragostea pentru ei, de un bărbat pe care trebuie să-l mulţumeşti şi să-l slujeşti de teama de a nu te părăsi. Şi dragostea, la urma urmelor, e cel mai puternic zăvor. Singurul care se uzează cel mai tare şi care durează cel mai mult. Şi apoi aş fi prinsă în capcană pentru totdeauna. Ostatică a propriilor sentimente şi a propriului meu copil.

— Isadora!

Însă poate eram deja ostatică. Ostatica fanteziilor mele. Ostatica temerilor mele. Ostatica falselor mele definiţii. Şi oricum, ce însemna să fii femeie? Dacă însemna să fii ceea ce era Randy sau ceea ce era maică-mea, atunci nu voiam asta. Dacă însemna să clocoteşti de resentimente şi să ţii predici despre bucuria de a avea copii, atunci nu voiam asta. Mult mai bine să fii o călugăriţă intelectuală decât *asta.*

Însă nici călugăriţa intelectuală nu era o chestie prea distractivă. Nu avea vigoare. Şi care erau alternativele? De ce nu-mi arăta cineva nişte alternative? Am ridicat privirea şi am atins cu bărbia tivul hainei de zibelină a mamei mele.

— Isadora!

— OK. Vin.

Am ieşit din dulap şi am dat nas în nas cu Pierre.

— Cere-i scuze lui Randy! îmi porunci el.

— Pentru ce?

— Pentru toate lucrurile răutăcioase şi dezgustătoare pe care le-ai spus despre mine! ţipă Randy. Cere-ţi scuze!

— Am zis doar că negi ceea ce eşti şi că nu vreau să fiu ca tine. De ce e nevoie de o scuză pentru asta?

— Cere-ţi scuze! urlă ea.

— De ce?

— De când îţi pasă ţie atât de al dracului de mult de faptul că eşti evreică? De când eşti tu atât de al dracului de religioasă?

— Nu sunt atât de religioasă, am zis.

— Atunci de ce faci aşa un tărăboi?

Pierre folosea acum cel mai blând accent franţuzesc al lui de Orient Mijlociu.

— Nu eu am pornit această cruciadă religioasă ca să sporesc numărul adevăraţilor credincioşi — *tu* ai făcut-o. Nu încerc să *te* convertesc la nimic. Încerc să-mi duc afurisita asta de viaţă a mea dacă reuşesc *să o găsesc* în toată această încâlceală.

— Dar Isadora, zise Pierre pe un ton linguşitor, exact asta e — noi încercăm să te *ajutăm*.

4
LÂNGĂ PĂDUREA NEAGRĂ

Copiii cu vârste fragede erau în mod invariabil exterminaţi, deoarece, fiind atât de mici, erau incapabili să muncească… Adeseori femeile îşi ascundeau copiii sub hainele lor, însă bineînţeles, când îi găseam, îi trimiteam spre a fi exterminaţi. Ni se cerea să facem aceste exterminări în secret, însă bineînţeles duhoarea şi putoarea grețoasă de la trupurile care ardeau încontinuu se răspândeau în întreaga zonă şi toţi oamenii care locuiau în comunităţile din jur ştiau că la Auschwitz aveau loc exterminări.

—Depoziţia sub jurământ a Oberstürmführerului S.S. Rudolph Hoess, 5 aprilie 1946, Nürnberg

Trenul de 8:29 către Frankfurt

Europa e pluş prăfos,
vagoane de clasa întâi
cu praf de clasa întâi.

Și conductorul
seamănă cu un porc roz
din marțipan
și pași de gâscă
în jos pe coridor.
FRÄULEIN!
Spune el cu patru umlauturi
și centura roșie de pe piept din piele de lac
șuieră în aer
ca un elastic plesnit.
Și chipiul lui se înalță, se înalță,
o coroană papală
ce se îndreaptă către ceruri pentru a revendica
o autoritate absolută,
dreptul divin
al conductorilor de *Bundesbahn.*
FRÄULEIN!
E pericoloso sporgersi.
Nicht hinauslehnen.
Il est dangereux…
repetă roțile.
Însă nu sunt atât de tâmpită.
Știu unde se sfârșesc șinele
și roțile se învârtesc mai departe în tăcere.
Știu că gara
nu va fi marcată.
Părul meu este mai arian
decât orice altceva.
Numele meu e buruiană.
Pașaportul, ochii

mai albaştri decât cerul Bavariei.
Însă el vede
Steaua lui David
din buricul meu.
Tronc. Zdrang.
O port pentru
ultimul striptease.
FRÄULEIN!
Cineva mă înghionteşte ca să mă trezesc.
Mâna mea lașă
aproape că salută
acest bărbat mic şi burzuluit
îmbrăcat în uniformă.
Schönes Wetter heute,
zice el
cu o încuviințare din cap
către fermele estompate
de dincolo de fereastră.
Îmi perforează biletul
cu răceală, apoi
fața lui rotofeie zâmbește
în lumina soarelui care brusc
e bună
ca supa de pui.

Înainte de a locui la Heidelberg, nu eram în mod special conştientă de faptul că sunt evreică. Oh, am anumite amintiri: bunica mea săpunindu-mi mâinile între ale ei şi spunându-mi că îndepărtează „germanii“ (un joc de cuvinte pornit de la „germeni“). Pe sora mea,

Randy, inițiind un joc numit „Fugind de nemți“ în care ne îmbrăcam cu cele mai călduroase haine, o înghesuiam pe sora noastră, Chloe, care era bebeluș, în căruciorul de păpuși, făceam sandviciuri cu marmeladă și le mâncam în adâncurile înmiresmate ale dulapului de lenjerie, sperând ca proviziile noastre să țină până ce se termina războiul și veneau Aliații. E și o amintire rătăcită cu cea mai bună prietenă a mea, membră a bisericii episcopale, Gillian Battcock (în vârstă de cinci ani), zicând că nu poate să facă baie cu mine pentru că eram evreică și evreii „fac întotdeauna pipi în apa din cadă“. Însă în general, am avut o copilărie cât se poate de ecumenică. Prietenii părinților mei erau de toate culorile, religiile și rasele, și la fel și ai mei. Trebuie să fi învățat expresia „Familia Omului“* înainte de a mi se usca pantalonii de trening. Cu toate că idișul era uneori vorbit acasă, părea să fie folosit doar ca un fel de cod pentru a ascunde anumite lucruri de fata în casă. Uneori era vorbit pentru a induce în eroare copiii, însă noi, cu radarul nostru excelent caracteristic copilăriei, sesizam întotdeauna conținutul, chiar dacă nu înțelegeam cuvintele. Rezultatul a fost că n-am învățat aproape deloc idiș. A trebuit să citesc *La revedere, Columb* ca să învăț cuvântul *shtarke*** și *Lada fermecată**** ca să aud despre un ziar numit *The Forward*****. Aveam paisprezece ani când am participat prima dată la un bar

* Referire la expoziția fotografică a lui Edward Steichen organizată în 1955 la Muzeul de Artă Modernă din New York și intitulată „Family of Man“.

** (În idiș în orig.) Puternic.

*** Roman de Bernard Malamud.

**** Săptămânal ebraico-american publicat la New York în idiș și engleză.

mitzvah (al unui văr primar din Spring Valley, New York), iar maică-mea rămăsese acasă pentru că avea migrenă. Bunicul meu era un fost marxist care credea că religia este narcoticul maselor, îi interzisese bunicii mele orice „prostie religioasă" şi apoi mă acuzase (la cei optzeci de ani ai lui sentimentali şi sionişti) că eram „o blestemată de antisemită". Bineînţeles că nu eram antisemită. Doar că nu mă simţeam extrem de evreică şi nu puteam înţelege de ce el, dintre toţi oamenii, începuse brusc să vorbească precum Chaim Weizmann. Adolescenţa mea (la Break Neck Work Camp, Liceul de muzică şi artă, şi consilier pregătitor la Herald Tribune Fresh Air Fund) fusese consumată în perioada de glorie când un negru într-o clasă de liceu era invariabil ales preşedinte şi a avea prieteni şi iubiţi interrasiali era un semn flagrant al statutului social. Nu că nu-mi dădeam seama de ipocrizia acestei discriminări inverse chiar şi atunci —, cu toate astea, am avut partea mea de integrare cinstită. M-am considerat o internaţionalistă, o socialistă fabianistă, o prietenă a întregii omeniri (nimeni nu pomenea de condiţia femeii în perioada aceea), o umanistă. Mă dădeam înapoi când auzeam evrei şovini ignoranţi vorbind despre cum Marx, Freud şi Einstein erau evrei, cum Iisus avea creier şi gene superioare. Era clar pentru mine că a te crede superior era un semn sigur al faptului că erai *inferior* şi că a te crede extraordinar era un semn sigur al faptului că erai obişnuit.

În fiecare Crăciun de când aveam doi ani, avuseserăm brad. Doar că noi nu celebram naşterea lui Hristos; noi

celebram (zicea maică-mea) „Solstiţiul de iarnă“. Gillian, care avea o creşă sub pomul *ei* de Crăciun şi o stea a Bethlehemului deasupra lui, discuta aprins aceste aspecte cu mine. Eu repetam ferm ceea ce zicea maică-mea. „Solstiţiul de iarnă a fost înaintea lui Iisus Hristos“, spuneam. Biata şi ignoranta mamă a lui Gillian insistase asupra bebeluşului Iisus şi a naşterii virgine.

La Paşti, vânam ouăle vopsite, însă nu celebram învierea lui Hristos; celebram „Echinocţiul de primăvară“, Renaşterea Vieţii, Ritualurile de Primăvară. Ascultând-o pe maică-mea, ai fi crezut că suntem druizi.

— Ce se întâmplă cu oamenii când mor? o întrebam.

— Nu mor cu adevărat, îmi zicea ea. Se întorc în pământ şi după o vreme renasc, ca iarbă sau poate chiar ca roşii.

Chestia asta era straniu de alarmantă. Poate era destul de liniştitor să o aud zicând: „Nu mor cu adevărat“, însă cine voia să fie o *roşie*? Asta era oare soarta mea? Să devin o roşie cu toate seminţele alea moi şi umede?

Însă fie că-mi plăcea sau nu, era singura religie pe care o aveam. Nu eram cu adevărat evrei; eram păgâni şi panteişti. Credeam în reîncarnare, în sufletele roşiilor, chiar (de prin anii ’40) în ecologie. Cu toate astea, am început să simt intens evreieşte şi intens paranoic (oare acestea două sunt probabil acelaşi lucru?) în momentul în care am pus piciorul în Germania.

Brusc, oamenii din autobuze se duceau în case unde păstrau cu sfinţenie mici colecţii ingenioase de dinţi de aur şi verighete… Abajururile de la Hotel Europa erau

suspicios de fin granulate… Săpunul din toaleta de la Silberner Hirsch mirosea ciudat… Trenurile imaculate erau într-adevăr claustrofobice şi bouvagoanele urât-mirositoare… Conductorul, cu faţa lui de porc roz din marţipan, nu avea de gând să mă lase să plec… Şeful de gară, cu chipiul lui nazist cu vârful ridicat în sus, avea să-mi inspecteze actele cu un pretext anume, pentru ca apoi să mă îmbrâncească spre unul din acei poliţişti îmbrăcaţi în verde şi încălţaţi cu cizme de piele şi cu bici asortat… Vameşul de la graniţă avea cu siguranţă să mă oprească, să descopere micul meu depozit secret de Lomotil analgezic, tablete de sulf, V-Cillin şi Librium de la dispensarul armatei — provizia obişnuită de bunătăţi pentru a merge în Italia — şi după asta, avea să mă ducă într-o peşteră secretă la poalele Alpilor unde aveam să fiu torturată în nişte feluri ingenios de crude, până ce mărturiseam că, sub păgânismul, panteismul şi cunoştinţele pedante de poezie engleză ale mele, eram la fel de evreică precum Anne Frank, cu fiecare părticică din mine.

Dată fiind perspectiva istoriei, e clar că Bennett şi cu mine datoram faptul de a ne afla la Heidelberg (şi, de fapt, căsătoria noastră) îmbrobodelii publicului american făcută de guvern, care a fost mai târziu dată în vileag în Documentele Pentagonului. Cu alte cuvinte, ne căsătoriserăm ca rezultat direct al faptului că Bennett fusese recrutat — şi fusese recrutat ca rezultatul direct al recrutării trupelor pentru războiul din Vietnam din anii 1965–66, care fusese rezultatul direct al îmbrobodelii pu-

blicului american de către guvern. Însă cine ştia acest lucru atunci? Îl bănuiam, însă nu aveam nicio dovadă. Aveam titluri ironice de ziar, care promiteau că recrutarea avea să „pună capăt războiului şi avea să aducă o pace de durată". Aveam afirmaţii de genul: „A fost necesar să se distrugă satul pentru a-l salva…" Aveam activişti care se exprimau la fel de clar ca oricare alţii care au apărut mai târziu. Însă nu aveam nicio dovadă în alb şi negru pe prima pagină a ziarului *The Times*.

Aşa că Bennett, psihiatru de copii cu jumătate din practica lui psihanalitică făcută, a fost recrutat la vârsta de treizeci şi unu de ani. Ne avuseserăm unul pe altul timp de trei luni. Veniserăm unul la altul din alte poveşti nefericite de dragoste — şi din partea mea dintr-un prim mariaj dezastruos. Ne era silă să mai fim celibatari; eram îngroziţi de a fi singuri; eram fericiţi împreună în pat; eram speriaţi de viitor; ne-am căsătorit cu o zi înainte ca Bennett să trebuiască să plece la Fort Sam Houston.

De la început, căsătoria a fost stranie. Amândoi ne aşteptaserăm la o salvare. Ne agăţam unul de altul şi ne înecam împreună. Lucrurile au devenit ostile în doar câteva zile. Am trecut repede de la atacuri verbale la tăcere absolută, punctată de partide de amor care continuau, într-un ritm surprinzător de constant, să fie bune. Niciunul dintre noi nu prea ştia în ce ne băgasem sau de ce.

Înainte de a veni la Heidelberg, decorul pentru primele două luni de căsătorie fusese la fel de ciudat ca şi motivul pentru care ne căsătoriserăm. Iată-ne, doi locuitori îngroziţi

şi strămutaţi ai Manhattanului, îngropaţi în San Antonio, Texas. Lui Bennett îi fusese tuns părul, fusese băgat în uniforma aceea verde de armată, obligat să stea şi să asculte ore întregi propaganda militară despre ce înseamnă să fii doctor militar — ceva ce el detesta din toată inima.

Stăteam „acasă“ într-un motel steril de la periferia oraşului San Antonio, mă uitam la televizor, îmi cârpăceam poemele, mă simţeam furioasă şi lipsită de putere. Ca majoritatea fetelor native din New York, nu învăţasem să conduc. Aveam douăzeci şi patru de ani şi eram eşuată într-un motel din Texas, uitându-mă la o fâşie de autostradă arsă de soare, dintre San Antonio şi Austin. Dormeam până la zece şi jumătate, mă trezeam şi mă uitam la televizor, în timp ce mă machiam cu grijă (pentru cine?), coboram şi mă îndopam cu gustări texane compuse din clătite, cârnaţi şi cereale, mă îmbrăcam cu costumul de baie (care devenea din ce în ce mai strâmt) şi mă prăjeam la soare timp de două ore şi ceva. Apoi înotam în piscină cinci minute şi urcam din nou pentru a mă confrunta cu „munca“ mea. Însă îmi era aproape imposibil să muncesc. Singurătatea scrisului mă îngrozea. Căutam orice fel de scuză ca să scap. Nu mă percepeam ca fiind scriitoare şi nu aveam încredere în capacitatea mea de a scrie. Nu-mi dădeam seama atunci că scrisesem toată viaţa. Începusem să compun şi să ilustrez povestioare de pe când aveam opt ani. Ţineam un jurnal de la vârsta de zece ani. Scriam cu aviditate şi ironie scrisori încă de la vârsta de treisprezece ani şi imitasem cu conştiinciozitate scrisorile lui Keats

şi G.B.S.* toată adolescenţa mea. La şaptesprezece ani, când mă dusesem în Japonia cu părinţii şi surorile mele, târâsem după mine maşina de scris Olivetti şi îmi petrecusem fiecare seară recapitulând observaţiile din timpul zilei într-un blocnotes cu foi detaşabile. Începusem să public poeme în mici reviste literare în timpul ultimului an de colegiu (unde câştigasem majoritatea premiilor de poezie şi editasem revista literară). Şi cu toate astea, în ciuda faptului evident că eram obsedată de scris, în ciuda lucrurilor publicate şi în ciuda scrisorilor de la agenţi literari care mă întrebau dacă „lucram la un roman", nu credeam chiar deloc în seriozitatea angajamentului meu.

În loc de asta, îmi permisesem să mă mut la o postuniversitară. Se presupunea că postuniversitara era sigură, lucrul pe care îl aveai la loc sigur, „în pântece" (ca un copil?), înainte de a te a aşeza să scrii. Ce escrocherie flagrantă pare acum! Însă atunci mi se părea prudent, înţelept şi responsabil. Eram o fată atât de bună şi de ascultătoare, încât profesorii mă voiau în rândurile lor. Tânjeam să-i refuz, însă nu aveam curajul — aşa că îmi irosisem doi ani şi jumătate cu un masterat şi cu o parte dintr-un doctorat înainte de a-mi trece prin cap că postuniversitara intra serios în opoziţie cu pregătirea mea profesională.

Căsătoria cu Bennett m-a făcut să-mi iau zborul de la postuniversitară. Mi-am luat învoire pentru a-l urma în

* Prescurtare de la George Bernard Shaw

armată. Ce altceva puteam face? Nu era pentru că voiam să renunţ la profesorat — ci pentru că Istoria îmi dăduse o cizmă în fund. De asemenea, căsătoria cu Bennett m-a îndepărtat de New York, de maică-mea, de Catedra de engleză de la Columbia*, de fostul soţ şi de foştii iubiţi — lucruri care ajunseseră toate să pară identice în mintea mea. Voiam să plec de acolo. Voiam să scap. Iar Bennett era mijlocul prin care puteam să o fac. Căsătoria noastră începuse sub această povară grea. Faptul că a supravieţuit e mai degrabă un miracol.

În Heidelberg, ne-am instalat căminul într-un vast lagăr de concentrare american în zona de după război a oraşului (la distanţă bună de frumoasa şi vechea zonă de lângă *Schloss***, pe care o vizitează turiştii). Vecinii noştri erau în principal căpitani de armată şi „subordonaţii" lor. Cu câteva excepţii notabile, aceştia au fost cei mai atenţi oameni printre care am trăit vreodată. Nevestele te întâmpinau cu cafea când te mutai acolo. Copiii erau înnebunitor de prietenoşi şi de politicoşi. Soţii săreau galant să te ajute să-ţi scoţi maşina dintr-un morman de zăpadă sau să-ţi duci cutiile grele sus. Era şi mai uimitor când te anunţau că viaţa era ieftină în Asia, că S.U.A. o să bombardeze în întregime Viet Cong-ul, şi că, în fond, militarii erau acolo doar ca să-şi facă datoria, şi nu ca să aibă opinii politice. Ne priveau pe Bennett şi pe mine ca pe nişte creaturi venite din spaţiu, şi cam aşa ne simţeam şi noi.

* Columbia University.
** (În germ. în orig.) Castel.

Peste drum erau ceilalţi vecini ai noştri, nemţii. În 1945, când erau încă militarişti, îi urâseră pe americani pentru câştigarea războiului. Acum, în 1966, nemţii erau pacifişti (cel puţin în privinţa altor naţiuni) şi îi urau pe americani pentru că erau în Vietnam. Ironiile se înmulţeau atât de repede, că de-abia le mai puteai face faţă. Dacă San Antonio fusese ciudat, Heidelberg era de o mie de ori mai ciudat. Locuiam între două tabere de duşmani şi eram amândoi atât de nefericiţi, că ne duşmăneam unul pe altul.

Dacă închid ochii, încă îmi pot aminti ora cinei în Mark Twain Village, Heidelberg. Mirosul mâncării înfulecate în grabă într-un pasaj, în faţa unui televizor. Radioul Forţelor Armate trâmbiţând scoruri la fotbal şi numărul (umflat) de combatanţi din Viet Cong omorâţi în cealaltă parte a lumii. Copii ţipând. Casnice pistruiate de douăzeci şi cinci de ani din Kansas umblând de colo-colo în capoate şi cu bigudiuri în păr, aşteptând întotdeauna acea serată dansantă pentru care să merite să-şi perie buclele. Însă aceasta nu vine niciodată. În loc de asta vin comis-voiajorii care păşesc ţanţoş pe coridoare, sună la uşi, vând orice, de la fonduri mutuale la enciclopedii ilustrate (cu un vocabular simplificat) şi carpete orientale. În afara americanilor rătăciţi, a britanicilor care s-au lăsat de şcoală şi a studenţilor pakistanezi care vând „pe sub mână“, există un veritabil *Bundeswehr* de nemţi, care fac comerţ ambulant cu orice, de la picturi în ulei „pictate manual“ ale Alpilor îndulciţi sub apusuri de soare dulci ca mierea până la halbe de bere ce interpretează „God

Bless America“ şi ceasuri cu cuc din Pădurea Neagră care sună la nesfârşit. Şi cei din armată cumpără, cumpără şi cumpără. Nevestele cumpără pentru a-şi umple vieţile goale, pentru a crea o iluzie de cămin în apartamentele lor cenuşii, pentru a împrăştia unsoarea banilor americani peste tot în jurul lor. Copiii cumpără coifuri, jucării de război şi haine militare pentru copii, astfel încât să poată juca jocurile lor preferate VC* versus Beretele Verzi şi pentru a se pregăti pentru viitor. Soţii cumpără unelte de găurit pentru a contracara propria lor impotenţă. Cu toţii cumpără ceasuri ca pentru a simboliza felul în care armata le iroseşte vieţile.

Cineva lansase un zvon în Mark Twain Village cum că ceasurile nemţeşti aduc noroc „pe pământul marelui PX“, aşa că fiecare căpitan, sergent sau sublocotenent făcuse o afacere din a aduce acasă cel puţin treizeci. Le adunau pe pereţi timp de doi ani, iar acestea sunau şi cucul cânta la intervale neregulate, înnebunindu-i pe copii şi pe soţie la fel cum armata îi înnebunise pe ei. Şi, din moment ce pereţii acelor clădiri erau subţiri ca hârtia, chiar şi locatarii „fără cuci“ (cum eram noi) auzeau artileria constantă de cuci cât era ziua de lungă. Când nu erau cucii de alături, era copilul afon al vreunuia, interpretând melodia neinterpretabilă „Star Spangled Banner“ la orga Hammond (plătită în rate lunare accesibile — *ascultarea* acelei orgi era chinuitoare) sau vreun ofiţer subaltern şef urlând la puştii lui (gemeni pe nume

* Prescurtare de la Victoria Cross.

Wayne şi Dwayne — cărora le spunea, de altfel, „paraziţii“ lui). Când cântatul cucilor nu mă înfuria, simbolismul ceasurilor mă amuza. Toată lumea din armată număra întotdeauna zilele şi minutele: alte opt luni înainte de a te înlocui cineva, încă trei luni înainte ca soţul tău să meargă în Vietnam, încă doi ani până să fii acceptat pentru promovare, încă trei luni până să trimiţi după soţie şi copil… Cucii înregistrau fiecare minut al fiecărei ore în acel marş lung către uitare.

Cu excepţia faptului că nu aveam ceasuri, apartamentul nostru nu era cu mult diferit de apartamentul tipic al oricărui ofiţer tânăr din complexul respectiv. Mobila nemţească era hidoasă şi supraîncărcată, fabricată imediat după război şi dată americanilor ca parte din despăgubirile de război. Fără îndoială, era chiar mai urâtă decât de obicei, din răzbunare. În primul rând era de un bej bolnăvicios, însă acum, după douăzeci de ani de folosinţă, se decolorase, se pătase şi căpătase o nuanţă gălbuie, ca a urinei, păstrând urmele multelor animale de companie, ale copiilor şi ale vomei de dimineaţă după prea multă bere băută. Făcusem tot posibilul ca să acoperim acele canapele mari cât nişte hipopotami şi acele scaune elefantine cu nişte cuverturi în culori vii, cu perne şi cu tapiserii. Acoperisem pereţii cu postere şi pervazurile ferestrelor cu plante. Umplusem rafturile cu mare parte din cărţile noastre (expediate, cu mari cheltuieli, de guvern). Cu toate astea, locul era deprimant. Heidelbergul însuşi era posomorât. Un oraş frumos în care plouă zece luni din an. Soarele se luptă zile întregi să apară, iese pentru

o oră şi ceva, după care se retrage iar. Şi noi locuiam într-un fel de închisoare. Un ghetou spiritual şi intelectual pe care noi literalmente nu-l puteam părăsi fără a fi întemniţaţi.

Bennett era pierdut în armată şi în propria lui depresie. Nu îmi putea oferi niciun ajutor. Iar eu nu aveam niciun fel de ajutor să-i ofer. Obişnuiam să mă plimb pe străzile vechiului oraş, singură în ploaie. Petreceam ore întregi colindând prin magazine universale, pipăind mărfuri pe care ştiam că nu o să le cumpăr niciodată, visând în mulţime, auzind fără să vreau conversaţii din care la început înţelegeam doar bucăţi, ascultându-i pe vânzătorii ambulanţi răcnind şi lăudând virtuţiile perucilor cu elastic, ale unghiilor false, ale seturilor de cuţite, ale maşinilor de tocat şi ale satârelor… „*Meine Damen und Heren…*“ începeau ei, şi fiecare propoziţie lungă era împănată cu această expresie. Îţi răsuna în urechi după o vreme.

Toate doamnele rotunde ca nişte cartofi se aşezau în jurul meu, formând un perete cenuşiu de lodenuri din pânză. Germania e patrulată de armate de doamne îmbrăcate în cenuşiu, cu pălării tiroleze, cu pantofi comozi şi cu guşi de un roşu-aprins cu capilare sparte. De aproape, obrajii lor par presăraţi cu mici artificii surprinse, ca într-o fotografie, în momentul exploziei. Aceste văduve robuste sunt peste tot: purtând plase cu banane ce ies prin ochiurile plaselor, mergând cu fundul lor mare pe şei înguste de bicicletă, luând trenurile brăzdate de ploaie de la München la Hamburg, de la Nürnberg la Freiburg. O

lume de văduve. Soluţia finală promisă de visul nazist: o lume fără evrei şi fără bărbaţi.

Uneori, colindând fără niciun ţel, mergând cu *Strassenbahn,* oprindu-mă să beau o bere şi să mănânc covrigei într-o cafenea sau *Kaffee und Kuchen* într-un *Konditorei,* îmi imaginam că sunt fantoma unei evreice omorâte într-un lagăr de concentrare în ziua în care mă năşteam. Cine îmi putea spune că nu eram? Născoceam subiecte complicate despre care pretindeam că erau pur şi simplu povestiri suprarealiste pe care plănuiam să le scriu. Însă erau mai mult decât nişte povestiri, iar eu nu scriam. Uneori aveam senzaţia că înnebunesc.

Pentru prima dată în viaţa mea, devenisem profund interesată de istoria evreilor şi de istoria celui de-al Treilea Reich. Mă duceam la USIS sau la Biblioteca Serviciilor Speciale şi începeam să cercetez în amănunt cărţile ce detaliau ororile deportărilor şi lagărele morţii. Citeam despre *Einsatzgruppen* şi mă imaginam săpându-mi propriul mormânt şi stând în picioare pe marginea unei gropi mari, ţinându-mi strâns la piept bebeluşul, în timp ce ofiţerii nazişti îşi pregăteau mitralierele. Îmi imaginam ţipetele de groază şi sunetele trupurilor căzând. Îmi imaginam că eram rănită şi că mă rostogoleam în groapă, împreună cu trupuri ce se mişcau spasmodic şi că se arunca pământ peste mine cu lopata. Cum puteam oare protesta că nu eram evreică, ci panteistă? Cum puteam pleda că veneram Solstiţiul de iarnă şi Ritualurile de primăvară? Pentru scopurile naziştilor, eram la fel de evreică precum oricine altcineva. Aveam să mă întorc în pământ şi să devin o floare

sau un fruct? Oare asta s-a întâmplat cu sufletele tuturor evreilor omorâți în ziua când mă născeam eu?

În rarele zile însorite, obișnuiam să frecventez piețele. Piețele nemțești de fructe mă fascinau cu diabolica lor frumusețe. În spatele Bisericii Sfântului Duh, în piața din secolul al șaptesprezecelea a orașului, era un târg de sâmbătă. Avea corturi cu dungi roșii și albe și grămezi de fructe ce sângerau de parcă ar fi fost sânge omenesc. Zmeură, căpșuni, prune mov, afine. Mormane de trandafiri și maci. Totul de culoarea sângelui și totul sângerând în lăzi de lemn și în afara lor, pe blaturile de lemn ale standurilor. Oare aici se duseseră sufletele copiilor evrei uciși în timpul războiului? Oare de aceea pasiunea nemților pentru grădinărit mă tulbura atât de tare? Toată acea apreciere inversată a caracterului sacru al vieții? Atât de multă dragoste canalizată spre cultivarea fructelor și a florilor, și spre creșterea animalelor? *Însă nu știam nimic despre ce li se întâmpla evreilor,* îmi spuneau întruna. *Nu scria în ziare. Au fost doar doisprezece ani.* Și îi credeam, într-un fel. Și îi înțelegeam, într-un fel. Și voiam să-i văd pe toți murind încet și de morți groaznice. Frumusețea însângerată a piețelor — cotoroanțele bătrâne care cântăreau toate acele fructe însângerate, fräulein-ele dure și blonde care numărau trandafirii — reușea întotdeauna să-mi stârnească cele mai violente sentimente în legătură cu Germania.

Mai târziu, am putut să scriu despre aceste lucruri și să exorcizez parțial demonii. Mai târziu, putusem să-mi fac prieteni nemți și chiar să găsesc unele lucruri pe care le-am îndrăgit în limba lor și în poezie. Însă în acel prim

an singuratic, nu puteam să scriu şi aveam puţini prieteni. Trăiam ca o solitară, citind, plimbându-mă, imaginându-mi că sufletul meu ieşea afară din trup şi că eram posedată de sufletul cuiva care murise în locul meu.

Exploram Heidelbergul ca un spion, găsind toate hotarele celui de-al Treilea Reich care, deliberat, nu erau menţionate în ghidurile de călătorie. Am găsit locul unde se aflase o sinagogă înainte de a fi arsă din temelii. După ce am învăţat să conduc, am putut să merg şi mai departe de casă şi am găsit o şină secundară de tren abandonată şi un vechi vagon de marfă pe care, într-o parte, scria REICHSBAHN. (Toate trenurile noi şi strălucitoare aveau eticheta BUNDESBAHN.) M-am simţit la fel ca unul dintre acei israelieni fanatici care vânează nazişti în Argentina. Doar că eu îmi vânam propriul trecut, propria latură evreiască în care nu putusem să cred înainte.

Ceea ce mă înfuria cel mai tare, cred, era felul în care nemţii îşi schimbaseră culoarea pentru a se camufla, felul în care vorbeau despre pace şi umanitarism, felul în care ei pretindeau cu toţii că luptaseră pe frontul rusesc. Ipocrizia lor mă dezgusta. Cel puţin dacă ar fi venit şi ar fi zis deschis: *L-am iubit pe Hitler,* era posibil ca sinceritatea lor să cântărească mai mult decât umanitatea lor şi poate ar fi fost iertaţi. În cei trei ani pe care i-am petrecut în Germania, am întâlnit doar un singur om care a admis acest lucru. Era un fost nazist şi a devenit prietenul meu.

Horst Hummel avea o tipografie într-un birou mititel în partea veche a oraşului. Pe masa lui de lucru stăteau

îngrămădite, unele peste altele, cărţi, ziare, şi tot felul de vechituri, iar el vorbea tot timpul la telefon sau ţipa instrucţiuni la cei trei *Assistenten* care lucrau pentru el şi care stăteau ghemuiţi de frică. Avea aproximativ un metru şi jumătate, era foarte burtos şi purta ochelari cu rame groase de culoarea chihlimbarului care îi accentuau pungile de sub ochi. După ce l-a întâlnit prima dată, Bennett îi spunea, întotdeauna când vorbea de el, Gnomul. În mare, Herr Hummel (cum îi spuneam eu la început) vorbea bine engleza, însă făcea uneori greşeli prosteşti care îi compromiteau toată fluenţa lui anterioară. Într-o zi când îi spusesem că trebuia să merg acasă şi să pregătesc cina pentru Bennett, zisese:

— Dacă bărbatului tău îi e foame, atunci trebuie să mergi acasă şi să-l găteşti.

Hummel tipărea orice, de la meniuri la pliante publicitare pentru *The Heidelberg Officers' Wives' Club Newsletter** — un tabloid de patru pagini lucioase, presărat cu greşeli tipografice, cu poezii proaste despre obligaţiile unei soţii de militar şi cu fotografii ale matroanelor militare împopoţonate cu pălării înflorate, cu corsaje cu orhidee şi ochelari ţipători împodobiţi cu strasuri. Acceptau întotdeauna premii unele de la altele pentru diverse servicii publice.

Pentru propriul său amuzament, Hummel tipărea şi o broşură săptămânală intitulată *Heidelberg Alt und Neu.* Cuprindea în mare parte reclame la restaurante şi hoteluri,

* Trad. aprox. — Publicaţia Clubului Soţiilor Ofiţerilor din Heidelberg.

orare ale trenurilor, programe de cinema şi chestii asemănătoare. Însă ocazional, Hummel (care fusese odinioară corespondent de război în bătălia de la Anzio) scria un editorial despre vreo problemă a comunităţii şi, din când în când, intervieva o personalitate a oraşului sau un vizitator doar ca să se amuze.

După un an de vânat nazişti la Heidelberg (şi încercat o serie de slujbe ocazionale, care toate nu au făcut altceva decât să-mi sporească depresia) am dat peste Hummel care m-a întrebat dacă nu vreau să fiu „redactorul lui şef american" şi să-l ajut să aibă mai mulţi cititori vorbitori de limbă engleză pentru *Heidelberg Alt und Neu.* Ideea era să-i momesc cu un articol în legătură cu vreo atracţie turistică şi apoi să le vând produsele la care făcea el reclamă: porţelanuri Rosenthal, figurine Hummel (nu aveau nicio legătură cu el), dispozitive de uz casnic, vinuri locale şi diverse mărci de bere. Urma să scriu un articol săptămânal plătit cu 25 de mărci (sau 7 dolari), iar Hummel avea să facă rost de fotografii şi să traducă textul în germană pe pagina impară. Puteam scrie despre orice mă interesa. Despre absolut orice. Bineînţeles că am acceptat slujba.

La început am scris despre subiecte „neprimejdioase" — castele în ruină, festivaluri de vin, restaurante istorice, mărunţişuri despre istoria Heidelbergului şi scrieri apocrife. Mă foloseam de articol ca să aflu despre anumite lucruri. Mă foloseam de el ca mijloc de a-mi băga nasul în locuri pe care altfel nu le-aş fi văzut. Uneori scriam într-o manieră satirică, mistificând evenimente cum ar fi

Săptămâna Prieteniei Germano-Americane sau Balul *Fasching*[*] din piaţa centrală a oraşului. Alteori scriam recenzii despre expoziţii de artă şi spectacole de operă, discuţii despre arhitectură şi muzică, relatări despre vizitatori de importanţă istorică la Heidelberg, cum ar fi Goethe şi Mark Twain. Am aflat tot felul de lucruri interesante despre oraş, am prins destul de multe expresii germane din limba vorbită, am devenit o mică celebritate în oraş şi în garnizoană, şi am fost cu dărnicie servită cu vin şi invitată la mese festive de către restaurantele din Heidelberg care voiau să se scrie despre ele. Însă era o discrepanţă izbitoare între articolele mele subţiri şi spirituale despre plăcerile Heidelbergului şi ceea ce simţeam cu adevărat în privinţa Germaniei. Încetul cu încetul am devenit mai curajoasă şi am putut să-mi aduc sentimentele şi scrisul la un fel de aliniere incomodă. Ceea ce am învăţat de la acele articole prevestea ceea ce aveam mai târziu să învăţ în „adevărata mea manieră de scris". Începusem prin a fi deşteaptă, superficială şi nesinceră. Încetul cu încetul am devenit mai curajoasă. Încetul cu încetul am încetat să mai încerc să mă deghizez. Mi-am dat jos măştile una câte una: masca ironică, masca tipei cu scaun la cap, masca pseudosofisticării, masca indiferenţei.

În furişările mele prin împrejurimile oraşului în căutare de fantome, descoperisem cea mai trainică din toate fantomele — un amfiteatru nazist adăpostit pe dealurile de deasupra Heidelbergului. A merge acolo devenise o

[*] O sărbătoare cu o tradiţie de secole.

obsesie pentru mine. Nimeni din Heidelberg nu părea să recunoască existenţa locului respectiv şi această negare dădea amfiteatrului o atracţie sporită. Probabil că nici măcar nu exista decât în propria mea minte. Reveneam acolo întruna.

Fusese construit în 1934 sau ’35 de către Tineretul Muncitoresc (mi-i puteam închipui: blonzi, fără cămăşi, cântând *Deutschland über Alles,* ridicând blocurile roz de piatră din Valea Neckar în timp ce fecioare şleampete de pe Rhin le aduc halbe cu bere precum urina închisă la culoare) şi era adăpostit la bifurcarea *Heiligenberg*-ului, sau Muntele Sfânt, unde, după cum se crede, s-a aflat odinioară altarul închinat lui Odin. Ajungeam la amfiteatru traversând râul dinspre partea veche a oraşului, coborând un drum larg ce ducea către suburbii, apoi urcând Muntele Sfânt, atentă la semnele care indicau ruinele Bazilicii Sf. Mihail. Lucru destul de sinistru, amfiteatrul însuşi nu era marcat. Drumul şerpuia în sus prin pădure, lumina se filtra printre pinii de un verde întunecat, iar eu eram Gretel într-un Volkswagen ce gâfâia şi pufnea, însă nimeni nu arunca firimituri de pâine în urma mea.

În timp ce îmi croiam drum în sus pe deal, gândindu-mă la toate acele crude basme nemţeşti înfăţişând fetiţe înspăimântate şi păduri întunecate, maşina se bloca în viteza a treia. Speriată să nu mă rostogolesc la vale, schimbam într-a doua şi se bloca iar. În cele din urmă, urcam cu viteza întâi.

În vârful *Heiligenberg*-ului se afla un mic turn construit din gresie roşie, cu trepte tocite, acoperite cu muşchi, ce

şerpuiau către un punct de observaţie din vârf. Urcam treptele alunecoase pentru a vedea o panoramă a oraşului — şi iată ce se întindea în faţa mea: râul scânteietor, pădurile pestriţe, silueta masivă şi rozalie a castelului. De ce cronicarii celui de-al Treilea Reich au spus totul despre Germania cu excepţia faptului că e frumoasă? Era oare acest lucru prea ambiguu din punct de vedere moral? Frumuseţea zonelor rurale şi urâţenia oamenilor. Nu puteam oare învinge o astfel de ironie?

Coborând din turn, intram mai adânc în pădure şi treceam pe lângă un mic restaurant numit *Waldschenke* (sau o tavernă în pădure) care înfăţişa cetăţeni cu fundul mare bând bere afară, în timpul verii, şi vin fiert, în timpul iernii. Acolo trebuia să las maşina şi să continui să urc prin pădure (frunzele foşneau sub picioare, pinii atârnau deasupra capului, soarele era obturat de frunziş). Şi de vreme ce şirurile de locuri erau tăiate în coasta dealului, intrarea către amfiteatru se făcea de sus. Brusc, teatrul se căsca sub tine — şiruri după şiruri de locuri acoperite de buruieni şi, printre ele, sticle, prezervative, ambalaje de bomboane. La bază era o avanscenă flancată de suporturi pentru svastici sau pentru Vulturul German. Şi pe ambele părţi erau intrări pentru ca vorbitorii să apară înconjuraţi de gărzi de corp îmbrăcate cu cămăşi maro.

Însă partea cea mai uimitoare era decorul: un vas gigantic încadrat de pini şi adăpostit de liniştea nepământeană a acelor păduri de poveste. Pământul era sacru. Odin fusese venerat aici, apoi Hristos, apoi Hitler. Mă repezeam în jos peste şirurile de scaune şi rămâneam în

picioare în punctul mort al scenei, recitându-mi propriile versuri în faţa unei audienţe de ecouri.

Într-o zi, i-am spus lui Horst că voiam să scriu despre amfiteatru.

— De ce? a întrebat el.

— Pentru că toată lumea pretinde că nu există.

— Crezi că ăsta e un motiv suficient?

— Da.

M-am dus la biblioteca centrală din Heidelberg şi am început să caut prin ghidurile turistice. Majoritatea erau chestii de rutină, cu fotografii lucioase ale *Schloss*-ului şi vechi gravuri ale principalilor electori cu feţe palide din regiunea Palatinate. În cele din urmă, am dat peste unul întocmit de bibliotecă, în engleză şi în germană pe pagina impară, pe hârtie ieftină şi îngălbenită, cu fotografii alb-negru şi cu caractere gotice. Data publicării era 1937 şi la fiecare zece pagini, un anumit paragraf, o anumită fotografie sau un anumit grup de cuvinte erau acoperite cu un cartonaş pătrat. Aceste pătrate erau bine lipite, astfel încât nu puteai ridica colţurile, însă în minutul în care le-am văzut, am ştiut că nu voi avea linişte până ce nu le dezlipeam pe toate şi descopeream ce se afla dedesubt.

Am împrumutat cartea (împreună cu alte patru, astfel încât bibliotecara să nu devină suspicioasă) şi am gonit către casă, unde cu grijă am expus la aburi paginile cu pricina, deasupra unui ceainic.

Era interesant să văd ce anume se gândise cenzorul să ascundă:

O fotografie a amfiteatrului în toată gloria ei: steaguri fluturând în vânt, mâini ridicându-se într-un salut nazist, sute de puncte de lumină — reprezentând capete ariene — sau poate creiere ariene.

Un pasaj descriind amfiteatrul drept: „Una dintre construcţiile monumentale ale celui de-al Treilea Reich, un Teatru Giantic [sic!] în Aer Liber care se adresează miilor de Concetăţeni Germani reuniţi pentru Ceasuri Solemne şi Festive într-o Experienţă comună a Loialităţii faţă de Patrie şi Inspiraţia Naturii".

Un paragraf descriind *Autobahn**-ul Heidelberg-Frankfurt (acum plin de şanţuri şi gropi) drept: „Creaţia Giantică [sic!] şi Monumentală a Noii Epoci care e atât de Promiţătoare".

Un paragraf descriind Germania drept „Această Naţiune privilegiată de Zei şi aşezată în Primele Rânduri ale Naţiunilor Măreţe şi Puternice…"

O fotografie a sălii de conferinţe a universităţii cu svastici atârnând de fiecare arcadă gotică…

O fotografie reprezentând *mensa***, cu svastici ce atârnau de fiecare arcadă romană…

Şi aşa mai departe de-a lungul întregii cărţi.

Spumegam de revoltă şi de indignare morală. M-am aşezat la birou şi am mâzgălit un articol furios despre sinceritate, nesinceritate şi despre Istoria atotputernică.

* (În germ. în orig.) Autostradă.

** Societate fondată la Oxford, Marea Britanie, în 1946, cu scopul de a identifica şi a pune în legătură oameni cu un coeficient foarte înalt de inteligenţă.

Am pretins adevărul înaintea frumuseţii, Istoria înaintea frumuseţii, şi sinceritatea mai presus de toate. Clocoteam, dădeam pe dinafară şi spumegam. Am prezentat cartoanele jignitoare, lipite în ghidul turistic, drept exemple a tot ceea ce era odios în viaţă şi artă. Erau la fel ca frunzele de smochin din epoca victoriană lipite pe sculpturile greceşti, ca hainele din secolul al nouăsprezecelea pictate peste frescele erotice din *quattrocento*. Am făcut aluzie la felul în care Ruskin a ars tablourile lui Turner din bordelurile veneţiene, la felul în care strănepoţii lui Boswell încercaseră să îndepărteze părţile obscene din jurnalele lui şi am comparat aceste lucruri cu modul în care germanii încercau să-şi nege propria istorie. Ce omiteri grave! Şi totul era atât de lipsit de sens! Nimic uman nu merita negat. Chiar dacă era nespus de hidos, puteam învăţa din asta, nu-i aşa? Sau n-am putea? Nu am cercetat niciodată acest lucru. Adevărul — eram sigură — ne-ar elibera.

În dimineaţa următoare am bătut la maşină chestia respectivă cu două degete pline de furie şi m-am dus goană în centru ca să i-o dau lui Horst. I-am aruncat-o pe birou repede şi am plecat. Trei ore mai târziu, m-a sunat.

— Chiar vrei să traduc asta? m-a întrebat.

— Da — şi am început o tiradă plină de revoltă despre cum îmi promisese el să nu mă cenzureze.

— Îmi voi ţine promisiunea făcută, mi-a spus, însă eşti tânără şi chiar nu-i înţelegi pe germani.

— Cum adică, nu-i înţeleg?

— Germanii *l-au iubit* pe Hitler, a zis el pe un ton calm. Dacă ar fi sinceri, nu ţi-ar plăcea ce ai auzi. Însă nu sunt sinceri. De douăzeci şi cinci de ani nu sunt sinceri. Nu şi-au plâns niciodată morţii din război şi nu l-au plâns niciodată pe Hitler. Au vârât toate aceste lucruri sub covor. Nici măcar *ei* nu-şi cunosc adevăratele lor sentimente. Dacă ar fi sinceri, ai urî acest lucru mai tare decât ipocrizia lor.

Apoi a început să-mi povestească despre cum era să fii corespondent de presă sub regimul lui Hitler. Era o poziţie cvasimilitară şi toate ştirile erau cenzurate de sus. Corpurile de presă ştiau o grămadă de lucruri pe care le ţineau departe de publicul larg şi pe care le ascundeau deliberat. Ştiau despre lagărele morţii şi despre deportări. Ştiau şi, cu toate astea, tot manipulau propaganda.

— Însă cum ai putut să faci asta? am urlat eu.

— Cum puteam să *nu* o fac?

— Ai fi putut părăsi Germania, te-ai fi putut alătura Rezistenţei, ai fi putut face *ceva*!

— Dar eu nu eram erou şi nu voiam să fiu refugiat. Jurnalismul era profesia mea.

— Aşa, şi?

— Tot ceea ce spun e că majoritatea oamenilor nu sunt eroi şi majoritatea oamenilor nu sunt sinceri. Nu spun că sunt bun sau admirabil. Tot ce spun e că sunt ca majoritatea oamenilor.

— Dar *de ce?* m-am văicărit eu.

— Pentru că sunt, mi-a răspuns. Fără un motiv anume.

Iar eu nu am avut răspuns la asta, şi Horst o ştia. Am început apoi să mă întreb dacă şi eu eram ca majoritatea

oamenilor. Aş fi fost mai eroică decât el? M-am gândit la cât de mult îmi luase să încetez să mai scriu articole cuminţi despre castele în ruină şi mici sonete îngrijite despre apusuri, păsările şi fântâni. Chiar şi fără fascism, eram nesinceră. Chiar şi fără fascism, mă cenzurasem pe mine însămi. Refuzasem să-mi dau voie să scriu despre ceea ce mă mişca cu adevărat: sentimentele mele violente faţă de Germania, căsătoria mea nefericită, fanteziile mele sexuale, copilăria mea, sentimentele mele negative despre părinţii mei. Chiar şi fără fascism, sinceritatea era al dracului de greu de obţinut. Chiar şi fără fascism, lipisem cartonaşe imaginare peste anumite zone ale vieţii mele şi refuzasem cu încăpăţânare să mă uit la ele. Am hotărât atunci că nu aveam cum să-i ţin lecţii lui Horst, până nu învăţam să fiu sinceră cu mine însămi. Probabil omiterile noastre nu erau egale în gravitate, însă în ambele cazuri impulsul era acelaşi. Dacă nu puteam aduce o dovadă a propriei mele sincerităţi în scris, ce drept aveam să mă înfurii pe nesinceritatea lui?

Articolul fu tipărit aşa cum îl scrisesem. Horst îl traduse cu exactitate. Am crezut că oraşul Heidelberg o să ia foc, însă scriitorii exagerează mult importanţa muncii lor. Nu s-a întâmplat nimic. Câteva dintre cunoştinţele mele au făcut remarci ironice despre cât de mult tindeam *să mă implic* în lucruri. Asta a fost tot. M-am întrebat dacă într-adevăr citea cineva *Heidelberg Alt und Neu.* Probabil că nu. Articolele mele semănau cu trimiterea de scrisori în timpul unei greve a poştei sau cu

ținerea unui jurnal secret. Am simțit că făceam lumină în istorie, însă nimeni nici măcar nu a clipit. Toată acea *Sturm und Drang* s-a potolit în tăcere. Era aproape la fel cu publicarea de poezie.

5
O RELATARE DE LA CONGRESUL VISELOR SAU ÎMPERECHEREA*

Sunt Isadora.
Ia-mă în zbor.

Liniile aeriene naţionale

Dr. Goodlove prezidează întâlnirea. În subsolul umed al universităţii, într-un amfiteatru fără ferestre, cu scaune din lemn care scârţâie, Adrian a îmbrăcat manierele lui oficiale englezeşti (şi aceeaşi cămaşă veche şi găurită), şi enunţă silabe (în engleză) către candidaţii (poligloţi) împrăştiaţi pe rândurile de scaune.

Seamănă cu Hristos la Cina cea de Taină. În dreapta şi în stânga lui sunt nişte psihanalişti într-o ţinută sobră, cu cravate şi sacouri. Stă aplecat cu toată seriozitatea de care poate da dovadă spre microfon, sugându-şi pipa, şi rezumând partea de mai devreme a întâlnirii — pe care noi am ratat-o.

* În lb. engl. congress înseamnă *congres*, dar are sensul şi de *relaţii sexuale* (n. red.).

Un picior gol se leagănă înainte şi înapoi către audienţă în timp ce sandaua lui jerpelită se odihneşte sub masă.

I-am arătat lui Bennett că vreau să stau pe rândul din spate, lângă uşă — cât mai departe posibil de căldura generată de Adrian. Bennett îmi aruncă o privire acră care sugerează că asta nu-i convine şi merge înspre partea din faţă a sălii unde se cufundă în scaun lângă o candidată din Argentina, cu părul roşu ca henna.

Mă aşez pe ultimul rând, uitându-mă fix la Adrian. Adrian se uită şi el fix la mine. Îşi suge pipa de parcă m-ar suge pe mine. Părul îi cade peste ochi. Îl dă pe spate. Părul îmi cade peste ochi. Îl dau pe spate. El îşi scoate pipa. Eu, în minte, îi scot sula. Mici raze par să ne unească privirile — ca într-o carte cosmică de benzi desenate. Mici valuri de căldură par să ne unească pelvisurile ca într-o carte pornografică de benzi desenate.

Sau poate că el nu se uită deloc la mine?

— …bineînţeles, rămâne încă problema dependenţei totale a pacientului de psihanalistul său, zice psihanalistul aflat în stânga lui Adrian.

Adrian rânjeşte la mine.

— …dependenţă totală temperată doar de testarea realităţii făcute de pacient care, având în vedere atmosfera kafkaescă a institutului, poate, într-adevăr, să fie destul de slabă…

Kafkaescă? Întotdeauna am crezut că e kafkiană.

Probabil că sunt primul caz înregistrat de femeie de douăzeci şi nouă de ani aflată la menopauză. Am bufeuri. Îmi simt faţa roşie ca focul, inima îmi galopează ca

motorul unei maşini sport, îmi simt obrajii de parcă ar fi străpunşi de nişte ace mici într-o şedinţă de acupunctură. Întreaga jumătate inferioară a trupului meu s-a lichefiat şi se scurge uşor pe podea. Nu am doar chiloţii uzi — mă dizolv cu totul.

Întind mâna după carneţel şi încep să mâzgălesc.

„Numele meu e Isadora Zelda White Stollerman Wing", scriu, „şi îmi doresc să fi fost Goodlove".

Tai chestia asta.

Apoi scriu:

Adrian Goodlove
Dr. Adrian Goodlove
D-na Adrian Goodlove
Isadora Wing-Goodlove
Isadora White-Goodlove
Isadora Goodlove
A. Goodlove
Dna A. Goodlove
Doamna Isadora Goodlove
Baronesa Isadora Wing-Goodlove
Baronul Adrian Goodlove
Isadora şi Adrian Goodlove

vă doresc
un
minunat
~~Crăciun~~
~~Hanuka~~
Solstiţiu de iarnă

Isadora White Wing şi Adrian Goodlove
sunt absolut
îngroziţi
să vă anunţe
naşterea mult-iubitei fetiţe
Sigmunda Keats
Whitewing-Goodlove

Isadora şi Adrian
vă invită
la petrecerea organizată
cu ocazia mutării în noua lor ascunzătoare
la numărul 35, pe Flask Walk,
Hampstead
Londra NW3
aduceţi-vă propriile halucinogene

Tai cu repeziciune toate astea şi întorc pagina. Nu m-am mai lăsat târâtă în felul ăsta de prostii de când eram îndrăgostită lulea şi aveam vreo cincisprezece ani.

După întâlnire speram să vorbesc cu Adrian, însă Bennett m-a luat repede de acolo, înainte ca Adrian să se desprindă de mulţimea adunată în jurul scenei. Noi trei eram deja implicaţi într-un trio baroc. Bennett îşi dăduse seama de sentimentele mele explozive şi făcea tot posibilul să mă scoată afară din universitate cât mai repede posibil. Adrian îşi dăduse seama de sentimentele mele explozive şi continua să se tot uite la Bennett ca

să vadă dacă acesta ştia. Iar eu mă simţeam deja de parcă eram împărţită de amândoi. Nu era vina lor, bineînţeles. Ei doar reprezentau lupta din mine. Statornicia atentă, coercitivă şi plictisitoare a lui Bennett era propria mea panică în legătură cu schimbarea, teama mea de a fi singură, nevoia mea de siguranţă. Manierele groteşti ale lui Adrian şi faptul că îmi pipăise fundul era partea din mine care voia exuberanţă mai presus de toate. Nu reuşisem niciodată să fac pace între cele două jumătăţi din mine. Tot ceea ce izbutisem să fac fusese să înăbuş o jumătate (pentru un timp) în defavoarea celeilalte jumătăţi. Nu fusesem niciodată satisfăcută de virtuţile burgheze despre căsătorie, stabilitate, şi muncă mai presus de plăcere. Eram prea curioasă şi aventuroasă ca să mă irosesc sub aceste restricţii. Însă sufeream şi de coşmaruri şi atacuri de panică la ideea de a rămâne singură. Aşa că sfârşeam întotdeauna prin a locui cu cineva sau prin a fi măritată.

Şi, în afară de asta, credeam cu adevărat că era posibilă o relaţie profundă şi de durată cu o singură persoană. Puteam lesne să văd sterilitatea obiceiului de a sări din pat în pat şi de a avea aventuri superficiale cu multe persoane superficiale. Avusesem experienţa groaznică şi de nedescris de a mă trezi în pat lângă un bărbat cu care nu suportam să vorbesc — şi nici asta nu era cu siguranţă o eliberare. Totuşi, nu părea să fie altă cale de a obţine în viaţă ceea ce era cel mai bun atât din exuberanţă, cât şi din stabilitate. Şi nici faptul că minţi mai luminate decât a mea cugetaseră la aceste aspecte şi ajunseseră la nişte răspun-

suri foarte clare nu mă consola. Mă făcea doar să simt că preocupările mele erau banale şi comune. Dacă eram într-adevăr o persoană excepţională, mă gândeam, nu mi-aş fi petrecut ore întregi frământându-mă în legătură cu căsătoria şi adulterul. Aş fi ieşit şi aş fi apucat viaţa cu ambele mâini şi nu aş fi simţit nicio remuşcare sau vină în legătură cu nimic. Sentimentul de vină arăta doar cât de profund burgheză şi vrednică de dispreţ eram. Toată îngrijorarea mea, această închistare trăda doar caracterul meu comun.

În acea seară festivităţile au început cu o petrecere a participanţilor la o cafenea din Grinzing. Era ceva extrem de lipsit de eleganţă. Cârnaţi mari şi falici şi *sauerkraut** erau felul freudian principal de mâncare. Pentru distrarea oaspeţilor, psihanaliştii vienezi, care erau gazdele petrecerii, cântau „When the Analysts Come Marching In…“ (cu melodia de la „When the Saints…“). Versurile erau în engleză, probabil — sau cel puţin într-o limbă pe care participanţii vienezi o puteau socoti ca fiind engleză.

Lumea râdea şi aplauda din toată inima, în timp ce eu stăteam pur şi simplu acolo, la fel ca Gulliver printre Yahoo-i. Îmi încruntam sprâncenele şi mă gândeam la sfârşitul lumii. Aveam să pierim cu toţii într-un iad nuclear, în timp ce clovnii ăştia stăteau adunaţi aici şi cântau despre psihanaliştii lor. Tristeţe. Nu-l vedeam nicăieri pe Adrian.

* (În germ. în orig.) Varză murată.

Bennett discuta despre perfecţionare profesională practică cu un alt participant de la London Institute, iar eu am legat în cele din urmă o conversaţie cu tipul de vizavi de mine, un psihanalist chilian care studia la Londra. Singurul lucru la care m-am gândit când el a zis că e din Chile a fost Neruda. Deci am discutat despre Neruda. M-am lăsat antrenată într-una din entuziastele mele induceri în eroare şi i-am spus cât norocos era să fie sud-american într-o vreme în care toţi marii scriitori în viaţă erau sud-americani. Mă gândeam ce mare escroacă eram, însă el fu încântat. De parcă îi făcusem într-adevăr *lui* complimente. Conversaţia continuă pe acelaşi ton absurd literaro-şovin. Discutam despre suprarealism şi despre relaţia acestuia cu politica sud-americană — despre care nu ştiam chiar nimic. Însă suprarealismul îl cunosc. Suprarealistă, s-ar putea spune, e viaţa mea.

Adrian m-a bătut pe umăr chiar în momentul în care peroram ceva despre Borges şi labirinturile lui. Vorbeam de minotaur. Iar el era chiar acolo, în spatele meu — cu coarnele îndreptate spre mine. Inima mi s-a catapultat în gât.

Voiam să dansez? Bineînţeles că voiam să dansez şi asta nu era tot.

— Te-am căutat toată după-amiaza, îmi zise. Unde ai fost?

— Cu soţul meu.

— Pare puţin cam plouat, nu-i aşa? Cu ce l-ai făcut nefericit?

— Cu tine, cred.

— Ar trebui să ai grijă, zise el. Nu lăsa gelozia să-şi ridice capul ei urât.

— Deja au făcut-o.

Vorbeam de parcă eram deja iubiţi, şi, într-un fel, eram. Dacă intenţia e totul, eram la fel de damnaţi ca Paolo şi Francesca. Însă nu aveam unde să ne ducem, nu aveam cum să ne strecurăm afară de acolo şi departe de oamenii care ne priveau, aşa că am continuat să dansăm.

— Nu dansez foarte bine, îmi zise.

Şi era adevărat, nu dansa bine. Însă compensa acest lucru printr-un zâmbet de Pan. Îşi târşâia micile copite despicate. Eu râdeam puţin cam prea isteric.

— Dansul e ca sexul, i-am zis, nu contează cum *arăţi*, concentrează-te pur şi simplu pe ceea ce simţi.

Eram oare eu cea neobrăzată? Era oare oare, cu adevărat, o atitudine de femeie de lume? Fiindcă eram aproape înnebunită de frică.

Am închis ochii şi m-am învârtit pe muzică. Mă ciocneam, mă frângeam şi mă ondulam. Cândva, în zilele de demult ale twistului, îmi trecuse brusc prin minte că *nimeni* nu ştia cum să danseze acele dansuri — aşa că de ce să-mi fie ruşine? În dansul social, la fel ca şi în viaţa socială, chutzpah* e totul. De atunci încolo am devenit o „bună dansatoare“ sau, cel puţin, îmi făcea plăcere să dansez. *Era* la fel ca sexul — ritm şi transpiraţie.

Adrian şi cu mine am dansat următoarele cinci sau şase melodii — până am fost epuizaţi, uzi fleaşcă şi gata de a pleca împreună acasă. Apoi am dansat cu unul din participanţii australieni de dragul aparenţelor — care erau

* (În ebraică în orig.) Îndrăzneală.

din ce în ce mai greu de păstrat. Apoi am dansat cu Bennett, care e un dansator excelent.

Îmi făcea plăcere că Adrian mă privea dansând cu soţul meu. Bennett dansa oricum mult mai bine decât Adrian şi avea exact felul de graţie care îi lipsea lui Adrian. Adrian ţopăia ca un cal şi ca un apucat. Bennett era suplu şi lin: un Jaguar XKE. Şi era atât de al dracului de *amabil.* De când apăruse Adrian în scenă, Bennett devenise atât de galant şi de atent. Îmi făcea curte din nou. Chestia asta înrăutăţea lucrurile. De-ar fi fost un ticălos! De-ar fi fost ca acei soţi din romane — nesuferit, tiran, care să *merite* să fie încornorat. În loc de asta, el era dulce. Şi ce era şi mai rău, drăgălăşenia lui nu diminua dorinţa mea pentru Adrian cu nimic.

Dorinţa mea probabil nu avea nicio legătură cu Bennett. De ce trebuia să fie ori aşa, ori aşa? Pur şi simplu, îi voiam pe amândoi. Alegerea era imposibilă.

Adrian ne-a condus cu maşina la hotel. Pe când coboram dealul şerpuit de la Grinzing, ne-a vorbit despre copiii lui, numiţi poetic Anaïs şi Nikolai, care locuiau cu el. Aveau zece şi doisprezece ani. Ceilalţi doi, două fete gemene cărora nu le-a spus numele, locuiau cu mama lor la Liverpool.

— E greu pentru copii să nu aibă o mamă lângă ei, ne-a zis, însă eu sunt o mamă destul de bună pentru ei. Chiar îmi place să gătesc. Fac un curry al naibii de bun.

Mândria lui de a fi „gospodină“ m-a fermecat pe de o parte şi m-a amuzat pe de alta. Stăteam în Triumph pe locul din faţă, lângă Adrian. Bennett stătea pe locul mic

din spate. Dacă ar fi dispărut pur şi simplu — să zboare din maşină şi să dispară în pădure. Şi bineînţeles că mă uram pentru că doream asta. De ce era totul atât de complicat? De ce nu puteam să fim pur şi simplu binevoitori şi deschişi în legătură cu acest lucru. „Scuză-mă, dragul meu, că mă duc să mă descarc şi să fac sex cu acest frumos necunoscut.“ De ce nu putea fi simplu, sincer şi lipsit de importanţă? De ce trebuia să-ţi rişti întreaga viaţă pentru un nenorocit de sex fără oprelişti?

Am ajuns la hotel şi ne-am luat la revedere. Câtă ipocrizie să mergi sus în cameră cu un bărbat cu care nu vrei să faci sex, să-l laşi pe cel cu care *vrei* să rămână acolo singur, într-o stare de mare excitare, să faci sex cu cel cu care *nu vrei* să faci sex, în timp ce te prefaci că el e cel cu care vrei. Asta se numeşte fidelitate. Asta se numeşte civilizaţie şi acestea sunt neplăcerile ei.

Seara următoare a fost deschiderea oficială a congresului, anunţată de un bufet cu cocktailuri în curtea Hofburgului — unul din palatele Vienei din secolul al optsprezecelea. Interiorul clădirii fusese renovat astfel încât saloanele răspândeau toate acel farmec instituţional al restaurantelor din motelurile americane, însă curtea se afla tot în negura secolului al optsprezecelea.

Am ajuns la acea oră crepusculară — opt, într-o seară târzie de iunie. Mese lungi încadrau marginile curţii. Ospătarii se mişcau prin mulţime ţinând în sus pahare de şampanie (*Sekt* nemţesc dulce, s-a dovedit a fi, din păcate). Chiar şi psihanaliştii scânteiau în amurgul liliachiu.

Rose Schwamm-Lipkin purta o jachetă Hong Kong tricotată, de culoare roz, împodobită cu mărgele, o fustă roşie din satin şi sandale ortopedice elegante. Judy Rose se târa în costumul ei mulat din lamé argintiu. Chiar şi dr. Schrift purta un smoching din catifea de culoarea prunei şi un papion din satin roz ca floarea de azalee. Iar dr. Frommer purta un talis şi joben.

Bennett şi cu mine ne-am deplasat prin mulţime căutând pe cineva cunoscut. Am hoinărit fără nicio ţintă până ce un chelner ce împărţea şampanie şi-a coborât uşor tava şi ne-a dat ceva de făcut. Am băut repede, sperând să mă îmbăt imediat — nu era nicio şmecherie pentru mine. În aproximativ zece minute, rătăceam prin ceaţa liliachie şi mai deasă, văzând bule de şampanie cu coada ochilor. Se presupunea că eram în căutarea toaletei (însă, bineînţeles, eram în căutarea lui Adrian). Am găsit mii de copii ale lui întinzându-se la infinit într-un hol baroc lung şi cu multe oglinzi de lângă toaleta doamnelor.

Sclipea în oglinzi. Un număr infinit de Adriani cu pantaloni bej de velur, helancă de culoarea prunei şi jachetă maro de piele întoarsă. Un număr infinit de unghii murdare într-un număr infinit de sandale indiene. Un număr infinit de pipe din spumă de mare între buzele lui frumoase şi răsfrânte. Partida mea de sex fără oprelişti? Bărbatul meu de sub pat! Multiplicat ca iubiţii din *Anul trecut la Marienbad.* Multiplicat ca autoportretele lui Andy Warhol. Multiplicat precum cei O Mie Unu de Buddha din Templul de la Kyoto. (Fiecare Buddha are şase braţe, fiecare braţ are un ochi în plus… câte sule au aceste

milioane de Adriani? Şi fiecare sulă simbolizând infinita înţelepciune şi infinita compasiune a lui Dumnezeu?)

— Bună, draga mea, spune el, întorcându-se către mine.

— Am ceva pentru tine, zic, întinzându-i cartea cu dedicaţie pe care o purtasem după mine toată ziua.

Marginile paginilor încep să se fărâmiţeze din pricina palmelor mele transpirate.

— Eşti o scumpă!

Ia cartea. Îmi oferă braţul şi începem să mergem în josul holului cu oglinzi. „*Galeotto fu il libro e chi lo scrisse*“, cum ar spune vechiul meu prieten, Dante. Poemele tânjeau după dragoste, la fel şi autoarea lor. Cartea trupului meu era deschisă şi al doilea cerc al infernului nu era departe.

— Ştii, îi spun, probabil că nu ne vom mai revedea.

— Poate de aceea facem acest lucru, zice el.

Ne croim drum afară din palat şi intrăm într-o altă curte care acum e folosită în principal ca parcare auto. Printre spectrele de Opeluri, Volkswagenuri şi Peugeoturi, ne îmbrăţişăm. Cu gurile şi abdomenele lipite. Cu siguranţă, Adrian are cel mai umed sărut din istorie. Limba lui e peste tot, ca oceanul. Ieşim în larg. Penisul lui (umflat în pantalonii din velur) e coşul de fum înalt şi roşu al unui transatlantic. Iar eu gem în jurul lui ca vântul oceanului. Şi spun toate acele lucruri prosteşti pe care le spui în timp ce te îmbrăţişezi în parcări, încercând într-un fel să exprimi un dor care nu poate fi exprimat — doar poate în poezie. Şi totul iese atât de

împiedicat. Îmi place gura ta. Îmi place părul tău. Îmi plac urechile tale. Te doresc. Te doresc. Te doresc. Orice ca să eviţi să spui: te iubesc. Pentru că acest lucru e aproape prea bun ca să fie dragoste. Prea gustos şi delicios ca să semene în vreun fel cu dragostea, care e sobră şi serioasă. Toată gura ţi-a devenit lichidă. Limba lui are un gust mai bun decât sfârcul pentru un bebeluş. (Şi nu-mi azvârli vreo interpretare psihiatrică, Bennett, pentru că o să ţi-o azvârl înapoi. Infantil. Primar. Fundamental Incestuos. Fără îndoială. Însă mi-aş da viaţa doar ca să continui să-l sărut aşa, şi cum ai de gând să analizezi treaba asta?) Între timp, mi-a pus mâna pe fund şi mi-l cântăreşte în palme. A aşezat cartea de la mine pe aripa unui Volkswagen şi mi-a apucat fundul cu mâinile. Nu de asta scriu? Pentru a fi iubită? Nu mai ştiu. Nici măcar nu-mi mai ştiu numele.

— N-am mai întâlnit niciodată un fund care să rivalizeze cu al tău, îmi zice.

Şi această remarcă mă face să mă simt mai bine decât dacă aş fi câştigat Premiul Naţional pentru Carte. Premiul Naţional pentru Fund — asta vreau eu. Premiul Transatlantic al Fundului din 1971.

— Mă simt ca Miss America la Congresul Viselor, zic.

— Eşti Miss America la Congresul Viselor, îmi spune, şi vreau să te iubesc cât pot eu de mult şi apoi să te părăsesc.

Paza bună trece primejdia rea, presupun. Însă cine mai asculta? Tot ceea ce puteam auzi erau bătăile propriei mele inimi.

Restul serii a fost un vis de reflecţii şi pahare de şampanie şi de jargon de psihiatri beţi. Ne-am întors agale prin holul cu oglinzi. Eram atât de excitaţi, că de-abia ne-am sinchisit să ne facem vreun plan referitor la o eventuală revedere.

Bennett zâmbea împreună cu candidata cu părul roşu din Argentina care stătea agăţată de braţul lui. Am băut alt pahar de şampanie şi am făcut rondul împreună cu Adrian. Mă prezenta tuturor psihanaliştilor de la Londra şi îngăima ceva în legătură cu articolul meu nescris. Ar fi de acord să fie intervievaţi? I-ar putea coopta în demersul meu jurnalistic? Tot timpul şi-a ţinut braţul în jurul taliei mele şi uneori mâna pe fund. Eram mai mult decât indiscreţi. Toată lumea a văzut asta. Psihanalistul lui. Foştii mei psihanalişti. Psihanalistul fiului său. Psihanalistul fiicei sale. Fostul psihanalist al soţului meu. Soţul meu.

— Este doamna Goodlove? a întrebat unul dintre participanţii mai în vârstă de la Londra.

— Nu, a răspuns Adrian, însă aş vrea să fie. Dacă sunt foarte, foarte norocos, s-ar putea să fie.

Pluteam. Capul îmi era plin de şampanie şi vorbe despre căsătorie. Ideea de a părăsi vechiul şi plictisitorul New York pentru moderna şi încântătoarea Londră mă făcea să radiez de fericire. Îmi pierdusem minţile. „A fugit cu un englez“, îmi puteam auzi prietenele din New York zicând, nu fără invidie. Erau toate sufocate de copii şi bone, de cursuri postuniversitare, de slujbele lor din învăţământ, de psihanalişti şi pacienţi. Iar eu zbu-

ram prin cerul liliachiu al Vienei pe mătura mea de împrumut. Eram cea pe socoteala căreia ei îşi scriau fanteziile. Eram cea pe socoteala căreia spuneau povestiri amuzante despre foştii mei iubiţi. Eram cea pe care ei o invidiau în public şi de care râdeau în particular. Îmi puteam imagina relatarea acestor evenimente în *Class News:*

Isadora White Wing şi noul ei soţior, *doctorul* Adrian Goodlove, locuiesc la Londra lângă Hampstead Heath — a nu se confunda cu Heathcliff, în folosul tuturor acelora care aveţi ca specialitate matematica. Isadorei i-ar plăcea să audă despre colegii ei barnadiţi din străinătate. Este extrem de absorbită în scrierea unui roman şi a unui nou volum de poezii şi, în timpul liber, participă la Congresul internaţional de psihanaliză, unde se împerechează…

Toate fanteziile mele includeau căsătoria. De-abia mă imaginam fugind de un bărbat, că mă şi vedeam cuplându-mă cu altul. Eram ca o ambarcaţiune care întotdeauna trebuia să aibă o escală. Pur şi simplu nu mă puteam închipui fără un bărbat. Fără unul, mă simţeam pierdută, ca un câine fără stăpân; dezrădăcinată, fără chip, nedefinită.

Însă ce era atât de minunat în legătură cu căsătoria? Fusesem şi eram căsătorită până peste cap. Avea părţile sale bune, însă le avea şi pe cele proaste. Virtuţile căsătoriei erau în mare parte virtuţi negative. A fi căsătorită într-o lume a bărbaţilor era o asemenea luptă, încât *orice altceva* trebuia să fie un lucru mai bun. Căsătoria era un lucru mai bun. Însă nu cu mult mai bun. Al naibii de inteligent, mă gândeam, felul în care bărbaţii făcuseră viaţa

atât de intolerabilă pentru femeile necăsătorite, încât majoritatea am îmbrăţişa bucuroase chiar şi nişte căsătorii nefericite. Aproape orice trebuia să fie o îmbunătăţire a felului în care te zbăteai să-ţi menţii postul într-o slujbă prost plătită şi să respingi bărbaţi neatrăgători în timpul liber în vreme ce încercai cu disperare găseşti unii atrăgători. Deşi nu am nicio îndoială că starea de a fi celibatar implică singurătate şi pentru un bărbat, nu are povara suplimentară de a fi sută la sută periculoasă şi nu implică automat sărăcie şi statutul incontestabil al unui paria social.

Oare s-ar mai căsători majoritatea femeilor dacă ar şti ce înseamnă? Mă gândesc la femeile tinere care îşi urmează soţii oriunde soţii îşi urmează slujbele. Mă gândesc cum ele se pomenesc brusc la sute de kilometri depărtare de prieteni şi familie. Mă gândesc la ele locuind în locuri unde nu pot munci, unde nu cunosc limba. Mă gândesc cum fac copii din singurătate şi plictiseală, neştiind de ce anume. Mă gândesc la bărbaţii lor care sunt întotdeauna hărţuiţi şi epuizaţi pentru că sunt puşi pe făcut copii. Mă gândesc că se văd mai puţin după căsătorie decât înainte. Mă gândesc cum cad în pat, prea epuizaţi ca să mai facă sex. Mă gândesc la ei mai îndepărtaţi unul de altul în primul an de căsătorie decât şi-ar fi închipuit vreodată că ar putea fi doi oameni atunci când îşi făceau curte. Şi apoi mă gândesc cum încep fanteziile lor. El pune ochii pe nimfete de paisprezece ani în bikini. Ea râvneşte la cel care vine să-i repare televizorul. Copilul se îmbolnăveşte şi ea şi-o trage cu pediatrul. El i-o pune tine-

rei lui secretare masochiste care citeşte *Cosmopolitan* şi se crede o femeie emancipată. Nu: când s-a stricat totul? Dar: a fost vreodată totul cum trebuie?

O imagine întunecată. Nu toate căsătoriile sunt aşa. Uite, spre exemplu, căsătoria la care am visat în adolescenţa mea idealistă (când credeam că Beatrice şi Sidney Webb, Virginia şi Leonard Woolf aveau căsătorii perfecte). Da' ce ştiam eu? Voiam „mutualitate totală", „parteneriat", „egalitate". Ştiam eu despre felul în care bărbaţii stau acolo, pe scaun, lipiţi de hârtiile lor în timp ce tu faci curat pe masă? Cum pretind că sunt total nepricepuţi când le ceri să amestece sucul de portocale cu gheaţă? Cum vin ei cu prietenii acasă şi se aşteaptă să-i serveşti şi, cu toate astea, tot ei cred că au dreptul să se bosumfle şi să izbucnească în altă cameră dacă *tu* vii cu prietenele acasă? Ce adolescentă idealistă şi-ar putea imagina toate astea în timp ce stă şi citeşte Shaw şi Virginia Woolf şi îi vede pe Beatrice şi Sidney Webb?

Cunosc unele căsătorii reuşite. În majoritatea lor, de-a doua oară. Căsătorii în care ambii parteneri au depăşit faza cu rahatul ăla gen eu-Tarzan, tu-Jane şi încearcă pur şi simplu să-şi ducă zilele ajutându-se unul pe altul, fiind buni unul cu altul, făcând treburile casnice când acestea apar şi fără să se îngrijoreze prea mult în legătură cu cine face asta sau cealaltă. Unii bărbaţi ajung la această stare încântător de relaxată pe la vârsta de patruzeci de ani sau după câteva divorţuri. Poate căsătoriile sunt mai bune la vârsta a doua. Când toată prostia dispare şi îţi dai seama

că trebuie să te iubeşti unul pe altul pentru că oricum o să mori.

Eram cu toţii afumaţi (însă eu cel mai tare), când ne-am îngrămădit în Triumphul verde al lui Adrian şi ne-am îndreptat către o discotecă. Eram cinci înghesuiţi precum sardinele în acea maşină micuţă: Bennett; Marie Winkleman (o colegă de clasă a mea foarte ţâţoasă pe care se pare că Bennett o agăţase la petrecere — era psiholoagă); Adrian (care conducea, oarecum); eu (cu capul pe spate, ca prima Isadora, poststrangulare); şi Robin Phipps-Smith (candidatul britanic timid cu părul ţepos şi cu rame de ochelari nemţeşti care vorbea tot timpul despre cât de tare îl detesta pe „Ronnie" Laing — lucru care a făcut ca Bennett să-l îndrăgească). Adrian, pe de altă parte, era un adept al lui Laing, studiase cu el şi putea imita excelent accentul lui scoţian. Cel puţin *eu* credeam că îl imita excelent — însă atunci nu ştiam cum vorbea Laing.

Am mers în zigzag pe străzile Vienei, pe piatra cubică şi pe şine de tramvai, peste Dunărea tulbure şi de culoare maronie.

Nu ştiu numele discotecii sau al străzii, sau orice altceva. Intru în nişte stări în care nu observ nimic în legătură cu peisajul, cu excepţia personajelor masculine care îmi fac organele interne (inimă, stomac, sfârcuri, vagin) să palpite. Discoteca era argintie. Hârtie cromată pe pereţi. Proiectoare albe. Oglinzi peste tot. Mesele de sticlă ridicate pe platforme cromate. Scaune de piele albă. Muzică

rock ce-ţi spărgea timpanele. Poţi numi locul respectiv cum îţi place: Camera cu oglinzi, al Şaptelea Cerc, Mina de argint, Balonul de Sticlă. Ştiu, cel puţin, că numele acelui loc era în engleză. Foarte modern şi lesne de uitat.

Bennett, Marie, Robin au zis că se aşază să comande ceva de băut. Adrian şi cu mine am început să dansăm, învârtelile noastre ameţite repetându-se în oglinzile care parcă nu se mai sfârşeau. În cele din urmă am căutat un ungher între două oglinzi unde să ne putem săruta, urmăriţi doar de numărul infinit al propriilor noastre imagini. Aveam senzaţia distinctă că-mi sărutam propria gură — ca atunci când aveam nouă ani şi obişnuiam să-mi ud o bucată din pernă cu salivă şi apoi să o sărut ca să încerc să-mi imaginez cum e „sărutul cu limba“.

Când am început să căutăm masa cu Bennett şi ceilalţi, ne-am pomenit brusc pierduţi într-o serie de cutii cu oglinzi şi compartimente care se deschideau unul într-altul. Am continuat să pătrundem în propriile noastre fiinţe. Ca într-un vis, niciunul dintre chipurile de la masă nu aparţinea oamenilor pe care îi cunoşteam. Am căutat pe îndelete şi cu o panică crescândă. Simţeam că fusesem transportată într-o lume a oglinzilor unde, asemenea Reginei Roşii, aş fugi şi aş fugi şi m-aş pomeni întorcându-mă mereu la locul de unde am plecat. Bennett nu era nicăieri.

Într-o străfulgerare, am ştiut că plecase cu Marie şi o dusese în pat. Eram îngrozită. Până la urmă îl provocasem să facă acest lucru. Era sfârşitul meu. Aveam să-mi

petrec restul vieţii mele singuratice fără soţ, fără copii şi neglijată.

— Hai să mergem, zise Adrian. Nu sunt aici. Şi-au luat tălpăşiţa.

— Poate n-au putut face rost de o masă şi aşteaptă afară.

— Ne-am putea uita, zise el.

Însă ştiam adevărul. Eram abandonată. Bennett mă părăsise. Chiar în acest moment cuprindea în mâini fundul uriaş şi palid al lui Marie. Îi poseda mintea freudiană.

În prima mea călătorie la Washington, la vârsta de zece ani, m-am despărţit de familia mea în timp ce făceam turul clădirii FBI-ului. M-am *pierdut* în clădirea FBI-ului, dintre toate locurile unde fusesem. Biroul de Persoane Dispărute. Daţi alarma.

Era chiar în epoca de glorie absolută a lui McCarthy şi un bărbat de la FBI, cu buzele subţiri, explica diverse lucruri în legătură cu prinderea comuniştilor. Stăteam, cu mintea aiurea, în faţa unei vitrine, holbându-mă la mostrele de amprente digitale, când grupul de vizitatori a luat-o după un colţ şi a dispărut. Rătăcind de colo-colo, zgâindu-mă la reflecţia mea în vitrinele cu obiecte expuse şi încercând să-mi domolesc groaza. Nu voi fi niciodată. Eram mai evazivă decât amprentele unui criminal cu mănuşi. Voi fi diabolic interogată de agenţii FBI tunşi periuţă, până ce voi mărturisi că părinţii mei sunt comunişti (*au fost* comunişti odată, de fapt şi de drept) şi ne vom sfârşi cu toţii zilele ca familia Rosenberg cântând „God Bless America“ în celulele noastre umede şi anticipând cum e să fii electrocutat.

În acel moment am început să ţip. Am ţipat până ce întregul grup a făcut cale întoarsă şi m-a găsit, chiar acolo — într-o cameră plină de indicii.

Însă acum nu puteam ţipa. Şi în afară de asta, muzica rock era atât de tare, că nimeni n-ar fi auzit. Brusc îl voiam pe Bennett la fel de mult cum îl dorisem pe Adrian câteva minute mai înainte. Iar Bennett dispăruse. Am părăsit discoteca şi ne-am îndreptat către maşina lui Adrian.

Un lucru ciudat s-a întâmplat în drumul către pensiunea unde stătea Adrian. Sau mai degrabă: zece lucruri ciudate s-au întâmplat. Ne-am pierdut de zece ori. Şi de fiecare dată a fost ceva unic — nu acelaşi lucru greşit care se întâmplă la nesfârşit. Acum, că rămăsesem unul cu celălalt pentru eternitate a face sex nu mai părea un lucru chiar atât de important.

— Nu am de gând să-ţi povestesc despre ceilalţi bărbaţi cu care mi-am tras-o, am zis eu, bravând.

— Bun, spuse el, dezmierdându-mi genunchiul.

În schimb, începu el să-mi povestească despre celelalte *femei* pe care le avusese. Mare scofală.

Prima fusese May Pei, chinezoaica de care îi amintea Bennett.

— Seamănă da' nu răsare, am zis.

— Să nu crezi că nu m-am gândit la asta.

— Sunt sigură că te-ai gândit. Însă întrebarea e — a meritat?

— Ei bine, da. Mi-a tras-o ani buni după asta.

— Adică, după ce a încetat să se mai vadă cu tine, a continuat să ţi-o tragă. Mare scofală. Futaiul fantomă. Ai

putea breveta chestia asta, ştii? Să aranjezi ca oamenii să fie futuţi de figuri celebre ale trecutului: Napoleon, Carol al II-lea, Ludovic al XIV-lea… cam ca dr. Faustus trăgându-i-o Elenei din Troia…

Îmi plăcea să fac pe proasta cu el.

— Taci, afurisito — şi lasă-mă să termin povestea despre May… Şi apoi, întorcându-se către mine în mijlocul unui scârţâit de frâne: Doamne — eşti frumoasă…

— Ţine-ţi afurisiţii de ochi atenţi la drum, am zis, încântată.

Conversaţiile mele cu Adrian păreau întotdeauna nişte citate din *Prin Oglindă*[**]. Ca de exemplu:

Eu: „Se pare că ne învârtim în cerc".

Adrian: „Tocmai asta e ideea".

SAU:

Eu: „O să-mi duci valiza".

Adrian: „Atâta timp cât tu eşti de acord să nu cari nimic pentru mine pentru moment".

SAU:

Eu: „Am divorţat de primul meu soţ în primul rând pentru că era nebun".

Adrian (încruntând sprâncenele lui Laing-iene): „Chestia asta mi s-ar părea un motiv bun ca să *te măriţi* cu cineva, nu să divorţezi de el".

Eu: „Da' se uita la televizor în fiecare noapte".

Adrian: „Oh, atunci *înţeleg* de ce ai divorţat de el".

** Carte pentru copii scrisă de Lewis Caroll, autorul celebrelor „Aventuri ale lui Alice în Ţara Minunilor" (n. red.).

De ce May Pei îi distrusese viaţa lui Adrian?

— M-a lăsat cu ochii-n soare şi s-a întors la Singapore. Avea un copil acolo care locuia cu tatăl lui şi copilul avusese un accident de maşină. A *trebuit* să se întoarcă, da' ar fi putut cel puţin să-mi scrie. Luni de zile am rătăcit simţind că lumea e alcătuită din oameni mecanici. Nu am fost niciodată atât de deprimat. Târfa s-a măritat în cele din urmă cu pediatrul care l-a îngrijit pe puşti — un american.

— Şi de ce nu te-ai dus după ea dacă îţi păsa atât de mult?

Se uită la mine de parcă aş fi fost nebună, de parcă un astfel de lucru nu i-ar fi trecut niciodată prin minte.

— Să mă duc după ea? De ce?

(Din roţi ieşi fum în momentul în care coti din nou greşit.)

— Pentru că o iubeai.

— Nu am folosit niciodată acel cuvânt.

— Însă dacă *simţeai* aşa, de ce nu te-ai dus?

— Munca mea e ca a unui îngrijitor de găini, zise el. *Cineva* trebuie să fie acolo să ia găinaţul cu lopata şi să împrăştie grăunţele.

— Căcat, am zis. Doctorii se folosesc întotdeauna de munca lor ca scuză pentru faptul că nu sunt umani. Cunosc textul ăsta.

— Nu e căcat, iubire, e găinaţ.

— Nu e prea amuzant, am zis, râzând.

După May Pei a urmat o întreagă Organizaţie a Naţiunilor Unite de fete din Thailanda, Indonezia, Nepal. A

fost şi o africană din Botswana, câteva psihanaliste din Franţa şi o actriţă franceză „ieşită de la balamuc".

— De unde?

— De la balamuc — ştii tu, de la casa de nebuni. Dintr-un spital de boli psihice, vreau să spun.

Adrian idealiza nebunia în maniera tipică a lui Laing. Schizofreniii erau adevăraţii poeţi. Orice nebun care delira era Rilke. Voia ca eu să scriu cărţi împreună cu el. Despre schizofreni.

— Ştiam că vrei ceva de la mine, am zis.

— Exact. Vreau să folosesc degetul tău arătător şi degetul mare opozabil.

— Du-te dracu'!

Ne înjuram în mod constant de parcă eram copii de zece ani. Era singura noastră modalitate de a ne exprima afecţiunea.

Istoria trecută a lui Adrian cu femeile l-a calificat practic ca membru în familia mea. „Să nu ţi-o tragi niciodată cu o rudă" părea să fie motto-ul lui. Actuala lui iubită (care acum avea grijă de copiii lui, am aflat) era cel mai aproape de o „păsărică" băştinaşă pe care o avusese: o evreică din Dublin.

— Molly Bloom? am întrebat.

— Cine?

— Nu ştii cine e Molly Bloom???

Nu-mi venea să cred. Toate acele silabe englezeşti instruite şi nici măcar nu citise Joyce. (Şi eu sărisem pasaje lungi din *Ulise,* însă mă dau mare spunând că e cartea mea preferată. Ca şi *Tristram Shandy).*

— Sunt ili-terat, zise el, pronunţând ultimele două silabe de parcă ar fi rimat.

Era foarte mulţumit de el. Alt doctor dobitoc, mi-am spus. Ca majoritatea americanilor, am presupus în mod naiv că accentul englezesc însemna că persoana respectivă era cultă.

Ei bine, literaţii adeseori se dovedesc a fi nişte ticăloşi atât de mari. Sau altfel spus, târâturi. Însă eram dezamăgită. Ca atunci când psihanalistul meu nu auzise niciodată de Sylvia Plath. Eu vorbeam zile întregi despre sinuciderea ei şi cum voiam să scriu poezie de calitate şi să-mi bag capul în cuptor. Iar în tot timpul ăsta, el se gândea probabil la checuri.

Chiar dacă vă vine să credeţi sau nu, iubita lui Adrian era Esther Bloom — şi nu Molly Bloom. Era brunetă şi durdulie şi suferea, zicea el, „de toate grijile evreieşti. Foarte senzuală şi nevrotică". Un fel de prinţesă evreică din Dublin.

— Şi soţia ta — cum era?

(Ne rătăciserăm atât de tare, încât am tras pe dreapta şi am oprit maşina.)

— Catolică, răspunse el, o romano-catolică din Liverpool.

— Ce făcea?

— Era moaşă.

Era o informaţie foarte stranie. Nu prea ştiam cum să reacţionez.

„Fusese căsătorit cu o moaşă catolică din Liverpool", mă închipuiam scriind. (În roman aveam să schimb

numele lui Adrian cu unul mai exotic şi să-l fac mult mai înalt.)

— De ce te-ai căsătorit cu ea?

— Pentru că m-a făcut să mă simt vinovat.

— Excelent motiv.

— Ei bine, aşa e. Eram un ticălos vinovat de la Medicină. Un adevărat fraier pentru etica protestantă. Adică, îmi amintesc că erau anumite fete care mă făceau să mă simt bine — însă faptul că mă simţeam bine mă speria. Era o fată — obişnuia să-şi închirieze garajul şi să invite pe toată lumea să şi-o tragă cu toată lumea. M-a făcut să mă simt bine — aşa că, bineînţeles, nu aveam încredere în ea. Iar soţia mea m-a făcut să mă simt vinovat — aşa că, bineînţeles, m-am căsătorit cu ea. Eram ca tine. Nu aveam încredere în plăcere sau în propriile impulsuri. Mă speria ca dracu' să fiu fericit. Şi când m-am speriat — m-am căsătorit. La fel ca tine, iubire.

— Ce te face să crezi că m-am măritat din frică?

Eram indignată pentru că avea dreptate.

— Oh, probabil că ai descoperit că ţi-o trăgeai cu prea mulţi tipi, fără să ştii cum să-i refuzi, şi chiar plăcându-ţi acest lucru de vreo câteva ori, şi apoi te-ai simţit vinovată că te simţeai bine. Suntem programaţi pentru suferinţă, nu pentru plăcere. Masochismul ne este insuflat de la o vârstă foarte fragedă. Se presupune că trebuie să muncim şi să suferim — şi necazul e că noi credem acest lucru. Ei bine, e un rahat. Mi-a luat treizeci şi şase de ani ca să-mi dau seama ce morman de rahat e toată treaba

asta şi dacă există un lucru pe care vreau să-l fac pentru tine e să te învăţ acelaşi lucru.

— Ai tot felul de planuri pentru mine, nu? Vrei să mă înveţi despre libertate, despre plăcere, vrei să scrii cărţi împreună cu mine, să mă converteşti… De ce bărbaţii vor întotdeauna să mă convertească? Trebuie că *arăt* ca una care se lasă convertită.

— Semeni cu cineva care vrea să fie salvată, iubire. Tu o ceri. Îţi ridici ochii ăia mari şi miopi către mine de parcă aş fi Tăticul Psihanalist. Mergi prin viaţă căutând un profesor şi atunci când îl găseşti, devii atât de dependentă de el, încât ajungi să-l urăşti. Sau, altfel spus, aştepţi ca el să-şi arate slăbiciunea şi apoi îl dispreţuieşti pentru că e uman. Stai acolo tot timpul şi îl ţii sub supraveghere, iei notiţe în minte, îţi imaginezi oamenii ca pe nişte cărţi sau ca pe nişte anamneze — cunosc jocul ăsta. Îţi spui că aduni material. Îţi spui că studiezi natura umană. Arta deasupra vieţii tot timpul. O altă versiune a rahatului puritan. Doar că tu ai o altă interpretare a acestuia. Crezi că eşti hedonistă pentru că ai şters-o şi pentru că te plimbi cu maşina cu mine. Însă, totodată, e afurisita aia veche de etică a muncii, pentru că nu te gândeşti decât că o să scrii despre mine. Deci e de fapt muncă, *n'est-ce pas?* Mi-o poţi trage şi poţi spune că e poezie. Foarte inteligent. În felul ăsta te amăgeşti pe tine foarte frumos.

— Tu chiar eşti bun să emiţi analize de doi bani, nu-i aşa? Un adevărat psihiatru de televiziune.

Adrian râse.

— Uite ce e, iubire, știu totul despre tine de la *mine*. Psihanaliștii joacă același joc. Sunt exact *ca* scriitorii. Totul este o etapă pentru ei, o anamneză, un studiu. De asemenea, sunt îngroziți de moarte — exact ca și poeții. Doctorii urăsc moartea: de aceea se duc la Medicină. Și trebuie să agite lucrurile tot timpul și sunt tot timpul al dracului de ocupați doar ca să-și arate lor înșiși că nu sunt morți. Știu jocul tău pentru că și eu îl joc. Tu chiar ești foarte transparentă.

Mă înfuria faptul că mă văzuse cu mai mult cinism decât mă văzusem eu însămi. Cred întotdeauna că mă protejez împotriva opiniilor altora despre mine având cea mai preconceptă opinie posibilă despre mine. Apoi, brusc îmi dau seama că până și această opinie preconceptă e autoflatantă. Când sunt rănită, cad în franceza de liceu:

— *Vous vous moquez de moi.**

— Poți să fii convinsă că așa e. Uite ce e — stai aici cu mine acum pentru că viața ta e nesinceră și căsătoria ta fie e moartă, fie e pe moarte, fie e presărată cu minciuni. Minciunile sunt născocite de tine. Trebuie să te salvezi pe tine al dracului de bine. De viața ta îți bați joc, nu de a mea.

— Credeam că ai spus că vreau ca *tu* să mă salvezi.

— Vrei. Însă nu am de gând să cad în plasă în felul ăsta. Te voi dezamăgi profund, iar tu vei începe să mă urăști mai tare decât îți urăști soțul…

* (În fr. în orig.) Vă bateți joc de mine.

— *Nu-mi* urăsc soţul.

— Exact. Însă te plictiseşte — şi chestia asta e mai gravă, nu-i aşa?

Nu am răspuns. Acum chiar eram deprimată. Efectul şampaniei se ducea.

— De ce trebuie să începi să mă converteşti înainte ca măcar să mi-o tragi?

— Pentru că asta vrei cu adevărat.

— Prostii, Adrian. Ceea ce vreau cu adevărat e să mi-o pun. Şi lasă-mi afurisita de minte în pace.

Însă ştiam că mințeam.

— Doamnă, dacă vrei să ţi-o pui, atunci ţi-o vei pune.

Porni maşina.

— Mi-ar plăcea mai degrabă să-ţi spun doamnă, să ştii.

Însă nu aveam diafragmă, iar el nu avea erecţie şi când am ajuns în cele din urmă la pensiune, eram storşi de la cât ne învârtiserăm ca să găsim drumul.

Ne-am aşezat pe patul lui şi ne-am ţinut în braţe. Ne-am examinat nuditatea fiecăruia cu tandreţe şi haz. Cel mai bun lucru când faci dragoste cu un alt bărbat după toţi aceşti ani de căsătorie e faptul că redescoperi trupul unui bărbat. Trupul unui soţ e practic ca propriul tău trup. Totul în legătură cu el e cunoscut. Toate mirosurile şi gusturile acelui trup, liniile, părul de pe corp, semnele din naştere. Însă Adrian era ca o ţară nouă. Limba mea a făcut un tur necălăuzit al trupului său. Am început cu gura lui şi apoi am luat-o în jos. Gâtul său gros, ars de soare. Pieptul său, acoperit cu păr roşu şi creţ. Abdomenul lui, puţin burduhănos — spre deosebire de

abdomenul brun şi lipsit de grăsime al lui Bennett. Penisul lui roz şi răsucit cu un gust slab de urină şi care refuza să stea drept în gura mea. Testiculele lui foarte roz şi foarte păroase pe care le-am luat în gură pe rând. Coapsele lui musculoase. Genunchii lui arşi de soare. Picioarele lui. (Pe care nu le-am sărutat.) Unghiile murdare de la picioare. (Ditto.) Apoi am luat-o din nou de la capăt. Cu încântătoarea lui gură umedă.

— De unde ai dinţii ăia mici şi ascuţiţi?

— De la hermelina de maică-mea.

— De la ce?

— Hermelina.

— Oh!

Nu ştiam ce înseamnă şi nu-mi păsa. Ne savuram unul pe celălalt. Ne aşezaserăm invers şi limba lui îi cânta păsăricii mele.

— Ai o păsărică minunată, îmi zise, şi cel mai mişto fund pe care l-am văzut vreodată. Păcat că n-ai ţâţe.

— Mersi.

Am continuat să i-o sug, însă de îndată ce i se întărea, i se înmuia la loc.

— Oricum, nu prea vreau să te fut.

— De ce?

— Nu ştiu de ce — pur şi simplu nu prea am chef.

Adrian voia să fie iubit doar pentru el, şi nu pentru părul lui blond. (Sau pentru scula lui roz.) Era mai degrabă înduioşător. Nu voia să fie o maşină de futut.

— Pot să mi-o trag cu cea mai bună dintre toate când am chef, zise el sfidător.

— Bineînţeles că poţi.

— Acum ai afurisita aia de voce de asistentă socială, îmi spuse.

Fusesem asistentă socială în câteva ocazii în pat. O dată cu Brian, după ce ieşise din spitalul psihiatric şi era atât de plin de Thorazine (şi prea schizoid) ca să mi-o mai tragă. Timp de o lună am stat în pat şi ne-am ţinut de mâini. „Ca Hensel şi Gretel", zicea el. Era mai degrabă drăguţ. Ceea ce ţi-ai imagina că face Dodgson cu Alice într-o barcă pe Tamisa. Era şi o uşurare după faza maniacă a lui Brian când fusese foarte aproape de a mă strânge de gât. Şi chiar înainte de a ceda nervos, preferinţele asexuale ale lui Brian erau într-un fel ciudate. Lui doar îi plăcea să fie supt, nu să fută. La acel moment, eram prea lipsită de experienţă ca să-mi dau seama că nu toţi bărbaţii sunt aşa. Aveam douăzeci şi unu de ani, iar Brian douăzeci şi cinci, şi amintindu-mi despre ce auzisem, cum că bărbaţii ating apogeul sexual la şaisprezece ani, iar femeile la treizeci, mi-am închipuit că *vârsta* lui Brian era de vină. Era în declin. În cădere liberă, credeam. Cu toate astea, am devenit foarte bună la supt.

Am făcut, de asemenea, pe asistenta socială pentru Charlie Fielding, dirijorul a cărui baghetă i se tot înmuia. Îmi era extraordinar de recunoscător. „Eşti o adevărată minune", zicea el întruna în acea primă noapte (însemnând că se aşteptase ca eu să-l azvârl afară în frig, însă n-o făcusem). S-a revanşat mai târziu. Doar premierele îl înmuiau.

Însă Adrian? Adrian cel sexy. El trebuia să fie partida mea de sex fără oprelişti. Ce se întâmplase? Chestia

ciudată era că nu prea îmi păsa. Era atât de frumos stând întins acolo, iar trupul lui mirosea atât de bine. M-am gândit la toate acele secole în care bărbaţii au adorat femeile pentru trupurile lor, în timp ce le dispreţuiau minţile. În zilele din trecut, când veneram familiile Woolf şi Webb, păruse de neconceput pentru mine, însă acum înţelegeam. Pentru că aşa simţisem şi eu adeseori în legătură cu bărbaţii. Minţile lor erau fără speranţă de ameţite, însă trupurile lor erau atât de frumoase. Ideile lor erau intolerabile, însă penisurile lor erau mătăsoase. Fusesem o feministă toată viaţa mea („radicalizarea" mea datează din acea noapte din 1955 când mă aflam în metrou şi idiotul de Horace Mann, care era iubitul meu, m-a întrebat dacă aveam de gând să mă fac secretară), însă marea problemă era cum să faci astfel încât feminismul să fie în concordanţă cu foamea de nepotolit de trupuri bărbăteşti. Nu era uşor. Şi, în afară de asta, cu cât îmbătrâneai, cu atât devenea mai clar că bărbaţii erau esenţialmente îngroziţi de femei. Unii în secret, alţii deschis. Ce putea fi mai usturător decât o femeie libertină faţă în faţă cu o sulă bleagă? Cele mai măreţe fapte ale istoriei păleau în comparaţie cu aceste două obiecte de bază: eterna femeie şi eterna sulă flască.

— Te sperii? l-am întrebat pe Adrian.

— *Tu?*

— Ei bine, unii bărbaţi susţin că le e frică de mine.

Adrian râse.

— Eşti adorabilă, zise el, o pisicuţă — cum ziceţi voi, americanii. Însă *nu* asta e ideea.

— De obicei ai problema asta?

— *Nein,* Frau Doktor, şi să fiu al dracului dacă vreau să fiu interogat mai mult în legătură cu asta. E *absurd. Nu* am o problemă cu potenţa — e pur şi simplu pentru că sunt *înfiorat* de fundul tău nemaipomenit şi nu prea am *chef* să mă fut.

Ultima găselniţă sexistă: sula care nu-şi face datoria cum trebuie. Ultima armă în războiul dintre sexe: sula flască. Stindardul taberei duşmane: sula sculată doar pe jumătate. Simbolul apocalipsei: sula cu focoasă atomică, ce se autodistruge. *Asta* era nedreptatea de bază care nu putea fi niciodată îndreptată: nu că bărbatul avea o minunată atracţie suplimentară numită penis, ci că femeia avea o minunată vulvă bună pentru orice vreme. Nici furtuna, nici lapoviţa, nici întunericul nopţii nu o puteau lua pe nepregătite. Era întotdeauna acolo, întotdeauna pregătită. Destul de înfiorător, când te gândeşti. Nu e de mirare că bărbaţii le urau pe femei. Nu e de mirare că au inventat mitul nepotrivirii dintre bărbaţi şi femei.

— Refuz să fiu străpuns cu un ac de gămălie, zise Adrian, fără să fie conştient de jocul de cuvinte pe care această afirmaţie îl aduse imediat în minte. Refuz să fiu categorisit. Când, în cele din urmă, te vei aşeza şi vei scrie despre mine, nu vei şti dacă sunt erou sau antierou, ticălos sau sfânt. Nu vei putea să mă categoriseşti.

Şi în acel moment, m-am îndrăgostit nebuneşte de el. Sula lui bleagă pătrunsese acolo unde una tare nu ar fi ajuns niciodată.

6
PAROXISMELE PASIUNII SAU BĂRBATUL DE SUB PAT

Dintre toate formele de curaj absurd, curajul fetelor este remarcabil. Altminteri ar fi mai puține căsătorii și chiar mai puține aventuri sălbatice care nu țin cont de nimic, nici măcar de căsătorie…

— Colette

Nu faptul că mă îndrăgosteam nebunește era cu totul și cu totul neobișnuit pentru mine. Tot anul mă îndrăgostisem de toată lumea. Mă îndrăgostisem de un poet irlandez care creștea porci într-o fermă din Iowa. Mă îndrăgostisem de un romancier înalt de un metru optzeci și trei, care semăna cu un cowboy și scria doar alegorii despre efectele radiațiilor. Mă îndrăgostisem de un critic cu ochi albaștri care îmi ridicase în slăvi prima mea carte de poezii. Mă îndrăgostisem de un pictor ursuz (ale cărui trei neveste se sinuciseseră). Mă îndrăgostisem de un foarte curtenitor pro-

fesor de filosofie renascentistă italiană care inhala dizolvant şi le-o trăgea boboacelor. Mă îndrăgostisem de un translator de la ONU (de ebraică, greacă, arabă), care avea cinci copii, o mamă bolnavă şi şapte romane nepublicate în apartamentul lui mare de pe Morningside Drive. Mă îndrăgostisem de un biochimist palid şi protestant anglo-saxon care mă invitase la prânz la Harvard Club şi care fusese căsătorit cu alte două scriitoare — ambele cu înclinaţii spre nimfomanie.

Însă toate astea nu duseseră la nimic. O, fuseseră nişte giugiuleli pe bancheta din spate a maşinii. Şi săruturi lungi şi ameţite de băutură în bucătării newyorkeze peste sticle cu martini cald. Şi fuseseră flirturi la prânzuri decontate. Şi ciupituri de fund printre mormanele de cărţi ale Bibliotecii Butler. Şi îmbrăţişări după citirea poemelor. Şi strângeri de mână la vernisaje. Şi convorbiri telefonice lungi şi pline de aluzii, şi scrisori pline de subînţelesuri. Fuseseră chiar unele propuneri sincere şi pe faţă (de obicei de la bărbaţi care nu mă atrăgeau deloc). Însă toate astea nu duseseră la nimic. În loc de astea, mă duceam acasă şi scriam poeme închinate bărbatului pe care îl iubeam cu adevărat (oricine ar fi fost *el)*. La urma urmelor, mi-o trăsesem cu destui tipi ca să ştiu că o sulă nu era atât de diferită de alta. Aşadar, ce anume căutam? Şi de ce eram atât de neliniştită? Poate rezistasem consumării acestor flirturi pentru că ştiam că bărbatul pe care îl voiam cu adevărat va continua să mă ocolească, iar eu voi sfârşi prin a fi dezamăgită. Însă cine era bărbatul pe care îl voiam cu adevărat? Tot ce ştiam era că îl căutasem cu disperare de la vârsta de şaisprezece ani.

Când aveam şaisprezece ani şi îmi spuneam socialistă fabiană, când aveam şaisprezece ani şi refuzam să mă îndrăgostesc de băieţi care îl plăceau pe Ike, când aveam şaisprezece ani şi plângeam citind *Rubaiyat**, când aveam şaisprezece ani şi plângeam în timp ce citeam sonetele lui Edna St. Vincent Millay — obişnuiam să visez la un bărbat perfect ale cărui minte şi trup erau bune de futut în egală măsură. Avea un chip ca al lui Paul Newman şi o voce ca a lui Dylan Thomas. Avea un trup ca *David*-ul lui Michelangelo („cu acei muşchiuleţi unduitori din marmură", cum obişnuiam să-i spun celei mai bune prietene, Pia Wittkin, a cărei statuie preferată masculină era *Discobolul;* studiam amândouă cu aviditate istoria artei). Avea o minte ca a lui George Bernard Shaw (sau, cel puţin, ceea ce mintea mea de şaisprezece ani *îşi imagina* ca fiind mintea lui George Bernard Shaw). Iubea Concertul no. 3 pentru pian de Rahmaninov şi cântecul lui Frank Sinatra „In the Wee Small Hours of the Morning" mai presus de orice altă muzică muritoare. Îmi împărtăşea pasiunea pentru tapiserii cu unicorni, *Mai tare ca diavolul***, Cloisters***, *Al doilea sex* de Simone de Beauvoir, vrăjitorie, şi spuma de ciocolată. Îmi împărtăşea dispreţul pentru senatorul Joe McCarthy, Elvis Presley şi părinţii mei filistini.

* Culegere de poeme ale lui Omar Khayyam (1048–1123), poet, matematician şi astronom persan.

** *Beat the Devil* — film din 1953 în regia lui John Huston, avându-l în rolul principal pe Humphrey Bogart.

*** Filială a Muzeului Metropolitan dedicată artei şi arhitecturii Europei medievale.

Nu l-am întâlnit niciodată. La şaisprezece ani, faptul că nu îl întâlnisem părea un lucru de nesuportat. Mai târziu am învăţat să iau banii peşin, să renunţ la credit şi să nu mai dau atenţie bubuitului unui tobe îndepărtate. Contrastul dintre fanteziile mele (Paul Newman, Laurence Olivier, Humphrey Bogart şi *David*-ul lui Michelangelo) şi adolescenţii cu faţa plină de coşuri pe care îi cunoşteam era de tot râsul. Doar că eu plângeam. Şi la fel şi Pia. Ne plângeam de milă în apartamentul întunecos al părinţilor ei de pe Riverside Drive.

— Mi-l imaginez ca fiind foarte — ştii tu — un fel de amestec între Laurence Olivier din *Hamlet* şi Humphrey Bogart din *Mai tare ca diavolul* — cu nişte dinţi foarte albi şi sălbatici şi cu un trup absolut fantastic — cam ca al *Discobolului.*

Îşi arătă propriul ei abdomen cam durduliu.

— Ce porţi? am întrebat.

— Văd treaba asta ca un fel de — ştii tu — nuntă medievală. Am pălăria aia albă ţuguiată cu un văl de şifon ce flutură în vânt — o rochie roşie de catifea — poate de culoarea vinului — şi nişte pantofi cu vârfuri foarte ascuţite.

Îmi desenă pantofii cu stiloul ei Rapidograph cu cerneală neagră. Apoi desenă întregul costum — o rochie cu talia în stilul empire, cu un decolteu foarte adânc şi mâneci lungi şi strâmte. Era purtată de o creatură superbă al cărei decolteu stătea umflat şi ieşea afară din rochie în mod cu totul şi cu totul voluptuos. (La

momentul respectiv, Pia era supraponderală, însă avea pieptul plat.)

— Văd întreaga chestie ca având loc în Cloisters, continuă ea. Sunt sigură că ai putea închiria Cloisters dacă ai cunoaşte pe cine trebuie.

— Şi unde ai locui?

— Ei bine, văd această casă ciudată şi veche din Vermont — o mânăstire abandonată, o abaţie sau aşa ceva… (Niciuna dintre noi nu se îndoia că existau mânăstiri şi abaţii abandonate în Vermont.) Cu duşumele extrem de rustice şi o lucarnă în acoperiş. Un fel de cameră mare care ar fi un studio, de fapt, şi un dormitor cu un pat mare şi rotund sub lucarnă — şi cearşafuri negre din satin. Şi am avea multe pisici siameze — numite John Donne, Maud Gonne şi Dylan — ştii tu.

Ştiam sau cel puţin credeam că ştiam.

— Oricum… continuă ea, mă văd un fel de amestec între Gina Lollobrigida şi Sophia Loren… (Pia avea părul închis la culoare.)… Ce crezi?

Îşi ridică părul castaniu şi gras la spate şi îl ţinu aşa în timp ce îşi sugea obrajii şi îşi căsca ochii mari şi albaştri la mine.

— Eu cred că eşti mai mult genul Anna Magnani, am zis, cu picioarele pe pământ şi nesofisticată, însă extrem de senzuală.

— Poate… zise ea gânditoare.

Poza în faţa oglinzii.

— Oh, e *dezgustător*, zise ea după o clipă. Nu o să întâlnim niciodată pe nimeni câtuşi de puţin *demn* de noi.

Şi făcu o mutră hidoasă.

În timpul ultimului an la Muzică şi Artă, Pia şi cu mine am deschis minoritatea noastră ostilă compusă din noi două pentru a include alţi câţiva inadaptabili selecţionaţi de noi. Am fost cel mai aproape din cât puteam fi vreodată de a avea un grup. Grupul includea o fată cu pieptul mare pe nume Nina Nonoff, ale cărei pretenţii de distincţie erau pasiunea ei necrofilă pentru fantoma lui Dylan Thomas, presupusele ei cunoştinţe despre blasfemii chineze şi japoneze, şi „contactul" ei cu un adevărat Yalie* (viziuni cu weekenduri pline de fotbal pentru noi toate — însă din nefericire „contactul" se dovedi a fi un prieten al unui prieten al unei cunoştinţe a fratelui ei). Mama Ninei avea, de asemenea, o uriaşă colecţie de „cărţi despre sex" printre care le-am inclus pe *Coming of Age in Samoa* şi *Sex and Temperament***; orice carte care conţinea cuvântul pubertate era OK. Şi, în în fine, mai era meritul autentic al tatălui Ninei, care crease seriile Blue Wasp*** pentru radio în anii '40. Jill Siegel, pe de altă parte, era membră a grupului nu atât pentru meritele ei, ci mai degrabă din milă. Avea puţine contribuţii de adus în privinţa sofisticării, însă se revanşa datorită loialităţii sale oarbe faţă de noi şi a felului măgulitor în care imita fandoselile noastre cele mai

* Student la Universitatea Yale.

** Lucrări aparţinând scriitoarei americane Margaret Mead, netraduse în limba română; trad aprox. *Vârsta pubertăţii în Samoa* şi *Sex şi temperament.*

***Viespea albastră (engl.)

înzorzonate. O membră ocazională a grupului nostru era Grace Baratto — care avea ca specializare principală muzica şi al cărei intelect nu îl respectam, însă care avea poveşti fantastice despre isprăvile sale sexuale. Deşi o nega, noi în secret ne spuneam unele altora că probabil „făcuse tot tacâmul". „Cel mult, e o *demi-vierge*", spusese Pia. Iar eu încuviinţasem cu subînţeles. Mai târziu am căutat în dicţionar.

Doar doi băieţi erau admişi în grup, şi noi îi tratam cât mai disprețuitor cu putinţă ca să ne asigurăm că înţelegeau că erau doar toleraţi acolo. Şi din moment ce erau colegii noştri de clasă şi nu „tipi de la colegiu", voiam să fie clar că aveam să-i considerăm doar nişte prieteni „platonici". John Stock era fiul unor vechi prieteni de-ai părinţilor mei. Era durduliu, blond şi scria nuvele. Expresia lui favorită era „paroxismele pasiunii". Aceasta se ivea cel puţin o dată în fiecare nuvelă pe care o scria. Ron Perkoff (pe care noi, bineînţeles, îl numeam Jerkoff*) era îndrăgostit de mine. Înalt, slăbănog, cu un nas uriaş şi coroiat şi cu un amestec incredibil de puncte negre şi coşuri (pe care tânjeam să le storc), era anglofil. Avea abonament la *Punch* şi la ediţia par avion a *Manchester Guardian,* ducea o umbrelă strâns pliată (pe orice fel de vreme), pronunţa „banal" (unul dintre cuvintele lui preferate) cu accent pe a doua silabă şi îşi condimenta discursul cu expresii de genul „ageamiu împuţit" şi „a târnosi mangalul".

* (În engl. în orig.) Onanist, labagiu.

După ce agonia comisiilor de colegiu şi aşteptarea scrisorilor de acceptare a luat sfârşit, noi cinci târnoseam mangalul în cea mai mare parte în apartamentul părinţilor mei, aşteptând să treacă lungul şi inutilul trimestru de primăvară şi nerăbdătoare să absolvim şcoala. Aşezaţi pe podeaua din camera de zi, consumam tone de fructe, brânză, sandviciuri cu unt de arahide şi prăjituri, ascultam albumele lui Frank Sinatra şi scriam împreună poeme epice pe care încercam să le facem atât de pornografice cât ne permitea experienţa noastră limitată. Le băteam la maşina mea de scris Olivetti pe care o treceam de la unii la alţii şi din poală în poală. Ori de câte ori John era acolo, paroxismele pasiunii erau la ordinea zilei.

Puţine dintre aceste creaţii comune au supravieţuit, însă de curând am dat peste un fragment care transmite, mai mult sau mai puţin, spiritul tuturor celorlalte capodopere pierdute. Era obiceiul nostru de a plonja în acţiune cu cât mai puţine pregătiri, aşa că structura părţii narative era întotdeauna într-un fel trunchiată. Una din reguli era că fiecărui autor i se permiteau trei minute înainte de a da maşina de scris mai departe următoarei persoane şi firește că asta avea drept rezultat o proză de calitate proastă. De vreme ce Pia începea de obicei, era cea care avea privilegiul de a schiţa contururile personajului pe care trebuia cu toţii să-l tolerăm:

Dorian Fairchester Faddington IV era un poetard promiscuu despre care şi cei mai buni prieteni ai săi declarau că „trecea de la

pat la vers". Deşi era omnivor sexual şi, din când în când, prefera cămilele, ca nouă din zece doctori, de obicei gustul său se reducea la femei. Hermione Fingerforth era o femeie — sau aşa îi plăcea ei să creadă — şi ori de câte ori dădea peste Dorian nu dura mult până ce buzele lor se întâlneau într-o succesiune de poze interesante.

— Pielea e cel mai mare organ al corpului, remarcă ea odată cu nonşalanţă către el, în timp ce stăteau amândoi goi la soare pe terasa apartamentului ei luxos din Flatbush.

— Vorbeşte în numele tău, declară el, trecând deasupra ei într-un brusc paroxism al pasiunii.

— Ieşi afară, afară din afurisita mea de păsărică! ţipă ea, împingându-l şi apărându-şi virginitatea ei mult-lăudată cu un parasolar argintiu.

— Fac pariu că vrei să vezi ce fac, îi trânti el o remarcă usturătoare.

— Iisuse Hristoase, zise ea enervată, bărbaţii sunt interesaţi doar să ejaculeze în femei.

La acea vreme, toţi credeam că aceasta era cea mai amuzantă proză scrisă vreodată. Era şi o continuare a acestui dialog — ceva în legătură cu un elicopter de observaţie cu doi dispeceri, care apăreau brusc pe acoperiş şi întreaga scenă se transforma într-o orgie — însă aceasta n-a supravieţuit. Fragmentul totuşi chiar transmite ceva din starea acelei perioade din viaţa noastră. Sub cinismul şmecheresc şi pseudosofisticare se afla cel mai lacrimogen romantism de când Edward Fitzgerald l-a întruchipat pe Omar Khayyam. Pia şi cu mine voiam pe cineva cu care să ne facem de cap şi ştiam că John Stock şi Ron Perkoff nu erau chiar ceea ce aveam noi în minte.

Eram amândouă şoareci de bibliotecă, când viaţa ne dezamăgea ne întorceam la literatură — sau cel puţin la versiunea pentru film. Ne vedeam eroine şi nu puteam înţelege ce se întâmplase cu toţi eroii. Ei erau în cărţi. Erau în filme. Erau în mod vădit absenţi din vieţile noastre.

Istoria şi literatura privite subiectiv la şaisprezece ani

I

Dorian Gray avea bucle de aur.
Rhett Butler era năvalnic, chipeş şi curajos…
Julien Sorel ştia totul despre pasiune.
Contele Vronsky era fermecător după moda rusească.
Aş zice că sunt o grămadă cu care m-aş tăvăli bucuroasă...
Şi toţi dintre ei sunt destul de prinşi într-un roman.

II

Înainte ca Julieta să facă şaisprezece ani, reconciliase două case aflate în vrajbă.
Iar Nana umblase prin toate barurile din Paris cu beţivi, târfe şi cheflii.
Chipul Elenei, se spune, a lansat la apă multe corăbii.
Salome trebuia doar să-şi adăpostească cele şapte odrasle.
Frumuseţea Esterei a salvat poporul.
Fapta eroică a Mariei e slăvită de fiecare turlă.
Însă iată-mă, la şaispreze ani şi ceva, şi lumea e foarte liniştită.

Versificaţia era bolovănoasă, însă mesajul era limpede. Ne-am fi tăvălit cu bucurie dacă am fi găsit bărbaţii cu care *să merite* să ne tăvălim.

Băieţii pe care i-am întâlnit la colegiu erau, într-un fel, mai răi. Cel puţin John şi Ron erau nişte jigodii cu suflet bun şi care ne adorau. Nu aveau minţi ca G.B.S. şi trupuri ca *David* al lui Michelangelo, dar ne erau devotaţi şi ne priveau ca pe nişte creaturi care străluceau de inteligenţă şi sofisticare. Însă la colegiu războiul dintre sexe a început în mod serios, iar minţile noastre şi trupurile noastre s-au îndepărtat din ce în ce mai tare.

L-am întâlnit pe primul meu soţ în timpul primului an ca boboacă şi m-am căsătorit cu el după absolvire, patru ani mai târziu, cu ocazionale călcări pe arătură şi experienţe printre picături. Deja la douăzeci şi doi de ani, eram o veterană a căsătoriei care se destrămase în cele mai dureroase circumstanţe. Pia a găsit o succesiune de ticăloşi care i-au tras-o şi au dezamăgit-o. În perioada colegiului, a scris lungi poeme epistolare cu scrisul ei mic şi baroc şi l-a descris pe fiecare ticălos în detaliu, însă într-un fel eu nu am putut niciodată să-i deosebesc. Toţi păreau să aibă pometi scobiţi şi păr blond şi lins. Era obsedată de *shagetz*-ul din Vestul Mijlociu aşa cum anumiţi evrei sunt obsedaţi de *shikse.* Era ca şi cum toţi ar fi fost acelaşi tip. Huck Finn fără plută. Păr blond, denim albastru şi cizme de cowboy. Şi întotdeauna sfârşeau prin a trece cu cizmele peste ea.

Treptat, amândouă am devenit din ce în ce mai deziluzionate. Acest lucru era inevitabil, bineînţeles, date fiind fanteziile absurde cu care porniserăm la drum, însă nu cred că eram cu mult diferite faţă de alte adolescente

(cu toate că eram mai culte şi cu siguranţă mai pretenţioase). Tot ce voiam erau nişte bărbaţi cu care să putem împărţi totul. De ce oare era prea mult ceea ce ceream? Era oare din cauză că bărbaţii şi femeile erau esenţialmente incompatibili? Sau era, pur şi simplu, pentru că nu îi găsisem încă pe cei potriviţi?

Prin vara lui '65, când aveam amândouă douăzeci şi trei de ani şi făceam împreună turul Europei, deziluzia noastră era de aşa natură, încât ne culcam cu bărbaţi în special ca să ne lăudăm una alteia în legătură cu numărul de scalpuri de la centură.

În Florenţa, Pia l-a parafrazat pe Robert Browning:

Deschide-mi vulva şi vei vedea
Gravată-n ea: Italia.

Ne-am culcat cu tipi care vindeau portofele în faţa Muzeului Uffizi, cu doi muzicieni negri care stăteau într-o *pensione* vizavi de Piazza, cu vânzători de bilete Alitalia, cu poştaşi de la American Express. Am avut o aventură de o săptămână cu italianul ăla căsătorit pe nume Alessandro, căruia îi plăcea să-i şoptesc în ureche „sunt o târfă care se fute în cur" în timp ce ne-o trăgeam. Chestia asta mă făcea să râd atât de isteric, încât îmi pierdeam interesul pentru partida de sex. Apoi o altă aventură de o săptămână cu un profesor universitar american de vârsta a doua care preda istoria artei şi al cărui nume era Michael Karlinsky şi care îşi semna scrisorile de dragoste „Michelangelo". Avea o soţie alcoolică în Fiesole, o

chelie strălucitoare, cioc şi o pasiune pentru *Granità di Caffee.* Voia să mănânce felii de portocală din vaginul meu pentru că citise despre chestia asta în *Grădina Parfumată.* Apoi a fost un student italian la conservator (tenor), care, la a doua noastră întâlnire, mi-a spus că *Justine* de Sade era cartea lui preferată şi nu voiam eu să interpretez nişte scene din carte? Experienţă de dragul experienţei, credeam eu şi Pia — însă nu m-am mai văzut cu el.

Cea mai bună parte a acestor aventuri părea să fie felul în care ne apucau istericalele descriindu-ni-i una alteia. Altminteri, erau în mare parte lipsite de plăcere. Eram atrase de bărbaţi, însă când era vorba de a fi înţelese şi de a avea parte de o discuţie adevărată, aveam nevoie una de alta. Treptat, bărbaţii s-au redus doar la nişte obiecte sexuale.

E ceva foarte trist în legătură cu asta. În cele din urmă, am ajuns să acceptăm minciuna, diversele de roluri pe care le jucam şi compromisurile într-un fel atât de deplin, încât erau invizibile — chiar şi pentru noi. Automat am început să ascundem anumite lucruri faţă de bărbaţi. Nu îi puteam lăsa niciodată să ştie, de exemplu, că vorbeam despre ei împreună, că discutam felul în care şi-o trăgeau, că imitam felul în care mergeau şi vorbeau.

Bărbaţii au detestat dintotdeauna bârfa femeilor pentru că bănuiesc adevărul: dimensiunile le sunt comparate. În cele mai paranoice societăţi (arabi, evrei ultrareligioşi), femeile sunt ţinute în totalitate sub văluri

(sau sub peruci) şi separate de lume cât mai mult posibil. Ele oricum bârfesc: forma originară a deşteptării conştiinţei. Bărbaţii îşi pot bate joc de acest lucru, însă nu îl pot împiedica. Bârfa e narcoticul persoanei oprimate.

Însă cine era oprimat? Pia şi cu mine eram „femei libere“ (o expresie care nu înseamnă nimic fără ghilimele). Pia era pictoriţă. Eu scriitoare. Aveam în vieţile noastre mai mult decât numai bărbaţi; aveam munca noastră, călătoriile, prietenii. Atunci de ce vieţile noastre păreau să se reducă la o lungă succesiune de cântece triste despre bărbaţi? De ce vieţile noastre păreau să se reducă la vânătoarea de bărbaţi? Unde erau femeile într-adevăr *libere,* care nu-şi petreceau vieţile sărind din bărbat în bărbat, care se simţeau împlinite cu sau fără un bărbat? Am apelat la câteva dintre eroinele noastre pentru ajutor, şi ce să vezi? — Simone de Beauvoir nu face niciodată nicio mişcare fără să se întrebe *ce ar crede Sartre.* Iar Lillian Hellman vrea să fie bărbat tot atât de mult ca şi Dashiell Hammett, astfel încât el să o iubească aşa cum se iubeşte pe el însuşi. Şi Anna Wulf a lui Doris Lessing nu poate avea orgasm decât dacă e îndrăgostită, lucru care se întâmplă rar. Şi restul — femeile scriitoare, femeile pictoriţe — majoritatea erau timide, reţinute, schizoide. Timide în viaţa lor şi curajoase doar în artă. Emily Dickinson, surorile Brontë, Virginia Woolf, Carson McCullers… Flannery O'Connor care creştea păuni şi locuia cu maică-sa. Sylvia Plath care îşi vâra capul într-un cuptor

mitic. Georgia O'Keeffe singură în deşert, aparent o supravieţuitoare. Ce mai grup! Auster, sinucigaş, straniu. Unde era un Chaucer feminin? O doamnă desfrânată care avea vigoare, plăcere, dragoste şi talent? Încotro ne puteam întoarce spre a căuta îndrumare? Spre Colette, sub stilul ei galo-african? Spre Sappho, despre care nu se ştie aproape nimic? „Sunt înfometată / şi tânjesc", zice ea în traducerea mea de baltă. Şi la fel eram şi noi! Aproape toate femeile pe care le admiram erau majoritatea fete bătrâne sau sinucigaşe. Oare *aici* duceau toate aceste lucruri?

Deci căutarea bărbatului imposibil a continuat.

Pia nu s-a căsătorit niciodată. Eu m-am măritat de două ori — însă căutarea a continuat. Iar unul din mulţii mei psihiatri ar putea să vă spună că îl căutam pe taică-meu. Şi oare nu făcea toată lumea acest lucru? Explicaţia nu prea m-a mulţumit. Nu că părea greşită; părea pur şi simplu prea uşoară. Probabil căutarea era într-adevăr un fel de ritual în care procesul era mai important decât finalitatea. Probabil era un fel de căutare a unui ideal. Probabil nu exista niciun bărbat, ci doar un miraj invocat de dorul şi de vidul din vieţile noastre. Când te duci la culcare flămând, visezi că mănânci. Când te duci la culcare cu vezica plină, visezi că te trezeşti ca să faci pipi. Când te duci la culcare excitat, visezi că ţi-o tragi. Poate bărbatul imposibil nu era altceva decât o nălucă creată de dorinţa noastră arzătoare. Poate era asemenea instrusului neînfricat, violatorului imaginar pe care femeile se aşteaptă să-l găsească sub pat

sau în şifonier. Sau poate el era într-adevăr moartea, ultimul iubit. Într-un poem, mi l-am imaginat ca fiind bărbatul de sub pat.

Bărbatul de sub pat
Bărbatul care se află aici de ani de zile aşteptând
Bărbatul care îmi aşteaptă piciorul gol ce pluteşte în aer
Bărbatul care e tăcut asemeni prafului dus de vânt în întuneric
Bărbatul a cărui răsuflare e precum răsuflarea unor fluturi mici şi albi
Bărbatul a cărui respiraţie o aud când ridic telefonul
Bărbatul din oglindă a cărui răsuflare întunecă argintul
Schilodul din dulapuri care ronţăie naftalină
Bărbatul de la capătul capătului liniei
L-am întâlnit în noaptea asta; îl întâlnesc întotdeauna
Stă în aerul chihlimbariu al unui bar
Când creveţii se strâng asemeni unor degete care cheamă
Şi călătoresc prin aer pe frigăruile lor subţiri ca nişte scobitori
Când gheaţa se sparge şi eu sunt cât pe ce să cad
el îşi aranjează chipul în jurul obrajilor supţi
îşi deschide ochii fără pupile către mine
De ani de zile aşteaptă să mă tragă în jos
Şi acum îmi spune
că a aşteptat doar să mă ia acasă
Valsăm pe stradă ca fecioara şi moartea
Plutim prin peretele peretelui camerei mele

Dacă el e visul meu, atunci o să intre înapoi în trupul meu
Răsuflarea lui scrie scrisori de ceaţă pe sticla obrajilor mei

Mă învălui în jurul lui asemeni întunericului
Răsuflu în gura lui
Și îi dau viață

7
O TUSE NERVOASĂ

Ceea ce ne amintim e lipsit de concreteţe a realităţii. Pentru a ne veni în ajutor creăm mici ficţiuni, cât se poate de subtile, şi scenarii individuale care ne clarifică şi ne conturează experienţa. Evenimentul amintit devine o ficţiune, o structură creată pentru a adăposti anumite sentimente. Acest lucru e evident pentru mine. Dacă nu ar fi aceste structuri, arta ar fi prea personală pentru ca artistul să creeze, cu atât mai puţin pentru ca publicul să o poată pricepe. Chiar şi filmul, cea mai precisă dintre arte, are nevoie de montaj.

— Jerzy Kosinski

Bennett a adormit. Cu faţa în sus. Cu mâinile pe lângă el. Marie Winkleman nu e cu el. Mă furişez în patul meu în timp ce lumina albastră pătrunde prin fereastră. Sunt prea fericită ca să dorm. Însă ce o să-i spun lui Bennett mâine-dimineaţă? Mă întind în pat gân-

dindu-mă la Adrian (care tocmai a plecat cu maşina şi acum probabil s-a piedut din nou, fără nicio speranţă de a găsi drumul). Îl ador. Cu cât se pierde mai tare, cu atât pare mai perfect în ochii mei.

Mă trezesc la şapte şi zac în pat alte două ore aşteptând ca Bennett să se trezească. Geme, trage vânturi şi se trezeşte. Începe să se îmbrace în tăcere, mergând împleticit prin cameră. Eu cânt. Zburd înainte şi înapoi către baie.

— Unde aţi dispărut azi-noapte? zic eu cu voioşie. V-am căutat peste tot.

— Unde am dispărut *eu?*

— În discoteca aia — aţi plecat brusc. Adrian Goodlove şi cu mine v-am căutat peste tot…

— *Tu* m-ai căutat peste tot?

Tonul lui era foarte tăios şi sarcastic.

— Tu şi ale tale *Liaisons Dangereuses*[*], zise.

Pronunţă greşit. Mi s-a făcut milă de el.

— Va trebui să inventezi o poveste mai bună decât asta.

Cea mai bună apărare e o bună ofensivă, am gândit. Sfatul Soţiei lui Bath către soţiile frivole: întotdeauna acuză-ţi tu prima soţul.

— Unde dracu ai dispărut cu Marie Winkleman?

Îmi aruncă o privire întunecată:

— Am fost chiar acolo în camera alăturată privind cum voi practic vi-o trăgeaţi pe ringul de dans. Apoi aţi dispărut…

— Aţi fost chiar acolo?

— Chiar după paravan, aşezaţi la o masă…

* (În fr. în orig.) Legături primejdioase.

— Eu nici măcar *n-am văzut* un paravan.

— Tu nu ai văzut *nimic*, zise el.

— Am crezut că aţi *plecat*. Am mers cu maşina *ore întregi* căutându-vă. Apoi ne-am întors. Ne tot rătăceam.

— Fac pariu.

Îşi drese glasul în felul nervos în care o făcea. Era întotdeauna un sunet jos ca un fel de horcăit de muribund. Însă în surdină. Uram acest sunet mai mult decât orice în legătură cu căsătoria noastră. Era laitmotivul tuturor momentelor grele avute împreună.

Am luat micul dejun fără să vorbim. Am aşteptat, pe jumătate ghemuită, ca pumnii să cadă, însă Bennett nu mă mai acuză de nimic. Oul lui fiert păcănea în suport. Linguriţa zdrăngănea în cafea. În tăcerea de moarte dintre noi, fiecare sunet şi fiecare mişcare păreau exagerate ca şi cum ar fi fost filmate în prim-plan într-un film. Felul în care tăia el partea de sus a oului putea fi un poem de Andy Warhol. *Oul* s-ar chema acel poem. Şase ore cu o mână de bărbat tăind partea de sus unui ou. Filmare cu încetinitorul.

Tăcerea lui era atât de stranie acum, am gândit, pentru că fuseseră dăţi când zbierase la mine în legătură cu greşeli mici: greşeala mea de a nu-i face cafeaua la timp dimineaţa, greşeala mea de a nu face cine ştie ce comision, greşeala mea de a nu-i arăta un semn de circulaţie când ne pierduserăm în vreun oraş străin. Însă acum: nimic.

Continua să-şi dreagă nervos glasul şi să se zgâiască în coaja spartă a oului său fiert. Tusea lui era sigura manieră de protest.

Acea tuse mă duse înapoi cu gândul la unul din cele mai proaste momente ale noastre împreună. Primul Crăciun pe care l-am petrecut împreună căsătoriţi fiind. Eram la Paris. Bennett era groaznic de deprimat şi aşa fusese aproape din prima săptămână de când ne căsătoriserăm. Ura armata. Ura Germania. Ura Parisul. Mă ura pe mine, se părea, de parcă eu eram răspunzătoare de aceste lucruri şi de multe altele. Gheţare de doleanţe ce se întindeau departe, mult sub suprafaţa mării.

Pe tot parcursul lungii călătorii de la Heidelberg la Paris, Bennett nu mi-a adresat aproape niciun cuvânt. Tăcerea e cea mai tăioasă din toate instrumentele tăioase. Pare să te ţintuiască la pământ. Te transportă din ce în ce mai adânc în propria ta vină. Face în aşa fel încât vocile din interiorul minţii tale să te acuze cu mai multă răutate decât ar te-ar acuza vreodată orice alte voci exterioare.

Văd întregul episod în memorie de parcă ar fi un film alb-negru cu imagini foarte brut filmate. Regizat de Bergman probabil. Ne jucăm propriul nostru rol în versiunea cinematografică. Numai de-am scăpa de obligaţia de a ne juca întotdeauna propriile roluri!

Ajunul Crăciunului la Paris. Ziua fusese albă şi cenuşie. S-au plimbat prin Versailles în această dimineaţă, simţind milă pentru statuile dezgolite. Statuile îi priveau cu o dușmănie albă. Umbrele lor erau cenuşii ca plăcile de ardezie. Gardurile vii tunse erau la fel de plate ca şi umbrele lor. Vântul era ascuţit şi rece. Picioarele lor erau amorţite de frig. Paşii lor făceau un zgomot la fel de sec ca şi inimile lor. Sunt căsătoriţi, însă nu sunt prieteni.

Acum e noapte. Lângă Odéon. Lângă St. Sulpice. Urcă treptele de la Métro. Se aud zgomotele răsunătoare ale unor picioare înghețate.

Ambii sunt americani. El e înalt şi suplu, cu un cap mic. E de origine orientală şi are părul negru şi zburlit. Ea e blondă, măruntă şi nefericită. Se împiedică des. El nu se împiedică niciodată. O urăşte pe ea pentru că se împiedică. Acum v-am spus tot. Cu excepţia poveştii.

Privim chiar din capătul unei scări în spirală al unui hotel Left Bank în timp ce ei urcă la etajul cinci. Ea îl urmează spirală după spirală. Privim creştetele capetelor lor ridicându-se. Apoi le vedem feţele. Expresia ei e bosumflată şi tristă. Maxilarul lui e fixat într-o expresie de încăpăţânare. El îşi tot drege nervos glasul.

Ajung la etajul cinci şi găsesc o cameră. El deschide uşa cu uşurinţă. Camera e o obişnuită cameră jerpelită de hotel din Paris. Totul în jur e învechit. Cuvertura din creton de pe pat e decolorată. Covorul se destramă la colţuri. În spatele unui paravan din carton se află chiuveta şi bideul. Ferestrele dau probabil către acoperişuri, însă sunt din belşug drapate cu catifea de culoare maronie. A început din nou să plouă şi ploaia poate fi auzită cum bate slabul ei cod Morse pe terasa din faţa ferestrelor.

Ea observă cum toate hotelurile de douăzeci de franci din Paris au acelaşi decorator imaginar. Nu-i poate spune asta şi lui. Va crede despre ea că e răsfăţată. Însă şi-o spune sieşi. Urăşte patul dublu îngust care se lasă la mijloc. Urăşte sulul de căpătâi pus în locul pernei. Urăşte praful care îi intră în nas când ridică cuvertura. Urăşte Parisul.

El își scoate hainele, tremurând. Veți remarca ce trup frumos are, complet lipsit de păr, cât de drept îi e spatele, cum gambele îi sunt garnisite cu mușchi bruni și alungiți, cât de suple îi sunt degetele. Însă trupul lui nu e pentru ea. El își pune pijamaua cu reproș în priviri. Ea rămâne în dresuri, așteptând.

— De ce trebuie întotdeauna să-mi faci asta? Mă faci să mă simt atât de singură.

— Asta vine de la tine.

— Cum adică, vine de la mine? În seara asta am vrut să fiu fericită. E Ajunul Crăciunului. De ce dai vina pe mine? Ce am făcut?

Tăcere.

— Ce am făcut?

Se uită la ea de parcă ea n-ar ști că e o altă ofensă adusă lui.

— Uite ce e, hai să ne culcăm acum. Hai să uităm asta, pur și simplu.

— Ce să uităm?

El nu zice nimic.

— Să uităm faptul că îmi cauți nod în papură? Să uităm faptul că nu știi pentru ce anume mă pedepsești? Să uităm faptul că sunt singură și mi-e frig, că e Ajunul Crăciunului și că din nou mi-ai stricat această sărbătoare? Asta e ceea ce vrei tu să uit?

— Nu vreau să discut despre asta.

— Să discuți despre ce anume? *Despre ce* nu vrei să discuți?

— Taci din gură! Nu vreau să țipi în hotel.

— Mi se fâlfâie de ce anume nu vrei tu să fac. Aş vrea să fiu tratată civilizat. Aş vrea să ai cel puţin bunul-simţ şi să-mi spui de ce eşti atât de deprimat. Şi nu mă privi în felul ăsta…

— În ce fel?

— De parcă faptul că eu nu sunt în stare să-ţi pătrund gândurile ar fi cel mai mare păcat al meu. Eu nu-ţi *pot* pătrunde gândurile. *Nu ştiu* de ce eşti atât de supărat. Nu *pot* intui orice dorinţă a ta. Dacă asta e ceea ce vrei tu de la o nevastă, atunci nu o să ai asta de la mine.

— Cu siguranţă nu vreau asta.

— Atunci ce este? Te rog, spune-mi.

— N-ar trebui să fie nevoie să-ţi spun.

— Doamne, Dumnezeule! Vrei să spui că te aştepţi de la mine să-ţi citesc gândurile? Ăsta e genul de cocoloşire pe care îl vrei tu?

— Dacă ai avea cât de cât ceva empatie pentru mine…

— Dar *am.* Dumnezeule!, pur şi simplu tu nu-mi dai nicio şansă.

— Tu nu bagi de seamă. Tu nu asculţi.

— A fost ceva din film, nu-i aşa?

— Ce, din film?

— Din nou testul. Chiar trebuie să mă testezi de parcă aş fi cine ştie ce criminal? Chiar trebuie să mă *interoghezi?*… A fost scena înmormântării… Băieţelul care privea la mama lui moartă. Ceva te-a atins acolo. Atunci ai devenit deprimat.

Tăcere.

— Ei bine, *aşa* e?

Tăcere.

— Oh, haide, Bennett, mă *enervezi*. Te rog, spune-mi. Te rog.

(El slobozeşte cuvintele pe un ton cântat ca şi cum ar fi nişte mici cadouri. Ca şi cum ar fi nişte mici excremente tari.)

— Ce anume din acea scenă m-a atins?

— Nu mă testa. Spune-mi!

(Ea îl cuprinde cu braţele. El se îndepărtează. Ea cade pe podea cuprinzând unul din cracii pantalonilor de pijama. Seamănă mai puţin cu o îmbrăţişare, ci mai degrabă cu o scenă de salvare, ea scufundându-se, el mai mult în silă permiţându-i să se agaţe de piciorul lui drept sprijin.)

— Ridică-te!

(Plângând) — Dacă mi-ai spune măcar.

(El îşi smuceşte piciorul şi şi-l îndepărtează.) — Mă duc la culcare.

(Ea îşi pune faţa pe podeaua rece.) — Bennett, *te rog*, nu face asta, te rog, vorbeşte cu mine.

— Sunt prea supărat.

— Te rog.

— Nu pot.

— Te rog.

— Cu cât stărui mai tare, cu atât devin mai rece la rugăminţile tale.

— Te rog.

Se aşază în pat, gânditori. Sulul de căpătâi de pe partea ei de pat e ud. Ea tremură şi plânge cu sughiţuri. El pare să nici nu audă. Ori de câte ori se rostogolesc către

adâncitura din centrul patului, el e primul care se trage îndărăt. Acest lucru se petrece în repetate rânduri. Patul e scobit ca o pirogă.

Ei îi place căldura şi duritatea spatelui lui. Ar vrea să-l cuprindă cu braţele. Ar vrea să uite întreaga scenă, să pretindă că nu a avut niciodată loc. Când fac dragoste, sunt împreună o perioadă scurtă de timp. Însă el nu vrea. Îi înlătură mâna de pe şliţul pijamalei. O îndepărtează. Ea se rostogoleşte înapoi la locul ei. El se mută către marginea lui de pat.

— Asta nu e o soluţie, zice el.

Ascultaţi cum cade ploaia. Afară, în stradă, se aud din când în când strigătele studenţilor care se întorc beţi acasă. Caldarâmul ud. Parisul poate fi atât de ud. După filmul din seara asta, s-au dus la Notre Dame. Erau înghesuiţi între paltoane ude de lână şi haine ude de blană. Slujba de la miezul nopţii. Stropii de apă de pe vârfurile umbrelelor li se scurgeau în pantofi. Nu se puteau mişca înapoi sau înainte. O mulţime de oameni blocaţi acolo, umplând intervalele. *Paix dans le monde**, zise tare o voce amplificată electronic. Nu e nimic mai rău decât mirosul de blană udă.

El e acasă în Washington Heights. Tatăl lui a murit. Nu simte nimic. E ciudat că nu simte nimic. Când oamenii mor, nu te aştepţi să nu simţi nimic.

Ţi-am spus că nu am simţit nimic, de ce mă tot întrebi? Pentru că trebuie să te cunosc. Tu nu ai pierdut nicioda-

* (În fr. în orig.) Pace în lume.

tă pe nimeni. Ţie nu ţi-a murit niciodată nimeni. De aceea mă urăşti? Noi primeam ajutor social. Voi stăteaţi în Central Park West când noi primeam ajutor social. Şi asta e vina mea? Cunoşti casa aceea funerară chineză de pe Pell Street? Când mor oamenii, se întorc la cei care sunt asemenea lor. Sunt rasişti în moarte. El nu a crezut niciodată în Dumnezeu. Nu mergea niciodată la biserică. Îşi spuneau rugăciunile în chineză. Şi m-am gândit: Doamne-Dumnezeule, nu înţeleg nicio iotă. Sicriul era deschis. Acest lucru e important. Altfel nu vrei să crezi în moarte. Logic, din punct de vedere mental. Cu toate astea, pare înspăimântător. Apoi au venit rudele şi ţi-au luat şi ultimii bani. Afacerea respectivă o să-ţi aducă alţi bani, au zis ei, însă afacerea nu a avut succes. Eram elev în anul trei la liceu. Mă puteam duce să muncesc după ce absolveam, a zis doamna de la asistenţă socială. Însă m-am gândit: atunci o să ajung ospătar. Şi nici măcar nu pot să fiu ospătar într-un restaurant chinezesc pentru că nu ştiu chineză. Voi fi un prost, mi-am spus, un amărât de terchea-berchea. *Trebuie* să merg la colegiu. În tot acest timp tu erai în Central Park West. Şi la Cambridge în weekenduri. La Medicină dădeam de mâncare animalelor din laboratoare. În noaptea de Crăciun. Toată lumea ieşea în oraş. Eu eram în laborator, dându-le de mâncare afurisiţilor de cobai.

Ea stă în pat lângă el, nemişcată. Se atinge pentru a-şi demonstra că nu e moartă. Se gândeşte la primele două săptămâni când a avut piciorul rupt. Obişnuia să se masturbeze în mod constant ca să se convingă că putea simţi

şi altceva în afară de durere. Durerea era o religie pe atunci. Un angajament total.

Ea îşi coboară uşor mâinile în josul abdomenului. Arătătorul de la mâna dreaptă atinge clitorisul, în timp ce arătătorul de la mâna stângă pătrunde adânc în ea, închipuindu-şi că e un penis. Ce simte un penis, înconjurat de acele cavităţi de carne moi şi apăsătoare? Degetul ei e prea mic. Îşi bagă două degete şi le depărtează. Însă unghiile ei sunt prea lungi. O zgârie.

Şi dacă el se trezeşte?

Poate că ea vrea ca el să se trezească şi să vadă cât de singură şi nefericită este.

Singură, singură, singură. Îşi mişcă degetele în acel ritm, simţindu-le pe amândouă cum devin unsuroase şi cum clitorisul se întăreşte şi se înroşeşte. Poţi simţi culorile cu vârfurile degetelor? Aşa se simte roşul. Cavitatea din interior se simte purpurie. Purpuriu imperial. Ca şi cum sângele acolo jos ar fi albastru.

— La cine ţi-e gândul când te masturbezi? o întreba pshihanalistul ei neamţ.

„*La cine ţi-e cântul?*“ *Cânt, deci exist.* Nu-i e gândul la nimeni cu adevărat, şi la toţi. La psihanalistul ei şi la tatăl ei. Nu, nu la tatăl ei. Nu se poate gândi la tatăl ei. La bărbatul din tren. La bărbatul de sub patul ei. La bărbatul fără chip. Chipul lui este lipsit de expresie. Penisul lui are un ochi. Care plânge.

Simte convulsiile orgasmului strângându-se cu violenţă în jurul degetelor ei. Mâna îi cade într-o parte şi apoi ea se cufundă într-un somn profund, ca de moarte.

Visează că e înapoi în apartamentul unde a crescut, însă de data asta apartamentul este proiectat de un arhitect din vis.

Coridoarele care duc la dormitoarele cu pereţi tripli şerpuiesc asemenea unor fluvii antice şi cămara din bucătărie e un tunel aerodinamic de care atârnă dulapuri aflate prea sus ca să se poată ajunge la ele. Ţevile bolborosesc de parcă ar fi nişte bătrâni care fac gargară; duşumelele răsuflă. În dormitorul ei, geamul îngheţat al uşii de la intrare e plin de chipuri ce îşi strigă chinul la lună, cu nişte guri în formă de O. Lunga silabă a luminii lunii alunecă înainte şi arginteşte podeaua, apoi se sfărâmă cu sunetul sticlei sparte. Chipurile de la uşă arată ca nişte lupi. Sângele li se întăreşte în colţul gurii.

Baia menajerei are o cadă cu picioare ca nişte gheare în care un copil îşi poate imagina că se îneacă. Patru lustre din alamă atârnă din tavanul camerei de zi. Acesta e la o înălţime de câţiva stânjeni marini şi e acoperit cu foiţă de aur mătuită. Deasupra camerei de zi e un balcon cu zăbrele răsucite şi suficient de răsfirate pentru ca un copil să se strecoare printre ele şi să înceapă să plutească prin aer. Un grup de scări ceva mai sus şi ea se află în atelierul care miroase a terebentină. Tavanul se ţuguie ca o pălărie de vrăjitoare. Un candelabru cu ţepuşe din fier atârnă de un lanţ negru chiar în centru. Se bălăbăne uşor din pricina vântului care şuieră între fereastra trapezoidală dinspre nord şi fereastra trapezoidală dinspre sud.

Masca mortuară din ghips a lui Beethoven atârnă pe perete. Pleoapele lui umflate sunt închise. Ea se urcă pe

un scaun şi îşi trece degetele peste pleoape. Funinginea neagră lasă dungi pe ghips. Acum ea şi-a lăsat amprentele pe ochii lui Beethoven. Ceva îngrozitor se va întâmpla cu siguranţă.

Pe masă e un craniu. Lângă el e un sfeşnic. Asta e o natură moartă pe care bunicul ei a rânduit-o. Există oare naturi moarte?

Pe şevalet se află o pânză pe jumătate terminată ce înfăţişează craniul şi sfeşnicul. Care este mai mort? Craniul? Sau natura moartă a craniului? Care moarte va dura mai mult?

În colţul camerei e un dulap. Jacheta militară de culoare verde a soţului ei atârnă acolo, goală. Mânecile fâlfâie în vânt. E mort? E groaznic de speriată. Fuge prin trapa atelierului şi în jos pe scări. Brusc cade, ştiind că o să moară când va ajunge jos. Se luptă să ţipe şi se trezeşte. E surprinsă să vadă că se află în Paris, şi nu în casa părinţilor ei. El încă zace lângă ea ca şi cum ar fi mort. Îi priveşte chipul adormit, gura prelungă cu colţurile ridicate în sus, sprâncenele schiţate asemenea caligrafiei chinezeşti, şi se gândeşte că anul viitor pe vremea asta nu vor mai fi împreună sau vor avea un copil care nu seamănă cu ea.

— Crăciun fericit, zice el, deschizând ochii.

Fac dragoste în mod cu totul şi cu totul promiţător.

E un frig de-ţi îngheaţă sângele în vine şi ploaia de noaptea trecută a făcut ca străzile să fie ca de sticlă. Se îmbracă şi ies să facă o plimbare. El o ţine strâns, însă ea tot alunecă. El îi atrage atenţia să „facă paşi mici".

— Ca şi cum aş avea picioarele legate, zice ea.

El nu râde.

Se plimbă pe Ile St. Louis şi admiră arhitectura. Arată către sculpturile bizare în piatră de la etajul al doilea al locuinţelor. Se opresc să privească trei bătrâni care prind din Sena cenuşie şi umflată mici peşti ce se zvârcolesc. Mănâncă două duzini de stridii într-un restaurant alsacian şi apoi tarte cu ceapă şi se îmbată cu vin. Se plimbă din nou pe străzile ca sticla, ţinându-se unul de altul din răsputeri. Ea se întreabă unde s-ar duce dacă l-ar părăsi. Casa pe care a visat-o noaptea trecută îi revine în minte în frânturi. Ştie că nu se poate duce acolo. Nu are unde să se ducă. Niciunde. Se ţine strâns de el.

— Te iubesc, îi spune.

Când se întunecă şi mai tare, se opresc pentru nişte *bûche de Noël** şi cafea într-un mic restaurant ce dă spre Notre Dame. Oare el se gândeşte să o părăsească? Ea nu ştie niciodată ce gândeşte el. Se prefac că a fost o zi fericită şi lipsită de griji. El o ţine tot timpul strâns de talie în timp ce străbat împreună străzile îngheţate.

— Fă paşi mici, îi spune. O să-ţi rupi gâtul şi o să mă iei şi pe mine după tine când o să cazi.

— Ce m-aş *face* fără tine? zice ea.

El îşi drege cu nervozitate glasul, însă nu zice nimic.

Filmul s-ar sfârşi aici, pe nota tusei lui, probabil. Însă îmi amintesc evenimentele ce au urmat: maşina s-a stricat şi a trebuit să luăm trenul înapoi către Heidelberg; cei

* (În fr. în orig.) Buştean de Crăciun; *bûche de Noël* — buştean care se aprindea în cadrul ceremoniei focului în Ajunul Crăciunului; prăjitură având forma acestuia.

patru soldaţi francezi care au împărţit cu noi cuşeta de clasa a doua au râgâit şi au tras vânturi tot drumul până în Germania, de parcă ei ar fi propulsat trenul; căderea precipitată din cea mai înaltă cuşetă (pe care o ocupam eu) pe podea. Un acces brusc de diaree m-a făcut să negociez această cădere nu mai puţin de şase ori în acea noapte (şi o dată am călcat fix pe burta soldatului francez care dormea în cuşeta de jos, şi care a fost extrem de binevoitor, dacă stai să te gândeşti).

Şi apoi reîntoarcerea în Heidelberg şi sfârşitul Crăciunului şi faptul că a trebuit să ne confruntăm din nou cu situaţia de a ne afla în armată. (În vacanţe încercam să ne prefacem că eram doar un cuplu american care trăia în Europa doar aşa, de-ai dracu'.)

Şi apoi, în ziua Anului Nou, a fost o telegramă — trunchiată, cum sunt adeseori astfel de mesaje, şi care a venit în acea după-amiază de sâmbătă îngrozitor de cenuşie când întreaga populaţie masculină din *Klein Amerika* era absorbită de lustruirea maşinii de familie, şi întreaga populaţie feminină umbla de colo-colo cu bigudiuri în păr, iar nemţii de pe cealaltă parte a Goethestrasse deja deschideau prima sticlă de *Schnaps* pregătindu-se pentru noul an…

BUNICUL A MURIT LA ŞASE ŞI CINCISPREZECE MARŢI STOP
A FOST READUS LA VIAŢĂ PRIN MASAJ CARDIAC STOP
INSUFICIENŢĂ CARDIACĂ STOP HEMORAGIE RECTALĂ STOP
NU S-A PUTUT FACE NIMIC STOP
ÎNMORMÂNTAREA IANUARIE 4 STOP

CU DRAGOSTE, MAMA

Am citit eu prima telegrama, apoi i-am dat-o şi lui Bennett. Aveam acel sentiment de repulsie pe care îl am întotdeauna când ştiu că ceva îngrozitor o să-mi fie pus în cârcă. Ştiam că Bennett va găsi într-un fel o cale ca să dea vina pe mine pentru moartea bunicului său. Părinţii mamei mele erau încă în viaţă.

L-am cuprins cu braţele pe Bennett, iar el s-a tras înapoi. Îmi amintesc că mă gândeam că nu eram atât de tristă că murise bunicul lui, ci că urma să mor eu însămi puţin din cauza asta drept pedeapsă. Bennett s-a aşezat pe canapeaua din camera de zi cu telegrama în mâini. M-am aşezat lângă el şi am recitit telegrama peste umărul lui. „Degetul care se mişcă scrie şi ortografiază greşit", am gândit. De-abia dacă îl cunoşteam pe bunicul lui Bennett (un chinez foarte bătrân care avea fie 99 fie 100 de ani, semăna cu o statuie îngălbenită de fildeş şi nu ştia aproape deloc engleză). Mi-am imaginat că era bunicul meu care murise şi am început să plâng. Plângeam într-adevăr pentru mine însămi, murind încetişor la vârsta de douăzeci şi cinci de ani.

Bennett era marcat de moarte, băgat până la gât în ea. Îşi purta tristeţea pe umeri ca pe o raniţă invizibilă. Dacă mi-ar fi cerut ajutorul, dacă m-ar fi lăsat să-l alin, aş fi putut să o port împreună cu el. Însă el mă învinuia pe mine. Şi lucrul ăsta m-a îndepărtat de el. Dar îmi era teamă să plec. Am rămas şi am devenit mai secretoasă. M-am întors din ce în ce mai mult la fanteziile mele şi la scrisul meu. Şi astfel am început să mă descopăr. El s-a retras în tristeţea lui, s-a baricadat în ea, iar eu m-am retras în

camera mea ca să scriu. Toată acea lungă iarnă, el şi-a jelit bunicul, tatăl, sora care murise la şaisprezece ani, fratele care se născuse retardat şi murise la optsprezece ani, prietenul care murise de poliomielită la paisprezece ani, sărăcia lui, tăcerea lui. A jelit armata, viaţa de la New York pe care o părăsise. Şi-a jelit morţii şi propria obsesie în legătură cu moartea. Şi-a jelit jalea. Expresia rigidă pe care o avea pe chip era un fel de mască mortuară. Atâţia oameni pe care îi iubise (însă îi şi urâse) muriseră, iar el purta această mască drept pedeapsă. De ce trebuia el să trăiască din moment ce ei erau morţi? Aşa că a făcut ca viaţa lui să fie asemănătoare morţii. Şi moartea lui a fost şi moartea mea. Am învăţat să mă păstrez vie scriind.

Aceea a fost iarna când am început să scriu cu seriozitate. Am început să scriu de parcă aceasta era singura mea şansă de supravieţuire, de scăpare. Scrisesem întotdeauna, într-un fel. Îi venerasem întotdeauna pe autori. Obişnuiam să le sărut pozele de pe spatele cărţilor când terminam de citit. Priveam orice era tipărit ca pe o relicvă sfântă şi pe autori ca pe nişte creaturi cu inteligenţă şi cunoştinţe supraomeneşti. Pearl Buck, Tolstoi sau Carolyn Keene, autoarea lui *Nancy Drew*. Nu am făcut niciuna dintre selecţiile josnice pe care înveţi să le faci mai târziu. Puteam fără probleme să trec de la *Prin oglindă* la o comedie de groază, de la *Marile speranţe* sau *Grădina secretă* la publicaţia *Mad.*

Crescând în familia mea haotică, am învăţat repede că o carte aşezată cu grijă în faţa ochilor tăi era un scut antiglonţ, un zid de azbest, o mantie de invizibilitate. Am

învăţat să mă refugiez în spatele cărţilor, să devin, aşa cum mama şi tatăl meu mă numeau, „profesorul distrat“. Ţipau la mine, însă nu-i puteam auzi. Citeam. Scriam. Eram în siguranţă.

Bunicul lui Bennett — acel bătrân curajos care venise din China la vârsta de douăzeci de ani, care fusese convertit la creştinism de un misionar, care propovăduia Evanghelia muncitorilor chinezi din minele din nord-vestul Americii, ce îi promisese să-l înveţe engleză (dar n-o făcuse niciodată), care în cele din urmă îşi sfârşise zilele ţinând un magazin de suveniruri pe Pell Street şi care niciodată, în toţi cei 99 sau 100 de ani ai săi, nu învăţase să vorbească mai mult de câteva cuvinte inteligibile în engleză, cu atât mai puţin să scrie — m-a lansat în cariera mea de scriitoare în momentul în care a murit. Uneori moartea e începutul lucrurilor.

În timp ce Bennett jelea în tăcere în acea iarnă lungă, eu scriam. Am aruncat toate poemele mele din colegiu, chiar şi pe acelea care fuseseră publicate. Am aruncat toate începuturile false ale povestirilor şi romanelor. Voiam să-mi creez un nou chip, să-mi construiesc o viaţă nouă prin scris.

M-am cufundat în opera altor scriitori. Comandam cărţi de la Foyle's, din Londra, sau îi rugam pe prieteni sau pe părinţi să mi le trimită de la New York. Studiam un poet sau un romancier contemporan în acelaşi timp, citindu-le şi recitindu-le cărţile, studiind felul cum s-au schimbat de la o carte la alta, imitând stilul unui alt scriitor o dată la câteva luni. Tot timpul eram îngrozită şi mă

priveam ca pe o ratată. Odată, când aveam în jur de optsprezece ani şi mă gândeam că treizeci de ani e o vârstă înaintată, îmi promisesem să mă sinucid dacă nu aveam să-mi public prima mea carte până la vârsta de douăzeci şi cinci de ani. Şi iată că aveam deja douăzeci şi cinci! Şi de-abia începusem.

Să-mi trimit munca la diverse publicaţii ieşea din discuţie. Cu toate că fusesem poeta clasei la colegiu şi câştigasem premiile obişnuite, acum eram convinsă că nimic din ceea ce scriam nu era suficient de bun pentru a fi trimis undeva. Îi priveam pe editorii publicaţiilor trimestriale ca pe nişte creaturi divine care nici măcar n-ar catadicsi să citească altceva decât capodopere. Şi credeam asta în ciuda faptului că mă abonam la publicaţii trimestriale şi citeam cu religiozitate lucrările din ele. Acestea erau adeseori proaste, trebuia să admit totuşi că ale mele trebuie să fi fost cu mult mai proaste.

Trăiam într-o lume populată de fantome. Aveam aventuri amoroase imaginare cu poeţi ale căror lucrări le citeam cu regularitate în publicaţiile trimestriale. Anumite nume au ajuns să-mi pară aproape vii. Citeam fişele biografice ale scriitorilor şi simţeam că îi cunoşteam. E ciudat ce relaţie intimă poţi avea cu cineva pe care nu l-ai întâlnit niciodată — şi cât de eronate pot fi impresiile tale. Mai târziu, când m-am întors la New York şi am început să public poeme, am întâlnit unele dintre aceste nume magice. Erau de obicei complet diferiţi de ceea ce îmi imaginasem. Inteligenţa în lucrările tipărite se poate dovedi a fi inteligenţă doar pe jumătate în ceea ce priveşte persoana

respectivă. Autorii poemelor întunecate despre moarte se pot dovedi a fi calzi şi plăcuţi. Scriitorii încântători se pot doveni a fi cei mai neîncântători oameni. Scriitorii generoşi, sinceri, altruişti se pot dovedi a fi zgârciţi, nesăbuiţi şi invidioşi… Nu că ar fi fost vreo regulă absolută în legătură cu asta, însă de obicei erau rezervate unele surprize. Era lucrul cel mai periculos să judeci caracterul unui scriitor după ce scria. Însă toate aceste descoperiri au ieşit la iveală mai târziu. În zilele petrecute la Heidelberg, eram cufundată într-o lume literară imaginară separată în mod plăcut de realitatea abjectă. Un aspect al acestui lucru a fost ciudata mea relaţie cu *The New Yorker*.

La momentul la care scriu, *The New Yorker* (şi toate celelalte materiale de categoria a treia) obişnuia să traverseze Atlanticul. Poate acesta era motivul că trei sau patru publicaţii *The New Yorker* (niciuna dintre ele nu era mai veche de trei săptămâni) soseau întotdeauna sub forma unei grămezi voluminoase. Rupeam toate învelitorile precum cineva aflat în transă. Aveam un ritual de a ataca această publicaţie ritualistă. Nu avea cuprins nici pe atunci — doar snobismul invers al acelor mici rânduri de început precedate de timide linii întrerupte — iar eu aveam să plonjez în sens invers, scanând la început numele aflate sub articolele lungi, cercetând aprecierile pozitive ale nuvelelor şi trecând pe nerăsuflate în revistă poemele.

Făceam toate astea trecându-mă transpiraţii reci şi în acompaniamentul înăbuşit al inimii mele. Ceea ce mă îngrozea era posibilitatea de a găsi un poem, o nuvelă sau un articol al cuiva pe care îl *cunoşteam*. Cineva care fusese

un idiot la colegiu sau un dobitoc cunoscut, sau care (în combinaţie cu unul sau amândouă din aceste lucruri) era *mai tânăr* decât mine. Chiar şi cu una sau două luni.

Şi nu numai că citeam *The New Yorker*, ci îl trăiam într-o manieră personală. Îmi creasem o lume *New Yorker* (localizată undeva la est de Westport şi la vest de Cotsworlds) unde Peter de Vries (făcând un uşor joc de cuvinte) ridica la nesfârşit un pahar de Priesporter, unde Niccolo Tucci (îmbrăcat cu un smoching din catifea de culoarea prunei) flirta în italiană cu Muriel Spark, unde Nabokov sorbea vin roşu de Porto dintr-o cupă în formă de prismă (în timp ce fluturele Amiralul Roşu stătea cocoţat pe degetul lui mic), şi unde John Updike se împiedica de pantofii sport ai maestrului, scuzându-se într-un mod fermecător (repetând tot timpul că Nabokov a fost cel mai bun scriitor de limbă engleză care are în prezent cetăţenie americană). Între timp, scriitorii indieni se adunau într-un colţ mormăind în punjabi cu accente seleriene (şi răspândind un miros pătrunzător de curry), iar memorialiştii irlandezi (îmbrăcaţi în pulovere de pescari şi cu respiraţia mirosindu-le a whisky) erau ocupaţi să le dea peste nas memorialiştilor englezi pedanţi şi îmbrăcaţi în tweed.

Oh, mitizasem şi alte reviste şi publicaţii literare trimestriale, însă *The New Yorker* fusese sanctuarul meu încă din copilărie. (*Commentary*, de exemplu, avea adunări mai degrabă abjecte la care semiţi palizi suferinzi parcă de gălbinare — care toţi se numeau Irving — se băteau la cap unii pe alţii îngrozior despre evreime, populaţia neagră şi conştiinţă, în timp ce îşi aruncau ochii asupra castroanelor cu

ficat tocat şi a platourilor de Nova Scotia). Aceste serate mă amuzau, însă pentru *The New Yorker* îmi rezervam eu veneraţia. Nu aş fi îndrăznit niciodată să-mi trimit propriile eforturi firave acolo, aşa că eram revoltată şi uimită în acelaşi timp să descopăr cum cineva pe care chiar îl cunoşteam apărea în mod frecvent în paginile sale.

Aveam, oricum, o părere exaltată despre ce însemna să fii *un autor*. Mi-i imaginam ca pe o fraternitate misterioasă de muritori care se fâţâiau de colo-colo mai sprinten şi mai uşor decât alţi oameni — de parcă aveau aripi invizibile pe umeri. Zâmbeau forţat, se recunoşteau unul pe altul cu ajutorul a ceva anume — poate radarul pe care se spune că îl au liliecii. Cu siguranţă, nimic atât de grosolan precum o scuturare secretă de mână.

Bennett era şi el indirect implicat în scrisul meu, deşi rareori citea vreun cuvânt din ce scriam. Şi chiar nu aveam nevoie să-mi citească cineva lucrările în acel moment (pentru că lucrările mele erau în mare majoritate un preludiu al lucrărilor ce aveau să vină), însă chiar aveam foarte mult nevoie să-mi aprobe cineva *actul* de a scrie. El făcea asta. Uneori nu era clar dacă îmi aproba scrisul doar ca eu să nu-l mai plictisesc în legătură cu tristeţea lui sau dacă îi plăcea să facă pe Henry Higgins pentru Eliza Doolittle a mea. Însă adevărul era că el credea în mine cu mult înainte ca eu să o fac. Era ca şi cum în timpul acelor momente grele ale căsătoriei noastre ajunseserăm indirect unul la altul prin intermediul scrisului meu. Deşi nu citeam împreună paginile pe care le scriam, eram legaţi prin ele în refugiul nostru faţă de lume.

Învăţam amândoi cum să pescuim în adâncimile subconştientului. Bennett stătea aproape nemişcat în camera de zi cugetând la moartea tatălui său, la moartea bunicului său, la toate morţile care fuseseră îngrămădite pe umerii lui când fusese suficient de mare ca să-şi înşface propria lui viaţă. Eu eram în biroul meu, scriind. Învăţam cum să pătrund în mine însămi şi să salvez frânturi şi bucăţi din trecut. Învăţam cum să mă strecor în subconştient şi cum să prind gândurile şi fanteziile aparent răzleţe. Închizându-mă în afara lumii sale, Bennett deschisese tot felul de lumi în interiorul propriei mele minţi. Încetul cu încetul, am început să realizez că niciunul din subiectele despre care scriam poeme nu trata sentimentele mele cele mai profunde, că era o mare prăpastie între lucrurile care mă preocupau cu adevărat şi lucrurile despre care scriam. De ce? De ce îmi era teamă? Se părea că, în mare parte, de mine însămi.

Am început două romane la Heidelberg. Ambele aveau naratori bărbaţi. Am presupus pur şi simplu că nimeni nu ar fi interesat de punctul de vedere al unei femei. Şi, în afară de asta, nu voiam să risc să am parte de toate caracterizările de care au parte scriitoarele (chiar şi scriitoarele bune): „deşteaptă, spirituală, sclipitoare, sensibilă, dar fără o ţintă precisă“. Voiam să scriu despre lumea întreagă. Voiam să scriu *Război şi Pace* — sau nimic. Nu existau subiecte specifice unei „doamne-scriitor“ pentru mine. Aveam de gând să descriu bătălii, lupte cu tauri şi safariuri în junglă. Doar că nu ştiam câtuşi de puţin despre bătălii, lupte cu tauri şi safariuri în junglă (şi nici majoritatea

bărbaţilor nu ştiu). Jinduiam cu o frustrare totală, gândindu-mă că subiectele pe care le cunoşteam erau „obişnuite“ şi „feminine“ — în vreme ce subiectele despre care nu ştiam nimic erau „profunde“ şi „masculine“. Indiferent ce făceam, simţeam că eram sortită eşecului. Fie eşuam scriind, fie o făceam nescriind. Eram paralizată.

Datorită norocului, tristeţii, relaţiei stranii cu soţul meu, determinării mele îndărătnice (în care nu credeam deloc pe atunci), am reuşit să scriu trei volume de poeme în următorii trei ani. Am aruncat la gunoi două şi al treilea a fost publicat. Apoi o întreagă serie de noi probleme a început. A trebuit să învăţ să-mi înving propria mea teamă de succes în primul rând, şi asta a fost aproape mai greu de suportat decât teama de eşec.

Dacă învăţasem cum să scriu, nu era oare posibil să învăţ şi cum să trăiesc? Adrian, se pare, voia să mă înveţe cum să trăiesc. Bennett, se pare, voia să mă înveţe cum să mor. Şi eu nici măcar nu ştiam pe care dintre aceste lucruri îl voiam. Sau poate îi categorisisem greşit. Poate Bennett era viaţa, iar Adrian moartea. Poate viaţa era compromis şi tristeţe, în timp ce extazul sfârşea inevitabil prin moarte. Cu toate că eram maniheistă*, nici măcar nu puteam să deosebesc care erau jucătorii fără un tabel de scoruri. Dacă puteam deosebi binele de rău, poate eram în stare să aleg, însă mă simţeam mai confuză ca niciodată.

* Maniheismul — doctrină religioasă–filosofică, stabilind ca principiu fundamental lupta veşnică dintre cele două principii contrare, binele şi răul.

8
POVEŞTI DIN PĂDURILE VIENEI

Legăturile căsătoriei sunt atât de grele, încât e nevoie de doi ca să le ducă — şi uneori de trei.

— Alexandre Dumas

De atunci încolo a început nebunia. Mergeam la întâlniri cu Bennett, convinsă că voi rezista, jurându-mi că nu o să mă mai văd niciodată cu Adrian, că se terminase, că avusesem o aventură care se sfârşise — apoi îl vedeam pe Adrian şi totul se ducea pe apa sâmbetei. Mă pomeneam folosind vocabularul cântecelor de dragoste bine-cunoscute şi clişeele celor mai proaste filme de la Hollywood. Inima mi se oprea în loc. Deveneam confuză ori de câte ori el se afla în apropierea mea. El era soarele meu. Inimile noastre se uneau. Dacă se afla în aceeaşi încăpere cu mine, eram atât de agitată, încât abia dacă puteam sta locului. Era un fel de nebunie, o absor-

bire totală. Am uitat de articolul pe care trebuia să-l scriu. Am uitat de tot în afară de el.

Niciunul dintre şiretlicurile pe care le folosisem în trecut nu mai părea să funcţioneze. Am încercat să mă ţin departe de el folosind cuvinte argumentative precum „fidelitate" şi „adulter", spunându-mi că el o să fie un impediment în munca mea, că dacă l-aş avea, aş fi prea fericită ca să mai scriu ceva. Am încercat să-mi spun că îl răneam pe Bennett, că mă răneam pe mine, că mă dădeam în spectacol. Aşa era. Dar nimic nu ajuta. Eram posedată. În clipa în care el intra în încăpere şi-mi zâmbea, eram pierdută.

După masa de prânz din acea primă zi a Congresului, i-am spus lui Bennett că o şterg să mă duc să înot şi am tulit-o cu Adrian. Am mers cu maşina până la hotelul în care stăteam şi de unde mi-am luat costumul de baie, mi-am pus diafragma, mi-am luat şi celălalt echipament, apoi am plecat cu Adrian la pensiunea unde stătea.

În camera lui, m-am dezbrăcat la piele fix într-un minut şi m-am întins în pat.

— Eşti cam disperată, nu-i aşa? întrebă el.

— Da.

— Pentru numele lui Dumnezeu, de ce? Avem timp suficient.

— Cât de mult?

— Cât vrei tu, zise el pe un ton ambiguu.

Dacă mă părăsea, pe scurt, avea să fie vina mea. Aşa sunt psihanaliştii. Să nu vi-o trageţi niciodată cu un psihanalist e sfatul meu către voi, tinerelelle de colo.

Oricum, nu a fost bine. Sau nu a fost mult. I se sculase doar pe jumătate şi se vâra cu sălbăticie în mine sperând că eu nu o să observ. Am încheiat cu un mic val de orgasm şi cu o durere foarte mare în vulvă. Însă eram într-un fel satisfăcută. Voi putea să mă eliberez de el acum, mi-am zis; nu e bun la pat. Voi putea să-l uit.

— La ce te gândeşti? mă întrebă el.

— Că mi-ai tras-o bine şi pe bune.

Mi-am amintit că folosisem aceeaşi expresie şi cu Bennett odată, când fusese cu mult mai adevărată.

— Eşti o mincinoasă şi o ipocrită. De ce vrei să minţi? Ştiu că nu ţi-am tras-o cum trebuie. Pot să o fac mai bine de atât.

Am fost luată pe nepregătite de sinceritatea lui.

— OK, i-am mărturisit pe un ton posac, nu mi-ai tras-o cum trebuie. Admit asta.

— Aşa e mai bine. De ce încerci mereu să fi o afurisită de asistentă socială? Ca să-mi salvezi eul?

Pronunţă „ee-ul“.

Am căzut pe gânduri un timp. Ce făceam? Presupusesem pur şi simplu că aşa trebuie să te comporţi cu bărbaţii. Dacă nu făceai aşa, îşi pierdeau încrederea sau înnebuneau. Nu voiam să mai înnebunesc încă un bărbat.

— Bănuiesc că am presupus mereu că eul masculin e atât de fragil, că trebuie să-l menajezi…

— Ei bine, al meu nu e atât de fragil. Pot suporta să mi se spună că nu i-am tras-o cuiva cum trebuie — mai ales când e al dracului de adevărat.

— Cred că n-am mai întâlnit niciodată pe cineva ca tine.

Zâmbi cu încântare.

— Nu, n-ai întâlnit, iubito, şi îndrăznesc să spun că nu vei mai întâlni niciodată unul ca mine. Ţi-am spus că sunt un antierou. Nu sunt aici ca să te salvez — şi nici să te duc departe pe un cal alb.

Atunci pentru ce *era* aici, m-am întrebat? Cu siguranţă nu pentru a mi-o trage.

Am mers să înotăm la un uriaş *Schwimmbad* public de la periferia Vienei. Nu am văzut niciodată în viaţa mea atât de multă grăsime arsă de soare. La Heidelberg, evitasem deliberat bazinele publice şi saunele; şi atunci când călătoream evitam întotdeauna staţiunile de pe litoral frecventate de nemţi. Ne făcuserăm un obicei din a evita Ravenna şi alte tabere teutone. În loc de asta, obişnuiam să mă zgâiesc cu invidie la buricele frumoase şi concave de pe Riviera Franceză, la abdomenele pline de bani şi bine lucrate din Capri. Însă aici eram înconjuraţi de munţi de *Schlag* şi *Sacher Torte* metamorfozate în grăsime.

— E ca în *Judecata de Apoi* de Michelangelo, i-am spus lui Adrian. Aia de la capătul Capelei Sixtine.

Scoase limba la mine şi se strâmbă.

— Toţi oamenii ăştia pur şi simplu *se distrează* şi înoată, iar tu îţi arunci privirea satirică asupra lor, văzând depravare şi corupţie peste tot în jurul tău. Doamna Savonarola ar trebui să-ţi spun.

— Ai dreptate, am zis pe un ton blajin.

Nu puteam oare niciodată să încetez să mă uit, să disec şi să distrug totul? Nu puteam.

— Însă chiar arată ca în *Judecata de Apoi,* am adăugat. Răzbunarea lui Dumnezeu pe nemţi pentru că sunt nişte porci atât de mari e că îi face să *arate* ca nişte porci.

Şi, pentru Dumnezeu, chiar arătau: nu doar graşi, nu doar cu burţi răsfrânte şi braţe lipsite de fermitate, şi bărbii duble, şi coapse tremurânde — însă toţi de un roz strălucitor. Sfârâind. Arşi. Mai roşii decât carnea de porc chinezească. Semănau cu purceluşii de lapte. Sau cu fetusul de porc pe care a trebuit să-l disec la Zoologie II — şi care a fost Waterloo-ul carierei mele de colegiu.

Am înotat şi ne-am sărutat în apă printre toate celelalte suflete damnate. Purtam un costum negru întreg cu o tăietură în V ce cobora în jos către buric, şi toată lumea se uita la mine: femeile dezaprobator şi bărbaţii lasciv. Puteam simţi sperma lipicioasă a lui Adrian între picioarele mele, scurgându-se în apa cu clor a bazinului. O americancă donând spermă englezească nemţilor. Un fel de Plan Marshall inversat. Să lăsăm sperma lui să le binecuvânteze apa şi să-i boteze. Să o lăsăm să-i cureţe de păcate. Adrian Botezătorul. Iar eu în rolul Mariei Magdalena. Însă mă întrebam dacă înotul imediat după o partidă de sex nu o să mă lase gravidă. Poate apa va împinge sperma în sus, în spatele diafragmei. Eram brusc îngrozită că o să rămân gravidă. Voiam brusc să rămân gravidă. Îmi tot imaginam copilul frumos pe care l-am face împreună. Eram cu adevărat prinsă în mreje.

Ne-am aşezat pe gazon sub un copac şi am băut bere. Am discutat despre viitorul nostru — oricare ar fi fost acela. Adrian părea să creadă că trebuia să-mi părăsesc soţul şi să mă stabilesc la Paris (unde putea lua avionul şi putea veni să mă vadă periodic). Aş fi putut închiria o mansardă şi scrie cărţi. Aş fi putut merge la Londra ca să scriem cărţi împreună cu el. Puteam fi precum Simone de Beauvoir şi Sartre: împreună şi totuşi despărţiţi. Am învăţa să isprăvim cu lucruri prosteşti precum gelozia. Ne-am trage-o unul altuia şi tuturor prietenilor noştri. Am trăi fără să ne facem griji în privinţa posesiunilor sau a posesiunii. Şi în cele din urmă, într-o zi, am înfiinţa o comunitate pentru schizofreni, poeţi şi psihiatri radicali. Am trăi ca nişte adevăraţi existenţialişti în loc să vorbim despre asta. Am trăi cu toţii împreună într-un dom geodezic.

— Ar fi cam ca în Submarinul Galben, am zis.

— Ei bine, de ce nu?

— Eşti un romantic incurabil, Adrian… Walden Pond şi chestii de genu' ăsta.

— Uite ce e — nu văd ce e atât de grozav în legătură cu genul de ipocrizie cu care trăieşti tu. Prefăcându-te convinsă de tot rahatul ăla în legătură cu fidelitatea şi monogamia, trăind într-un milion de contradicţii, fiind ţinută de soţul tău ca un fel de copilaş talentat şi răsfăţat şi fără să stai niciodată pe propriile picioare. Cel puţin noi am fi sinceri. Am trăi împreună şi ne-am trage-o cu toată lumea pe faţă. Nimeni nu ar exploata pe nimeni şi nimeni nu ar trebui să se simtă vinovat pentru că e dependent…

— Poeţii, schizofrenii şi psihiatrii?

— Ei bine, nu e prea mare diferenţă, nu?

— Chiar niciuna.

Lui Adrian i se predase existenţialismul timp de o săptămână la Paris de către Martine, actriţa franceză care fusese la balamuc.

— Chestia asta e rapidă, am zis eu. Existenţialismul a simplificat-o. Ca un fel de curs Berlitz îmbunătăţit. Cum s-a descurcat ea cu asta?

Îmi povesti cum se dusese la Paris să o vadă şi cum Martine îl suprinsese întâlnindu-l la Orly împreună cu doi prieteni: Louise şi Pierre. Urmau să petreacă întreaga săptămână împreună, să nu se despartă deloc, să-şi spună unii altora tot, să şi-o tragă în toate combinaţiile posibile şi să nu găsească niciodată vreuna dintre acele „scuze morale prosteşti".

— Ori de câte ori vorbeam despre pacienţii mei, copiii mei sau iubita mea de acasă, ea zicea: „nu interesează pe nimeni". Ori de câte ori protestam în legătură cu faptul că trebuia să lucrez, că trebuia să-mi câştig existenţa, că trebuia să dorm, că trebuia să scap de intensitatea experienţei, ea zicea: „nu interesează pe nimeni". Niciuna din scuzele obişnuite nu ţinea. De fapt, a fost îngrozitor la început.

— Sună fascist. Şi toate astea în numele libertăţii.

— Ei bine, îţi înţeleg punctul de vedere, însă nu era fascist pentru că, de fapt, ideea ei era că trebuia să depăşeşti graniţele a ceea ce puteai suporta. Trebuia să ajungi la capătul experienţei chiar dacă acel capăt se dovedea a fi

teroare. Martine fusese nebună. Fusese spitalizată şi rezistase acestui lucru cu tot felul de noi iluminări. Se pusese din nou pe picioare şi era mult mai puternică decât înainte. Şi ăsta e lucrul pe care acea săptămână l-a făcut pentru mine. A trebuit să-mi înfrâng teribilul sentiment că nu aveam planuri, că nu ştiam unde urma să ne ducem, că nu aveam niciun fel de intimitate, că eram tot timpul dependent de alţi trei oameni pentru orice fel de lucru. A reînviat tot felul de probleme ale copilăriei pentru mine. Iar sexul — sexul a fost înspăimântător la început. Sexul în grup e mai greu de suportat decât crezi. Trebuie să te confrunţi cu propria ta homosexualitate. A fost edificator, cred.

— Şi te-ai distrat în vreun fel? Nu pare să fi fost prea amuzant.

Totuşi, eram intrigată.

— După primele zile traumatice, a fost splendid. Mergeam peste tot împreună, braţ la braţ. Cântam pe străzi. Împărţeam banii, mâncarea, totul. Nimeni nu-şi făcea griji în legătură cu munca sau cu responsabilităţile.

— Şi copiii?

— Erau cu Esther la Londra.

— Deci, *ea* îşi făcea griji în legătură cu responsabilităţile, în timp ce tu te jucai de-a existenţialistul aşa cum Marie Antoinette se juca de-a ciobăniţa.

— Nu — de fapt, nu a fost deloc aşa, pentru că a funcţionat întotdeauna în ambele direcţii. Esther pleacă al naibii de bine cu alţi tipi din când în când şi mă lăsă cu copiii în braţe. Nu e deloc o chestie cu sens unic.

— Ei bine, sunt copiii tăi, nu?

— Posesiune, posesiune, posesiune, zise el, displăcându-i replica mea interogativă. Voi, toate prinţesele astea evreice, sunteţi la fel.

— Eu te învăţ termenul de „prinţesă evreică“ şi primul lucru pe care îl faci e să-l foloseşti împotriva mea. Maică-mea m-a prevenit în legătură cu bărbaţii ca tine.

Îşi lăsă capul în poala mea şi îşi frecă nasul de vulva mea. Un cuplu de nemţi graşi de sub alt copac chicoti. Nu-mi păsa.

— E lipicioasă, zise el.

— E sperma ta, am răspuns.

— Sunt secreţiile noastre, mă corectă el.

Şi apoi zise brusc:

— Vreau să-ţi ofer o experienţă ca aceea pe care mi-a oferit-o Martine. Vreau să te învăţ să nu-ţi fie teamă de ceea ce e în interiorul tău.

Îşi înfipse dinţii în coapsa mea. Aceştia lăsară urme.

Când ne-am întors la hotel, la cinci şi jumătate, Bennett aştepta. Nu m-a întrebat unde fusesem, însă m-a cuprins cu braţele şi a început să mă dezbrace. A făcut dragoste cu mine, cu sperma lui Adrian, cu triunghiul nostru în toate sensurile cuvântului. Nu fusese niciodată atât de pasional şi de tandru, iar eu rareori fusesem atât de excitată. Că era un amant mult mai bun decât Adrian era clar. Era, de asemenea, clar că Adrian schimbase felul în care făceam dragoste, ne făcuse să ne apreciem unul pe altul într-un fel nou. Ne-am atins unul pe altul total. Brusc îi eram atât de preţioasă lui Bennett, de parcă se îndrăgostise de mine pentru prima oară.

Am făcut baie împreună şi ne-am stropit cu apă. Ne-am săpunit pe rând spatele. Eram puţin îngrozită de propria mea promiscuitate, că puteam trece de la un bărbat la altul şi puteam să mă simt atât de doritoare şi îmbătată de pasiune. Ştiam că aveam să plătesc pentru asta mai târziu cu vina şi suferinţa pe care singură ştiu să mi le dau într-o măsură atât de bună. Însă în acel moment eram fericită. Mă simţeam apreciată cum se cuvine pentru prima dată. Oare doi bărbaţi echivalează cu o singură persoană?

Una dintre cele mai memorabile ocazii pe parcursul Congresului a fost recepţia la Rathaus din Viena. Memorabilă pentru că a oferit ocazia de neegalat de a privi 2 000 sau mai mulţi psihanalişti ghiftuindu-se, de parcă ar fi flămânzit în Biafra un an de zile. Memorabilă pentru că a oferit ocazia de neegalat de a privi câţiva psihanalişti sedaţi şi bătrâni dansând frug — sau ceea ce credeau ei că e frugul. Memorabilă pentru că am valsat de-a lungul întregii experienţe într-o rochie roşie lungă cu paiete şi am tot lăsat dâre din ele pe podea în timp ce treceam dintr-o sală de bal în alta, acum dansând cu Bennett, acum cu Adrian şi incapabilă să mă hotărăsc. Am lăsat indicii oriunde am mers.

Doamna primar a Vienei, mică, îndesată şi ştearsă le-a făcut *herzliche Grüsse** Annei Freud şi celorlalţi psihanalişti şi a turnat rahaturi nemţeşti interminabile despre cât de încântat e oraşul Viena să-i aibă din nou acolo. Nu s-a

* (În germ. în orig.) Complimente.

făcut nicio referire la felul în care au *plecat* în 1938, bineînţeles. Atunci, nicio orchestră de doi bani nu cânta pentru ei *Valsul Dunării Albastre*, sau îi peria cu *herzliche Grüsse* şi *Schnaps*-uri gratis.

Când mâncarea a fost adusă, turme de psihanalişti la ţol festiv s-au îndreptat mugind şi guiţând către mese.

— Repede — se bagă în faţă! behăi o matroană cu un accent ce amintea de Flatbush*, acoperit de Scarsdale** şi The New School***.

— Deja li se servesc prăjituri în cealaltă cameră, zise alta, o frumuseţe de vreo sută de kilograme, într-un costum cu pantalon de un galben-canar, lucind de strasuri.

— Nu *împinge!* zise un distins (sau poate un împins) psihanalist mai în vârstă cu un smoching demodat şi un brâu ecosez.

Era strivit între o femeie care se întindea după platoul cu carne de curcan şi un bărbat care se întindea după antreuri. În susul şi în josul meselor, nu vedeai altceva decât braţe lungi apucând mâncarea cu furculiţe de argint.

În tot timpul acestui spectacol uimitor, viorile siropoase continuau să cânte de la balcon, din locul lor aflat la cucurigu, deasupra sălii principale de bal. Arcadele pseudogotice ale tavanelor înalte erau iluminate de mii de pseudolumânări, şi câţiva neobosiţi continuau să se învârtă pe ringul de dans într-un vals vienez ezitant. Ah, călătorie, aventură,

* Comunitate din Brooklyn, New York City.
** Comunitate din Wetchester.
*** Universitate din New York City, localizată în mare parte în jurul Greenwich Village.

poveste de dragoste! Străluceam de sănătate şi bunăstare, aşa cum o femeie străluceşte când e futută de patru ori într-o singură zi de doi bărbaţi diferiţi, însă mintea îmi era o învălmăşeală de contradicţii. Nu puteam pricepe toate contradicţiile pe care le simţeam.

Uneori eram sfidătoare şi gândeam că am tot dreptul să înşfac orice plăcere care mi se oferea pe parcursul scurtului meu timp petrecut pe pământ. De ce *n-ar trebui* să fiu fericită şi hedonistă? Ce era în *neregulă* cu asta? Ştiam că femeile care obţineau cel mai mult de la viaţă (şi de la bărbaţi) erau cele care cereau cel mai mult, că, dacă te comportai ca şi cum ai fi fost valoroasă şi dorită, bărbaţii *te găseau* valoroasă şi dorită, că, dacă refuzai să fii un preş, nimeni nu o să te calce în picioare. Ştiam că femeile servile erau călcate în picioare şi că femeile care se comportau precum reginele erau tratate aşa. Însă după ce dispoziţia mea sfidătoare trecea, aveam să fiu cuprinsă de dezolare şi disperare, că aveam să mă simt îngrozită de a-i pierde pe ambii şi că o să fiu lăsată de izbelişte, că o să-mi pară rău pentru Bennett, că o să mă blestem pentru lipsa mea de loialitate, că o să mă dispreţuiesc extrem de tare pentru tot. Apoi voiam să fug la Bennett şi să îl implor să mă ierte, să mă arunc la picioarele lui, să mă ofer să-i fac imediat doisprezece copii (mai cu seamă ca să cimentez robia mea), să-i promit că îl voi sluji ca o sclavă bună în schimbul unui câştig *oricât* de mic, atâta timp cât acest lucru includea siguranţa. Aş deveni servilă, prefăcută, greţos de dulce: întregul pachet de minciuni care trec în lumea asta drept feminitate.

Adevărul era că niciuna dintre aceste atitudini nu avea niciun sens şi eu o ştiam. Nici a domina şi nici a fi dominată. Nici răutatea şi nici servilismul. Ambele atitudini erau nişte capcane. Niciuna nu ducea nicăieri, ci doar spre singurătatea pe care ambele erau desemnate să o evite. Însă ce puteam face? Cu cât mă uram mai tare, cu atât mă uram pentru că mă uram. Era fără speranţă.

Am continuat să cercetez feţele din mulţime, uitându-mă după Adrian. Niciun chip nu mă mulţumea, cu excepţia chipului său. Orice alt chip îmi părea grosolan şi urât. Bennett ştia ce se întâmpla şi era înnebunitor de înţelegător.

— Parcă ai fi din filmul *Anul trecut la Marienbad*, zise el. S-a întâmplat sau nu? Doar psihiatrul ei ştia sigur.

Era convins că Adrian era „doar" simbolul tatălui meu, şi în acel caz era kosher. Doar! Eu, pe scurt, „interpretam" doar o situaţie oedipiană, cât şi un „transfer nerezolvat" referitor la psihanalistul meu neamţ, dr. Happe, ca să nu mai vorbim de dr. Kolner, la care tocmai renunţasem. Bennett putea înţelege acest lucru. Atâta timp cât era vorba de Oedip, şi nu de dragoste. Atâta timp cât era vorba de transfer, şi nu de dragoste.

Adrian era mai rău, într-un fel.

Ne-am întâlnit pe scările laterale sub o arcadă gotică. Era şi el plin de interpretări.

— Tot fugi înainte şi înapoi între noi doi, îmi zise. Mă întreb care din noi e mami şi care e tati?

Brusc, am avut un impuls nebunesc de a-mi face bagajele şi de a fugi de amândoi. Poate nu era o chestiune

de a alege între ei, ci doar de a scăpa în totalitate de amândoi. Să fiu lăsată în propria mea grijă. Să fac să înceteze această prostie de a fugi de la un bărbat la altul. Să stau o dată pentru totdeauna pe propriile picioare. De ce era acest lucru atât de înfricoşător? Celelalte opţiuni erau mai rele, nu-i aşa? O viaţă întreagă de interpretări freudiene sau o viaţă întreagă de interpretări laingiene! Ce mai opţiune! Puteam foarte bine să-mi unesc forţele cu un fanatic religios, cu un ciudat adept al scientologiei sau cu un marxist îndoctrinat. Orice sistem era o cămaşă de forţă dacă insistai să aderi la el într-un mod absolut şi lipsit de haz. Nu credeam în sisteme. Orice lucru omenesc era imperfect şi în ultimă instanţă absurd. Şi atunci, în ce credeam? În umor. În a râde de sisteme, de oameni, de mine însămi. În a râde chiar de propria nevoie de a râde tot timpul. În a vedea viaţa contradictorie, cu multe faţete, variată, amuzantă, tragică şi cu momente de cumplită frumuseţe. În a vedea viaţa ca pe o prăjitură cu fructe, cu tot cu prune delicioase şi alune râncede, însă făcută totodată pentru a fi devorată hulpav pentru că nu te puteai delecta cu prunele fără ca, uneori, să fii şi otrăvit de alune. (I-am spus chestia asta lui Adrian.)

— Viaţa ca o prăjitură cu fructe! *Eşti* îngrozitor de orală, nu? zise Adrian, având aerul că face mai degrabă o afirmaţie decât pune o întrebare.

— Deci, e ceva nou — vrei să faci caz de asta?

Şi mi-a dat un sărut umed şi soios, limba lui fiind una dintre prunele din prăjitura cu fructe.

— Cât mai ai de gând să continui să mă răneşti aşa? întrebă Bennett când ne-am întors la hotel. Nu o să suport la nesfârşit.

— Îmi pare rău, am zis.

Suna atât de neconvingător.

— Cred că trebuie să plecăm de aici, să luăm următorul avion înapoi spre New York. Nu putem continua cu această nebunie. Eşti în transă, vrăjită, înnebunită. Vreau să te duc acasă.

Am început să plâng. Voiam să merg acasă şi nu voiam deloc să merg acasă.

— Te rog, Bennett, te rog, te rog, te rog.

— Te rog ce? pufni el.

— Nu ştiu.

— Nici măcar nu ai curajul să rămâi cu el. Dacă eşti îndrăgostită de el, de ce nu-ţi asumi asta şi de ce nu te duci să-i cunoşti copiii la Londra? Însă nici măcar nu poţi face asta. Nu ştii *ce* vrei.

Făcu o pauză.

— Ar trebui să plecăm acasă chiar acum.

— Şi cu ce folos? Nu vei mai avea niciodată încredere în mine. Am stricat totul. E fără speranţă!

Şi cred că dădeam într-adevăr crezare acestui lucru.

— Poate dacă am merge acasă şi ţi-ai relua şedinţele de psihoterapie, dacă ai înţelege *de ce* ai făcut asta, dacă ai analiza acest lucru, poate ne-am putea salva căsnicia.

— Dacă aş relua şedinţele de psihoterapie! *Asta* e condiţia?

— Nu de dragul meu — ci de-al tău. Ca să nu mai faci niciodată genu' ăsta de lucruri.

— Am mai făcut-o înainte? *Am* mai făcut-o? Chiar şi când te-ai purtat oribil cu mine, chiar şi atunci la Paris când nu voiai să vorbeşti cu mine, chiar şi în acei ani petrecuţi în Germania când eram atât de nefericită, când aveam nevoie de cineva care să mă asculte, când mă simţeam atât de singură şi exclusă de tine şi deprimarea ta permanentă — nu m-am încurcat cu nimeni altcineva. Niciodată. Tu cu siguranţă m-ai provocat atunci. Spuneai că nu ştii dacă vrei să fii căsătorit cu mine. Spuneai că nu ştii dacă vrei să fii căsătorit cu o scriitoare. Spuneai că nu ai niciun fel de înţelegere pentru problemele mele. Nu spuneai niciodată că mă iubeşti. Şi când plângeam şi mă simţeam groaznic pentru că tot ceea ce voiam era apropiere şi afecţiune din partea ta, mă trimiteai la psihoterapeut. Foloseai psihoterapeutul drept un substitut pentru tot. Ori de câte ori ameninţa orice fel de apropiere, mă trimiteai la un afurisit de psihoterapeut.

— Unde dracu' ai fi acum fără psihoterapeut? Ai rescrie un poem la nesfârşit. Încă n-ai fi în stare să-ţi trimiţi lucrările nicăieri. Încă ai fi îngrozită de tot. Când te-am cunoscut, orbecăiai de colo-colo ca o lunatică, nu lucrai constant la nimic, erai plină de milioane de planuri care nu apucau să fie terminate niciodată. Ţi-am dat un loc unde să lucrezi, te-am încurajat când te urai, am crezut în tine când nu credeai in tine, ţi-am plătit afurisitul de psihoterapeut ca să poţi să creşti şi să te dezvolţi ca fiinţă umană în loc să te flendureşti de

colo-colo cu toţi ceilalţi membri ai familiei tale de nebuni. Dă vina pe mine pentru toate problemele tale. Am fost singurul care ţi-a acordat sprijin şi încurajare şi asta e tot ce poţi face tu în schimb —, fugi după vreun netrebnic de englez şi să te văicăreşti la mine în legătură cu faptul că nu ştii ce vrei. Du-te dracu'! Urmează-l unde vrei, mă întorc la New York.

— Dar eu pe *tine* te vreau, am zis, plângând.

Voiam să fie aşa. Voiam acest lucru mai mult decât orice. M-am gândit la toate momentele pe care le petrecuserăm împreună, la momentele nefericite prin care trecuserăm împreună, la momentele când fuseserăm capabili să ne consolăm unul pe altul şi să ne încurajăm unul pe altul, la felul în care el îmi sprijinise munca şi mă îmbărbătase când arătam de parcă eram gata să mă azvârl de pe vreo stâncă. La felul în care suportasem armata împreună cu el. La anii irosiţi. M-am gândit la tot ce ştiam unul despre altul, la felul în care ne străduiserăm să rămânem împreună, la hotărârea încăpăţânată care ne ţinuse împreună când orice altceva eşuase. Chiar şi nefericirea pe care o împărtăşiserăm părea o legătură mai puternică decât orice aveam cu Adrian. Adrian era un vis. Bennett era realitatea mea. Era el cumplit? Ei bine, atunci realitatea era cumplită. Dacă îl pierdeam, n-aveam să mai fiu în stare să-mi amintesc nici măcar propriul nume.

Ne-am îmbrăţişat şi am început să facem dragoste, plângând.

— Voiam să-ţi fac un copil, zise el, pătrunzând din ce în ce mai adânc în mine.

După-amiaza următoare eram înapoi cu Adrian, stând întinşi pe o pătură în pădurile Vienei, iar razele soarelui se filtrau printre copaci.

— Tu chiar îl *iubeşti* pe Bennett sau îţi place doar să-i enumeri virtuţile? mă întrebă Adrian.

Am cules o buruiană lungă şi verde şi am început să o mestec.

— De ce pui întrebări atât de incisive?

— Nu sunt deloc incisiv. Tu eşti pur şi simplu transparentă.

— Minunat, am zis.

— Pe bune. Tu nu te gândeşti deloc la partea amuzantă a vieţii? Sau e vorba de chestiunea aia bolnăvicioasă cu „psihanaliza mea — psihanaliza lui", „iubeşte-mă-iubeşte-mi-boala". Tu şi Bennett chiar păreţi să vă *văicăriţi* îngrozitor de tare. Şi să vă cereţi scuze îngrozitor de mult. Sunteţi plini de obligaţii şi îndatoriri şi de ceea ce a *făcut* el pentru tine. Şi de ce *n-ar trebui* el să o facă pentru tine? Eşti oare vreun mostru?

— Uneori cred că da.

— Şi de ce, pentru numele lui Dumnezeu? Nu eşti urâtă, nu eşti proastă, ai o păsărică minunată, o burtică frumoasă, o grămadă de păr blond, şi cel mai mare fund dintre Viena şi New York — grăsime pură…

Îl lovi cu palma pentru a sublinia acest lucru.

— Pentru ce să-ţi faci griji?

— Pentru tot. Sunt foarte dependentă. Cad în depresie în mod frecvent. Intru în nişte depresii oribile şi de-abia dacă mă ridic ca să iau aer. Şi în afară de asta,

niciun bărbat nu vrea să stea cu o femeie scriitor. Ele sunt o mare răspundere. Visează când ar trebui să gătească. Îşi fac griji în legătură cu cărţile în loc să-şi facă griji în legătură cu copiii. Uită de curăţenie în casă…

— Iisuse Hristoase! Da' tu chiar eşti o feministă excelentă.

— Oh, par sinceră şi cunoscătoare, şi chiar *sunt convinsă* că dau crezare principiilor mele, însă în secret, sunt ca fata din *Povestea lui O.* Vreau să mă supun unei brute mari. „Orice femeie adoră un fascist", aşa cum spune Sylvia Plath. Mă simt vinovată că scriu poeme când ar trebui să gătesc. Mă simt vinovată pentru *tot.* Nu e nevoie să baţi o femeie dacă o poţi face să se simtă vinovată. Ăsta e primul principiu al Isadorei Wing în privinţa războiului dintre sexe. Femeile sunt cele mai mari duşmance ale lor însele. Şi vina e arma principală de autotortură. Ştii ce a spus Teddy Roosevelt?

— Nu.

— Arată-mi o femeie care nu se simte vinovată, iar eu am să-ţi arăt un bărbat.

— Teddy Roosevelt nu a spus niciodată asta.

— Nu, da' *eu* am spus-o.

— Tu eşti doar *speriată* de el — asta e.

— De cine? De Teddy Roosevelt?

— Nu — proasto — de Bennett. Şi nu vrei să o admiţi. Ţi-e teamă că o să te părăsească şi că o să te prăbuşeşti. Nu ştii că poţi să te descurci fără el şi ţi-e teamă să descoperi, pentru că atunci, întreaga ta teorie ţicnită se va prăbuşi. Va trebui să încetezi să te crezi slabă şi dependentă, iar tu urăşti acest lucru.

— Nu m-ai văzut niciodată când sunt pe cale să mă prăbuşesc.

— Prostii.

— Ar trebui să mă *vezi.* Ai fugi la kilometri depărtare de mine.

— De ce? Eşti atât de greu de suportat?

— Aşa spune Bennett.

— Atunci el de ce n-a fugit? De fapt, chestia asta e doar un rahat ca să te pună la locul tău. Uite ce e — am stat cu Martine o dată când a clacat. Sunt sigur că nu poţi fi mai rea. Trebuie să suporţi o grămadă de căcaturi de la oameni ca să obţii şi părţile bune.

— Hei, asta e chiar bună — pot înregistra asta pe bandă?

— Ce zici de o înregistrare video?

Şi ne-am sărutat mult timp. Când ne-am oprit, Adrian a zis:

— Ştii, pentru o femeie inteligentă, eşti cam proastă.

— Ăsta e unul din cele mai drăguţe lucruri pe care mi le-a spus cineva vreodată.

— Vreau să spun că poţi avea tot ce vrei — doar că nu o ştii. Ai putea să ţii lumea de boaşe. Ar trebui să vii cu mine şi să vezi cât de puţin o să-ţi fie dor de Bennett. Vom avea o odisee. Eu voi descoperi Europa — tu te vei descoperi pe tine însăţi.

— Asta e tot? Când începem?

— Mâine sau poimâine, sau sâmbătă. Când se termină Congresul.

— Şi unde mergem?

— Asta e ideea. Fără planuri. Ne luăm tălpăşiţa pur şi simplu. Va fi ca în *Fructele furiei.* Vom fi nomazi.

— *Fructele mâniei.*

— Furiei.

— Mâniei, ca în mânia lui Dumnezeu.

— Furiei.

— Te înşeli, frumuşelule. Eşti incult pentru că tu o vrei. Steinbeck e un scriitor american — *Fructele mâniei.*

— Furiei.

— OK, te înşeli, însă hai să o lăsăm moartă.

— Deja am făcut-o, iubire.

— Vrei să spui că o să ne luăm pur şi simplu tălpăşiţa fără niciun plan?

— Planul e ca tu să afli cât de puternică eşti. Planul e ca tu să începi să crezi că poţi sta pe propriile tale picioare — ăsta ar trebui să fie un plan suficient de bun pentru oricine.

— Şi cu Bennett cum rămâne?

— Dacă e deştept, o să fugă cu o altă păsărică.

— Oare?

— Asta e ceea ce aş face *eu,* oricum. Uite ce e — e clar că tu şi cu el aveţi nevoie de o remaniere. Nu puteţi continua să vă văitaţi unul altuia aşa toată viaţa. Poate că la Belfast sau în Bangladesh mor oameni, însă ăsta e un motiv în plus pentru care trebuie să învăţaţi să vă distraţi — viaţa trebuie să fie distractivă, măcar *ceva* vreme. Tu şi cu Bennett păreţi un cuplu de fanatici: „Lăsaţi deoparte orice speranţă: sfârşitul e aproape". Nu faceţi *altceva* în afară de a vă face griji? E o afurisită de pierdere de timp.

— A folosit despre tine cea mai rea denumire posibilă, am zis, râzând.

— Zău?

— Te-a numit un „obiect parţial“*.

— Chiar a făcut-o? Ei bine, şi el e un afurisit de „obiect parţial“. Ticălosul care face analize psihologice.

— Şi tu faci partea ta de analiză psihologică, iubitule. Uneori cred că ar trebui să fug de *amândoi.* FEMEIE SUFOCATĂ ÎN JARGON. IUBITUL ŞI SOŢUL REŢINUŢI PENTRU INTEROGARE.

Adrian râse şi îmi dezmierdă fundul. Nu era niciun jargon în legătură cu asta. Chestia asta era un întreg. Un fund şi jumătate, de fapt. Nu m-am simţit niciodată mai fericită în legătură cu fundul meu mare decât atunci când eram cu Adrian. Dacă ar şti bărbaţii! Toate femeile cred că sunt urâte, chiar şi femeile drăguţe. Un bărbat care a înţeles asta ar putea să fută mai multe femei ca Don Giovanni. Ele *toate* cred că păsăricile lor sunt urâte. Ele *toate* găsesc imperfecţiuni în legătură cu înfăţişarea lor. Ele toate cred că fundurile lor sunt prea mari, sânii prea mici, coapsele prea pline, gleznele prea groase. Chiar şi modelele şi actriţele, chiar şi femeile pe care le consideri a fi atât de frumoase, încât nu au de ce să-şi facă griji, *şi alea* îşi fac griji tot timpul.

— Îmi place fundul tău mare, zise Adrian. Toată mâncarea pe care a trebuit să o înfuleci ca să obţii un fund aşa de mare. Miam!

Şi îşi băgă dinţii în fundul meu. Canibalul.

* Tip de obiect vizat de pulsiunile parţiale, fără ca aceasta să implice ca o persoană, în ansamblul ei, să fie luată drept obiect de iubire. Este vorba mai ales de părţi ale corpului, reale sau fantasmatice (sân, fecale, penis) şi de echivalenţii lor simbolici. Chiar o persoană se poate identifica sau poate fi identificată cu un obiect parţial.

— Necazul în legătură cu mariajul tău e, zise el cu ochii la fundul meu, că e tot *muncă.* Voi nu vă *distraţi* niciodată împreună?

— Sigur că o facem… hei — doare.

— Când anume?

Se ridică în capul oaselor.

— Spune-mi când a fost distractiv.

Mi-am frământat creierii. Cearta de la Paris. Accidentul de maşină din Sicilia. Cearta de la Paestum. Cearta în legătură cu ce apartament să ne luăm. Cearta fiindcă renunţasem la psihoterapie. Cearta în legătură cu schiatul. Cearta în legătură cu cearta.

— Ne-am distrat o grămadă. Nu trebuie să mă supui unui interogatoriu.

— Eşti o mincinoasă. Toată psihanaliza ta e într-adevăr o pierdere de timp dacă tu continui să te minţi tot timpul.

— Ne distrăm în pat.

— Doar datorită faptului că eu nu ţi-o trag cum trebuie, fac pariu.

— Adrian, cred că vrei cu adevărat să-mi distrugi căsnicia. Ăsta e jocul tău, nu? Asta e lovitura ta, pe chestia asta eşti chitit. Eu poate că sunt chitită pe vină. Poate că Bennett e chitit pe jargonul lui. Însă tu eşti chitit pe triunghiuri. Asta e specialitatea ta. Cu cine trăia *Martine* de a făcut-o atât de atrăgătoare pentru tine? Cu cine şi-o trăgea Esther? Eşti un vampir de căsătorii, asta eşti. Eşti un vultur.

— Da, şi când găsesc un hoit, îmi place să fac curat. Tu ai spus-o, nu eu. Metafora cu vulturul e a ta, iubire. Carnea moartă e şi ea a ta. *Şi* a lui Bennett.

— Cred că îţi place Bennett mai mult decât admiţi. Cred că te excită.

— Nu mă pot decide dacă sunt poponar sau nu, zise el, rânjind.

— Fac pariu că e adevărat.

— Crezi ce-ţi place, iubito. Orice, ca să scapi de viaţa cu adevărat distractivă. Orice, ca să continui să suferi. Cunosc genul tău. O nenorocită de evreică masochistă. De fapt, *îmi place* Bennett destul de tare, doar că e un nenorocit de *chinez* masochist. I-ar face bine dacă ţi-ai lua tălpăşiţa fără el. S-ar putea ca lucrul ăsta să-i arate că nu poate continua să trăiască aşa, suferind tot timpul şi invocându-l pe Freud ca martor al său.

— Dacă îmi iau tălpăşiţa, o să-l pierd.

— Doar dacă nu merită să-l ai.

— De ce spui asta?

— E atât de evident. Dacă el îşi ia tălpăşiţa, atunci nu e pentru tine. Dacă te primeşte înapoi, o va face pe o altă temelie. Fără umilinţe. Fără să vă mai manipulaţi unul pe altul cu vină tot timpul. Nu pierzi nimic. Şi între timp, noi ne vom distra de minune.

M-am prefăcut faţă de Adrian că nu eram tentată de aşa ceva, însă de fapt eram. Şi chiar grozav de tare. Când mă gândeam la asta, chiar mi se părea că Bennett ştia totul despre viaţă în afară de faptul că distracţia trebuia să fie o parte din ea. Viaţa era o boală lungă care trebuia să fie tratată cu ajutorul psihanalizei. Era posibil să nu o vindeci, însă în cele din urmă oricum mureai. Baza canapelei se va ridica în jurul tău şi va deveni un sicriu, şi şase

psihoterapeuţi îmbrăcaţi în costume negre te vor purta pe braţe (şi vor arunca jargon pe mormântul tău deschis).

Bennett ştia despre obiectele parţiale şi obiectele întregi, despre Oedip şi Electra, despre fobia de şcoală şi claustrofobie, despre impotenţă şi frigididate, patricid şi matricid, dorinţa de penis şi dorinţa de vulvă, transformare şi asociere liberă, jale şi melancolie, conflict intrapsihic şi conflict extrapsihic, nosologie şi etiologie, demenţă senilă şi demenţă precoce, proiecţie şi introiecţie, autoanaliză şi terapie de grup, formarea simptomelor şi exacerbarea simptomelor, stări amnezice şi stări de fugă*, plâns patologic şi râs în vise, insomnie şi somn excesiv, nevroză şi psihoză până ce îţi ieşeau pe urechi, însă nu părea să ştie despre râs şi glume, vorbe de duh şi jocuri de cuvinte, îmbrăţişări şi sărutări, cântece şi dansuri — toate lucrurile care, pe scurt, făceau viaţa valoroasă. Ca şi cum ai putea *porunci* vieţii să fie fericită prin psihoterapie. Ca şi cum te puteai descurca fără râs atâta timp cât aveai psihoterapie. Adrian ştia să râdă şi în acel moment eram gata să-mi vând sufletul pentru acest lucru.

Zâmbetul. Cine era cel care a zis că zâmbetul este secretul vieţii? Adrian avea un rânjet grotesc. Iar eu râdeam tot timpul. Când eram împreună simţeam că puteam cuceri orice numai prin râs.

* Atac amnezic generat de o traumă sau de o depresie profundă; boala este asociată cu unul sau mai multe episoade de amnezie caracterizate prin incapacitatea subiectului de a-şi aminti evenimentele din trecut şi, de asemenea, prin pierderea identităţii; starea survine, de obicei, pe neaşteptate, când bolnavul călătoreşte cu un anume scop.

— Trebuie să scapi de el, zise Bennett, şi să te întorci la psihoterapie. Nu e bun pentru tine.

— Ai dreptate, am spus.

Ce spusesem? Ai dreptate, ai dreptate, ai dreptate. Bennett avea dreptate, Adrian avea şi el dreptate. Bărbaţii m-au plăcut întotdeauna pentru că sunt de acord cu ei. Şi nici nu mă prefac. În momentul în care o spun, chiar o cred.

— Hai să ne întoarcem la New York imediat după ce se termină Congresul.

— OK, am zis, cu convingere.

M-am uitat la Bennett şi m-am gândit cât de bine îl cunoşteam. Uneori, era atât de serios şi de sobru încât te scotea din minţi, însă tocmai ăsta era şi lucrul pe care îl iubeam la el. Încrederea totală pe care o inspira. Convingerea lui că viaţa era un puzzle care putea în cele din urmă să fie descifrat prin trudă şi determinare. Împărtăşeam această convingere cu el la fel de mult cum împărtăşeam râsul cu Adrian. Îl iubeam pe Bennett şi o ştiam. Ştiam că viaţa mea era alături de el, nu de Adrian. Atunci ce anume trăgea de mine atât de tare ca să-l părăsesc şi să fug cu Adrian? De ce argumentele lui Adrian îmi pătrundeau până în măduva oaselor?

— Ai fi putut avea o aventură fără ca eu să o ştiu, zise el. Ţi-am dat libertate din belşug.

— Ştiu.

Mi-am lăsat capul în jos.

— Tu chiar ai făcut-o pentru binele meu, nu-i aşa? Probabil că ai fost îngrozitor de supărată pe mine.

— Oricum, el e impotent în cea mai mare parte a timpului, am zis.

Acum îi trădasem pe amândoi. Îi spusesem lui Adrian secretele lui Bennett. Şi lui Bennett pe ale lui Adrian. Umblam cu vorba de la unul la altul. Iar eu însămi eram cea mai trădată dintre toţi. Îmi arătam adevărata faţă de trădătoare. Oare nu aveam niciun dram de loialitate? Voiam să mor. Moartea era singura pedeapsă potrivită pentru trădători.

— M-am gândit că e impotent sau homosexual. În orice caz, e clar că urăşte femeile.

— De unde ştii?

— De la tine.

— Bennett, ştii că te iubesc?

— Da, iar chestia asta înrăutăţeşte şi mai tare lucrurile.

Am rămas uitându-ne unul la altul.

— Uneori *obosesc* pur şi simplu să fiu serioasă tot timpul. Vreau să râd. Vreau să mă distrez.

— Bănuiesc că posomoreala mea îndepărtează pe oricine, până la urmă, zise el cu tristeţe.

Şi apoi enumeră toate fetele pe care le îndepărtase. Le ştiam pe toate după nume. L-am cuprins cu braţele.

— Aş fi putut să am aventuri fără ca tu să o ştii. Cunosc o mulţime de femei care fac asta…

(De fapt, cunoşteam doar trei care îşi făcuseră un obicei *constant* din asta.)

— Însă lucrul ăsta ar fi fost şi mai rău, într-un fel. Să duc o viaţă secretă şi să vin acasă la tine ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Lucrul ăsta ar fi chiar mai greu de suportat. Cel puţin, *eu* nu l-aş putea suporta.

— Poate ar fi trebuit să înţeleg cât de singură erai, zise el. Poate că a fost vina mea.

Apoi am făcut dragoste. Nu am pretins că Bennett era altcineva. Nu era nevoie. Pe Bennett îl voiam.

Nu avea dreptate, m-am gândit mai târziu. Căsnicia asta era eşecul meu. Dacă l-aş fi iubit suficient de mult, i-aş fi vindecat tristeţea în loc să fiu înghiţită de ea şi să doresc să scap de ea.

— Nu e nimic mai greu decât căsătoria, am zis.

— Chiar cred că eu sunt cel care te-a băgat în asta, spuse el.

Am adormit amândoi.

— Faptul că el e al dracului de înţelegător doar mă face să mă simt mai rău, într-un fel. Dumnezeule, mă simt vinovată!

— Deci, ce altceva e nou? zise Adrian.

Găsisem o altă piscină în Grinzing, una mică şi încântătoare, cu relativ puţini nemţi graşi. Stăteam pe marginea piscinei bând bere.

— Sunt plictisitoare? Mă repet?

Întrebări retorice.

— Da, zise Adrian, însă îmi place să fiu plictisit de tine. E mai amuzant decât să fiu amuzat de altcineva.

— Îmi place cum curge conversaţia atunci când suntem împreună. Nu îmi fac niciodată griji că trebuie să te impresionez. Îţi spun ceea ce cred.

— E o minciună. Chiar ieri ai făcut mare tam-tam de cât de bun am fost la pat când, de fapt, n-am fost.

— Ai dreptate.

Mă luase repede.

— Da' ştiu ce vrei să spui. Avem conversaţii bune împreună. Fără suişuri şi coborâşuri. Esther intră în tăcerile acelea lungi şi posomorâte, iar eu nu ştiu niciodată la ce se gândeşte. Tu eşti deschisă. Te contrazici tot timpul, însă acest lucru mai degrabă îmi place. E ceva omenesc.

— Şi Bennett intră în tăceri lungi. Aproape că aş prefera să se contrazică, însă e prea perfect. Nu face o afirmaţie decât dacă e sigur că e definitivă. Nu poţi trăi aşa — să încerci să fii definitiv tot timpul — moartea e definitivă.

— Hai să înotăm iar, zise Adrian.

— De ce ai fost atât de furioasă pe mine? mă întrebă Bennett mai târziu în acea seară.

— Pentru că am simţit că mă tratai ca pe o proprietate. Pentru că ai spus că nu ai pic de înţelegere pentru mine. Pentru că nu mi-ai zis niciodată că mă iubeşti. Pentru că nu ai căzut niciodată în genunchi înaintea mea. Pentru că ai dat vina pe mine pentru toată nefericirea ta. Pentru că ai căzut în aceste tăceri lungi şi nu m-ai lăsat niciodată să te consolez. Pentru că mi-ai insultat prietenele. Pentru că te-ai închis în tine şi te-ai îndepărtat de orice contact omenesc. Pentru că m-ai făcut să mă simt de parcă eram strânsă de gât.

— Maică-ta te-a sugrumat, nu eu. Eu ţi-am dat toată libertatea pe care ai vrut-o.

— Asta e o contradicţie în termeni. O persoană nu e liberă dacă trebuie să i se „dea“ libertate. Cine eşti tu să-mi „dai“ mie libertate?

— Arată-mi o persoană care este liberă în totalitate. Cine? E vreuna? Părinţii tăi te-au sufocat — nu eu! Dai întotdeauna vina pe mine pentru ceea ce ţi-a făcut maică-ta.

— Ori de câte ori te critic în vreun fel, tu îmi arunci o altă interpretare psihanalitică. E vorba întotdeauna de maică-mea şi de taică-meu — nu de ceva între noi. Nu putem ţine chestia asta între noi?

— Aş vrea să funcţioneze aşa. Însă nu funcţionează. Tu îţi retrăieşti întotdeauna copilăria, fie că o admiţi sau nu — ce dracu' crezi că faci cu Adrian Goodlove? Arată exact ca taică-tău — sau poate nu ai observat?

— Nu am observat. Nu arată *deloc* ca tata.

Bennett pufni.

— Îmi vine să râd.

— Uite ce e — nu am de gând să mă cert cu tine pe tema asta, dacă arată sau nu ca tata, dar asta e prima oară când îmi arăţi un oarecare interes sau te comporţi ca şi cum m-ai iubi. La dracu', trebuie să mă culc cu cineva chiar în faţa ochilor tăi sau tu nu dai nicio ceapă degerată pe mine. E foarte ciudat, nu? Nu îţi spune nimic teoria ta psihanalitică în legătură cu asta? Poate acum e vorba de problema *ta* cu complexul Oedip. Poate că eu sunt maică-ta, iar Adrian seamănă cu taică-tău. De ce nu ne aşezăm să facem o terapie de grup în legătură cu asta? De fapt, cred că Adrian e îndrăgostit de *tine.* Eu sunt doar intermediara. Pe tine te vrea cu adevărat.

— Nu m-ar surprinde deloc. Ţi-am spus că eu cred că e poponar.

— Şi de ce nu ne culcăm toţi trei ca să descoperim?

— Nu, mersi. Însă nu-mi da voie să te opresc dacă asta e ceea ce vrei.

— Nu vreau.

— Dă-i drumu', ţipă Bennett cu mai multă pasiune decât îl crezusem vreodată în stare să aibă. Fugi cu el! Nu vei mai face niciodată o treabă serioasă. Sunt singura persoană din viaţa ta care te-a ţinut în frâu atât de mult până acum — însă dă-i drumu', pleacă! O să te distrugi atât de tare, că n-o să mai fii în stare să faci nimic valoros.

— Cum te aştepţi să ai ceva interesant de scris dacă ţi-e atât de frică de experienţe noi? mă întrebă Adrian.

Tocmai îi spusesem că nu o să plec cu el şi că mă decisesem să mă întorc acasă cu Bennett. Stăteam în Triumph-ul lui Adrian parcat pe o stradă lăturalnică lângă universitate. (Bennett era la o întâlnire despre „Agresiunea în grupuri mari".)

— Plonjez în experienţe noi *tot timpul*. Tocmai ăsta e necazul.

— Căcat. Eşti o mică prinţesă speriată. Îţi ofer o experienţă care te-ar putea schimba cu adevărat, una despre care chiar ai putea să scrii, iar tu fugi. Înapoi la Bennett şi la New York. Înapoi la micul tău ungher marital tihnit. *Hristoase* — mă bucur că nu mai sunt căsătorit dacă la asta duce căsătoria. Credeam că ai mai mult sânge în vine. După ce am citit toate poemele tale „senzuale şi

erotice“ — între ghilimele — am crezut că eşti mai bună de-atât.

Îmi aruncă o privire dezgustată.

— Dacă mi-aş petrece *tot* timpul *fiind* senzuală şi erotică, aş fi prea obosită ca să mai scriu despre asta, am mărturisit.

— Eşti falsă, zise el, absolut falsă. Nu vei avea niciodată ceva valoros de scris dacă nu te maturizezi. Curajul e primul principiu. Eşti doar speriată.

— Nu mă certa.

— Cine te ceartă? Vorbesc doar cinstit cu tine. La dracu', nu vei şti niciodată nimic în legătură cu scrisul dacă nu înveţi ce înseamnă curajul.

— Ce dracu' ştii *tu* despre asta?

— Ştiu că am citit unele din lucrările tale şi că ai scos la iveală în ele frânturi şi bucăţi din tine. Dacă nu ai grijă, vei deveni un fetiş pentru tot felul de tipi frustraţi. Toţi nebunii din lume îţi vor cădea în plasă.

— Chestia asta deja s-a întâmplat într-o oarecare măsură. Poemele mele sunt un teren de vânătoare pentru minţi care şi-au pierdut echilibrul.

Plagiam din Joyce, însă Adrian nu avea de unde să ştie, fiind un incult. În lunile de după apariţie primei mele cărţi, primisem o grămadă de telefoane bizare şi scrisori de la bărbaţi care presupuneau că făceam tot ce scriam şi că o făceam cu oricine, oriunde. Brusc, eram proprietate publică într-o mică măsură. Era o senzaţie ciudată. Într-un fel, chiar scrii pentru a seduce lumea, însă atunci când se întâmplă, începi să te simţi ca o curvă. Neconcordanţa dintre viaţa şi

munca ta se dovedeşte a fi uriaşă. Şi oamenii seduşi de munca ta sunt de obicei seduşi din motive greşite. Sau sunt motive îndreptăţite? Oare toţi nebunii din lume chiar au numărul tău de telefon? Şi nu doar numărul de telefon?

— Am crezut că se întâmplă într-adevăr ceva bun între noi, zise Adrian, însă acum s-a terminat, pentru că tu eşti atât de al dracului de îngrozită. Chiar sunt dezamăgit de tine… Ei bine, bănuiesc că n-ar fi prima oară când sunt dezamăgit de o femeie. În acea primă zi, când te-am văzut certându-te la biroul de înregistrare, am gândit: asta e într-adevăr o femeie minunată — o adevărată luptătoare. Ia viaţa aşa cum trebuie luată. Însă m-am înşelat. Nu eşti o aventurieră. Eşti o prinţesă. Iartă-mă pentru că am încercat să-ţi tulbur micul tău mariaj sigur.

Răsuci cheia în contact şi porni maşina pentru a scoate în evidenţă ceea ce spusese.

— Să te fut în gură, Adrian.

Chestia asta suna neconvingător, însă era singurul lucru la care mă puteam gândi.

— Nu mă fute pe mine în gură — du-te acasă şi fute-te pe tine în gură. Întoarce-te şi fii casnica aia burgheză liniştită care scrie în timpul liber.

Era cea mai răutăcioasă replică dintre toate.

— Şi tu ce crezi că eşti — un doctoraş burghez liniştit care face pe existenţialistul în timpul liber?

Aproape că ţipam.

— Dă-i drumu' şi ţipă, iubito, nu mă deranjează deloc. Nu trebuie să-ţi dau *ţie* socoteală pentru viaţa mea.

Știu ce fac. *Tu* ești cea care este al dracului de indecisă. Tu ești cea care nu se poate decide dacă să fie Isadora Duncan, Zelda Fitzgerald sau Marjorie Morningstar.

Ambală motorul într-un fel de-a dreptul dramatic.

— Du-mă acasă, am zis.

— Cu plăcere, dacă-mi spui unde anume e acea casă.

Am mai stat un timp fără să vorbim. Adrian continua să ambaleze motorul, însă nu făcu nicio mișcare ca să demareze, iar eu stăteam pur și simplu acolo, în tăcere, sfâșiată de cei doi demoni ai mei. Oare aveam de gând să fiu doar o casnică burgheză care scria în timpul liber? Oare aceasta era soarta mea? Oare aveam de gând să continui să ratez aventurile care îmi erau oferite? Oare aveam de gând să continui să-mi trăiesc viața în minciună? Sau urma să fac în așa fel încât fanteziile și viața mea să se contopească măcar o dată?

— Și dacă mă răzgândesc? am întrebat.

— E prea târziu. Deja ai stricat totul. Nu va mai fi niciodată la fel. Nu știu dacă acum mai vreau să te iau, pe bune.

— Tu chiar ești un bărbat dificil, nu? Un mic moment de nehotărâre și renunți la mine. Te aștepți ca eu să renunț la tot — la viața mea, la soțul meu, la munca mea — fără un moment de ezitare și să te urmez pur și simplu prin Europa în conformitate cu o idee laingiană pe jumătate coaptă referitoare la experiență și aventură. Dacă cel puțin m-ai iubi…

— Nu aduce dragostea în discuție ca să dai totul peste cap. O iau la sănătoasa dacă mai aud așa ceva. Ce are dragostea de-a face cu asta?

— Are de-a face cu toate.

— Căcat. Spui dragoste — însă te referi la siguranţă. Ei bine, nu există un astfel de lucru precum siguranţa. Chiar dacă te duci acasă la soţiorul tău care îţi oferă siguranţă — nu ai cum să ştii dacă nu o să moară de un atac de cord mâine sau o să fugă cu vreo altă păsărică sau, pur şi simplu o să înceteze să te mai iubească. Poţi vedea viitorul? Poţi prezice destinul? Ce te face să crezi că siguranţa ta e atât de sigură? Singurul lucru care e sigur e că, dacă ratezi această experienţă, nu vei mai găsi o altă ocazie. Moartea e definitivă, aşa cum ai spus ieri.

— Nu credeam că mă ascultai.

— Atâta ştii.

Se uită fix la volan.

— Adrian, ai dreptate în legătură cu tot, cu excepţia dragostei. Dragostea chiar contează. Contează că Bennett mă iubeşte şi că tu nu mă iubeşti.

— Şi tu pe cine iubeşti? Ţi-ai îngăduit vreodată să te gândeşti la asta? Sau totul nu e decât o chestiune referitoare la pe cine poţi tu să exploatezi şi să manipulezi? E totul numai o chestiune legată de *cine* îţi dă mai mult? În ultimă instanţă, e totul numai o chestiune legată de bani?

— Asta e o prostie.

— Oare? Uneori cred că e doar pentru că ştii că sunt sărac, că vreau să scrii cărţi şi că nu dau doi bani pe practicarea medicinei — spre deosebire de doctorii voştri americani bogaţi.

— Dimpotrivă, sărăcia ta e atrăgătoare pentru snobismul meu invers. Îmi place sărăcia ta. Şi, în afară de asta,

dacă o duci la fel de bine ca bătrânul Ronnie Laing, nu vei fi sărac. Vei ajunge departe, băiete. Psihopaţii ajung întotdeauna departe.

— Acum parcă l-ai cita pe Bennett.

— Noi chiar suntem de acord că eşti psihopat.

— Noi, noi, noi — infatuatul şi oficialul „noi". Vai — trebuie să fie groaznic de comod să fii plictisitor de căsătorit şi să foloseşti „noi"-ul oficial. Însă e oare favorabil artei? Nu e oare toată această comoditate ridicolă? Nu e oare momentul optim să-ţi schimbi viaţa?

— Iago — ăsta eşti. Sau şarpele din Grădina Edenului.

— Dacă ceea ce ai tu e Paradisul — îi mulţumesc lui Dumnezeu că n-am avut parte de această experienţă.

— Trebuie să mă întorc.

— Să te întorci unde?

— În Paradis, la menajul meu plictisitor şi comod, la oficialul „noi", la ridicolul meu. Am nevoie de asta ca de apă.

— Aşa cum ai nevoie de *mine* ca de apă când te plictiseşti de Bennett.

— Uite ce e — ai spus-o — s-a terminat.

— Aşa e.

— Ei bine, atunci du-mă înapoi la hotel. Bennett se va întoarce în curând. Nu vreau să întârzii din nou. Tocmai a ascultat o prezentare despre „Agresivitatea în grupuri mari". S-ar putea să-i vină nişte idei.

— Noi suntem un grup mic.

— E adevărat, însă nu se ştie niciodată.

— Chiar ţi-ar plăcea să te bată măr — nu? Atunci te-ai simţi martiră aşa cum trebuie.

— Probabil.

Imitam răceala lui Adrian. Chestia asta îl înfuria.

— Uite ce e — am putea să facem pur şi simplu un lucru în comun — tu, eu şi cu Bennett. Am putea călători de-a lungul continentului *à trois*.

— E în regulă pentru mine, însă va trebui să-l convingi. Nu va fi uşor. E doar un doctor burghez căsătorit cu o casnică micuţă care scrie în timpul liber. Nu zboară din floare în floare — ca tine. Acum, te rog, du-mă acasă.

Porni maşina hotărât de data asta şi demară. Începurăm colindatul nostru obişnuit pe străzile lăturalnice ale Vienei, pierzându-ne de fiecare dată când trebuia să virăm la stânga sau la dreapta.

După aproximativ zece minute petrecute în felul ăsta, râdeam şi eram din nou binedispuşi. Nepriceperea noastră reciprocă reuşea întotdeauna să ne facă să fim încântaţi unul de altul. Nu avea cum să dureze, bineînţeles, însă era îmbătător pentru moment. Adrian opri maşina şi se aplecă să mă sărute.

— Hai să nu ne întoarcem — hai să petrecem noaptea împreună, îmi zise.

M-am luptat cu mine însămi. Ce eram eu — o nevastă speriată?

— OK, am spus (şi imediat am regretat).

Însă, la urma urmelor, ce diferenţă putea face o noapte? Mă întorceam la New York cu Bennett.

Seara care a urmat a fost o altă imagine estompată, ca acelea din vis. Am început să bem la o cafenea muncitorească

lângă Ringstrasse, ne-am sărutat şi ne-am tot sărutat printre beri, am trecut berea de la gura lui la a mea, am ascultat cu aviditate cum o femeie corpolentă mai în vârstă critica sumele care se cheltuiau cu programul spaţial american şi cum ar trebui ei să cheltuiască banii ăia pe pământ (pentru a construi crematorii?) în loc să-i irosească pe lună, apoi am mâncat (sărutându-ne tot timpul cinei) la un restaurant cu grădină în aer liber, ne-am hrănit cu bucăţi pasionale de *Leberknödel* şi *Bauernschnitzel* şi ne-am croit drum, foarte beţi, către pensiunea lui Adrian unde am făcut dragoste aşa cum trebuia pentru prima dată.

— Cred că te-aş iubi, zise el în timp ce mi-o trăgea, dacă aş crede în dragoste.

La miezul nopţii, mi-am amintit brusc că Bennett aştepta de şase ore la hotel, şi m-am dat jos din pat, am mers pe bâjbâite până jos la telefonul cu plată, am împrumutat doi şilingi de la portarul adormit şi i-am telefonat. Era plecat. I-am lăsat un mesaj crud prin care îi spuneam: „Ne vedem mâine-dimineaţă“, şi am lăsat-o pe centralistă să-mi noteze numărul de telefon şi adresa. Apoi m-am dus înapoi în pat unde Adrian sforăia ca un porc.

Timp de aproximativ o oră am stat trează, ascultând sforăitul lui Adrian, urându-mă pentru lipsa mea de fidelitate, şi incapabilă să mă relaxez suficient de tare ca să dorm. La unu noaptea uşa s-a deschis şi Bennett a năvălit înăuntru. M-am uitat o dată la el şi am ştiut că avea de gând să ne extermine pe amândoi. În adâncul sufletului, eram mulţumită — meritam să fiu omorâtă. Şi Adrian la fel.

În loc de asta, Bennett s-a dezbrăcat şi mi-a tras-o violent chiar acolo, în pătucul de lângă al lui Adrian. În mijlocul acestui spectacol bizar, Adrian s-a trezit şi a privit, cu ochii lucindu-i ca unui fanatic pasionat de box la o luptă extrem de sadică. Când Bennett ejaculă şi rămase deasupra mea fără suflare, Adrian se aplecă şi începu să-l mângâie pe spate. Bennett nu protestă deloc. Înlănţuiţi şi transpiraţi, am adormit toţi trei în cele din urmă.

Am spus aceste evenimente cât de simplu am putut, pentru că nimic din ce aş putea spune ca să le înfrumuseţez nu le-ar putea face mai şocante. Întregul episod a fost fără cuvinte — de parcă noi trei eram într-o pantomimă şi fiecare îşi repetase rolul atâţia ani, încât devenise un fel de a doua natură. Transpuneam mai degrabă în gesturi ceva ce făcuserăm în imaginaţie de multe ori. Întregul episod — de la momentul în care lăsasem adresa la centralistă până la gestul de mângâiere al spatelui frumos şi cafeniu al lui Bennett de către Adrian — a fost la fel de inevitabil ca o tragedie greacă sau ca spectacolul lui Punch şi al lui Judy. Îmi amintesc anumite detalii: sforăitul şuierător al lui Adrian, privirea turbată de pe chipul lui Bennett când a intrat în cameră (şi într-o succesiune rapidă, în mine), felul în care am dormit toţi trei înlănţuiţi, ţânţarul mare care s-a hrănit cu sângele nostru amestecat şi mă tot trezea cu înţepăturile lui. În crepusculul albastru al dimineţii, m-am trezit şi am descoperit că mă rostogolisem şi îl strivisem la un moment dat în timpul nopţii. Făcuse o

afurisită de pată Rorschach pe cearşaf, ca pata menstruală a unei femei micuţe.

Dimineaţă ne-am renegat unii pe alţii. Nu se întâmplase nimic. Fusese un vis. Am coborât treptele baroce ale pensiunii de parcă se întâmpla să fim chiriaşi separaţi ce se întâlneau pentru prima dată pe scările şerpuitoare.

Cinci dintre participanţii englezi şi francezi luau micul dejun în sala de la parter. Îşi întoarseră cu toţii capetele şi se zgâiră la noi. I-am întâmpinat mai degrabă prea binevoitor — în special pe Reuben Finkel, un participant englez cu părul roşu, cu mustaţă şi cu un accent Cockney groaznic. Privind pofticios ca Humbert Humbert, ne surprinsese pe mine şi pe Adrian de multe ori la piscine şi în cafenele; m-am gândit adeseori că ne urmărea cu un binoclu.

— Bună, Reuben, am zis.

Adrian mi se alătură în saluturi, însă Bennett nu zise nimic. Continuă să meargă înainte de parcă era în transă. Adrian îl urma. Pentru o clipă mi-a trecut prin minte că probabil se întâmplase ceva mai mult între cei doi bărbaţi în timpul nopţii, însă am alungat repede acest gând din minte. De ce?

Adrian se oferi să ne ducă cu maşina la hotel. Bennett refuză băţos. Însă cum nu reuşirăm să găsim un taxi, Bennett acceptă în cele din urmă — fără ca măcar să aibă bunul-simţ să adreseze un cuvânt sau o încuviinţare în direcţia lui Adrian. Acesta ridică din umeri şi se aşeză la volan. M-am înghesuit pe minuscula banchetă din spate. De data asta Bennett îl direcţionă şi nu ne mai pierdurăm.

Însă tot drumul, fu o tăcere groaznică între noi, cu excepția indicațiilor pe care Bennett le dădea. Voiam să vorbesc. Trecuserăm prin ceva important împreună și nu avea rost să ne prefacem că nu se întâmplase. Putea fi începutul unui fel de înțelegere între noi, în schimb însă, Bennett era al dracului de hotărât să o nege. Nici Adrian nu era de prea mare ajutor. Toată vorbăria lor despre analiză și autoanaliză era pur și simplu un mare rahat. Confruntați cu incidentul real din propria lor viață, nici măcar nu puteau să discute despre asta. Era în regulă să fii un terapeut voyeur și să diseci dorințele homosexuale ale altcuiva, triunghiul complexului Oedip al altcuiva, adulterul altcuiva, însă față în față cu ale lor, erau muți. Amândoi priveau drept în față ca gemenii siamezi, uniți într-un loc vital, însă invizibil, într-o parte a gâtului. Frați de sânge. Iar eu eram sora care îi distrusese. Femeia care le provocase căderea. Pandora și cutia ei cu rele.

9
CUTIA PANDOREI SAU CELE DOUĂ MAME ALE MELE

O femeie e *mama ei.*
Ăsta e lucrul cel mai important.

— Anne Sexton

Bineînțeles că totul a început cu mama mea. Mama mea: Judith Stoloff White, cunoscută și drept Jude. Nu complicată. Însă greu de descris pe hârtie. Dragostea mea pentru ea și ura mea pentru ea sunt atât de complicat întrețesute, încât cu greu o *văd* așa cum este. N-am știut niciodată care e care. Ea sunt eu și eu sunt ea și suntem amândouă împreună. Cordonul ombilical care ne leagă nu a fost niciodată tăiat, astfel încât s-a alterat, a putrezit și a devenit negru. Intensitatea foarte mare a nevoii noastre ne-a făcut să ne denunțăm una pe alta. Vrem să ne devorăm una pe alta. Vrem să ne sugrumăm una pe alta din dragoste. Vrem să fugim una de alta, țipând îngrozite, înainte ca aceste lucruri să se poată întâmpla.

Când mă gândesc la maică-mea, îl invidiez pe Alexander Portnoy. Măcar să am o *adevărată* mamă evreică — uşor de îndosariat şi categorisit — o adevărată proprietate literară. (Îi invidiez întotdeauna pe scriitori pentru rudele lor: pe Nabokov, pe Lowell şi pe Tucci cu dulapurile lor pline de elegante schelete aristocrate, pe Roth, pe Bellow şi pe Friedman cu părinţii lor moderni, lipicioşi ca vinul de la Paştele evreiesc, unsuroşi ca supa cu găluşte matzoh).

Maică-mea mirosea a *Joy* sau *Diorissimo* şi nu gătea prea mult. Când încerc să decantez până la lucrurile de bază ceea ce m-a învăţat despre viaţă, îmi rămâne asta:

1. Mai presus de toate, să nu fii niciodată *obişnuită.*

2. Lumea e un loc al animalelor de pradă: Mănâncă mai repede!

„Obişnuit" era cea mai gravă insultă pe care o putea găsi pentru orice. Îmi amintesc cum mă lua la cumpărături şi privirea plină de dispreţ cu care le îngheţa pe vânzătoarele de la Saks când sugerau că o anume rochie sau pereche de pantofi erau „foarte populare — am vândut cincizeci deja săptămâna asta". Asta era tot ce îi trebuia să audă:

— Nu, spunea, nu suntem interesate de aşa ceva. Nu aveţi ceva puţin mai neobişnuit?

Şi atunci vânzătoarea scotea la iveală toate culorile ciudate pe care nimeni altcineva nu le cumpăra — marfă care ar fi ajuns la reduceri dacă n-ar fi fost maică-mea. Iar mai târziu ne certam monstruos pentru că eu tânjeam cu atâta ferocitate să fiu obişnuită la fel cum maică-mea tânjea să fie neobişnuită.

— Nu suport coafura asta, mi-a zis când m-am dus la coafor cu Pia şi m-am întors cu o tunsoare paj direct din revista *Seventeen*, e atât de obişnuită.

Nu urâtă. Nu indecentă. Ci *obişnuită*. Normalitatea era o plagă pe care trebuia să o înlături în orice fel cu putinţă. O înlăturai redecorând frecvent. De fapt, maică-mea credea că toţi decoratorii de interioare (cât şi toţi creatorii de haine şi de accesorii) din America erau grupaţi într-o organizaţie de spionaj care să o înveţe mai întâi pe ea cele mai recente idei în materie de modă şi decoraţiuni, apoi brusc să le popularizeze. Şi era adevărat că avea un simţ neobişnuit al modei (sau doar îmi imaginam asta, vrăjită de charisma ei?). A decorat casa în aur antic chiar înainte ca aurul antic să devină cea mai populară culoare pentru draperii, covoare şi tapiţerie. Apoi a ţipat că toată lumea îi „furase“ ideile. A pus gresie spaniolă în foaier, înainte ca aceasta să prindă la „toate *ţaţele* din Central Park West“ — din compania cărora se excludea cu grijă. A adus carpete albe de bladă din Grecia, înainte ca acestea să fie importate de toate magazinele. A descoperit candelabrele înflorate din fier forjat pentru baie, înaintea tuturor „decoratorilor poponari“ — cum îi numea ea în mod dispreţuitor.

A avut traverse antice din alamă şi storuri care se asortau cu tapetul şi prosoape roz şi roşii în băi, când rozul şi roşul erau considerate o combinaţie avangardistă. Teama ei de normalitate ieşea la iveală, în mare parte, din felul în care se îmbrăca. După ce noi patru am crescut, ea şi taică-meu au făcut multe călătorii de afaceri, iar ea a

adunat de peste tot accesorii ciudate. Purta pijamale chinezeşti de mătase la teatru, inele din Bali pentru degetele de la picioare când era încălţată cu sandale, şi mici Buddha din jad montaţi drept cercei atârnători. Ducea cu ea o umbrelă din hârtie de orez tratată cu ulei când ploua şi avea pantaloni de toreador făcuţi din ţesături miniaturale japoneze. La un moment dat, în adolescenţa mea, mi-am dat seama că ea părea mai degrabă ciudată şi urâtă decât comună şi drăguţă. Şi adeseori reuşea. Era o femeie înaltă şi slabă ca un băţ, cu pometi proeminenţi şi păr lung şi roşu, iar coafurile ei ridicate şi machiajul excesiv îi dădeau un aspect de Charles Addamsy. Normal, eu tânjeam după o mamă blondă platinată şi îmbrăcată în vizon care juca bridge sau, cel puţin, după o brunetă voluptuoasă din Asociaţia pentru Părinţi şi Profesori, cu ochelari alungiţi şi pantofi de la Crucea Roşie.

— Nu ai putea, te rog, să porţi *altceva*? am stăruit eu când ea era îmbrăcată pentru Ziua Părinţilor în pantalonii de toreador din tapiserie japoneză, un pulover roz Pucci şi un serape mexican.

(Memoria mea trebuie că exagerează — însă vă faceţi, cred, o idee generală.) Eram în clasa a şaptea, şi în culmea pasiunii mele pentru chestiile obişnuite.

— Ce nu e în regulă cu ceea ce port?

Ce nu era în neregulă cu asta! M-am retras înapoi în dulapul ei imens, căutând în zadar ceva obişnuit. (Un şorţ! O rochie de casă! Un set din lână de angora! Ceva care să se potrivească cu o mamă dintr-o reclamă la Betty Crocker, cu o Mamă cu literă mare.) Dulapul puţea a *Joy*

şi a naftalină. Erau pelerine din catifea, boa din pene, pantaloni din piele întoarsă, caftane aztece din bumbac, kimonouri japoneze din mătase şi nădragi irlandezi din tweed, însă absolut nimic care să semene cu un set din lână de angora.

— Aş vrea doar să porţi ceva mai simplu, am zis cu timiditate, ceva la care oamenii să nu se zgâiască.

M-a săgetat cu privirea şi s-a retras la înălţimea ei de un metru şaptezeci şi şapte.

— Ţi-e ruşine cu propria ta mamă? Pentru că dacă îţi e, Isadora, îmi pare rău pentru tine. Chiar îmi pare. Nu e nimic bun în a fi *obişnuit.* Oamenii nu te respectă pentru asta. În ultimă instanţă, oamenii *fug după* oamenii care sunt diferiţi, care au încredere în *propriul* gust, care nu se duc împreună cu gloata. O să vezi asta. Nu câştigi nimic cedând presiunilor vulgarităţii de grup…

Şi am plecat la şcoală într-un taxi lăsând dâre de *Joy*, şi cu ciucuri mexicani fâlfâind, la figurat, în vânt.

Când mă gândesc la toată energia, la toată agresiunea artistică prost plasată pe care maică-mea şi le-a canalizat în pasiunea ei pentru haine ciudate şi noi scheme de decoraţiuni interioare, îmi doresc ca ea să fi fost o artistă de succes. Trei generaţii de artişti frustraţi: bunicul meu trăgându-le-o modelelor şi înjurându-l pe Picasso şi pictând cu încăpăţânare în stilul lui Rembrandt, maică-mea renunţând la poezie şi pictură pentru haine artistice şi retapisare obligatorie, soră-mea, Randy, tratând sarcina de parcă aceasta ar fi fost o nouă formă de artă pe care ea o inventase (şi Lalah şi Chloe urmând-o ca nişte discipoli).

Nu e nimic mai înfiorător decât un artist ratat. Energia rămâne, însă, neavând unde să se reverse, explodează în interior într-o mare băşină neagră de furie care afumă toate ferestrele interioare ale sufletului. Deşi adeseori artiştii de succes sunt groaznici, nu e nimic mai crud sau mai zadarnic decât un artist ratat. Bunicul meu, după cum am spus, obişnuia să picteze peste pânzele maică-mii în loc să-şi cumpere pânze noi. Ea a dat-o pe poezie pentru un timp, ca să scape de el, însă apoi l-a întâlnit pe taică-meu, care era compozitor şi care i-a furat imaginile ca să le folosească în versuri. Artiştii sunt groaznici.

— Niciodată, da' niciodată să nu te încurci cu un bărbat care vrea să fie artist, obişnuia să spună maică-mea, care ştia.

O altă informaţie interesantă e că atât maică-mea, cât şi bunicu-meu, au un fel de a respinge eforturile cuiva care pare să se distreze lucrând la ceva sau având un oarecare succes în acel ceva. Există, de exemplu, un romancier destul de bun (al cărui nume nu îl voi pomeni), care se întâmplă să fie prieten cu părinţii mei. A scris patru romane, niciunul care să se distingă prin stil, niciunul dintre ele bestseller şi niciunul care să fi câştigat vreun premiu, însă cu toate astea, pare foarte mulţumit de el şi pare să-i facă plăcere statutul de înţelept prezent în permanenţă la cocktailuri şi de scriitor în rezidenţă la vreun colegiu gimnazial din New Jersey al cărui nume îmi scapă. Poate că lui chiar îi place să scrie. Unor persoane ciudate chiar le place.

— Nu ştiu de unde le scoate, va spune maică-mea, e un scriitor atât de obişnuit. Nu e prost, nu e prostul nimănui… (Maică-mea nu numeşte niciodată oamenii „inteligenţi"; „nu e prost" e tot ce poate da ea mai mult)… Însă cărţile lui sunt atât de obişnuite… şi niciuna dintre ele încă nu a făcut cu adevărat bani …

Şi de-aici începe distracţia! Pentru că, în vreme ce maică-mea *pretinde* că respectă originalitatea mai presus de toate, ceea ce ea respectă cu adevărat sunt banii şi premiile. Mai mult decât atât, face aluzie la asta în toate remarcile ei în legătură cu alţi artişti, încât pare zadarnic ca ei să persevereze doar ca să culeagă recompensele neînsemnate pe care le obţin. Acum, dacă prietenul ei romancier ar fi câştigat un premiu Pulitzer sau un NBA — sau ar fi vândut o carte industriei cinematografice — asta ar fi fost ceva. Bineînţeles, ar fi minimalizat şi acest lucru. Însă respectul ar fi scris pe toată faţa ei. Pe de altă parte, a face cu umilinţă acest lucru nu înseamnă nimic pentru ea; descoperirile interioare, plăcerea muncii. Nimic. Cu o atitudine ca asta, nu mă mir că s-a orientat spre tapiserie.

Ref: interesul ei pentru a acapara. A pornit, cred, cu obişnuitul comunism Provincetown — Liga Studenţilor la Artă din vremea ei —, însă încetul cu încetul, deoarece bunăstarea şi arterioscleroza au doborât-o (împreună, aşa cum e adeseori cazul), s-a convertit la propria ei marcă de religie compusă două părţi din Robert Ardrey şi o parte din Konrad Lorenz.

Nu cred că Ardrey sau Lorenz a vrut să spună ceea ce ea a extras din numele lor: un fel de neo-Hobbesianism

în care se arată că viaţa e urâtă, rea, brutală şi scurtă: dorinţa de statut, de bani şi de putere e universală; teritorialitatea e indistinctivă; şi egoismul, aşadar, e legea cardinală a vieţii. („Nu răstălmăci ceea ce spun, Isadora; chiar şi ceea ce oamenii numesc altruism e egoism numit altfel.")

Cum toate aceste lucruri au blocat orice cale de exprimare creativă şi rebelă în ceea ce mă priveşte, e foarte clar:

1. Nu am putut să fiu hippy pentru că maică-mea deja se îmbrăca precum o hippy (în timp ce credea în teritorialitate şi în caracterul universal al războiului).

2. Nu mă puteam revolta împotriva iudaismului pentru că nu aveam niciun fel de iudaism împotriva căruia să mă revolt.

3. Nu o puteam critica pe mama mea evreică pentru că problema era mai profundă decât evreimea sau mamele.

4. Nu puteam fi artistă pentru că exista ameninţarea să se picteze peste opera mea.

5. Nu puteam fi poetă pentru că exista ameninţarea să fiu tăiată de pe listă.

6. Nu puteam fi nimic altceva pentru că acel lucru era *obişnuit.*

7. Nu puteam fi comunistă pentru că fusese maică-mea.

8. Nu puteam fi rebelă (sau, măcar, o paria) căsătorindu-mă cu Bennett pentru că maică-mea ar crede că acest lucru nu e „în orice caz, *obişnuit*".

Ce posibilităţi îmi rămâneau deschise? În ce colţ înghesuit puteam să-mi exprim ceea ce numeam, cu atâta

îngâmfare, viaţă? Mă simţeam mai degrabă ca acei copii ai căror părinţi fumează iarbă şi care ajung să fie înverşunaţi împotriva ţigărilor cu iarbă. Puteam, probabil, să o pornesc prin Europa cu Adrian Goodlove şi să nu mă mai întorc niciodată la New York.

Şi totuşi… am şi o altă mamă. E înaltă şi subţire, însă obrajii ei sunt mai catifelaţi decât mugurii de salcie, şi când îmi frec nasul de haina ei de blană când ne întoarcem acasă, simt că nu mi se poate întâmpla niciodată ceva rău. Ea mă învaţă numele florilor. Mă îmbrăţişează şi mă sărută după ce un bătăuş de pe terenul de joacă (fiul unui psihiatru) îmi înhaţă tricicleta englezească nouă şi îi dă drumul de pe un deluşor direct în gardul terenului de joacă. Stă trează nopţile împreună cu mine ascultând compunerile pe care l-am scris pentru şcoală şi crede că sunt cea mai mare scriitoare din istorie, cu toate că am doar opt ani. Râde la glumele mele de parcă aş fi Milton Berle, Groucho Marx şi Irwin Corey la un loc. Mă ia pe mine, pe Randy, pe Lalah şi pe Chloe să patinăm pe Central Park Lake cu zece din prietenele noastre, şi, în timp ce toate celelalte mame stau acasă şi joacă bridge şi trimit menajerele ca să vină după copiii lor, ea leagă şireturile de la toate patinele (cu degete îngheţate) şi apoi îşi pune propriile patine şi alunecă pe lac cu noi, arătându-ne locurile periculoase (gheaţă subţire), învăţându-ne să facem opturi pe gheaţă, râzând, vorbind şi înroşindu-se la faţă de la ger. Sunt atât de mândră de ea!

Randy şi cu mine ne lăudăm la prietenele noastre că mama noastră (cu părul ei lung, care flutură în vânt, şi

cu ochii ei mari şi căprui) e atât de tânără, încât niciodată nu trebuie să se machieze. Nu e o babă senilă precum celelalte mame. Poartă pulovere pe gât şi pantaloni de schi exact ca noi. Îşi poartă părul lung strâns cu o fundă de catifea exact ca noi. Şi noi nici măcar nu-i spunem Mamă, pentru că e atât de plăcută. Nimeni nu e ca ea.

De ziua mea (pe 26 martie, zodia Berbecului, Ritualurile de Primăvară), mă trezesc şi descopăr cum camera mea s-a transformat într-un umbrar cu flori. În jurul patului sunt vaze cu narcise, irişi, anemone. Pe podea sunt grămezi de cadouri, împachetate în cele mai fanteziste hârtii de mătase şi împodobite cu flori de hârtie. Sunt ouă de Paşte, pictate manual de mama mea ca să arate ca ouăle Fabergé. Sunt cutii cu bomboane de ciocolată şi jeleuri („pentru un an dulce", zice ea, îmbrăţişându-mă), şi e întotdeauna o felicitare uriaşă, pictată cu acuarele şi care mă prezintă pe mine în toată splendoarea: cea mai frumoasă fetiţă din lume, cu păr lung şi blond, ochi albaştri şi o mulţime de flori în braţe. Maică-mea mă flatează, mă idealizează — sau oare chiar aşa mă vede ea? Sunt încântată şi sunt în acelaşi timp derutată. Chiar sunt cea mai frumoasă fată din lume pentru ea, nu? Sau nu sunt? Iar surorile mele? Şi cum rămâne cu felul în care ţipă la mine, atât tare încât tavanul ar putea să se prăbuşească?

Cealaltă mamă a mea nu ţipă niciodată, şi tot ce sunt îi datorez ei. La treisprezece ani o urmez prin toate muzeele de artă ale Europei, şi prin ochii ei văd furtunile lui Turner şi cerul lui Tiepolo şi căpiţele de fân ale lui Monet şi monumentul lui Rodin închinat lui Balzac şi *Primavera*

lui Botticelli şi *Madonna dintre stânci* a lui Da Vinci. La paisprezece ani primesc *Poemele adunate ale lui Edna St. Vincent Millay* de ziua mea, la cincisprezece ani e.e. cummings*, la şaispreze ani William Butler Yeats, la şaptesprezece Emily Dickinson, şi la optsprezece maică-mea şi cu mine nu ne mai vorbim. Îmi face cunoştinţă cu Shaw, Colette, Orwell, Simone de Beauvoir. Dezbate cu furie marxismul împreună cu mine la cină. Îmi dă lecţii de balet şi de pian şi bilete săptămânale la New York Philharmonic** (unde mă plictisesc şi îmi petrec mult timp la toaletă aplicându-mi rujul lucios *Powder Pink* de la Revlon pe buzele mele de treisprezece ani).

Mă duc la Liga Studenţilor la Artă în fiecare sâmbătă şi maică-mea îmi critică cu foarte mare conştiinciozitate desenele. Îmi păstoreşte cariera de parcă ar fi a ei: trebuie să învăţ mai întâi mulaje şi portrete în cărbune, apoi natură moartă în pasteluri, şi, în cele din urmă, pictură în ulei. Când doresc să merg la Liceul de Muzică şi Artă, maică-mea îşi face griji împreună cu mine în legătură cu portofoliul meu, mă duce la examen şi mă linişteşte, în timp ce eu îi recapitulez cu îngrijorare fiecare parte. Când mă decid că vreau să devin şi medic şi artistă, ea începe să-mi cumpere cărţi de biologie. Când încep să scriu poezie, ea ascultă fiecare poem şi îl laudă de parcă aş fi Yeats. Toate pălăvrăgelile mele adolescentine sunt frumoase pentru ea. Toate schiţele mele, felicitările, desenele, posterele, picturile în ulei îi prevestesc un viitor măreţ. Cu

* Eduard Estlin Cummings (1894–1962) — poet american.
** Filarmonica din New York.

siguranţă nicio fată nu ar putea avea o mamă mai devotată, o mamă mai interesată ca ea să devină o persoană împlinită, ca ea să devină, dacă doreşte, o artistă. Atunci de ce sunt atât de furioasă pe ea? Şi de ce mă face să mă simt ca o copie ştearsă la indigo a ei? Că n-am avut niciodată un singur gând al meu? Că nu am deloc libertate, independenţă, identitate?

Probabil sexul justifica furia mea. Probabil sexul a fost adevărata cutie a Pandorei. Maică-mea credea în dragostea liberă, în a dansa goală în Bois de Boulogne, în a dansa în insulele greceşti, în a interpreta Ritualurile de Primăvară. Bineînţeles, nu a făcut nimic din toate astea, totuşi, de ce spunea că băieţii nu or să mă respecte dacă nu „fac pe inaccesibila"? Că băieţii nu or să alerge după mine „dacă îmi ţin inima în palmă", că băieţii nu mă vor suna dacă „nu mă preţuiesc pe mine însămi"?

Sexul. Eram îngrozită de puterea înspăimântătoare pe care o avea asupra mea. Energia, excitarea, puterea de a mă face să mă simt complet nebună! Ce spuneţi de asta? Cum să fac ca acest lucru să fie în concordanţă cu „a face pe inaccesibila"?

Nu am avut niciodată curajul să o întreb pe maică-mea direct. Am simţit, în ciuda discuţiilor ei slobode, că dezaproba sexul, că era imposibil de pomenit. Deci m-am îndreptat către D.H. Lawrence şi către *Love Without Fear,* şi *Coming of Age in Samoa.* Margaret Mead nu era de prea mare ajutor. Ce aveam eu în comun cu toţi acei sălbatici? (Multe, bineînţeles, însă la acel moment nu realizam acest lucru.) Eustace Chesser, M.D., era bun la toate acele de-

talii fascinante („Cum să te descurci în timpul actului sexual“, penetrare, preludiu, strălucirea de după actul sexual), însă nu părea să aibă multe de spus în legătură cu dilemele *mele* morale: cât „de departe“ să mergi? în interiorul sutienului sau pe dinafară? în interiorul pantalonilor sau pe dinafară? în interiorul gurii sau pe dinafară? când să înghiţi, dacă se întâmpla vreodată. Era totul atât de complicat. Şi părea şi mai complicat pentru *femei*. În esenţă, cred, eram furioasă pe maică-mea pentru că nu mă învăţase cum să fiu femeie, nu mă învăţase cum să fac pace între foamea turbată pe care o simţeam în vulvă şi foamea din capul meu.

Aşa că am învăţat despre femei de la bărbaţi. Le-am văzut prin ochii scriitorilor bărbaţi. Bineînţeles, nu mă gândeam la ei ca fiind scriitori *bărbaţi*. Mă gândeam la ei ca fiind *scriitori*, nişte autorităţi, nişte zei care ştiau, iar tu urma să ai încredere deplină în ei.

În mod normal mă încredeam în tot ce spuneau, chiar şi atunci când acest lucru implica propria mea inferioritate. Am învăţat ce era un orgasm de la D.H. Lawrence, deghizat în Doamna Chatterley. Am învăţat de la el că toate femeile venerează „phallos“-ul — aşa cum îl scria el, atât de bizar. Am învăţat de la Shaw că femeile nu pot fi niciodată artiste; am învăţat de la Dostoievski că nu au sentimente religioase; am învăţat de la Swift şi Pope că au *prea multe* sentimente religioase (şi astfel nu pot fi niciodată destul de raţionale); am învăţat de la Faulkner că sunt mame-pământ şi sunt una cu luna, valurile şi recoltele; am învăţat de la Freud că au superegouri deficitare

şi sunt pentru totdeauna „incomplete“ pentru că le lipseşte singurul lucru pe care merită să-l ai pe lumea asta: un penis.

Însă ce aveau de-a face toate astea cu mine — care mergeam la şcoală, obţineam note mai bune decât băieţii, pictam, scriam şi îmi petreceam sâmbetele făcând natură moartă la Liga Studenţilor la Artă şi după-amiezile din timpul săptămânii editând ziarul liceului (ca editor de articole; editorul-şef nu fusese niciodată fată — totuşi, nu ne-a trecut niciodată prin minte să punem în discuţie acest lucru)? Ce aveau de-a face cu mine sau cu viaţa mea luna, valurile, faptul de a fi mama pământ şi venerarea „phallos“-ului lawrentian?

Mi-am întâlnit primul „phallos“ la treisprezece ani şi zece luni pe canapeaua din camera de zi a părinţilor mei, tapiţată cu mătase verde-avocado, în umbra verde-avocado a unui arbore de avocado, crescut de mama mea cu degete verde-avocado de la un sâmbure de avocado. „Phallos“-ul îi aparţinea lui Steve Applebaum, elev în anul trei şi care studia ca materie principală arta, în timp ce eu eram boboacă şi studiam ca materie principală arta şi avea cel mai memorabil şi abstract model de vene albastre pe partea de dedesubt de un purpuriu-Kandinsky. Privind în retrospectivă, era un specimen remarcabil: circumcis, bineînţeles, şi uriaş (ce înseamnă uriaş atunci când nu ai un sistem de referinţă?), şi cu o viaţă impresionantă. De îndată ce îşi făcea cunoscută prezenţa lunguiaţă pe sub fermoarul strâmt al pantalonilor-pană ai lui Steve (ne sărutam pe gât şi ne „pipăiam-mai-jos-de-talie“

cum zicea unul dintre noi atunci), își desfăcea încetișor fermoarul (ca să nu-l blocheze cu fermoarul?) și cu o mână (cealaltă era sub fusta mea și în sus către vagin) extrăgea chestia uriașă și purpurie dintre straturile boxerilor, ale cămășii albastre marca Brooks-Brothers, și prin șlițul rece, scânteietor și cu fermoar de metal. Apoi eu îmi înmuiam o mână în vaza cu trandafiri pe care mama mea iubitoare de flori o ținea întotdeauna pe măsuța de cafea din camera de zi, și cu mâna dreaptă înmuiată în apă și în mâzga de la tulpinile lor, începeam masturbarea ritmică a lui Steve. Cum o făceam, mai exact? Cu trei degete? Sau cu toată palma? Bănuiesc că trebuie să fi fost greu la început (cu toate că mai târziu am devenit expertă). El își azvârlea capul pe spate în extaz (însă unul controlat: taică-meu se uita la televizor în sufragerie) și își dea drumul pe cămașa Brooks-Brothers sau într-o batistă scoasă repede la iveală în acest scop. Tehnica am uitat-o, însă sentimentul rămâne. În parte, era reciprocitate (dinte pentru dinte, sau clitoris pentru dinte), însă era, de asemenea, și putere. Știam că ceea ce făceam îmi dădea un fel de putere specială asupra lui — una de care nu se puteau apropia pictatul sau scrisul. Și apoi, aveam și eu orgasm — poate nu ca Doamna Chatterley, însă era ceva.

Către sfârșitul idilei noastre, Steve (care atunci avea șaptesprezece ani, iar eu paisprezece) voia ca eu să i-o iau în gură.

— Chiar se face chestia asta?

— Sigur, zise el, cu cât de multă nonșalanță era în stare.

Se duse la rafturile de cărţi ale părinţilor mei, căutându-l pe de Van de Velde (ascuns cu grijă după *Comorile artei din timpul Renaşterii)*. Însă era prea mult pentru mine. Nici măcar nu puteam pronunţa acest lucru. Şi de la chestia asta o să rămân gravidă? Sau poate refuzul meu avea ceva de-a face cu educaţia socială continuă pe care maică-mea mi-o inculca împreună cu Istoria Artei. Steve locuia în Bronx. Eu locuiam într-un duplex în Central Park West. Dacă aveam de gând să venerez un „phallos", atunci nu avea să fie un phallos din Bronx. Poate unul din Sutton Place?

În cele din urmă, i-am spus la revedere lui Steve şi m-am apucat de masturbare, post şi poezie. Îmi tot spuneam că cel puţin masturbarea mă păstra pură.

Steve continuă să mă curteze cu sticluţe de Chanel No. 5, discuri cu Frank Sinatra şi citate scrise cu litere frumoase din poemele lui Yeats. Mă suna ori de câte ori se îmbăta sau la fiecare zi de naştere în următorii cinci ani. (Oare doar laba pe care i-o făceam eu îi inspira o asemenea loialitate?)

Însă între timp m-am căit pentru autoindulgenţă, trecând printr-un fel de convertire religioasă care includea înfometarea (îmi interziceam până şi apa), studierea *Siddhartha*-ei şi pierderea a zece kilograme (şi cu ele, şi ciclul). M-am ales şi cu o erupţie acneică şi am fost trimisă la primul meu dermatolog — o doamnă nemţoaică refugiată care mi-a zis o expresie memorabilă: „Bielea ezte oclida zufledului" şi care m-a trimis la primul din mulţii mei psihiatri, un doctor mărunt al cărui nume era Schrift.

Dr. Schrift (exact acelaşi Dr. Schrift care zburase la Viena cu noi) era un discipol al lui Wilhelm Stekel şi îşi înnoda şireturile sub tocurile pantofilor. (Nu sunt sigură dacă nu făcea parte din metoda stekeliană.) Clădirea în care se afla apartamentul lui de pe Madison Avenue avea nişte holuri foarte înguste şi întunecate, ale căror pereţi erau acoperiţi cu aur, un tapet cu scoici în relief, aşa cum ai găsi în baia unei case vechi din Larchmont. Aşteptând liftul, obişnuiam să mă zgâiesc la tapet şi să mă întreb dacă proprietarul făcuse o afacere bună la o lichidare de stocuri cu tapete pentru baie. Altfel, de ce să pui tapet cu scoici aurii şi mici peştişori roz într-un hol?

Dr. Schrift avea două copii de Utrillo şi una de Braque. (Era primul meu psihiatru, deci nu ştiam că acestea erau copiile standard aprobate de APA*.) Avea, de asemenea, şi un birou danez modern (de asemenea aprobat de APA), şi o canapea maronie Foamland cu o apărătoare obligatorie din plastic acolo unde stăteai cu picioarele şi o pernă tare, trapezoidală, acoperită cu un şervet din hârtie, pe locul unde ţineai capul.

El insista că acel cal pe care îl visam era tatăl meu. Aveam paisprezece ani şi mă înfometam cumplit drept pedeapsă că îl lăsasem pe Steve să îmi bage degetul în vagin pe canapeaua părinţilor mei acoperită cu tapiţerie verde-avocado. El insista că sicriul pe care îl visam era maică-mea. Şi care putea fi motivul pentru care mi se oprise ciclul? Un mister.

* American Psichiatric Association (engl.) – Asociaţia Psihiatrică Americană.

— Pentru că nu vreau să fiu femeie. Pentru că e prea derutant. Pentru că Shaw zice că nu poţi fi şi femeie şi artistă. Să ai copii te epuizează, zice el. Iar eu vreau să fiu artistă. Asta e tot ce am vrut dintotdeauna.

Pentru că nu aş fi ştiut cum să o spun atunci, însă degetul lui Steve în vaginul meu era o senzaţie plăcută. În acelaşi timp, ştiam că acea senzaţie moale şi umedă era duşmanul meu. Dacă îi cedam acelei senzaţii, aveam să-mi iau adio de la toate celelalte lucruri pe care le voiam.

— Trebuie să alegi, mi-am spus cu fermitate la paisprezece ani.

Du-te la mânăstire. Deci, ca toate măicuţele bune, mă masturbam.

— Mă ţin departe de puterea bărbaţilor, gândeam, băgându-mi două degete adânc în fiecare noapte.

Dr. Schrift nu înţelegea.

— Agţeptă ză vii vemeie, şuiera el de după canapea.

Însă la paisprezece ani, tot ce vedeam erau dezavantajele faptului de a fi femeie. Tânjeam să am orgasme ca Doamna Chatterley. De ce luna nu devenea palidă şi de ce talazurile nu înghiţeau suprafaţa pământului? Unde era pădurarul meu? Tot ce vedeam era înşelătoria de a fi femeie.

Hoinăream prin Muzeul de Artă Metropolitan căutând o femeie artist care să-mi arate calea. Mary Cassatt? Berthe Morisot? De ce atâtea femei artiste care renunţaseră să aibă copii nu pictau nimic altceva în afară de mame şi copii? Era fără speranţă. Dacă erai femeie şi erai talentată, viaţa era o capcană, indiferent ce drum apucai.

Fie te înecai în viaţa domestică (şi aveai fantezii Walter Mittyish ca să scapi), fie tânjeai după viaţa domestică în toată arta pe care o făceai. Nu puteai scăpa niciodată de faptul de a fi femeie. Aveai acest antagonism în sânge.

Nici mama mea cea bună şi nici mama mea cea rea nu mă puteau ajuta în această dilemă. Mama mea cea rea îmi spunea că ar fi fost o artistă celebră dacă n-aş fi fost eu, iar mama mea cea bună mă adora şi nu ar fi renunţat la mine pentru nimic în lume. Ceea ce am învăţat de la ea am învăţat prin exemplu, nu prin poveţe. Şi lecţia a fost clară: să fii femeie însemna să fii hărţuită, frustrată şi întotdeauna mânioasă. Însemna să fii sfâşiată între două părţi ireconciliabile.

— Poate o să faci un lucru mai bun decât am făcut eu, zicea mama mea cea bună. Poate le vei face pe amândouă. Însă în ceea ce mă priveşte, eu nu am putut niciodată.

10
CASA LUI FREUD

E, într-adevăr, o idee moartă din față să le trimiți pe femei la lupta pentru existență la fel ca pe bărbați. Dacă, de exemplu, mi-aș închipui-o pe fetița mea dulce și delicată drept o competitoare, aș sfârși prin a-i spune, așa cum am făcut-o acum șaptesprezece luni, că o iubesc și că o implor să se retragă din competiție și să se implice într-o activitate calmă și necompetitivă din sânul căminului nostru.

— Sigmund Freud

Adrian ne lăsă la hotel fără un cuvânt, plecă în trombă în Triumph-ul lui și se pierdu în depărtare. Am urcat în cameră ca să spălăm păcatele nopții anterioare. Și, din moment ce Bennett nu voia să participe la nicio întâlnire din acea după-amiază, ne-am hotărât să ne plimbăm împreună în direcția casei lui Freud. Plănuiserăm acea excursie înainte ca Adrian să fi

apărut în peisaj, însă, într-un fel, ideea se pierduse în nebunia iscată.

Viena era frumoasă în acea dimineaţă. Arşiţa nu cuprinsese încă oraşul, ci era o vreme însorită, cu un cer albastru, şi peste tot erau oameni în ţinute oficiale ce se grăbeau spre birouri, cu servietele în mâini (şi în care, probabil, nu aveau nimic altceva mai oficial în afara ziarelor şi a prânzului). Ne-am plimbat prin Volksgarten şi am admirat trandafirii şi straturile îngrijite de flori. Am făcut comentarii asupra inevitabilei profanări a acelor straturi de flori, dacă s-ar fi aflat la New York. Ne-am exprimat dezaprobarea în legătură cu vandalismul din New York în opoziţie cu virtuţile paşnice ale oraşelor germanice. Am avut conversaţia noastră obişnuită despre civilizaţie şi reprimare versus impuls şi trecere la acţiune. Pentru un scurt timp, între noi a fost acea solidaritate tihnită pe care Adrian o numise „plictiseală maritală". Nu avea dreptate în privinţa asta. Din moment ce el era un lup singuratic, nu înţelegea ce înseamnă a fi o pereche şi vedea căsătoria doar ca pe ceva plictisitor. Ceea ce îi lipsea lui era acel instinct special de cuplu care face ca doi oameni să fie împreună, să umple locurile goale din sufletul fiecăruia şi să se simtă mai puternici datorită acestui lucru. A fi un cuplu nu are de-a face întotdeauna cu sexul; vezi lucrul acesta şi la prieteni care stau împreună, sau la homosexualii în vârstă, căsătoriţi de mult timp, şi care foarte rar şi-o mai trag, îl vezi şi în unele căsnicii. Doi oameni sprijinindu-se unul pe altul ca nişte proptele. Doi oameni depinzând unul de altul, cocoloşindu-se

unul pe altul şi apărându-se unul pe altul de lumea de afară. Uneori merita toate dezavantajele căsniciei doar ca să ai acest lucru: un prieten într-o lume indiferentă.

Bennett şi cu mine eram braţ la braţ şi mergeam către casa lui Freud. Era înţelegerea noastră tacită de a nu pomeni de noaptea anterioară. Noaptea anterioară putea foarte bine să fi fost un vis, iar acum, că eram din nou împreună în lumina soarelui, visul se risipise precum ceaţa dimineţii.

Urcarăm treptele cabinetului de consultaţii al lui Freud ca doi pacienţi veniţi pentru o şedinţă de terapie de cuplu.

M-am simţit întotdeauna legată de altarele culturale: casa unde Keats a murit la Roma, casa unde a locuit în Hampstead, locul de naştere al lui Mozart de la Salzburg, grota lui Alexander Pope, casa lui Rembrandt din ghetoul din Amsterdam, vila lui Wagner de pe malul lacului Lucerne, apartamentul sărăcăcios de două camere al lui Beethoven din Viena… Orice loc unde se născuse, trăise, lucrase, mâncase, trăsese vânturi, îşi împrăştiase sămânţa, iubise sau murise un geniu era sacru pentru mine. La fel de sacru ca Oracolul din Delphi sau Parthenonul. Mai sacru, de fapt, pentru că minunea vieţii de zi cu zi mă fascinează chiar mai mult decât minunea marilor altare şi temple. Acel Beethoven putea scrie o astfel de muzică în timp ce trăia în două camere amărâte din Viena — aceasta era un miracol. Mă uitasem cu veneraţie la toate artifactele lui lumeşti — şi cu cât erau mai lumeşti, cu atât mai bine: la solniţa lui mătuită, la ceasul ieftin, la caietul jerpelit de cheltuieli. Tocmai normalitatea nevoilor lui mă

liniştea şi mă făcea să sper. Adulmecam prin casele acestor mari personalităţi ca un copoi, încercând să simt mirosul geniului. Undeva între baie şi dormitor, undeva între mâncatul unui ou şi făcutul nevoilor, muza cobora. Ea nu apare de obicei acolo unde din pricina noţiunilor tale banale de Hollywood, te-ai aştepta să fie: într-un apus minunat peste Ischia, în valurile înspumate din Big Sur, pe un vârf de munte în Delphi (chiar între buricul pământului şi locul unde Oedip şi-a omorât tatăl) — ci vine dând din aripi în timp ce tu cureţi ceapă, mănânci o vânătă sau pui pe fundul găleţii de gunoi secţiuni de recenzii din *The New York Times.* Cei mai interesanţi scriitori moderni ştiu asta. Leopold Bloom prăjeşte rinichi, îşi face nevoile şi face consideraţii asupra universului. Ponge vede sufletul omului într-o stridie (la fel cum Blake l-a văzut într-o floare sălbatică). Plath se taie la deget şi experimentează revelaţia. Însă Hollywood-ul insistă în a-şi imagina artistul ca pe un idol de matineu cu ochi visători şi cu papionul fâlfâind în vânt, cu o muzică de Dimitri Tiomkin în fundal şi un apus de un portocaliu violent deasupra capului — şi, într-o oarecare măsură, cu toţii (chiar şi aceia dintre noi care ar trebui să ştie mai bine) încearcă să trăiască în conformitate cu această imagine. Eram, pe scurt, încă tentată să fug cu Adrian. Iar Bennett, simţind asta, mă împingea către casa lui Freud de pe Berggasse, la numărul 19, pentru a încerca (încă o dată) să mă aducă în simţiri.

Eram de acord cu Bennett că Freud fusese un geniu intuitiv, însă nu eram de acord cu doctrina psihanalitică a

infailibilităţii sale: geniile sunt întotdeauna falibile; altfel ar fi zei. Şi oricum, cine vrea perfecţiunea? Sau consistenţa? După ce treci de adolescenţă, de Herman Hesse, de Kahlil Gibran şi după ce ai crezut cu convingere în răul transcendental al părinţilor tăi — nici n-ar mai trebui să vrei consistenţă. Însă vai, atât de mulţi dintre noi vor asta. Şi sunt gata să ne distrugă vieţile pentru că le lipseşte. Cum e cazul meu.

Deci ne plimbam prin casa lui Freud în căutarea revelaţiei. Cred că aproape ne aşteptam să-l vedem pe Montgomery Cliff îmbrăcat ca Freud şi având o barbă ca a lui, şi explorând ungherele propriei sale conştiinţe întunecate şi reci. Ceea ce vedeam, de fapt, era dezamăgitor. Majoritatea pieselor de mobilier plecaseră la Hampstead împreună cu Freud, iar acum aparţineau fiicei sale. Muzeul Freud din Viena trebuise să se mulţumească cu fotografii şi camere generos de goale. Freud trăise aici aproape o jumătate de secol, însă nu rămăsese nimic din mirosul lui — doar nişte fotografii şi o cameră de aşteptare reconstituită cu mobilierul încărcat al perioadei respective.

Era şi o fotografie a faimoasei camere de consultaţii cu canapeaua pentru pacienţi acoperită cu o cuvertură orientală, cu figurinele sale egiptene şi chinezeşti, şi cu fragmente de sculpturi antice, însă adevărata cameră de consultaţii dispăruse, împreună cu o întreagă eră, în 1938. Ce ciudat, într-un fel, să pretinzi că Freud nu fusese niciodată expatriat sau că, datorită câtorva fotografii îngălbenite, o lume ar putea fi recreată. Mi-a amintit de excursia la Dachau: crematoriile dărâmate şi copii nemţi cu

părul precum câlţii fugind, râzând şi participând la picnicuri pe gazonul proaspăt semănat.

— Nu poţi judeca o ţară după doar doisprezece ani, obişnuiau să-mi spună la Heidelberg.

Aşa că ne-am zgâit la camerele ciudat de sterile, la bunurile personale abandonate din viaţa lui Freud: diploma medicală, livretul militar, solicitarea unui post de profesor asistent, un contract cu unul din editorii săi, lista de publicaţii ataşată la o solicitare pentru promovare. Apoi am examinat fotografiile: Freud, cu trabucul în mână, cu primul cerc psihanalitic, Freud cu nepotul, Freud cu Anna Freud, Freud înainte de moarte, sprijinindu-se de braţul soţiei sale la Londra, tânărul Ernest Jones pozând din profilul său de vedetă, Sandor Ferenczi privind poruncitor spre lume, circa 1913, Karl Abraham cu manierele lui blajine arătând ca un blajin, Hanns Sachs semănând cu Robert Morley, *und so weiter**. Artifactele erau prezente, însă spiritul iniţiativei lipsea. Am mărşăluit ascultători de la o vitrină la alta, întrebându-ne în legătură cu propria noastră poveste tulbure, care încă se scria.

Am luat un prânz liniştit împreună şi am încercat din nou să reparăm stricăciunile serii precedente. Mi-am jurat că nu o să-l mai revăd pe Adrian. Bennett şi cu mine ne tratam unul pe altul cu foarte mare consideraţie. Aveam grijă să nu discutăm nimic important. În schimb, vorbeam anecdotic despre Freud. Potrivit lui Ernest Jones, era un slab judecător al caracterului, un

* (În germ. în orig.) Şi aşa mai departe.

slab *Menschenkenner*[*]. Adeseori, această trăsătură — o anumită naivitate în legătură cu oamenii — însoţea geniul. Freud putea penetra secretele viselor, însă putea, de asemenea, să cadă în plasa vreunui escroc ordinar. Putea inventa psihanaliza, însă îşi punea în mod inevitabil toată încrederea în oameni care îl trădau. Era, de asemenea, foarte indiscret. Adeseori dezvăluia confidenţe care îi fuseseră încredinţate tocmai cu condiţia să păstreze tăcerea asupra lor.

Brusc ne-am dat seama că vorbeam din nou despre noi. Nu exista un subiect de discuţie suficient de neutru în acea după-amiază. Totul se întorcea la noi.

După prânz, ne-am dus la Hofburg încă o dată ca să ascultăm o prelegere despre psihologia artiştilor. Această lucrare îi analiza postum pe Leonardo, Beethoven, Coleridge, Wordsworth, Shakespeare, Donne, Virginia Woolf şi o artistă necunoscută şi nenumită care fusese tratată de psihoterapeut. Toate dovezile lui îmi demonstrară în mod covârşitor că artiştii erau, ca grup, slabi, dependenţi, copilăroşi, naivi, masochişti, narcisici, slabi judecători ai caracterului uman şi cufundaţi fără speranţă în conflicte de tip oedipian. Datorită sensibilităţii lor extreme din copilărie şi a nevoii peste medie de a fi cocoloşiţi, se simţeau întotdeauna privaţi de afecţiune indiferent de cât de multă primiseră, de fapt. Ca adulţi, erau blestemaţi să caute mame peste tot, şi negăsindu-le, căutau să-şi inventeze propriile mame ideale prin meşteşugul operei lor. Căutau să-şi refacă propriile poveşti într-o imagine idealizată —

[*] (În germ. în orig.) Cunoscător al naturii umane.

chiar şi atunci când această idealizare apărea mai degrabă ca o brutalizare, decât ca o idealizare. Pe scurt, răul transcendental al niciunei familii nu era atât de mare precum cel imaginat de romancierul (sau poetul) autobiografic modern că ar fi caracterizat familia lui. Să jupoi familia cuiva era în ultimă instanţă acelaşi lucru cu a o idealiza. Asta arăta cât de ancorată era acea persoană în trecut.

Prin faimă, artistul căuta să compenseze sentimentul timpuriu al privării de afecţiune. Însă nu funcţiona cu adevărat niciodată. Să fii iubit de lume nu e un substitut pentru a fi iubit de o persoană în copilărie, şi în afară de asta lumea e o amantă înşelătoare. Deci şi faima era o deziluzie. Mulţi artişti se îndreptaseră din disperare către opiu, alcool, pofte homosexuale, pofte heterosexuale, fervoare religioasă, moralizare politică, suicid şi alte paliative. Însă nici acestea nu funcţionau cu adevărat niciodată. Cu excepţia suicidului — care funcţiona întotdeauna, într-un fel. În acel moment mi-am amintit de o epigramă de Antonio Porchia pe care psihoterapeutul respectiv nu avusese destulă prezenţă de spirit pentru a-l cita:

> Cred că sufletul e alcătuit din suferinţele sale
> pentru că sufletul care îşi vindecă suferinţele moare.

Deci la fel şi cu artiştii. Erau atât de mulţi în felul acesta.

Pe toată durata descrierii slăbiciunii, dependenţei, naivităţii artistului, Bennett m-a strâns de mână şi mi-a aruncat priviri cu subînţeles. Hai la Tati. Am înţeles tot. Cât de mult tânjeam să mă duc la Tati! Însă tânjeam şi să fiu liberă!

— Libertatea e o iluzie, ar fi spus Bennett (fiind şi el o dată de acord cu B.F. Skinner) şi, oarecum, aş fi fost şi eu de acord.

Sănătate psihică, moderaţie, străduinţă, stabilitate… Şi eu credeam în ele. Însă ce era cu cealaltă voce din interiorul meu care mă tot îndemna către sexul fără oprelişti, şi către maşini rapide şi către săruturi umede şi nesfârşite şi către aventuri pline de pericol? Ce era cu cealaltă voce care îmi tot striga *laşă!* şi mă tot presa să iau hotărâri definitive, să înghit otrava dintr-o singură înghiţitură în loc de a o înghiţi picătură cu picătură, să cobor până la limita fricii mele şi să văd dacă mă puteam trage îndărăt?

Era o voce oare? Sau era un ghiont? Ceva chiar mai primitiv decât vorbirea. Un fel de ghiont în stomac pe care îl poreclisem „ghiontul de pofte". Era ca şi cum stomacul meu se vedea drept inimă. Şi indiferent cum îl umpleam — cu bărbaţi, cu cărţi, cu mâncare, cu turtă dulce în formă de bărbaţi şi cu poeme în formă de bărbaţi şi cu bărbaţi în formă de poeme — refuza să se potolească. De neumplut — aşa era. Nimfomania creierului. Foamea inimii.

Ce era acest ghiont din interiorul meu? O tobă? Sau o întreagă secţiune de percuţie? Era aer într-o piele întinsă? Era o iluzie auditivă? Era poate o broască? Nu cumva ţopăia un prinţ? Nu doar îşi imagina că *era* un prinţ? Oare eram blestemată să îmi fie foame toată viaţa?

La sfârşitul prelegerii despre artişti, am aplaudat cu toţii din scaunele noastre şubrede cu spătare aurite, ne-am ridicat politicoşi în picioare şi am căscat.

— Trebuie să obţin o copie a acestei lucrări, i-am spus lui Bennett.

— Nu ai nevoie de ea, zise el. E povestea vieţii tale.

E posibil să fi neglijat să relatez un alt aspect al prelegerii despre artişti (al cărei autor, după câte îmi amintesc, era un anume dr. Koenigsberger). Acest aspect privea viaţa amoroasă a artistului, în special tendinţa artiştilor să se dedice (cu o considerabilă ferocitate) unor „subiecţi amoroşi" destul de nepotriviţi şi să-i idealizeze cu sălbăticie ca pe părinţii idealizaţi pe care credeau că nu i-au avut niciodată. Acest „subiect amoros" nepotrivit era în principal o proiecţie a artistului îndrăgostit". De fapt, obiectul pasiunii era adeseori unul destul de obişnuit în ochii altora. Însă pentru artistul îndrăgostit, persoana iubită devenea mama, tatăl, muza, întruchiparea perfecţiunii. Uneori întruchiparea perfecţiunii diabolice sau a perfecţiunii răului, însă întotdeauna o zeitate de un anumit fel, întotdeauna omnipotentă.

Care era scopul creativ al acestor pasiuni, voia să ştie dr. Koenigsberger. Ne-am plecat capetele înainte, aşteptând cu nerăbdare răspunsul. Prin recrearea calităţii pasiunii oedipiene, artistul putea recrea „povestea lui de dragoste familială", recreând astfel lumea idealizată a copilăriei. Pasiunile numeroase şi adeseori foarte schimbătoare ale artiştilor erau desemnate să păstreze iluzia vie. O pasiune sexuală nouă şi puternică era aproximarea cea mai exactă pe care o avea cineva în viaţa adultă, a pasiunii copilului mic pentru părintele de sex opus.

Bennett zâmbi tot timpul, de-a lungul acestei părţi a prelegerii. Eu m-am bosumflat.

Dante şi Beatrice. Scott şi Zelda. Humbert şi Lolita. Simone de Beauvoir şi Sartre. King Kong şi Faye Wray. Yeats şi Maud Gonne. Shakespeare şi Doamna Întunecată. Shakespeare şi Dl W.H. Allen Ginsberg şi Peter Orlovsky. Sylvia Plath şi Violatorul Fioros. Keats şi Fanny Brawne. Byron şi Augusta. Dodgson şi Alice. D.H. Lawrence şi Frieda. Aschenbach şi Tadzio. Robert Graves şi Zeiţa Albă. Schumann şi Clara. Chopin şi George Sand. Auden şi Kallmann. Hopkins şi Duhul Sfânt. Borges şi mama lui. Eu şi Adrian?

La ora patru în acea după-amiază, subiectul meu idealizat reapăru pentru a prezida o întâlnire într-una din sălile de conferinţă în stil baroc. Acesta avea să fie ultimul eveniment înainte de sfârşit. Dimineaţa următoare, Anna Freud şi Grupul ei Faimos urma să încerce pe podium să facă un rezumat pentru presă, pentru participanţi, pentru cei slabi, cei şchiopi şi cei orbi. Apoi, congresul avea să se termine, iar noi urma să plecăm. Însă cine va pleca şi cu cine? Bennett cu mine? Adrian cu mine? Sau toţi trei împreună? Dum-dum-dum… Trei psihanalizaţi într-o oală?

Întâlnirea prezidată de Adrian se referea la propuneri pentru următorul congres şi era, în mare parte, plictisitoare. Însă eu nici măcar nu încercam să ascult. Mă uitam la Bennett şi la Adrian şi încercam să aleg. Eram într-o stare aşa de mare de agitaţie, încât după trei minute a trebuit să mă ridic şi să ies pe holurile clădirii de una singură. Şi,

noroc chior, am dat peste psihoterapeutul meu neamţ, dr. Happe. Îl îmbrăţişa pe Erik Erikson după ceea ce părea a fi o pălăvrăgeală prietenească. M-a salutat şi m-a întrebat dacă voiam să stau de vorbă cu el câteva clipe.

Am fost de acord.

Profesorul-doctor în medicină Gunther Happe e un bărbat înalt, subţire, cu nasul coroiat şi cu o mulţime de păr alb şi ondulat. E un fel de celebritate în Germania, unde apare frecvent la televizor, scrie articole pentru reviste de succes şi e cunoscut drept un duşman înrăit al neonazismului. E unul din acei nemţi radicali şi apăsaţi de vină care şi-au petrecut perioada nazistă în exil la Londra, însă s-au întors mai târziu pentru a încerca să salveze Germania de bestialitatea totală. E genul de neamţ despre care nu auzi niciodată: mucalit, modest, critic la adresa Germaniei. Citeşte *The New Yorker* şi trimite bani Viet Cong-ului. Pronunţă „cred“ — „gret“ şi „afacere“ — „afaciere“, dar, cu toate astea, nu e un neamţ care citeşte reviste comice.

Când am început să frecventez biroul lui din Heidelberg, prost încălzit şi cu tavan înalt, şi să mă întind pe canapea de patru ori pe săptămână, aveam douăzeci şi patru de ani şi eram într-o panică totală. Îmi era teamă să merg cu tramvaiul, teamă să scriu scrisori, teamă să aşez cuvinte pe hârtie. De-abia dacă îmi venea să cred că publicasem câteva poeme şi obţinusem o diplomă, un master în artă, cu tot felul de distincţii. Cu toate că prietenele mele mă invidiau pentru că păream întotdeauna atât de plină de veselie şi de încredere, eram în secret îngrozită, practic, de tot. Obişnuiam să caut în toate dulapurile

înainte de a rămâne singură noaptea. Şi chiar şi atunci, tot nu puteam să dorm. Obişnuiam să stau trează nopţile întrebându-mă dacă îl înnebuneam şi pe al doilea soţ — sau dacă doar *mi se părea*.

Una din cele mai ingenioase autotorturi era felul în care scriam scrisorile. Sau mai degrabă, cum nu reuşeam să le scriu, mai ales pe cele referitoare la activitatea mea. Dacă (aşa cum s-a întâmplat o dată sau de două ori) vreun editor sau agent îmi scria cerându-mi să vadă nişte poeme, răspunsul meu era disperarea absolută. Ce să spun? Cum puteam răspunde unei solicitări atât de dificile? Cum puteam formula scrisoarea?

Una din aceste solicitări a zăcut într-un sertar doi ani în timp ce eu deliberam. Am încercat să scriu diverse ciorne. „Dragă Doamnă Jones", începeam. Însă exprimarea era prea infatuată? Probabil ar trebui să spun „Doamnă Jones"; partea cu „dragă" ar putea fi văzută ca şi cum m-aş vârî pe sub pielea ei. Şi dacă nu puneam niciun titlu? Dacă, pur şi simplu treceam la subiect? Nu. Chestia asta era prea rigidă.

Dacă aveam atât de multe dificultăţi în legătură cu formula de început a scrisorii, vă puteţi imagina prin ce agonii treceam cu textul.

Vă mulţumesc pentru scrisoarea amabilă prin care îmi cereţi să vă înaintez materialul. Totuşi…

Complet greşit! Era o exprimare prea servilă. Scrisoarea ei nu era „amabilă" şi de ce ar trebui eu să mă gudur

pe lângă ea, mulţumindu-i? Era mai bine să fiu încrezătoare în mine şi hotărâtă:

Eu tocmai am primit scrisoarea dumneavoastră prin care îmi cereţi să vă trimit poemele pentru apreciere…

Exprimare prea egoistă! (Am mototolit încă o foaie de hârtie.) Niciodată, citisem mai demult, să nu începi o scrisoare cu pronumele personal. Şi, în afară de asta, cum aş putea spune că „tocmai primisem" scrisoarea ei când o aveam de un an? Încearcă din nou.

Scrisoarea dumneavoastră din 12 noiembrie 1967 mi-a rămas în minte de mult timp. Îmi pare rău că sunt o corespondentă atât de leneşă, însă…

Prea personală. Oare voia să-i plângi pe umăr în legătură cu problemele tale nevrotice referitoare la scrisoarea scrisorilor? Oare îi păsa?

În cele din urmă, doi ani mai târziu, după multe alte încercări, am făcut o ciornă a unei scrisori dezgustător de umilă, sfioasă şi în care îmi ceream iertare către editoarea în chestiune, am rupt-o de zece ori înainte de a o duce la poştă, am rebătut-o la maşină de unsprezece ori, am rebătut la maşină poemele de cincisprezece ori (trebuiau să fie imprimate perfect, o singură greşeală de dactilografiere şi aruncam toată pagina — şi nu am învăţat niciodată să bat la maşină) şi am trimis nenorocitul de plic galben la New York. Ca răspuns, am primit o scrisoare chiar călduroasă (pe care nici măcar paranoia mea nu a putut-o

interpreta greşit), o înştiinţare de acceptare şi un cec. Cât de mult credeţi că mi-ar fi luat să pregătesc următoarea scrisoare dacă aş fi primit un refuz?

Aceasta era creatura uluitor de încrezătoare în sine care a început tratamentul cu dr. Happe, la Heidelberg. Încetul cu încetul, am învăţat să stau liniştită la biroul meu suficient de mult timp pentru a putea lucra. Încetul cu încetul, am învăţat să trimit manuscrise şi să scriu scrisori. Mă simţeam ca victima unui atac cerebral care învaţă caligrafia din nou, iar dr. Happe era îndrumătorul meu. Era blând, răbdător şi amuzant. M-a învăţat să încetez să mă urăsc. Era un psihanalist atipic, la fel cum era un neamţ atipic. *Eu* eram cea care continuam să spun lucruri idioate cum ar fi:

— Ei bine, aş putea foarte bine să renunţ la prostia asta cu scrisul şi, pur şi simplu, să fac un copil.

Iar el era cel care întotdeauna scotea în evidenţă falsitatea unei astfel de „soluţii".

Nu îl văzusem de doi ani şi jumătate, însă îi trimisesem prima carte de poeme, iar el îmi scrisese despre ea.

— Degi, zise el, la fel ca neamţul care, de fapt, nu era, din cărţile comice, văd că nu mai ai probleme cu scrierea scrisorilor…

— Nu, însă am cu siguranţă alte multe probleme…

Şi i-am spus dintr-o suflare întreaga poveste confuză a ceea ce se întâmplase de când sosiserăm la Viena. Nu avea de gând să mi-o interpreteze, îmi zise. Voia doar să-mi reamintească ceea ce îmi spusese de multe ori înainte:

— Nu eşti secretară: eşti poetă. Ce te face să crezi că viaţa ta o să fie necomplicată? Ce te face să crezi că poţi

evita toate conflictele? Ce te face să crezi că poţi evita durerea? Sau pasiunea? E ceva ce trebuie spus despre pasiune. Nu poţi niciodată să-ţi dai voie să te ierţi?

— Se pare că nu. Necazul e că sunt, într-adevăr, o puritană în adâncul inimii. Toţi pornografii sunt puritani.

— Tu cu siguranţă nu eşti o pornografă, zise el.

— Nu, însă a sunat bine. Mi-au plăcut cei doi *p.* Aliteraţia.

Dr. Happe zâmbi. Oare cunoştea cuvântul „aliteraţie"? m-am întrebat. Mi-am amintit cum obişnuiam să îl întreb întotdeauna dacă îmi înţelegea engleza. Poate că timp de doi ani şi jumătate nu înţelesese nimic.

— *Eşti* o puritană, îmi zise, şi una de cea mai rea speţă. Faci ce-ţi place, însă te simţi atât de vinovată, încât nu te bucuri. Care e, de fapt, rostul?

În timpul exilului său la Londra, Happe deprinsese nişte englezisme. Mi-am amintit că îi plăcea foarte tare expresia „de fapt".

— Asta e ceea ce vreau să ştiu, am zis.

— Însă cel mai rău e felul în care insişti întotdeauna în a-ţi normaliza viaţa. Chiar şi dacă eşti psihanalizată, viaţa nu poate fi simplă. De ce te aştepţi să fie simplă? Poate acest bărbat e parte din ea. Însă de ce trebuie să arunci totul, înainte de a-ţi acorda timp să decizi? Nu poţi aştepta să vezi ce se întâmplă mai târziu?

— Aş putea aştepta dacă aş fi precaută, însă îmi e teamă că am avut întotdeauna probleme cu precauţia.

— Cu excepţia scrierii scrisorilor, zise el. Acolo ai fost întotdeauna foarte precaută.

— Nu mai sunt, am spus.

Apoi lumea a început să iasă de la conferinţe, şi ne-am ridicat, ne-am dat mâinile şi ne-am luat la revedere. Am fost lăsată să-mi lămuresc singură dilema. De data asta nu mai era niciun tătic bun care să mă salveze.

Bennett şi cu mine am petrecut o noapte lungă de acuzaţii reciproce, întrebându-ne dacă să încercăm o separare de probă sau un dublu suicid, declarându-ne dragostea unul pentru altul, ura unul pentru altul, ambivalenţa unul pentru altul. Am făcut dragoste, am ţipat, am plâns, am făcut dragoste din nou. Nu are sens să intru în detalii în legătură cu toate astea. Odinioară aş fi aspirat la o căsătorie la fel de ingenuoasă ca o farsă de Oscar Wilde, cu adulteruri dificile şi inteligent aranjate, ieşite parcă de sub pana lui Iris Murdoch, însă trebuie să admit că certurile noastre păreau desprinse mai degrabă din piesa *Uşi închise* a lui Sartre — sau, mai rău chiar, din serialul *În timp ce pământul se învârte**.

Dimineaţă, cu o înfăţişare sălbatică, ne-am croit drum către congres, şi am ascultat observaţiile de încheiere despre agresivitate făcute de Anna Freud şi de alţi demnitari (printre care şi Adrian, citind o lucrare pe care o scrisesem pentru el cu câteva zile mai devreme).

După întâlnire, în timp ce Bennett vorbea cu nişte prieteni din New York, m-am înghesuit cu Adrian.

— Vino cu mine, îmi zise el, ne vom distra de minune — va fi o odisee.

* (În engl.) *As the World Turns*

— Mă tentează, însă nu pot.

— De ce?

— Hai să nu intrăm din nou în asta, *te rog.*

— O să fiu pe aici după prânz, iubito, dacă te răzgândeşti. Trebuie să vorbesc cu nişte persoane acum şi apoi mă întorc la pensiune să-mi fac bagajele. Te voi căuta după prânz, pe la două. Dacă nu eşti aici, te voi aştepta o oră şi ceva. Încearcă să te hotărăşti, iubire. Să nu-ţi fie teamă. Şi Bennett e bine-venit să meargă cu noi, bineînţeles.

Schiţă zâmbetul lui poznaş şi îmi trimise o bezea.

— La revedere, iubire, spuse, şi se grăbi să iasă.

Gândul că nu îl voi mai revedea niciodată făcu să mi se înmoaie genunchii.

Acum totul depindea de mine. El va aştepta. Aveam trei ore şi jumătate la dispoziţie ca să-mi decid soarta. Şi pe a lui. Şi pe a lui Bennett.

Îmi doresc să pot spune că am făcut-o fermecător, impasibil sau chiar cu răutate. Răutatea absolută poate fi un fel de stil. Poate avea partea ei de entuziasm. Însă eu sunt un eşec chiar şi când sunt rea. M-am smiorcăit. M-am târât în genunchi. Am deliberat. Am analizat. Eram o pacoste chiar şi pentru mine.

Am agonizat în timpul prânzului în Volksgarten cu Bennett. Am agonizat în agonia mea. Am agonizat în biroul American Express unde, la ora două după-amiază, am stat ca să ne hotărâm dacă să luăm două bilete pentru New York sau două pentru Londra sau unul sau niciunul.

Eram atât de posomorâtă. Apoi m-am gândit la zâmbetul lui Adrian şi la posibilitatea de a nu-l mai revedea niciodată şi la după-amiezele însorite pe care ni le-am petrecut înotând şi la glumele şi la mersul cu maşina beţi prin Viena şi m-am repezit afară din American Express ca o nebună (lăsându-l pe Bennett acolo) şi am fugit pe străzi. Am tropăit pe piatra cubică în sandalele mele cu tocuri înalte, răsucindu-mi glezna de vreo câteva ori, hohotind cu voce tare, cu chipul schimonosit şi murdărit de machiajul care mi se scursese. Tot ce ştiam era că trebuia să-l văd din nou. M-am gândit la cum mă tachinase el în legătură cu veşnica mea precauţie. M-am gândit la ce spusese despre curaj, despre cum să cobori în străfundul sufletului tău pentru a vedea ce găseşti acolo. M-am gândit la toate regulile prudente ale fetelor cuminţi după care trăisem — la studenta bună, la fiica ascultătoare, la soţia vinovată şi credincioasă care comisese adulter doar în mintea ei — şi am decis că pentru prima oară aveam de gând să fiu curajoasă şi să-mi urmez sentimentele indiferent de consecinţe. M-am gândit la dr. Happe spunând: „Nu eşti secretară, eşti poetă — de ce te aştepţi ca viaţa ta să fie necomplicată?“ M-am gândit la D.H. Lawrence fugind cu soţia profesorului său, la Romeo şi Julieta murind din dragoste, la Aschenbach urmându-l pe Tadzio prin Veneţia cuprinsă de ciumă, la toţi oamenii reali şi imaginari care renunţaseră la tot şi o porniseră în marele necunoscut sălbatic şi albastru. Eram una dintre *ei*! Nu mai eram casnica speriată. Zburam.

Teama mea era că Adrian plecase deja fără mine. Am fugit mai repede, pierzându-mă pe străduţele lăturalnice, mergând în cerc, ocolind maşinile. Eram atât de buimacă de când venisem la Viena, că de-abia cunoşteam drumul de la un punct de reper la altul, cu toate că străbătusem în sus şi în jos aceste străzi de zeci de ori. În panica mea nu am văzut niciun indicator, ci m-am repezit înainte căutând clădirile pe care le cunoşteam. Toate acele blestemate de palate rococo arătau la fel! Apoi fură o curte şi un pasaj (simţeam că nu mai am aer) şi apoi altă curte şi un alt pasaj (eram leoarcă de transpiraţie) până când, în cele din urmă, am intrat într-o curte plină cu maşini şi l-am zărit pe Adrian, sprijinindu-se calm de Triumph-ul lui şi răsfoind o revistă.

— Iată-mă! am zis, gâfâind. Îmi era teamă că ai să pleci fără mine.

— Aş face eu un astfel de lucru, iubire?

(Ar face! Ar face!)

— O să ne distrăm de minune, îmi zise.

Am mers cu maşina direct la hotel şi pentru prima dată nu ne-am mai rătăcit. Sus, mi-am aruncat hainele în geantă (rochia cu paiete de la bal, costumul ud de baie, pantalonii scurţi, cămăşile de noapte, pelerina de ploaie, rochiile din jerseu pentru călătorie — totul făcut ghem, mototolit şi aruncat de-a valma). Apoi m-am aşezat să-i scriu un bilet lui Bennett. Ce puteam spune? Transpiraţia curgea împreună cu lacrimile. Scrisoarea suna mai mult ca una de dragoste decât ca una de despărţire. I-am zis că îl iubeam (aşa era). I-am zis că nu ştiam de ce

trebuia să fug (nu știam), ci doar că simțeam cu disperare că trebuie să o fac (așa era; trebuia). Speram să mă ierte. Speram să ne putem gândi la viața noastră și să încercăm din nou. I-am lăsat adresa hotelului din Londra unde inițial plănuiserăm să stăm împreună. Nu știam unde mă duceam, însă probabil aveam să ajung la Londra. I-am lăsat zeci de numere de telefon ale oamenilor pe care plănuiam să-i caut la Londra. Îl iubeam. Speram să mă ierte. (Scrisoarea era deja mai lungă de două pagini.) Probabil am continuat să scriu ca să nu trebuiască să plec. Am scris că nu știam ce făceam (nu știam). Am scris că mă simțeam ca dracu' (mă simțeam). Și în timp ce scriam „Te iubesc" pentru a zecea oară, Bennett și-a făcut apariția.

— Plec, am zis plângând. Tocmai îți scriam o scrisoare, însă acum nu mai trebuie.

Am început să rup scrisoarea.

— Nu face asta! zise el, smulgându-mi-o. E tot ce mi-a rămas de la tine.

Apoi am început cu adevărat să plâng cu sughițuri lungi și cutremurătoare.

— Te rog, te rog, să mă ierți! am stăruit.

(Călăul cere iertare condamnatului înainte ca securea să cadă.)

— Nu ai nevoie de iertare, pufni el.

Începu să-și arunce hainele într-o valiză pe care o primisem ca dar de nuntă de la prietena care ne prezentase unul altuia. O căsnicie lungă și fericită. Multe călătorii pe drumul vieții.

Oare am pus la cale această întreagă scenă doar pentru a-i sublinia intensitatea? Nu l-am iubit niciodată mai mult. Nu am tânjit niciodată să stau mai mult cu el. Oare de aceea trebuia să plec? De ce n-a spus „Stai, stai — te iubesc“? Nu a spus-o.

— Nu mai pot sta în această cameră cu tine, zise el, azvârlindu-şi ghidurile de călătorie şi tot felul de nimicuri în valiză.

Am mers jos împreună, târându-ne bagajele. La recepţie, am mai zăbovit ceva vreme, plătind nota. Adrian era afară. Dacă ar fi plecat! Însă a aşteptat. Bennett voia să ştie dacă aveam cecuri de călătorie şi cardul meu American Express. Eram în regulă? Încerca să spună „Stai, te iubesc“. Acesta era felul lui de a o spune, însă eram atât de ameţită, încât am interpretat că însemna „Pleacă!“

— Trebuie să plec pentru o vreme, am zis iar, şovăind.

— Nu tu o să fii singură, eu o să fiu.

Era adevărat. O femeie cu adevărat independentă ar merge în munţi singură şi ar medita — nu ar pleca împreună cu Adrian Goodlove într-un Triumph uzat.

Eram devastată. Ezitam.

— Ce dracu’ mai aşteptţi? De ce nu *pleci*?

— Unde te duci? Unde te pot găsi?

— Mă duc la aeroport. Mă duc acasă. Poate mă duc la Londra să văd dacă pot încasa biletul la zborul charter sau poate mă duc direct acasă. Nu-mi pasă. De ce-ţi pasă ţie?

— Îmi pasă. Îmi pasă.

— Fac pariu.

Şi cu asta mi-am ridicat valiza şi am ieşit din hotel. Ce altceva puteam face? Mă pictasem într-un colţ. Mă scrisesem în acest subiect răsuflat. Era un pariu, o provocare, un joc la ruleta rusească, un test al Condiţiei de a fi Femeie. Nu era nicio cale de a da înapoi. Bennett rămase acolo foarte calm, păstrând aparenţele. Purta un pulover roşu-deschis pe gât. De ce n-a fugit afară şi nu l-a pocnit pe Adrian în falcă? De ce n-a luptat pentru ce era al lui? Ar fi putut să se dueleze în pădurile Vienei folosind volume de Freud şi de Laing drept scuturi. S-ar fi putut cel puţin duela cu vorbe. Un cuvânt de-al lui Bennett şi aş fi rămas. Însă nu se ivi nimic. Bennett a presupus că era dreptul meu să plec. Iar eu a trebuit să apuc acel drept chiar dacă mă dezgusta.

— Ai stat mai mult de o oră, iubito, zise Adrian, punându-mi valiza în portbagajul maşinii, pe care el îl numea „cufăr".

Şi am întins-o din Viena ca un cuplu de exilaţi fugind de nazişti. În timp ce treceam pe lângă aeroport am vrut să spun: „Stop! Lasă-mă aici! Nu vreau să merg!" M-am gândit la Bennett care stătea singur îmbrăcat cu puloverul roşu pe gât, aşteptând un avion ori altul către un loc sau altul. Însă era prea târziu. Eram în această aventură la bine şi la rău şi n-aveam nicio idee unde mă va duce.

11
EXISTENŢIALISMUL RECONSIDERAT

… existenţialiştii declară
Că trăiesc o disperare absolută,
Cu toate astea, continuă să scrie.

— W. A. Auden

Când mi-am încercat norocul cu Adrian Goodlove, am intrat într-o lume în care regulile după care trăiam erau regulile lui — deşi, bineînţeles, el pretindea că *nu erau* reguli. Era interzis, spre exemplu, să întreb ce vom face mâine. Existenţialiştii nu trebuiau să pomenească cuvântul „mâine". Trebuia alungat din vocabularul nostru. Ni se interzicea să vorbim despre viitor sau să ne comportăm ca şi cum viitorul exista. Viitorul nu exista. Existau doar mersul cu maşina, campingurile şi hotelurile. Existau doar conversaţiile noastre şi ceea ce vedeam dincolo de parbriz (pe care Adrian îl numea „geam"). În spatele nostru era trecutul — pe care îl invocam din ce în ce mai mult ca să ne treacă timpul şi ca să ne amuzăm unul pe altul (în

felul în care părinţii inventează jocuri de geografie şi identifică-titlul-cântecului pentru copiii lor plictisiţi în timpul lungilor călătorii cu maşina). Spuneam poveşti lungi despre trecutul nostru, le înfrumuseţam, le înfloram şi le dramatizam în maniera romanicierilor. Bineînţeles, pretindeam că spunem adevărul, şi numai adevărul, însă nimeni (aşa cum spune Henry Miller) nu poate spune adevărul absolut; şi chiar revelaţiile noastre autobiografice cele mai evidente erau parţial fabricate — literatură, pe scurt. Ne cumpăram viitorul vorbind despre trecut. Uneori mă simţeam precum Şeherezada, distrându-mi sultanul cu intrigi secundare pentru a ţine intriga principală departe de un final abrupt. Fiecare dintre noi putea (teoretic) să renunţe în orice moment, însă îmi era teamă că Adrian era probabil mai înclinat să facă asta decât mine, şi că era problema mea să-l distrez. Când soseşte momentul cel mare şi sunt singură cu un bărbat multe zile în şir, îmi dau seama, mai mult ca niciodată, cât de neeliberată sunt. Impulsul meu natural e să mă gudur. Tot spiritul meu rebel şi snob e doar o reacţie la servilismul meu profund.

Numai când ţi se interzice să vorbeşti despre viitor îţi dai brusc seama cât de mult din timpul prezent ocupă în mod normal viitorul, cât de mult din viaţa de zi cu zi ţi-o petreci făcând planuri şi încercând să controlezi viitorul. Nu are nicio importanţă că nu ai nici un control asupra lui. Ideea viitorului e cea mai mare distracţie a noastră, amuzament şi un mod de a ne omorî timpul. Îndepărtează-l şi rămâne doar trecutul — şi un parbriz împroşcat cu gâze moarte.

Adrian făcea regulile, însă avea şi tendinţa să le schimbe frecvent, după cum îi convenea. În acest sens, îmi amintea de sora mea mai mare, Randy, când eram copii. M-a învăţat să joc zaruri când aveam şapte ani (iar ea doisprezece), însă obişnuia să schimbe regulile din minut în minut în funcţie de ce îi trecea prin minte. După o partidă de zece minute cu ea, eram deposedată de întregul conţinut, cu grijă adunat, al puşculiţei mele, în timp ce ea (care pornise lefteră) se trezea la fel de bogată ca şi Sky Masterson. Indiferent în ce fel îmi zâmbise mie norocul, întotdeauna sfârşeam învisă.

— Doi — am câştigat! avea să scheaune soră-mea.

— Chiar?

Obişnuiam să-mi strâng alocaţia precum furnica, în timp ce ea şi-o cheltuia pe a ei precum greierele — însă întotdeauna se pomenea bogată, iar eu mă pomeneam falită. Privilegiile primului născut. Iar eu veşnic a doua născută. Adrian, de fapt, era născut în acelaşi an ca şi Randy (1937), şi avea şi el un frate mai mic căruia încercase ani de zile să-i pună beţe în roate. Am readaptat repede vechile modele de comportament în timp ce ne croiam drum prin labirintul Bătrânei Europe.

Am ajuns să cunoaştem pensiunile sărăcăcioase austriece după perdelele albe din dantelă din salonaş, după pervazul plin de cactuşi, după proprietăreasa cu obraji roşii (care întotdeauna ne întreba câţi copii avem — de parcă uitase ce îi spusesem dublurii ei cu câţiva kilometri înainte), după patul neobişnuit de mare cu o saltea împărţită în trei părţi orizontale (văile coborând în zonele

strategice ale corpului — cum ar fi sânii şi organele genitale — astfel încât te trezeai în mod invariabil în mijlocul nopţii cu un sfârc, sau un testicul, bănuiesc, înţepenit între partea I şi partea II sau între partea II şi partea III). Am ajuns să cunoaştem paturile austriece umplute cu fulgi care te fac să transpiri abundent în timpul orelor mici ale dimineţii, care se rostogolesc către podea cu ajutorul vrăjitoriei chiar în timp ce tu cazi într-un somn adânc, pentru că ţi-ai petrecut toată noaptea trăgându-le înapoi, şi apoi te trezeşti în cele din urmă cu nişte buze şi ochi monstruos de umflaţi de la secolele de praf vechi (şi alţi alergeni mai siniştri) adunat între ele.

Am ajuns să cunoaştem micul dejun al pensiunilor, compus din chifle tari şi reci, conserve cu gem de caise, inele sărăcăcioase de unt şi căni pantagruelice de *café au lait* cu caimac cu aspect bolnăvicios. Am ajuns să cunoaştem cel mai prăpădit gen de camping, cu mirosul lui persistent de canal, cu albia lungă din tablă pentru spălatul pe faţă şi periatul dinţilor, cu iazurile naturale stătătoare în care se înmulţeau ţânţarii (şi unde Adrian înota în mod invariabil) şi cu cetăţeni nemţi binedispuşi care făceau conversaţii geniale despre cortul mic şi foarte englezesc al lui Adrian (în a cărui strălucire de nailon de un albastru electrizant dormeam) şi ne interogau despre vieţile noastre ca nişte spioni îngrozitor de experimentaţi. Am ajuns să cunoaştem autoservirile de pe *Autobahn*-ul nemţesc cu felurile lor de mâncare compuse din *sauerkraut* şi *knockwurst*, cu suporturile lor pentru farfurii din hârtie absorbantă şi care făceau reclamă la bere, toaletele lor cu

plată şi cu miros pestilenţial, automatele lor pentru săpun, şervețele şi prezervative. Am ajuns să cunoaştem berăriile nemţeşti în aer liber cu mese lipicioase şi chelneriţe durdulii între două vârste îmbrăcate în rochii tiroleze, şi camionagii beţi care făceau remarci obscene către mine în timp ce îmi croiam drum împleticindu-mă către baie.

Eram de obicei beţi de la prânz încolo, mergând şerpuit pe *Autobahn* într-o maşină cu volanul pe partea dreaptă, cotind greşit pretutindeni, cu Volkswagen-uri făcând coadă în urma noastră şi mergând cu 130 de kilometri la oră, cu Mercedes Benz-uri făcând agresiv semn cu farurile şi ajungând la 180 de kilometri la oră, cu BMW-uri încercând să depăşească Mercedes Benz-urile. Era suficient ca un neamţ să vadă plăcuţele noastre de înmatriculare englezeşti şi era pornit să ne dea afară de pe şosea. Iar Adrian conducea ca un maniac, trecând pe sensul opus al drumului, mergând şerpuit pe banda pentru camioane, lăsându-se să fie enervat de nemţi şi încercând să-i depăşească. O parte din mine era îngrozită de acest lucru, însă o altă parte era înfiorată de plăcere. Trăiam periculos. Era foarte probabil să fim omorâţi într-un accident oribil care ar fi distrus orice trăsătură de pe chipurile noastre şi ne-ar fi şters şi păcatele. Cel puţin ştiam sigur că nu mă plictiseam.

Ca toţi oamenii preocupaţi de moarte, care urăsc zborul cu avionul, care îşi studiază cele mai mici riduri în oglindă şi sunt înfricoşaţi de zilele de naştere, care îşi fac griji că vor muri de cancer sau de vreo tumoare pe creier sau de anevrism, eu sunt în secret îndrăgostită de moarte.

Simt o frică morbidă într-un zbor de la New York la Washington, însă la volanul unei maşini sport aş începe să merg cu o viteză de 180 de kilometri la oră fără ezitare şi aş iubi fiecare minut de groază. Emoţia de a şti că poţi fi autorul propriei tale morţi e mai intensă decât orgasmul. Trebuie să fi fost ceea ce simţeau piloţii kamikaze, creându-şi propriul holocaust şi fiind înghiţiţi de el, în loc să aştepte ca acel holocaust să-i ajungă din urmă în vreo dimineaţă surprinzătoare în paturile lor sigure din Hiroshima sau Nagasaki.

Mai era un motiv pentru faptul că beam în exces: şi anume depresiile mele. Alternam între bună dispoziţie şi disperare (ură pentru ceea ce făcusem, disperare pentru că eram singură cu un bărbat care nu mă iubea, nelinişte în legătură cu viitorul pe care nu trebuia să-l pomenesc). Deci ne îmbătam, iar în maimuţărelile noastre ameţite de băutură, disperarea se volatiliza. Nu dispărea niciodată de tot, bineînţeles, însă devenea mai uşor de suportat. Era la fel cu a te îmbăta într-un avion pentru a-ţi calma frica de zbor. Tot crezi că o să mori ori de câte ori zgomotul motoarelor se schimbă, însă nu-ţi mai pasă. Aproape că îţi place ideea. Te imaginezi alunecând prin norii pufoşi către un ocean albastru plin de amintirile cele mai dragi ale copilăriei tale.

Am ajuns să cunoaştem benzinăriile franţuzeşti cu automate italieneşti de cafea espresso ce ofereau o cafea concentrată şi excelentă la gust. Am ajuns să cunoaştem plăcerile berii alsaciene şi ale lăzilor cu piersici cumpărate de la fermierii de pe marginea drumului. Am ştiut că suntem

în Franţa când farurile maşinilor s-au transformat din albe în galben-muştar şi pâinea a devenit delicioasă. Am ajuns să cunoaştem cea mai urâtă parte a Franţei, acel teren accidentat de lângă frontiera cu Germania unde drumurile sunt pline de gropi şi pe cele două sensuri de circulaţie şerpuiesc rulote, iar francezii refuză să le repare, spunând că oricum nemţii ajung la Paris suficient de repede. Am ajuns să cunoaştem seria nesfârşită de moteluri ieftine cu becuri de doi waţi şi bideuri împroşcate cu rahat de muscă (în care făceam pipi pentru că nu aveam nicio tragere de inimă să o ştergem afară până la toaleta murdară de pe hol a cărei lumină se aprindea doar când îţi rupeai unghiile răsucind încuietoarea de la uşă). Am ajuns să cunoaştem genul mai şic de campinguri cu toalete amenajate în interior şi cu un bar cu tonomat ce trâmbiţa melodii ale grupului The Beatles. Însă în majoritatea timpului (fiind august şi fiecare cetăţean din Europa fiind în vacanţă în campinguri cu ai lui 2,5 copii) am găsit campingurile mai bune pline şi a trebuit să ne montăm cortul la marginea drumului (şi să ne facem nevoile stând pe vine, cu buruienile gâdilându-ne fundurile şi tăunii bâzâind hidos aproape de anusurile noastre ca să dea de rahat proaspăt). Am ajuns să cunoaştem *Autostrada del Sole* cu fantasmagoricele autogrill-uri Pavese şi viziuni felliniene ale bomboanelor învelite în foiţă de celofan, munţi de jucării, cutii de *panetone* învelite în folie de aluminiu, borcane de gem legate cu fundiţă şi triciclete ce târau după ele mănunchiuri de acadele multicolore. Am ajuns să cunoaştem italienii nebuni care gonesc

în Fiat-urile lor Cinquecenti cu o sută cincizeci de kilometri la oră, însă întotdeauna se opresc să-şi facă cruce şi să arunce lire în cutia milei, aflată lângă un Iisus de la marginea drumului. Am ajuns să cunoaştem zeci de aeroporturi mari şi mici din Germania, Franţa şi Italia, pentru că, în acel moment al zilei când alcoolul celui de-al doilea rând de beri îşi slăbea efectul şi depresia mea enormă îşi iţea capul urât încă o dată (împreună cu simptomele secundare de migrenă şi mahmureală), intram în panică şi îi ordonam lui Adrian să mă ducă la cel mai apropiat aeroport. Nu spunea niciodată nu. Oh, devenea tăcut şi se prefăcea că e dezamăgit de mine, însă nu se opunea niciodată direct dorinţei mele clar exprimate. Mergeam la cel mai apropiat *Flughafen* sau *aeroporto,* rătăcindu-ne şi cerând indicaţii de zeci de ori pe drum. Când ajungeam acolo aflam inevitabil că următorul avion era abia peste două zile sau că toate locurile erau rezervate *(Europa im August: tout le monde en vacances),* sau că plecase cu două minute în urmă. Şi atunci ne opream în barul aeroportului şi beam şi mai multă bere, iar Adrian mă săruta, glumea cu mine şi mă apuca de fund cu afecţiune şi vorbea despre aventura noastră comună. Deci o porneam din nou binedispuşi pentru moment. La urma urmelor, nu eram pe deplin sigură că aveam unde merge în altă parte.

Călătoria noastră cu greu putea fi catalogată drept un voiaj tihnit de plăcere. Dacă făceam ocoluri, mergeam în zigzag şi ne învârteam în cerc, era pentru că itinerarul nostru îşi lua forma nu de la indicatoare sau atracţiile Michelin de

trei stele, ci de la propriile mele stări vertiginoase — şi, într-o mai mică măsură, de la cele ale lui Adrian. Mergeam în zigzag de la depresie la depresie, ne învârteam printre dezmăţuri cu băutură şi momente bune. Itinerarul nostru nu avea noimă sau considerente geografice, dar, bineînţeles, pot să văd acest lucru numai în retrospectivă când trec în revistă locurile pe care le-am vizitat. Am stat în Salzburg suficient de mult ca să vizităm *Geburtshaus*-ul lui Mozart, ca să ne îndopăm cu *Leberknödel,* să dormim pe apucate şi apoi să ne continuăm drumul către München. Am rătăcit prin München şi prin Alpii de dincolo de München, am vizitat diverse castele construite de Împăratul Nebun Ludwig de Bavaria, am urcat drumul şerpuitor până la *Schloss Neuschwanstein* pe o bruscă aversă de ploaie ce te uda până la piele, am făcut turul castelului cu o armată de gospodine germane otova încălţate cu pantofi ortopedici care ne loveau cu cotul când treceau pe lângă noi şi făceau zgomote guturale în limba lor „dulce“ şi deveneau roşii ca sfecla de mândrie faţă de moştenirea lor naţională glorioasă: Wagner, Volkswagen şi Wildschwein.

Îmi amintesc zona rurală de lângă Neuschwanstein cu o limpezime aproape coşmarescă: Alpii pitoreşti ca dintr-o carte poştală, norii agăţaţi pe vârfurile crestate ale munţilor, degetele artritice acoperite cu zăpadă ale crestelor muntoase ascuţite, coamele tăcute ale piscurilor ce înfruntau cerul albastru fumuriu, pajiştile catifelate şi verzi din văi (pârtii de schi pentru începători în timpul iernii), cabanele cu acoperişuri maronii şi casele albe aşezate ca într-un joc pentru copii.

Cel mai faimos castel al Germaniei nu e în Schwetzingen sau Speyer, Heidelberg sau Hamburg, Baden-Baden sau Rotenburg, Berchtesgarden sau Berlin, Bayreuth sau Bamberg, Karlsruhe sau Kranichstein, Ellingen sau Eltz — ci în Disneyland, California. E uimitor cât de mult seamănă Walt Disney cu Împăratul Nebun Ludwig de Bavaria. Neuschwanstein-ul lui Ludwig e o evocare falsă din secolul al nouăsprezecelea a unui castel din Evul Mediu care nu a existat niciodată. Castelul lui Disney e un fals al unui fals.

Am fost în special fermecată de grota din ipsos a lui Ludwig, cu încălzire centrală şi amplasată între dormitor şi birou, de stalactitele şi stalagmitele lui din ipsos iluminate cu spoturi verde-neon, de picturile murale ale lui Siegfried şi Tannhäuser (ce înfăţişau zeiţe grase şi blonde, cu pielea sânilor la fel de netedă ca răşina epoxidică, şi războinici cu bărbi blonde întinşi în văi înfrunzite pe stânci acoperite cu muşchi). Am fost hipnotizată de portretul lui Ludwig cu ochii lui de paranoic. Şi peste tot prin *Schloss* te întâmpina dovada a tot ceea ce e cel mai demodat, mai sentimental şi mai greţos legat de cultura germană — mai ales acea credinţă infatuată în spiritualitatea „rasei“ lor: suntem un popor *geistig,* simţim adânc, iubim muzica, iubim pădurea, iubim sunetul picioarelor care mărşăluiesc…

A se observa amoraşii şi porumbeii ce roiesc în jurul lui Tannhäuser care se odihneşte pe o stâncă cenuşie din ipsos sprijinindu-şi cotul din satin pictat pe faldurile cu model supraîncărcat ce se revarsă de pe pulpele suprasaturate de

grăsime ale lui Venus. Însă a se observa mai ales cum în acest castel, în aceste tablouri, în această ţară (ca şi în Disneyland) — nu-i mai rămâne *nimic* imaginaţiei. Fiecare frunză e clar conturată şi umbrită; fiecare sân îşi îndreaptă sfârcul precis către tine ca ochiul unui idiot; fiecare pană din aripa lui Cupidon e tremurător de palpabilă. Fără imaginaţie — aşa trebuie să fie o bestie.

După München şi împrejurimile sale, am mers către nord până la Heidelberg (oprindu-ne, ocolind şi mergând în zigzag tot timpul), am luat-o pe *Autobahn* către Basle (ciocolată elveţiană, Schwitzer-deutsch şi o neînduplecată catedrală din piatră de nisip ce dădea către Rhin), apoi am continuat către Strasbourg (casa ficatului de gâscă îndopată şi a berii excelente), un tur nebunesc în zigzag pe drumuri lăturalnice ce duc mai mult sau mai puţin către Paris, apoi în jos prin sudul Franţei, în Italia (prin Riviera), în sud până la Florenţa, apoi din nou către nord spre Verona şi Veneţia, peste Alpi, prin Ticino şi din nou în Austria, apoi spre nord până în Germania încă o dată, apoi în Franţa şi, în cele din urmă, la Paris, pentru ultima oară, unde adevărul (sau unul dintre adevăruri) mi-a fost revelat, însă nu m-a eliberat (nu încă).

Oricât de incredibil poate suna acest itinerar ineficient, e încă şi mai incredibil când îţi dai seama că toată treaba ne-a luat doar două săptămâni şi jumătate. Nu am văzut aproape nimic. Am condus în cea mai mare parte a timpului şi am vorbit. Şi ne-am tras-o. Adrian era impotent când îl doream în particular, însă devenea vorace şi viril în cele mai publice locuri: în cabanele de pe plajă, în

parcări, în aeroporturi, la ruine, în mânăstiri şi în biserici. În afară de cazul când încălca două tabuuri cel puţin într-un singur act, nu era deloc interesat. Ceea ce l-ar fi excitat cu adevărat ar fi fost ocazia de a o sodomiza pe maică-sa în biserică. Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat e fructul pântecelui tău, et cetera.

Vorbeam. Vorbeam. Vorbeam. Psihanaliză pe roţi. Amintiri ale lucrurilor trecute. Făceam liste ca să ne treacă timpul: cu foştii mei iubiţi, cu fostele lui iubite, cu diverse feluri de acte sexuale (în grup, din dragoste, din vină etc.), cu diverse *locuri* unde ne-o trăsesem (în baia unui 707, în capela evreiască părăsită a bătrânei *Queen Elizabeth,* într-o abaţie în ruină din Yorkshire, în bărci cu vâsle, în cimitire)… Trebuie să admit că am inventat unele dintre astea, însă lucrul cel mai important era distracţia, nu adevărul gol-goluţ. Sigur nu credeţi că nici aici nu spun adevărul gol-goluţ?

Adrian, ca orice alt psihiatru pe care l-am cunoscut vreodată şi cu care mi-am tras-o, voia să găsească modele în trecutul meu. De preferat modele repetitive, autodistructive — însă orice fel de model mergea. Şi, bineînţeles, am încercat să-i fac pe plac. Nici nu era greu. În privinţa bărbaţilor mi-a lipsit întotdeauna o calitate simplă cunoscută drept precauţie, sau probabil că aţi putea-o numi bun-simţ. Întâlnesc un bărbat de care orice alte femei care se respectă ar fugi în mod automat la kilometri depărtare şi reuşesc să găsesc ceva de îndrăgit în legătură cu calităţile lui îndoielnice, ceva extrem de atrăgător în

legătură cu maniile lui. Lui Adrian îi plăcea să audă acest lucru. Bineînţeles că se excludea pe sine din compania celorlalţi nevrotici pe care îi cunoscusem. Nu i-a trecut niciodată prin minte că era parte din orice model.

— Sunt singurul bărbat pe care l-ai întâlnit vreodată imposibil de categorisit — zicea el triumfător.

Şi apoi aştepta să-i categorisesc pe ceilalţi. Iar eu îi făceam pe plac. Oh, ştiam că îmi transformam viaţa într-o rutină de care se face mare caz, un număr de serie, o poveste neţesălată, o glumă morbidă, o *părticică*. M-am gândit la toate dorinţele, la toată durerea, la toate scrisorile (trimise şi netrimise), la crizele de plâns, la monologurile de la telefon, la suferinţă, la speculaţiile logice, la psihanaliza care venise împreună cu fiecare dintre aceste relaţii, la fiecare din aceste relaţii pasagere, la fiecare din aceste persoane cu care am avut relaţii. Ştiam că felul în care le descriam erau o trădare a complexităţii lor, a umanităţii lor, a confuziei lor. Viaţa nu are intrigă. E mult mai interesantă decât orice poţi spune despre ea pentru că limbajul, prin însăşi natura sa, ordonează lucrurile, iar viaţa nu are într-adevăr ordine. Chiar şi acei scriitori care respectă frumoasa anarhie a vieţii şi încearcă să o transpună toată în cărţile lor sfârşesc prin a o face să pară mult mai ordonată decât a fost vreodată şi nu spun, în cele din urmă, adevărul. Pentru că niciun scriitor nu poate niciodată să spună adevărul despre viaţă, adică acela că e mult mai interesantă decât orice carte. Şi niciun scriitor nu poate spune adevărul despre oameni — adică acela că ei sunt mult mai interesanţi decât orice *personaje*.

— Deci încetează să mai filosofezi despre afurisitul de scris şi spune-mi despre primul tău soţ, zise Adrian.

— OK. OK.

12
NEBUNUL

Că doar îndrăgostiţii şi nebunii,
Cu minţile mereu înfierbântate,
Văd năluciri pe care nicidecum
Nu le-nţelege dreapta judecată.
Lunatecul, poetu',-ndrăgostitul,
Sunt întruparea-nchipuirii goale.
Zăreşte unul demoni fără număr,
Câţi iadul însuşi n-ar putea cuprinde;
Acesta e nebunul. Celălalt,
Îndrăgostitul mistuit de dor,
Pe fruntea arăpoaicei deslueşte
Întreaga frumuseţe a Helenei.
Poetu',-n minunata lui beţie,
Pământ şi cer cuprinde-ntr-o privire,
Şi-acelor lucruri veşnic neştiute,
Cu pana le dă trup şi-nfăţişare;
Năluciі plămădite din văzduh,
El poate să îi dea sălaş şi nume.

— Shakespeare,
Visul unei nopţi de vară[*]

* Traducere în limba română de Dan Grigorescu.

Trebuie să vi-l închipuiţi: mărunt, brunet, cu o barbă deasă şi întunecată — o combinaţie de Peter Lorre, Alfred Drake şi Humphrey Bogart (cum am fi spus eu şi Pia), sau uneori ca Edward G. Robinson în Micul Cezar. Îi plăcea să vorbească dur în maniera eroilor de film din adolescenţa lui. Era, după cum se exprima el, dependent de filme, şi chiar la colegiu mergea uneori la două sau la trei filme în aceeaşi zi, preferabil la (ceea ce numea el) „scursori" — acele teatre dărăpănate de pe 42nd Street unde vagabonzii se duceau să doarmă şi perverşii (mama lui Brian îi numea „preverşi") să saliveze, şi lua bilete duble sau chiar triple la filme de război, westernuri sau epopee despre Forumul Roman.

În ciuda înclinaţiei lui pentru filmele proaste şi gesturile lui Edward G. Robinson, Brian era un geniu, un puşti cu un veritabil coeficient de inteligenţă 200-plus care a sosit la Columbia* cu o istorie ce spărgea recordurile de note bune acordate de conducerile colegiilor, trofeele sociale, premiile de „cetăţenie" (orice or fi acelea) de la fiecare şcoală din California la care se dusese, şi o impresionantă istorie de căderi psihotice de la vârsta de şaisprezece ani. Doar că eu nu am aflat de astea decât mult mai târziu, după ce ne-am căsătorit şi el a fost spitalizat din nou. Această omitere nu a avut la bază atât intenţia de a mă păcăli, cât faptul că nu s-a considerat niciodată nebun. Lumea era. Eu, fără îndoială, eram de acord cu acest lucru — până în momentul în

* Columbia University.

care a încercat să zboare pe fereastră şi să mă ia şi pe mine cu el.

Probabil că inteligenţa lui Brian şi pirotehnica lui verbală m-au făcut să mă îndrăgostesc de el în primul rând. Era un mim extraordinar, un vorbitor care te vrăjea, unul din acei povestitori talentaţi care par cumva ieşiţi dintr-o cârciumă din Dublin sau dintr-o piesă de J.M. Synge. Avea darul pălăvrăgelii; era Playboy-ul Lumii Vestice (direct din Los Angeles). Am acordat întotdeauna o valoare extrem de importantă cuvintelor şi am făcut întotdeauna greşeala de a crede în cuvinte mai mult decât în acţiune. Inima mea (şi vaginul) pot fi date pe spate de o expresie cu miez, o replică spirituală, un cuplet de bun-gust sau o comparaţie senzaţională. Aţi auzit vreodată acel cântec rock american „Baby Let Me Bang Your Box“* care a fost difuzat o scurtă perioadă de timp la radio, înainte de a fi interzis pentru totdeauna şi băgat în Temniţa Transmisiilor Radiofonice? Suna cam aşa:

Iubito, lasă-mă să-ţi zgudui cutia
Iubito, lasă-mă să cânt
la pianul tău…

Ei bine, în cazul meu ar trebui să sune:

Iubita mea, lasă-mă să i-o trag
comparaţiei tale
Iubita mea, lasă-mă să dorm în cezura ta…

* Iubito, lasă-mă să-ţi zgudui cutia.

A fost cu siguranţă deşteptăciunea lui Brian lucrul după care mi s-au aprins călcâiele. Nu ştiţi cum erau ceilalţi băieţi cu creier de la Columbia în acele vremuri: cămăşi din flanel în carouri cu douăzeci şi cinci de pixuri care curgeau în buzunarele de la piept, cu rame de culoarea pielii la ochelarii lor cu lentile groase, cu puncte negre în urechi, pustule pe gât, pantaloni cu pense, păr gras, şi (uneori) *yarmulke* tricotate de mână susţinute cu o singură agrafă de păr. Călătoreau cu metroul de la supa cu găluşte matzoh făcută de mamelor lor din Bronx la orele ţinute de Moses Hadas şi Gilbert Highet pe Morningside Heights, unde învăţau suficientă literatură şi filosofie ca să obţină note curate de 10, însă nu păreau niciodată să-şi piardă stângăcia, atitudinea defensivă de şcolari, totala lipsă de farmec.

Brian obţinea şi el note curate de 10, însă avea şi ceea ce lor le lipsea: *stil.* Nu părea niciodată să-şi petreacă timpul studiind. Când avea de scris o lucrare de zece pagini, lua zece foi Corrasable* din pachet şi bătea la maşină direct pe ele până ce scotea la iveală, într-o singură rundă, o lucrare de nota zece. Adeseori scria aceste minunăţii de zece pagini chiar în dimineaţa când trebuiau predate. Şi ştia, ştia, *ştia* o mulţime de lucruri. Nu doar istorie medievală şi istorie romană, nu doar filosofi renascentişti şi părinţi fondatori ai bisericilor, nu doar chestiuni laice şi de investitură, nu doar catastife financiare şi augustianism politic, nu doar Richard Inimă de Leu şi

* Marcă de hârtie folosită pentru maşina de scris, care permite ştergerea cu uşurinţă.

Rollo, nu doar Ducele de Normandia, nu doar Abelard şi Alcuin, Alexandru cel Mare şi Alfred cel Mare, nu doar Burckhardt şi *Beowulf*, Averroës şi Avignon, nu doar poezie goliardă şi reformă gregoriană, nu doar Henric Leul şi Heraclit, nu doar natura ereziei şi operele lui Thomas Hobbes, nu doar Iulian Apostatul şi Jacopone da Todi, *Nibelungenlied* şi istoria nominalismului — ci şi despre vinuri şi restaurante, despre denumirea tuturor copacilor din Central Park, sexul arborilor de ginkgo biloba de pe Morningside Drive, denumirile păsărilor, denumirile florilor, datele când s-au născut copiii lui Shakespeare, locul exact unde s-a înnecat Shelley, cronologia filmelor lui Charlie Chaplin, anatomia exactă a vacilor (şi prin urmare cum să alegi bucăţi de carne într-un supermarket), versurile fiecărui cântec pe care l-au scris vreodată Gilbert şi Sullivan, listarea Köchel a fiecărei compoziţii de Mozart, campionii olimpici ai fiecărui sport din ultimii douăzeci de ani, statistica performanţelor fiecărui jucător american de baseball, personajele din fiecare roman de Dickens, data când Mickey Mouse a apărut pentru prima dată, datele şi stilurile maşinilor de epocă şi câte din ele au mai rămas şi cine era proprietarul (maşinile Bugatti şi Hispano-Suiza erau favoritele lui), tipul de armură purtată în secolul al şaisprezecelea (şi prin ce era ea diferită faţă de armura din secolul al treisprecelea), modul în care broaştele se împerechează şi coniferele se împreunează, toate poziţiile de sex din *Kama Sutra*, denumirile tuturor instrumentelor de tortură din Evul Mediu şi aşa mai departe, *ad infinitum*.

Oare îl fac să pară respingător? Unii oameni îl considerau aşa. Însă toată lumea îl găsea amuzant. Era un clovn înnăscut, un actor de vodevil, un vorbitor de neoprit. Dădea impresia că deborda întotdeauna de energie. Putea face mai multe lucruri într-o zi decât majoritatea oamenilor în zece, şi întotdeauna părea să nu-şi mai încapă în piele de bucurie. Normal că acest lucru m-a atras — pe mine, cea care aveam acel ghiont de pofte în stomac, cu apetitul meu vorace de a experimenta totul. Ne-am cunoscut în a doua săptămână a primului meu an ca boboacă (şi îl al doilea an al lui ca student) şi de atunci încolo am fost aproape de nedespărţit. Oh, mi-am rezervat dreptul de a ieşi şi cu alţii din timp în timp, însă el a avut grijă ca eu să fiu atât de dependentă de prezenţa, conversaţia, darurile lui, scrisul la maşină a lucrărilor mele, scotoceala după cărţile de care aveam nevoie, scrisorile, telefoanele, florile şi poemele care îmi jurau devotament etern — încât, inevitabil, ceilalţi băieţi păreau nişte foarte slabe imitaţii.

Pe vremea aceea, erau Sportivi şi Intelectuali, Organizaţii Secrete şi Independenţi. Brian nu intra în nicio categorie şi, în acelaşi timp, era în toate. Era original, un personaj, o enciclopedie de informaţii despre orice subiect, cu excepţia, probabil, a sexului unde cunoştinţele lui, la început, erau mai mult teoretice decât practice. Ne-am pierdut virginitatea împreună. Sau aproape. Zic „aproape“ pentru că mă îndoiesc că îmi mai rămăsese prea mult după toţi acei ani de epuizantă băgare a degetului în vagin şi frecventă masturbare, iar Brian fusese la

un bordel în Tijuana când avea şaisprezece ani — un cadou de ziua lui de la taică-său, care îl dusese acolo cu maşina plină de prieteni de-ai lui, de parcă ar fi fost o aniversare a frumoasei vârste de şaisprezece ani.

După cum a descris-o Brian, experienţa a fost un fiasco. Curva îi tot spunea „Grăbeşte-te, grăbeşte-te!“, iar Brian îşi pierduse erecţia, şi taică-său (aşa cum a păţit-o şi Oedip) i-o trăsese el primul curvei, iar prietenii lui ciocăneau întruna la uşă. Nu prea fusese o iniţiere; penetrarea, cum se spune în cărţile de sex, nu fusese completă. Deci, bănuiesc că se poate spune că ne-am pierdut împreună virginitatea. Eu aveam şaptesprezece ani (încă minoră, după cum mi-a reamintit în mod curios Brian), iar el avea nouăsprezece. Am tatonat terenul timp de două luni — două luni tratându-ne cu violenţă instinctele în Riverside Park, pe sub mesele din Classics Library unde „studiam împreună“ (sub ochii vigilenţi şi seci ai lui Sofocle, Pericle şi Iulius Cezar), pe canapeaua din camera de zi a părinţilor mei, pe lângă rafturile de la Butler Library (unde mai târziu am fost şocată să aud că unii studenţi sacrilegi chiar şi-o trăgeau). Într-un sfârşit, ne-am făcut, într-adevăr, o „favoare ultimă“ (ca să folosesc acest încântător termen din secolul al optsprezecelea) în apartamentul de la demisol al lui Brian de pe Riverside Drive unde gândacii (sau poate că erau carcalaci) erau mai mari decât pumnul meu (sau decât penisul lui), şi cei doi colegi de cameră ai lui Brian tot ciocăneau la uşă sub pretextul că voiau *The Sunday Times* „dacă terminaserăm treaba deja“.

Camera lui Brian — una dintre cele şase din acel *pied à terre* crăcănat — împărţea un perete cu boilerul. Asta era singura facilitate de încălzire. Un perete era în permanenţă fierbinte ca flacăra; celălalt era mai rece ca ţâţa unei vrăjitoare (expresia lui Brian). Reglai temperatura doar deschizând fereastra (ce dădea cu faţa într-un fel de râpă din ciment cu un etaj sub nivelul străzii) şi lăsând să pătrundă înăuntru aerul rece. De vreme ce vântul sufla dinspre râu, era suficient de îngheţat pentru a contracara căldura boilerului — însă nu şi căldura noastră.

În acest decor romantic ne-am bucurat prima dată unul de altul. Am făcut să scârţâie tare arcurile unui pat de mâna a doua pe care Brian, cu o aşteptare febrilă, îl cumpărase cu două săptămâni înainte de la un vânzător de vechituri portorican de pe Columbus Avenue.

În cele din urmă, bineînţeles, a trebuit să-l seduc. Sunt sigură că de la Eden până încoace nu a fost niciodată altfel. După aceea am plâns şi m-am simţit vinovată, iar Brian m-a liniştit, aşa cum bărbaţii au liniştit probabil virginele care i-au sedus de-a lungul secolelor. Am stat culcaţi la lumina lumânării (datorită romantismului său sau poate simţului său înnăscut pentru simbolism, Brian a aprins o lumânare subţire pe măsuţa de noapte, înainte de a ne dezbrăca unul pe celălalt) şi am ascultat jelania pisicilor vagaboande din fântâna de ciment de deasupra ferestrei înnegrite de funingine. Uneori una din pisici sărea pe un tomberon de gunoi mult prea plin şi dărâma o cutie goală de bere, iar sunetul tablei goale pe caldarâm răsuna prin cameră.

La început povestea noastră de dragoste a fost frumoasă, spirituală şi adolescentină. (Mai târziu aveam să fim precum dialogul dintr-o piesă de Strindberg.) Obişnuiam să ne citim unul altuia poezie în pat, să discutăm despre diferenţa dintre viaţă şi artă, să cugetăm dacă Yeats ar fi devenit sau nu un mare poet dacă Maud Gonne s-ar fi căsătorit cu el. Primăvara ne-a găsit mergând împreună la un curs de Shakespeare după cum cred că ar trebui să o facă toţi îndrăgostiţii tineri. Într-o zi minunată, însă uşor răcoroasă de aprilie, ne citeam unul altuia cu voce tare *Poveste de iarnă* stând aşezaţi pe o bancă din Riverside Park.

Când stânjeneii ies în soare,
Hei! Trec cu mândra prin vâlcea,
Şi-n crugul verii strâng dogoare,
S-o am în sânge-n iarna grea…

Hei, ce de păsări ciripesc –
Hei, hei! Şi sturzi şi cintezoi
Şi ciocârlii ne cântă-n slavă
Drăguţei, mie, amândoi
Când ne dăm tumba prin otavă.*

Brian era ocupat să-l interpreteze pe Florizel pentru Perdita mea („Aceste flori ciudate dau viaţă/ Făpturii tale: nu o păstoriţă/ Ci Flora se iveşte-n prag de-April…“)** — când un întreg trib de draci de copii — nişte puşti negri şi portoricani în jur de opt sau nouă ani — fură atraşi de

* Traducere în limba română de Dan Grigorescu.
** Idem.

lectura noastră şi se aşezară pe bancă şi pe iarba de lângă noi, după câte se pare fermecaţi de interpretarea noastră.

Unul din copii stătea la picioarele mele şi se uita în sus la mine cu veneraţie. Eram emoţionată. Deci poezia era, la urma urmelor, vocea universală! Era ceva la Shakespeare care atrăgea până şi pe cea mai naivă şi neşcolită ureche. Toate convingerile mele păreau justificate. Am citit cuprinsă de o nouă inspiraţie:

Dar nu poţi Firea să o faci mai bună
Decât c-un mijloc plămădit de Fire.
Deci arta care zici că schimbă Firea
De Fire-i plămădită. Vezi, frumoaso,
Cel mai sălbatic trunchi îl logodim
Cu un altoi ales, şi scoarţa aspră
Dă mugure de soi. E, deci, o artă
Ce-ndreaptă Firea, chiar mai mult, o schimbă.
Dar Fire-i arta însăşi.*

(Era oare pledoria lui Shakespeare pentru învăţământul liber/ sau pentru amestecarea raselor?)

Copiii au început să nu mai aibă răbdare câteva pagini mai încolo şi oricum, deja se făcea prea frig afară ca să mai poţi sta nemişcat într-un singur loc, aşa că ne-am strâns şi noi catrafusele şi am plecat la scurt timp după ce o făcuseră ei.

— Nu e lucrul ăsta extraordinar, iubire? am întrebat în timp ce ne croiam drum prin parc.

* Traducere în limba română de Dan Grigorescu.

Brian râse.

— *Vox populi* e, în principal, un grohăit, zise el.

Era una dintre maximele lui preferate; nu ştiu de unde o dobândise. Mai târziu am descoperit că îmi lipsea portofelul din poşeta care stătuse deschisă pe bancă în timp ce citisem. Nu eram sigură dacă cei care îl şutiseră fuseseră copiii sau dacă îl pierdusem mai devreme şi nu observasem. Într-o moment de nebunie am crezut că poate Brian îl luase ca să demonstreze un punct de vedere referitor la „omul de rând". Ca şi maică-mea, Brian era hobbesian*. Cel puţin a fost până când a descoperit ca era Iisus Hristos şi a suferit o schimbare de caracter şi credinţă.

Nebunia lui? Care au fost primele semne ale acesteia? E greu de spus. O veche prietenă de la colegiu mi-a spus de curând că ştiuse de la început că era ceva ciudat în legătură cu Brian şi că „nu s-ar fi încurcat niciodată cu el". Însă tocmai ciudăţenia lui Brian a fost acel lucru care *mi-a plăcut.* Era excentric, nu era ca şi ceilalţi, vedea lumea prin ochii poetului (cu toate că nu avea talent la scris poezie). Vedea universul ca fiind animat, populat de spirite. Fructele îi vorbeau. Când curăţa un măr îl făcea să plângă folosindu-se de ventrilogie. Folosea aceeaşi pricepere de ventriloc cu mandarinele şi portocalele şi chiar cu bananele — făcându-le să cânte, să vorbească şi chiar să recite versuri.

Îşi transforma vocea şi chipul pentru a se potrivi cu stările lui de spirit. Uneori era Edward G. Robinson în rolul

* Thomas Hobbes (1588–1679), filosof englez.

lui Al Capone, alteori Basil Rathbone ca Sherlock Holmes, alteori Grimfalcon Elful (un personaj pe care îl inventaserăm împreună), alteori Shakewoof (un alt prieten imaginar: parţial Shakespeare, parţial câine ciobănesc — un fel de ogar care scria poezie)… Zilele şi nopţile noastre împreună erau o serie de interludii, interpretări şi piese scurte — iar Brian juca aproape toate rolurile. Eram o audienţă atât de bună! Ne puteam plimba la nesfârşit — de la Columbia până în Village, de-a lungul podului Brooklyn (recitând Hart Crane, bineînţeles) şi înapoi până în Manhattan — fără să ne plictisim niciodată. Nu stăteam niciodată la o masă tăcuţi într-un restaurant aşa cum fac unele cupluri de tineri căsătoriţi taciturni. Vorbeam şi râdeam întotdeauna.

Până ne-am căsătorit. Căsătoria a stricat totul. Patru ani am fost iubiţi şi cei mai buni prieteni şi discipoli ai lui Shakespeare — şi am stricat totul căsătorindu-ne. Nu voiam să mă căsătoresc. Căsătoria mi se părea ca fiind ceva pentru care aveam mult timp în viitor. În viitorul îndepărtat. Însă Brian voia să-mi stăpânească sufletul. Îi era teamă că o să-mi iau zborul. Aşa că mi-a dat un ultimatum. Căsătoreşte-te cu mine sau te părăsesc. Iar mie îmi era teamă să nu-l pierd şi voiam să scap de acasă, absolveam colegiul şi nu ştiam ce dracului să fac mai departe — aşa că m-am măritat cu el.

Nu aveam bani să ne întreţinem. Bursa mea de la colegiu, nişte fonduri de care nu mă puteam atinge decât în câţiva ani şi câteva acţiuni care căzuseră rapid şi pe care părinţii mei mi le dăduseră la aniversarea celor douăzeci

şi unu de ani. Brian renunţase la postuniversitară într-un acces de furie împotriva instituţiei respective, iar acum se pomenise obligat să-şi ia o slujbă. Viaţa noastră s-a schimbat radical. Am ajuns să ne dăm seama cât de puţin se văd cuplurile căsătorite imediat ce intră în cutia burgheză. Idila noastră s-a terminat. Plimbările lungi, studiatul împreună, după-amiezile leneşe în pat — toate acestea aparţineau unei epoci de aur care trecuse. Acum Brian îşi petrecea zilele (şi majoritatea nopţilor) spetindu-se într-o mică firmă de cercetare de piaţă unde transpira la calculatoare, aşteptând cu nerăbdare răspunsurile la nişte întrebări cutremurătoare cum ar fi dacă femeile care au făcut doi ani de colegiu vor cumpăra sau nu mai mult detergent decât femeile care au absolvit colegiul. S-a aruncat în cercetarea de piaţă cu aceeaşi pasiune maniacă pe care o avea pentru istoria medievală sau orice altceva. Trebuia să ştie totul; trebuia să trudească mai mult decât oricine altcineva, inclusiv şeful lui — care a vândut afacerea pe mai multe milioane de dolari la puţin timp după ce Brian s-a internat la ospiciu. Întreaga operaţiune s-a dovedit mai târziu că fusese o fraudă. Însă la acel moment, şeful lui Brian trăia deja într-un castel vechi din Elveţia cu o nouă şi tânără nevastă, iar lui Brian i se eliberase deja „certificatul de boală psihică“. Cu toată inteligenţa lui sclipitoare, Brian nu ştiuse (sau nu dorise să ştie) ce escroc era şeful lui. Adesea stătea şi urmărea calculatoarele până la douăsprezece noaptea. Între timp eu transpiram lângă vrafurile de cărţi din Butler Library scriind o teză ridicolă despre cuvintele murdare din poezia

engleză (sau, cum a intitulat-o crispatul meu îndrumător de teză: „Jargonul sexual în poezia engleză de la jumătatea secolului al optsprezecelea“). Chiar şi atunci eram o pornografă pedantă.

Căsătoria noastră a mers din rău în mai rău. Brian încetase să mi-o mai tragă. Eu îl imploram, stăruiam şi întrebam ce nu era în regulă cu mine. Am început să mă urăsc, să mă simt urâtă, neiubită, să cred că-mi mirosea urât corpul — toate simptomele clasice ale nevestei nefutute; am început să am fantezii cu sex fără oprelişti cu portari, vagabonzi, barmani de la West End Bar, studenţi masteranzi — chiar şi cu (Doamne ajută!) profesori. Stăteam la „Seminarul pregătitor de Lit. engleză din secolul al optsprezecelea“ ascultând vreun student masterand antipatic tăind întruna frunză la câini despre ediţiile revăzute şi adăugite ale lui Nahum Tate la piesele lui Shakespeare, şi în acel timp mă imaginam făcându-i sex oral oricărui membru mascul (hait) din clasă. Uneori mă imaginam trăgându-mi-o cu profesorul Harrington Stanton, un tip originar din Boston, de vreo cincizeci de ani, cu o familie cu multe relaţii sus-puse în New England în spatele său — o familie renumită pentru politică, poezie şi psihoză. Profesorul Stanton avea un râs sălbatic şi întotdeauna îl cita pe James Boswell Bozzy — de parcă ar fi băut cu el seară de seară la West End (lucru pe care bănuiam că-l făcea). Cineva s-a referit odată la Stanton ca fiind „foarte inteligent, însă nu foarte bine pregătit“. Cam aşa era. În ciuda faptului că social avea relaţii sus-puse, oscila între echilibru mental şi nebunie, fără să rămână

niciodată într-o stare suficient de mult timp ca să-ţi dai seama cum stătea treaba. Oare cum şi-o trăgea profesorul Stanton? Era fascinat de cuvintele murdare din secolul al optsprezecelea. Probabil că avea să-mi şoptească în ureche „fofoloancă", „boaşe", „despicătură" (în loc de „pizdă", „testicule", „păsărică") în timp ce ne-o trăgeam? Poate avea să se dovedească faptul că avea tatuat pe prepuţ blazonul familiei? Stăteam acolo chicotind în sinea mea la aceste fantezii, iar profesorul Stanton îmi zâmbea cu gura până la urechi, gândindu-se că pesemne chicoteam la una dintre vorbele lui de duh.

Însă care era folosul acestor fantezii jalnice? Soţul meu încetase să mă mai fută. Credea că muncea şi aşa suficient de mult. Plângeam până adormeam în fiecare noapte sau alteori intram în baie şi mă masturbam după ce el adormea. Aveam douăzeci şi unu de ani şi jumătate şi eram disperată. Privind în retrospectivă, totul pare atât de simplu. De ce nu am găsit pe altcineva? De ce nu am avut o aventură, nu l-am părăsit sau nu am insistat pe un fel de aranjament de libertate sexuală? Însă eram o fată bună din anii cincizeci. Crescusem băgându-mi degetul în vagin pe melodia lui Frank Sinatra *In the Wee Small Hours of the Morning**. Nu mă culcasem niciodată cu vreun alt bărbat în afară de soţul meu. Mă dezmierdasem „deasupra taliei" şi „mai jos de talie" conform unor misterioase reguli nescrise ale proprietăţii. Însă o aventură cu un alt bărbat părea atât de radicală, încât nici măcar nu mă

* În orele mici ale dimineţii (engl.).

puteam gândi la aşa ceva. Şi, în afară de asta, eram sigură că faptul că Brian încetase să mi-o mai tragă era vina *mea,* nu a lui. Fie eu eram nimfomană (pentru că voiam să fiu futută mai mult de o dată pe lună), fie era din cauză că eram atât de neatrăgătoare. Sau poate *vârsta* lui Brian era o problemă. Fusesem crescută în diversele mituri sexuale ale anilor cincizeci cum ar fi:

A. Nu există viol. Nimeni nu poate viola o femeie dacă ea consimte în ultimul moment.

(Fetele de la mine din liceu chiar obişnuiau să-şi repete asta cu pioşenie. Doar Dumnezeu ştia de unde prinseserăm expresia asta. Era o înţelepciune de-a gata şi, la fel ca roboţii, o dădeam mai departe.)

B. Sunt două feluri de orgasm: vaginal şi clitoridian. Unul e „matur" (adică bun). Celălalt e „imatur" (adică rău). Unul e „normal" (adică bun). Celălalt e „nevrotic" (adică rău).

Acest cod moral pseudoinformat şi pseudopsihologic era mai calvinist decât însuşi calvinismul.

C. Bărbaţii ating apogeul sexual la şaisprezece ani şi sunt în declin după aceea…

Brian avea douăzeci şi patru. Fără îndoială, era trecut de punctul culminant. Cu opt ani peste punctul culminant. Dacă mi-o trăgea doar o dată pe lună la douăzeci şi patru de ani — imaginaţi-vă cât de puţin mi-ar fi tras-o la treizeci şi patru! Era o perspectivă îngrozitoare.

Poate nici măcar sexul nu ar fi contat dacă nu ar fi fost un indiciu al tuturor celorlaltor lucruri în neregulă din căsătoria noastră. Nu ne mai vedeam deloc. El

stătea la birou până la şapte, opt, nouă, zece, unsprezece, douăsprezece noaptea. Eu aveam grijă de casă şi mă dezintegram la bibliotecă în faţa jargonului sexual din secolul al optsprezecelea. Căsătoria burgheză ideală. Soţul şi soţia cărora nu le mai rămâne timp de petrecut împreună. Căsătoria a răpit singurul motiv pentru care ne căsătoriserăm.

Lucrurile au continuat în acest fel câteva luni. Am devenit din ce în ce mai deprimată. Îmi era din ce în ce mai greu să mă ridic dimineaţa din pat. De obicei eram în letargie până la prânz. Am început să lipsesc de la aproape toate cursurile, cu excepţia celui mai sfânt dintre toate: Seminarul pregătitor. Postuniversitara îmi părea ridicolă. Ajunsesem la postuniversitară pentru că iubeam literatura, însă la postuniversitară nu trebuia să studiezi literatura. Trebuia să studiezi critică literară. Un oarecare profesor scrisese o carte „arătând" că *Tom Jones* era o parabolă marxistă. Vreun alt profesor scrisese o carte „arătând" că *Tom Jones* era o parabolă creştină. Vreun altul scrisese o carte „arătând" că *Tom Jones* era o parabolă a Revoluţiei Industriale. Trebuia să reţii corect toate numele profesorilor şi toate teoriile ca să poţi da examene din ele. Nimeni nu părea să dea doi bani dacă citeai *Tom Jones,* atâta timp cât puteai perora numele diverselor teorii şi cine le inventase. Toate cărţile de critică aveau titluri precum *Retorica râsului* sau *Factorii determinanţi ai comicului ficţiunii la Henry Fielding* sau *Implicaţii estetice în dialectica satirei.* Fielding s-ar fi răsucit în mormânt. Răspunsul meu era să dorm cât mai mult posibil.

Adevărul era că fusesem întotdeauna o elevă care trebuia să ia mereu nota 10, iar testele erau uşoare pentru mine, însă la postuniversitară căcatul era atât de mare, că pur şi simplu nu te puteai ridica peste el. Deci am dormit tot timpul. Am dormit în timpul examenelor pregătitoare din mai. Am dormit în loc să lucrez la teza mea. În rarele ocazii când reuşeam să ajung la curs, stăteam acolo mâzgălind poeme în caietul de notiţe. Într-o zi, mi-am făcut curaj să-i povestesc aprins necazurile mele profesorului Stanton.

— Nu cred că vreau să fiu profesor universitar, am zis, tremurând în cizmele mele din piele întoarsă de culoare indigo.

Era un sacrilegiu. Bursa mea Woodrow Wilson mă obliga să predau la colegiu. Era ca şi cum m-aş fi lepădat de Dumnezeu, de ţară şi de stindard.

— Dar eşti o studentă atât de bună, doamnă Stollerman, ce altceva ai putea face?

(Ce altceva, într-adevăr? Ce altceva ar putea fi în viaţă în afară de *Implicaţiile estetice în dialectica satirei?*)

— Ei bine, ăă, cred că vreau să scriu.

Am spus-o ca şi cum m-aş fi scuzat, şi pe un ton la fel de stins de parcă ar fi fost: „Cred că vreau să-mi omor mama“.

Profesorul Stanton părea tulburat.

— Oh, asta e, zise el, iritat.

Probabil că studenţii veneau mereu la ei cu ambiţii futile cum ar fi faptul că voiau să scrie.

— Vedeţi, domnule profesor Stanton, am început să studiez literatura secolului al optsprezecelea pentru că iubesc

satira, însă cred că vreau să scriu satiră, nu să o critic. Critica literară nu pare să fie satisfăcătoare în vreun fel.

— Satisfăcătoare! explodă el.

Mi s-a pus un nod în gât.

— Ce te face să crezi că postuniversitara trebuie să fie satisfăcătoare? Literatura e *muncă,* nu distracţie, zise el.

— Da, am zis cu sfială.

— Ai ajuns la postuniversitară pentru că îţi place să citeşti, pentru că iubeşti literatura — ei bine, literatura e *trudă*! Nu e o joacă!

Profesorul Stanton părea că găsise adevăratul subiect.

— Da, însă dacă îmi daţi voie, domnule profesor Stanton, se pare că toată această critică literară e departe de a cunoaşte spiritul lui Fielding sau al lui Pope sau al lui Swift. Adică, eu mi-i închipui întotdeauna zăcând acolo în mormintele lor şi râzând de noi toţi. Exact ăsta e genul de lucru pe care ei l-ar găsi *amuzant.* Adică, eu citesc Pope sau Swift sau Fielding şi asta mă face să vreau să scriu. Asta mă determină să scriu poeme. Critica literară îmi pare oarecum un lucru prostesc. Îmi pare rău să spun asta, însă chiar aşa îmi pare.

— Cine te-a făcut pe tine păstrătoarea spiritului lui Pope? Sau al lui Swift? Sau al lui Fielding?

— Nimeni.

— Atunci de ce dracu' te plângi?

— Nu mă plâng. Pur şi simplu cred că s-ar putea să fi făcut o greşeală. Cred că vreau cu adevărat să scriu.

— Doamnă Stollerman, o să ai o grămadă de timp să scrii *după* ce îţi iei diploma. Şi atunci vei avea întotdeauna

ceva la care să apelezi în cazul în care nu eşti Emily Dickinson.

— Cred că aveţi dreptate, am zis, şi m-am dus acasă să mă culc.

Brian m-a trezit brusc şi cu o bufnitură în iunie. Nu mai ştiu exact când a avut loc această izbucnire, însă undeva pe la mijlocul lui iunie, am observat că devenise mai maniac decât de obicei. Încetase de tot să mai doarmă. Voia să stau trează toată noaptea cu el şi să discut câte în lună şi în stele. Nu că asta ar fi fost ceva neobişnuit la Brian. Fusese întotdeauna extrem de interesat de lună şi de stele. Însă acum începuse să vorbească despre A Doua Venire mult mai mult şi într-o manieră cu totul nouă.

Şi dacă (întreba el) Hristos s-ar întoarce pe pământ drept un obscur director executiv al unei firme de cercetare de piaţă?

Şi dacă nimeni n-ar crede *iar* în el?

Şi dacă El ar încerca să-şi dovedească identitatea mergând pe lacul din Central Park? Oare CBS Evening News ar transmite această întâmplare? Ar fi socotită drept o poveste care să trezească interesul oamenilor?

Eu râdeam. Şi Brian râdea. Era doar o idee pentru un roman science-fiction, zicea el. Era doar o glumă.

În zilele care au urmat, glumele s-au înmulţit.

Şi dacă el era Zeus, iar eu Hera? Şi dacă el era Dante, iar eu Beatrice? Şi dacă erau doi în fiecare din noi — materie şi antimaterie, tridimensional şi adimensional? Şi dacă oamenii de la metrou chiar comunicau telepatic cu el şi îi cereau să-i salveze? Şi dacă Hristos s-ar

întoarce şi ar elibera toate animalele din Central Park Zoo? Şi dacă iacii L-ar urma în jos pe Fifth Avenue, iar păsările s-ar aşeza şi I-ar cânta pe umăr? Oare oamenii L-ar crede *atunci*? Şi dacă El ar binecuvânta calculatoarele şi în loc ca acestea să reverse hârtii tipărite despre care gospodine cumpără cel mai mult detergent, ele ar începe brusc să reverse pâini şi peşte? Şi dacă lumea era, într-adevăr, controlată de un calculator gigantic şi nimeni nu ştia asta în afară de Brian? Şi dacă acest calculator funcţiona cu sânge omenesc? Şi dacă, aşa cum a spus şi Sartre, eram cu toţii în iad chiar acum? Şi dacă eram cu toţii controlaţi de maşini complexe care erau controlate de alte maşini complexe care erau controlate de alte maşini complexe care erau controlate de alte maşini complexe? Şi dacă nu aveam deloc libertate? Şi dacă omul îşi putea afirma libertatea doar murind pe cruce? Şi dacă traversai străzile din New York pe culoarea roşie a semaforului cu ochii închişi o săptămână întreagă şi nu erai strivit de nicio maşină? Oare asta demonstra că erai Dumnezeu? Şi dacă orice carte pe care o deschideai la întâmplare avea literele D U M N E Z E U undeva la fiecare paragraf? Nu era oare aceasta o dovadă pozitivă?

Noapte după noapte întrebările continuau. Brian mi le repeta ca pe un catehism. Şi dacă? Şi dacă? Şi dacă? Ascultă-mă. Nu adormi! Ascultă-mă! Lumea se sfârşeşte şi tu o să dormi! Ascultă-mă!

În frenezia lui de a avea o audienţă permanentă, m-a lovit chiar peste obraz o dată sau de două ori ca să mă

trezească. Uluită şi cu ochii tulburi, ascultam. Şi ascultam. Şi ascultam. După a cincea noapte, nu mai era posibil să mă îndoiesc că Brian nu avea niciun fel de plan pentru un roman science-fiction. El însuşi era A Doua Venire. Semnele recunoaşterii au ieşit încet la iveală. Când s-a întâmplat acest lucru, nu eram, de fapt, foarte sigură că el *nu era*, într-adevăr, Dumnezeu. Însă, conform logicii lui, dacă el era Iisus, atunci eu eram Sfântul Duh. Şi cu ochii tulburi aşa cum eram, am ştiut că *acest lucru* era curată nebunie.

Vineri, şeful lui Brian plecă să-şi petreacă sfârşitul de săptămână afară din oraş şi îl delegă pe el să încheie o afacere importantă cu producătorii unui produs de curăţat cuptorul numit Spuma Miraculoasă. Brian trebuia să se întâlnească cu cei cu Spuma Miraculoasă în secţia de calculatoare sâmbătă, însă nu ajunse acolo. Cei cu Spuma Miraculoasă aşteptară. Apoi mă sunară. Apoi mă sunară iar. Brian nu ajunsese. Am sunat pe toată lumea la care m-am putut gândi şi, în cele din urmă, am stat pur şi simplu acasă, rozându-mi unghiile şi ştiind că ceva îngrozitor avea să se întâmple.

La ora cinci, Brian mă sună să-mi citească „un poem“ pe care pretindea că-l scrisese în timp ce se plimba pe lacul din Central Park. Suna aşa:

Dacă Spuma Miraculoasă e doar balon,
De ce ne cauzează un aşa afurisit de necaz?
Dacă nu acţionăm curând lumea va fi moloz
Totul din cauza unui idiot de balon.

— Cum îţi place, iubire? întrebă el, cu cea mai mare naivitate.

— Brian — îţi dai seama că cei cu Spuma Miraculoasă au încercat să dea de tine toată ziua?

— Nu e splendid? Chestia asta rezumă toată chestia, cred. Am de gând să o trimit la *The New York Times*. Singura chestie care mă întreb e dacă *The Times* va tipări un poem care conţine cuvântul „afurisit". Ce crezi?

— Brian — îţi dai seama că am stat aici toată ziua şi le-am răspuns la telefon celor cu Spuma Miraculoasă? Unde dracu' ai fost?

— Chiar acolo am fost.

— Unde?

— La dracu'. Aşa cum şi tu eşti la dracu' aşa sunt şi eu la dracu' şi cu toţii suntem la dracu'. Cum îţi poţi face griji în legătură cu un balon neînsemnat cum e Spuma Miraculoasă?

— Şi ce Dumnezeu ai de gând să faci în legătură cu contractul?

— Chiar asta.

— Chiar ce anume?

— În numele lui Dumnezeu, am de gând să uit de asta. Nu am de gând să fac nimic în legătură cu asta. De ce nu vii şi tu în centru să te întâlneşti cu mine şi o să-ţi arăt poemul?

— Unde eşti?

— La dracu'.

— OK, ştiu că eşti la dracu', însă unde ar trebui să mă văd cu tine?

— Ar trebui să ştii. Tu m-ai trimis aici.

— Unde?

— La dracu'. Unde sunt acum. Unde eşti şi tu acum. Eşti cam înceată la minte, iubire.

— Brian, te rog să fii raţional!

— Sunt perfect raţional. Tu eşti cea căreia îi pasă de un balon neînsemnat. Tu eşti cea care crede că e important să fie sunată de Spuma Miraculoasă.

— Spune-mi doar în ce loc să mă văd cu tine la dracu' şi voi veni. Jur că voi veni. Spune-mi doar în ce loc.

— Nu *ştii?*

— Nu. Sincer, nu ştiu. Te rog, spune-mi.

— Cred că încerci să-ţi baţi joc de mine.

— Brian, dragul meu, vreau doar să te văd. Te rog, lasă-mă să te văd.

— Mă poţi vedea chiar acum cu ochiul minţii. Orbirea ta a fost creată de tine. De tine şi de regele Lear.

— Eşti într-o cabină telefonică? Sau într-un bar? Te rog, spune-mi.

— Ştii deja!

Conversaţia continuă astfel ceva vreme. Brian îmi închise telefonul de două ori şi apoi sună iar. În cele din urmă, fu de acord să identifice acea cabină telefonică în care se afla, nu după nume, ci după un fel de ghicitoare. Trebuia să particip la acest joc eliminând posibilităţile. Chestia asta luă alte douăzeci de minute şi mai multe monede. Se dovedi că era la Gotham Bar. M-am repezit afară şi am luat un taxi ca să mă duc după el. Am aflat că îşi petrecuse ziua luând copii portoricani şi negri la plimbare

cu barca pe lacul din Central Park, cumpărându-le înghețată, dând bani oamenilor din parc și plănuind să fugă din iad. Nu mersese pe apă, dar se gândise foarte mult la chestia asta. Acum era gata să-și schimbe viața. Descoperise că poseda un fond de energie supraomenească. Alți muritori aveau nevoie de somn. El nu avea. Alți muritori aveau nevoie de slujbe, de diplome și de toate nimicurile vieții cotidiene. El nu avea. El avea de gând să se îmbarce pe corabia destinului care îl așteptase dintotdeauna — și să salveze lumea. Eu urma să-l ajut.

Sinceră să fiu, nicio parte din această discuție nu mi-a displăcut foarte tare. Mai degrabă mă emoționa. Ideea ca Brian să renunțe la cercetarea de piață, eu să renunț la postuniversitară și să mergem împreună să salvăm lumea era perfect OK pentru mine. Eu îl îndemnasem întotdeauna să renunțe la cercetarea de piață, de fapt. Încercasem să-l ademenesc să meargă în Europa cu mine și să colindăm de colo-colo un timp. Însă Brian protestase întotdeauna. Intrase în cercetarea de piață, de parcă aceasta ar fi fost ultima mare cruciadă.

În timp ce ne plimbam prin oraș în acea sâmbătă noapte, comportamentul lui a fost cel care m-a deranjat mai mult decât vorbăria. Voia ca amândoi să închidem ochii și să traversăm străzile pe culoarea roșie a semaforului (ca să dovedim că eram zei). Intra în magazine și le cerea vânzătoarelor să dea jos diverse articole, apoi le lua pe fiecare, vorbea cu încântare despre ele, după care ieșea. Intra într-o cafenea și se juca cu zaharnița de la fiecare masă, înainte de a se așeza undeva. Oamenii se uitau la el. Uneori vânzătoarele sau

chelnerii spuneau: „Stai liniştit, prietene, calmează-te, prietene“ sau alteori trebuiau să-l dea afară. Toată lumea simţea că ceva nu era în regulă. Agitaţia lui tulbura aerul. Pentru Brian, aceasta era doar o dovadă a divinităţii sale.

— Vezi, zicea, ei ştiu că sunt Dumnezeu şi nu ştiu cum să reacţioneze.

Era de două ori mai dificil pentru mine pentru că eu credeam pe jumătate în teoria lui Brian. Oamenii excepţionali *sunt* adeseori numiţi trăsniţi (nebuni) de lumea obişnuită. Dacă Dumnezeu chiar s-ar întoarce, probabil că *ar* sfârşi într-o casă de nebuni. Eram o laingiană cu mult înainte ca Laing să înceapă să-şi publice lucrările. Însă eram şi speriată de moarte.

Când, în cele din urmă, am ajuns acasă la două noaptea, Brian era în continuare cuprins de frenezie şi foarte treaz, cu toate că eu eram epuizată. Voia să-mi arate puterea lui. Voia să-mi demonstreze că mă putea satisface. Nu mi-o mai trăsese de aproximativ şase săptămâni, însă acum nu voia să se mai oprească. Mi-o trăgea ca o maşină, refuzând să cedeze el însuşi unui orgasm, în schimb silindu-mă pe mine să am orgasm după orgasm. După primele trei ori mă durea şi voiam să înceteze. L-am implorat să se oprească, însă nu voia. A continuat să mi-o tragă ca un criminal. Plângeam şi îl imploram.

— Brian, te rog, opreşte-te, suspinam eu.

— Credeai că nu pot să te satisfac! ţipa el.

Avea o privire sălbatică.

— Vezi? zicea el, pătrunzând mai adânc în mine. Vezi? Vezi? Vezi?

— Brian, te rog, *oprește-te!*

— Chestia asta nu ți-o demonstrează? Nu-ți demonstrează asta că sunt Dumnezeu?

— Te rog, oprește-te, am scâncit eu.

Când, în cele din urmă, s-a oprit, s-a retras din mine violent și și-a vârât penisul încă tare în gura mea. Însă eu plângeam prea tare ca să i-l sug. Stăteam întinsă în pat, hohotind. Ce aveam să fac? Nu voiam să stau singură cu el în casă, însă unde mă puteam duce? Pentru prima dată, chiar am început să fiu convinsă că era periculos.

Brusc Brian cedă nervos și începu să plângă. Voia să se castreze, zicea. Voia ca mariajul nostru să fie purificat de orice pofte trupești. Voia să fie ca Abelard, iar eu să fiu ca Héloïse. Voia să fie purificat de orice dorințe carnale, astfel încât să poată salva lumea. Voia să fie inofensiv ca un eunuc. Voia să fie blând precum Hristos. Voia să fie străpuns de săgeți precum Sfântul Sebastian. Mă cuprinse cu brațele și plânse cu sughițuri în poala mea. L-am mângâiat pe păr, sperând ca până la urmă să adoarmă. Am adormit eu, în schimb.

Nu știu sigur la ce oră m-am trezit, însă Brian stătuse treaz ore întregi — probabil toată noaptea. M-am dus bălăbănindu-mă până la baie și primul lucru pe care l-am văzut a fost un desen grosolan lipit cu scotch pe oglinda din baie. Înfățișa un bărbat scund cu un halou și un penis enorm în erecție. Un alt bărbat cu o barbă lungă era pregătit să-i facă o felație. În spatele amândurora era un vultur uriaș (semănând cu vulturul american), doar că avea o foarte evidentă erecție omenească.

„Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh“ mâzgălise Brian deasupra desenului.

M-am dus la biroul meu din dormitor. Bucăţi din fişele mele de cartotecă (unde se găseau toate notele pentru teza la care lucram) erau împrăştiate pe podea sub birou ca nişte confetti. Pe birou era o etalare de cărţi: operele complete ale lui Shakespeare şi Milton erau deschise şi anumite cuvinte, expresii şi litere erau încercuite cu diferite cerneluri colorate. Nu am putut descifra niciun sistem sau cod la o primă privire, însă pe margini erau notiţe pline de furie, expresii precum „Oh, drace!“ sau „Bestia cu două spinări!“ sau „Neamul femeiesc e prea hain!“ Împrăştiate peste Shakespeare şi Milton erau rămăşiţele unei bancnote de douăzeci de dolari, ruptă cu grijă. În altă parte pe birou erau reproduceri smulse din albume de artă. Toate îl înfăţişau pe Dumnezeu sau pe Iisus sau pe Sfântul Sebastian.

Am fugit în camera de zi să-l caut pe Brian şi l-am găsit potrivind amplificatorul de la staţie. Asculta *Variaţiunile Goldberg* interpretate de Glenn Gould*, şi începu să dea volumul mai tare, apoi brusc mai încet, pentru a crea un fel de efect de sirenă.

— Cât de tare poţi asculta Bach în această societate? întrebă el. Atât de tare?

Dădu volumul tare.

— Atât de încet?

Îl dădu încet, astfel încât de-abia se auzea.

* Pianist canadian.

— Vezi? Nu ai cum să asculţi Bach în această societate!

— Brian, ce ai făcut cu teza mea?

Era o întrebare retorică. Ştiam prea bine ce făcuse cu ea.

Brian îşi făcea de lucru cu staţia şi se prefăcea că nu mă auzise.

— Ce ai *făcut* cu teza mea?

— Cât de tare crezi că poţi asculta Bach în această societate înainte să vină poliţia?

— Ce ai *făcut* cu teza mea?

— Atât de tare?

Dădu volumul tare.

— Ce ai *făcut* cu teza mea?

— Atât de încet?

Dădu volumul încet.

— Ce ai *făcut* cu teza mea?

— Atât de tare?

— Brian! am urlat din toţi rărunchii.

Nu avea niciun rost. M-am dus la biroul meu şi am rămas privind fix la ceea ce „etalase“ el acolo. Voiam să-l omor, pe el sau pe mine. În loc de asta am plâns.

Brian intră în cameră.

— Cine crezi că va merge în rai? mă întrebă.

Nu am răspuns.

— Bach? Milton? Shakespeare? Shakeswoof? Sfântul Sebastian Ticălosul? Abelard Castratul? Sindbad Marinarul? Tinbad Croitorul? Jinbad Temnicerul? Norman Mailer*?

* Poştaşul (engl..

Whinbad Vânătorul de balene? Finbad Fraierul? Rinbad Rebelul injurii? Joyce? James? Dante sau el a fost deja acolo? Homer? Yeats? Hardy cu harnaşamentul? Rabelais cu rabla? Villon într-un mod viclean? Iar Raleigh o să meargă regal? Mozart o să meargă uşor? Iar Mahler greu? El Greco o să meargă într-o izbucnire de fulgere? Oare becurile vor merge?

M-am întors şi m-am uitat la el. Îşi agita cu sălbăticie braţele şi sărea în sus şi în jos.

— Becurile *vor* merge în rai! strigă el. Vor merge! Vor merge!

— Mă înnebuneşti! am ţipat cu exasperare.

— Tu vei merge în rai! ţipă el şi apoi mă apucă de mână şi începu să mă conducă spre fereastră. Hai să mergem în rai! Haide! Haide!

Deschise fereastra şi se aplecă în afară.

— Încetează! am ţipat cuprinsă de isterie. Nu mai suport! — şi, zicând asta, am început să-l scutur.

Probabil că se speriase cu adevărat pentru că îşi puse mâinile în jurul gâtului meu şi începu să mă strângă tare.

— Taci, strigă. Vine poliţia!

Nu mai ţipam. El îşi întări strânsoarea. Am început să văd negru în faţa ochilor.

De ce mi-a dat drumul înainte de a mă omorî, nu ştiu sigur. Probabil am avut un noroc chior. Nu ştiu cum să explic asta. Tot ce ştiu e că, atunci când, în cele din urmă, mi-a dat drumul, tremuram din tot corpul şi gâfâiam (şi îmi amintesc că mai târziu am descoperit vânătăi pe gât). Am fugit şi m-am ascuns în dulapul de pe

hol şi am stat acolo în întuneric, muşcându-mi genunchii şi suspinând.

— Oh, Dumnezeule, oh, Dumnezeule, oh, Dumnezeule! am zis cu respiraţia întretăiată.

Şi apoi m-am adunat şi mi-am sunat doctorul de familie. Era în East Hampton. L-am sunat pe psihiatrul maică-mii. Era în Fire Island. Mi-am sunat psihiatrul din perioada aceea. Era în Wellfleet. Am sunat o prietenă de-a surorii mele, Randy, care era asistentă socială într-o instituţie psihiatrică. Mi-a spus să chem poliţia sau un doctor — orice fel de doctor. Brian suferea de psihoză şi era cât se poate de periculos. Nu trebuia să mai rămân singură cu el.

Dacă vrei să te îmbolnăveşti într-o duminică de iunie, mai bine ai face-o într-o staţiune de pe litoral. Nu găseşti niciun doctor. Am dat în cele din urmă de tipul care îi ţinea locul medicului meu internist. Urmează să-şi termine programul chiar acum, zise el. Cinci ore mai târziu, a sosit. În tot acest timp Brian a fost surprinzător de supus. Stătu în camera de zi ascultând Bach, aparent în transă. Am stat în dormitor, încercând să asimilez ceea ce se întâmplase. Ne-am prefăcut că ne ignorăm. Calmul de după furtună.

Măcar problema lui Brian avea, acum, un nume. Era primul pas spre vindecare. Spunându-mi-se că avea o „psihoză“, acest lucru îmi dăduse o oarecare senzaţie de uşurare. Era o boală ce trebuia tratată, o problemă ce trebuia rezolvată. Numind acel lucru, îl făcusem mai puţin înfricoşător. Şi îmi diminua vina. Nebunia nu era

vina nimănui. Era voinţa lui Dumnezeu. Era ceva liniştitor în legătură cu asta. Toate dezastrele naturale sunt liniştitoare pentru că reafirmă neputinţa noastră, în care, altfel, e posibil să încetăm să mai credem. Uneori e straniu de liniştitor să-ţi cunoşti dimensiunea propriei tale neputinţe.

Am îndurat după-amiaza împreună cu Johann Sebastian Bach. „Muzica are farmecul de a domoli bestia sălbatică", grăieşte Congreve (care cu siguranţă e în rai jucând cărţi cu Mozart). Când mă gândesc la toate momentele grele prin care Bach m-a ajutat să trec, sunt sigură că şi el e în rai.

Dr. Steven Pearlmutter a venit pe la cinci — era tot numai scuze şi avea palmele transpirate. De aici încolo viaţa noastră urma să fie în mâinile doctorilor şi ale micilor lor specializări. Soţul meu, Brian, mă asigură dr. Pearlmutter, era „un tânăr foarte bolnav". Avea de gând să „încerce să-l ajute". Începu prin a încerca să-i facă o injecţie cu Thorazine — moment în care Brian o rupse la fugă, goni pe scările de serviciu (treisprezece etaje) şi intră în Riverside Park. Eu şi doctorul am fugit după el, l-am găsit, l-am oprit, l-am luat cu binişorul, l-am privit cum o ia din nou la sănătoasa, am fugit din nou după el, ne-am dat iar bine pe lângă el şi aşa mai departe. Restul detaliilor sunt în aceeaşi măsură sordide, cât şi obişnuite. De atunci încolo spitalizarea a devenit inevitabilă. Brian era acum complet panicat şi iluziile lui deveniră din ce în ce mai colorate. Zilele care au urmat au fost de coşmar. Părinţii lui Brian au venit cu avionul din California

şi au declarat prompt că Brian era perfect OK şi că eu eram cea nebună. Au încercat să-l împiedice să ia orice fel de medicaţie şi îşi băteau în permanenţă joc de doctori (lucru care, după cum se ştie, nici nu era greu). L-au îndemnat să mă părăsească şi să se întoarcă acasă în California — ca şi cum faptul de a fi departe de mine avea să-l însănătoşească în mod automat. Dr. Pearlmutter l-a îndrumat pe Brian către un psihiatru care a încercat cu vitejie timp de cinci zile să-l ţină departe de spital. Nu a fost de niciun folos. Între mama şi tatăl lui Brian, şeful lui Brian, oamenii cu Spuma Miraculoasă, foştii profesori bine intenţionaţi ai lui Brian şi doctori, vieţile noastre nu mai erau ale noastre. Brian era hăituit de aşa-zişii păzitori ai lui şi în fiecare zi o lua razna din ce în ce mai mult.

Într-a cincea zi după vizita doctorului Pearlmutter, Brian şi-a dat toate hainele jos lângă turnul Belvedere din Central Park. Apoi a încercat să se urce pe calul de bronz al regelui Jagiello împreună cu regele Jagiello care era tot din bronz (blazon şi restul). Poliţia l-a dus în cele din urmă la casa de nebuni de la Mount Sinai (cu sirene urlând şi cu Thorazine curgând ca vinul), şi, cu excepţia câtorva sfârşituri de săptămână, nu am mai stat împreună.

Au mai trecut încă opt luni şi ceva până ce căsătoria noastră s-a destrămat definitiv. După ce Brian s-a dus la Mount Sinai, părinţii lui s-au mutat cu mine, m-au acuzat zi şi noapte, au mers la spital cu mine în fiecare seară şi nu ne-au îngăduit să stăm mai mult de zece minute singuri împreună. Oricum, ora de vizită era de la şase la

şapte, iar ei erau hotărâţi să ne ţină departe unul de altul chiar şi atunci. Şi, în afară de asta, când eram singură cu Brian, tot ce făcea era să mă atace. Eram o Iuda, zicea el. Cum am putut să-l bag la ospiciu? Ştiam eu că o să merg în al Şaptelea Cerc — cercul trădătorilor? Ştiam eu că a mea era cea mai josnică crimă din cartea lui Dante? Ştiam eu că deja mă aflam în iad?

Oricum, iadul nu avea cum să fie cu mult mai rău decât acea vară. Regimul Diem căzuse şi budiştii se tot omorau într-o mică ţărişoară caraghioasă al cărei nume devenea din ce în ce mai familiar — Vietnam. Barry Goldwater candida la preşedinţie cu platforma politică referitoare la desprinderea Coastei de Est şi lăsarea acesteia să plutească în ocean. John F. Kennedy murise de mai puţin de un an. Lyndon Johnson era speranţa naţiunii pentru a-l înfrânge pe Goldwater şi a păstra pacea. Doi tineri albi pe nume Goodman şi Schwerner s-au dus în sud în Mississippi ca să lucreze în cadrul biroului de înregistrare a voturilor, s-au înhăitat cu un tânăr negru pe nume Chaney şi toţi trei au sfârşit într-o înspăimântătoare groapă comună. Harlem-ul şi Bedford-Stuyvesant-ul au luat foc în prima din lungile veri fierbinţi. Între timp, Brian era în spital aiurând în legătură cu felul în care va salva el omenirea. Cu siguranţă omenirea nu mai avea nevoie de asta.

Ne-am îndepărtat unul de altul. Nu dintr-odată, şi nu prin faptul că am întâlnit pe altcineva. Nu am ieşit deloc în oraş cât timp Brian s-a aflat în spital. Eram şocată şi aveam nevoie de timp ca să îmi revin. Însă încetul cu

începutul, am început să-mi dau seama cât de fericită eram fără el, cum energia lui frenetică îmi secase viaţa, cum fanteziile lui sălbatice mă lipsiseră de orice fantezie a mea. Treptat, am început să preţuiesc faptul de a-mi auzi propriile gânduri. Am început să îmi ascult propriile vise. Era ca şi cum trăisem într-o cameră rezonantă timp de cinci ani şi apoi, brusc, cineva îmi dăduse drumul.

Restul poveştii e în mare parte deznodământ. L-am iubit pe Brian şi mă simţeam îngrozitor de vinovată pentru că îmi dădeam seama că îmi plăcea să trăiesc fără el mai mult decât să trăiesc cu el. De asemenea, cred că nu aş mai fi avut foarte mare încredere în el după ce încercase să mă sugrume. *Am zis* că l-am iertat, însă ceva în interiorul meu nu a făcut-o niciodată. Îmi era frică de el şi chestia asta a omorât căsnicia noastră în cele din urmă.

Sfârşitul se apropia încet. Banii, ca de obicei, au fost factorul care a precipitat lucrurile. După trei luni la Mount Sinai, puterea de acoperire a asigurării de sănătate s-a epuizat şi Brian a trebuit să fie transferat. Fie trebuia să meargă într-un spital de stat (lucru care ne îngrozea pe amândoi), fie într-un spital particular (unde taxele erau în jur de 2 000 de dolari pe lună). Ne aflam într-un impas cauzat de bani.

Părinţii lui au intervenit atunci, nu ca să ajute, ci ca să hărţuiască. Dacă îl lăsam să plece în California, ei aveau să acopere costul unui tratament particular. Altfel, nu dădeau niciun bănuţ. Am trăit cu acest ultimatum o perioadă şi, în cele din urmă, am decis că nu aveam încotro.

În septembrie am făcut pelerinajul către California. Am „șters-o către teritoriu“ nu în vagoane descoperite, ci cu un 707, şi l-am avut şi pe taică-meu şi un psihiatru în remorcă. Compania aeriană nu îi dădea voie lui Brian să zboare cu avionul acasă fără un psihiatru drept însoţitor — ceea ce însemna că toţi patru trebuia să călătorim la clasa întâi, clefăind nuci macadamia şi pastile de Librium.

A fost un zbor memorabil. Brian a fost atât de agitat, încât mi-am uitat propria frică de zbor. Taică-meu îşi vâra repede pe gât pastile de Librium din minut în minut şi mă sfătuia să fiu curajoasă, iar psihiatrul (un rezident cu chip drăguţ în vârstă de douăzeci şi şase de ani, care s-a identificat cu noi până în punctul totalei incompetenţe) era ţâfnos şi avea nevoie în permanenţă de asigurarea mea verbală. Mama Isadora — am avut grijă de toţi. De toţi zeii, de toţi tăticii care eşuaseră.

La clinica Linda Bella din La Jolla, iluzia voluntariatului era strict menţinută. Toate surorile purtau bermude, iar doctorii purtau cămăşi sport, pantaloni de catifea reiată şi şepci de golf. Pacienţii purtau în mod similar haine de stradă şi colindau de colo-colo într-un decor asemănător unui motel de lux, completat de o piscină şi de mese de ping-pong. Toată lumea din rândul personalului era extrem de voioasă şi încerca să pretindă că Linda Bella era un fel de SPA, mai degrabă decât locul unde mergeai atunci când nimeni nu ştia ce să mai facă cu tine acasă. Doctorii ne-au recomandat să evităm scenele lungi de despărţire. Eu şi Brian ne-am văzut pentru ultima dată

în camera părăsită de T.O.* unde el frământa cu răutate o bucată de argilă la una din mese.

— Nu mai eşti o parte din mine, zise el. Obişnuiai să fii o parte din mine.

Mă gândeam cât de dureros era să fiu o parte din el, şi cum fusesem aproape pe punctul de a uita cine eram, însă nu i-am putut spune acest lucru.

— Mă voi întoarce, am zis.

— De ce? pufni el.

— Pentru că te iubesc.

— Dacă mă iubeai, nu m-ai fi adus aici.

— Nu e adevărat, Brian, doctorii au spus…

— Ştii că doctorii nu ştiu nimic despre Dumnezeu. Nu *trebuie* să ştie. Însă credeam că *tu* ştii. Eşti la fel ca toţi ceilalţi. Pentru câţi arginţi m-ai vândut?

— Eu vreau doar să te faci mai bine, am zis, cu un glas stins.

— Mai bine decât *ce*? Şi dacă *aş fi* mai bine, cum şi-ar da *ei* seama — aşa bolnavi cum sunt. Ai uitat tot ce ştiai. Şi ţie ţi-au spălat creierul.

— Vreau să te faci bine ca să nu trebuiască să iei medicamente… am zis.

— E o prostie şi tu o ştii bine. *Îţi* dau medicamente la început şi apoi le *folosesc* ca un indice al sănătăţii tale. Când medicamentele sunt multe — ţie nu îţi e bine. Când sunt puţine — atunci îţi e bine. Raţionamentul e circular. Cine are nevoie de afurisitele de medicamente în primul rând?

* Prescurtare de la terapie ocupaţională.

Lovi lutul cu sălbăticie.

— Știu, am zis.

Adevărul era că eram de acord cu el. Cu siguranţă, criteriile de sănătate şi boală ale medicilor erau aproape mai nebuneşti decât ale lui Brian. Cu siguranţă, banalitatea lor era în aşa fel încât dacă Brian *ar fi fost* Dumnezeu, ei nu şi-ar fi dat seama.

— Toată treaba asta e o chestiune de credinţă, zise el. *Întotdeauna* a fost o chestiune de credinţă. Cuvântul meu, sau cuvântul mulţimii? Tu ai ales mulţimea. Însă asta nu o face mai bună. Şi mai mult încă — tu ştii asta. Îmi pare rău pentru tine. Eşti atât de a dracului de *slabă.* Nu ai avut niciodată curaj.

Modelă argila într-o clătită subţire.

— Brian — va trebui să încerci să înţelegi situaţia mea. Am simţit că aveam să cedez acestei presiuni. Părinţii tăi ţipau la mine tot timpul. Doctorii îmi ţineau predici. Am încetat să mai ştiu cine eram.

— *Tu* ai fost sub presiune? *Tu! Pe cine* au băgat aici — pe tine sau pe mine? Cine a fost trădat — tu sau eu?

— Amândoi, am zis plângând.

Picături mari şi sărate mi se prelingeau pe faţă şi îmi intrau în colţurile gurii. Aveau gust bun. Lacrimile au un gust atât de calmant. De parcă ai putea săpa prin plâns un nou uter pentru a te ghemui în el. Alice în propria ei mare de lacrimi.

— Amândoi! Îmi vine să râd!

— E adevărat, am zis. Amândoi am fost răniţi. Nu ai monopol asupra durerii.

— Pleacă, îmi spune, ridicând bucata plată de argilă şi începând să o ruleze în formă de şarpe — du-te la mânăstire, Ofelia. Înecă-te, că nu-mi pasă.

— Tu nu pari niciodată să-ţi aminteşti că ai atentat la viaţa mea, nu-i aşa?

Ştiam că nu ar fi trebuit să spun asta, însă eram pur şi simplu atât de mânioasă.

— La viaţa *ta!* Dacă m-ai iubi — dacă ai ştii afurisitul de înţeles al sacrificiului — dacă nu ai fi un plod atât de răsfăţat, nu mi-ai vinde mie căcatul ăsta în legătură cu viaţa ta!

— Brian, nu-ţi *aminteşti?*

— Ce să-mi amintesc? Îmi amintesc cum m-ai închis aici — asta e ceea ce îmi amintesc.

Brusc, îmi deveni clar că erau două versiuni ale coşmarului prin care trecurăm — versiunea lui şi versiunea mea — şi că ele nu coincideau deloc. Brian nu numai că nu avea niciun fel de empatie pentru nefericirea mea; nici măcar nu era conştient de ea.

Nici măcar nu-şi amintea evenimentele care îl trimiseseră la spital. Câte alte versiuni ale realităţii noastre erau? Versiunea mea, a lui Brian, a părinţilor lui, a părinţilor mei, a doctorilor, a surorilor medicale, a asistenţilor sociali… Era un număr infinit de versiuni, un număr infinit de realităţi. Eu şi Brian trecurăm împreună printr-un coşmar, iar acum se dovedise că nu trecurăm împreună prin nimic. Pătrunseserăm într-o experienţă pe aceeaşi uşă, însă colindaserăm apoi prin tunele separate, orbecăiserăm printr-un întuneric diferit

şi ieşiserăm în cele din urmă la liman la capete opuse ale pământului.

Brian se uită cu răceală la mine de parcă eram duşmanul lui de moarte. Şi jur că nu-mi mai pot aminti cuvintele de despărţire pe care ni le-am spus unul altuia.

Mie şi tatălui meu ne mai rămăseseră o după-amiază şi o seară, înaintea zborului de întoarcere la New York. Am închiriat o maşină şi am mers până la Tijuana, de unde am cumpărat o piñata uşor pătată — un măgăruş de un roz strident. Ne-am plimbat împreună pe străzi făcând comentarii despre „culoarea locală", observaţii previzibile în legătură cu sărăcia oamenilor şi cu opulenţa bisericilor.

Taică-meu e încă un bărbat arătos care pare să aibă cu aproape cincisprezece ani mai puţin decât cei şaizeci ai lui, e încrezut în legătură cu fizicul lui şi părul rar, şi are un mers săltat care a devenit şi mersul meu. Semănăm, mergem la fel, suntem amândoi dependenţi de jocuri de cuvinte şi de vorbe de duh, şi, cu toate astea, cu greu putem comunica. Suntem întotdeauna uşor stingheriţi unul în prezenţa celuilalt — de parcă am şti fiecare un secret teribil despre relaţia noastră, însă nu am putea vorbi de asta. Care ar putea fi acest secret? Îmi amintesc cum ciocănea în peretele dintre dormitoarele noastre pentru a mă linişti şi a-mi alina frica de întuneric. Îmi amintesc cum îmi schimba cearşaful când udam patul la vârsta de trei ani, şi cum îmi încălzea lapte la opt ani când nu puteam dormi. Mi-l amintesc spunându-mi odată (după ce am asistat la o ceartă groaznică între părinţii mei) că vor

rămâne împreună „de dragul meu“… Însă dacă ar fi mai mult — o încercare de a mă seduce în copilărie sau o scenă primară — memoria mea extrem de psihanalizată nu poate ajunge atât de departe. Uneori mirosul unei bucăţi de săpun (sau vreo altă substanţă de uz casnic) aduce brusc înapoi o amintire de mult uitată din copilărie. Şi atunci mă pomenesc întrebându-mă câte *alte* amintiri sunt ascunse în cotloanele minţii mele; şi, într-adevăr, propriu-mi creier pare să fie ultima mare *terra incognita*, iar eu sunt plină de uimire vizavi de perspectiva de a descoperi, într-o bună zi, noi lumi acolo. Închipuiţi-vă continentul pierdut, Atlantida, şi toate insulele scufundate ale copilăriei, chiar acolo aşteptând să fie descoperite. Spaţiul interior pe care nu l-am explorat niciodată cum trebuie. Lumi în interiorul altor lumi în interiorul altor lumi. Şi chestia miraculoasă e că acestea ne aşteaptă pe noi. Dacă nu reuşim să le descoperim, e pentru că nu am construit încă vehiculul potrivit — o navetă spaţială, un submarin sau un poem — care ne va duce la ele.

În parte, pentru asta scriu. Cum pot şti ce gândesc dacă nu văd ceea ce scriu? Scrisul meu este submarinul sau naveta spaţială care mă duce către lumile necunoscute din mintea mea. Şi aventura e nesfârşită şi inepuizabilă. Dacă învăţ să construiesc vehiculul potrivit, atunci pot descoperi şi mai multe teritorii. Şi fiecare nou poem este un nou vehicul, proiectat să pătrundă mai adânc (sau să zboare mai sus) decât cel de dinainte.

Căsnicia mea cu Bennett s-a sfârşit probabil în acea zi când m-am plimbat pe străzile din Tijuana cu tatăl meu

cel spiritual. Taică-meu încerca din răsputeri să fie binedispus şi de ajutor, însă eu eram adânc cufundată în propria mea vină. Mă aflam în faţa unei dileme: dacă nu renunţam la Brian şi încercam să trăiesc din nou cu el, aveam să înnebunesc, sau renunţam la propria mea identitate. Însă dacă îl lăsam singur cu nebunia lui şi în grija medicilor, îl abandonam — exact atunci când avea nevoie cel mai mult de ajutor. Într-un fel, eram o trădătoare. Se redusese la o alegere între mine sau el, iar eu m-am ales pe mine. Vina mea în legătură cu acest lucru încă mă mai bântuie. Undeva adânc în interiorul minţii mele (cu toate acele amintiri scufundate ale copilăriei) e o imagine glorioasă a femeii ideale, un fel de Griselda evreică. Ea e Ruth şi Esther şi Iisus şi Maria într-o singură persoană. Ea întoarce întotdeauna şi celălalt obraz. Ea e un vehicul, un vas, fără nevoi sau dorinţe ale ei. Când soţul ei o bate, ea îl înţelege. Când el e bolnav, ea îl îngrijeşte. Când copiii sunt bolnavi, ea îi îngrijeşte. Găteşte, are grijă de casă, are grijă de magazin, are grijă de cărţi, ascultă problemele tuturor, merge la cimitir, plivеşte buruienile de pe morminte, se îngrijeşte de grădină, freacă podelele şi stă tăcută în balconul de sus al sinagogii în timp ce bărbaţii recită rugăciuni despre inferioritatea femeilor. E capabilă de absolut orice cu excepţia păstrării propriei persoane. Şi în secret, îmi e întotdeauna ruşine de mine însămi pentru că nu sunt ca ea. O femeie bună şi-ar fi dat viaţa ca să aibă grijă şi să hrănească nebunia soţului ei. Nu eram o femeie bună. Aveam prea multe alte lucruri de făcut.

Însă dacă fusesem nepăsătoare faţă de Brian, m-am revanşat cu vârf şi îndesat faţă de Charlie Fielding. Din masochism absolut — din masochism bun, sănătos, „normal feminin“ — pur şi simplu nu puteţi bate relaţia mea cu Charlie Fielding (care a urmat îndeaproape sfârşitului căsătoriei mele cu Brian). E interesant cum noi întotdeauna revărsăm toate sentimentele noastre de la tipul care a fost înainte, asupra tipului următor. Un caz psihologic de „trecere dintr-un pat în altul“.

13
DIRIJORUL

E un cutremur sau e pur şi simplu un şoc?
E oare supa bună din carne de broască ţestoasă sau doar o imitaţie?
E un cocktail — acest sentiment de bucurie,
Ori ceea ce simt „e un lucru adevărat"?
Am flerul bun sau îl am pe cel prost?
Oare pe Bach îl voi asculta sau doar un cântec de Cole Porter?

— Cole Porter, „În sfârşit iubirea" (1938)

Charlie Fielding („Charles" când îşi semna numele) era înalt, cu umerii aduşi şi semăna cu Evreul Rătăcitor. Avea un nas foarte lung şi coroiat, nări proeminente, iar gura lui mică şi cu colţurile coborâte avea întotdeauna o expresie acră, ceva între dispreţ şi melancolie. Avea pielea pământie şi cu aspect bolnăvicios — îi fusese devastată de acneea care încă îl mai deranja din când în când. Purta jachete sport scumpe din tweed care

atârnau pe umerii lui de parcă ar fi stat pe umeraşe şi întotdeauna pantalonii lui făceau genunchi. Buzunarele vechii lui canapele Chesterfield erau burduşite cu romane ieftine. Din servieta lui uzată din piele de porc, se iţea întotdeauna vârful unei baghete de dirijor.

Dacă l-ai fi văzut în metrou sau luând singur cina la Schrafft's (unde încărca notele de plată în contul lui taică-său), ai fi presupus, după expresia figurii sale, că era în doliu. Însă nu era — doar dacă nu cumva purta în avans doliu pentru taică-său (ai cărui bani urma să-i moştenească).

Uneori, în timp ce aştepta să-i vină cina (pui cu smântână şi îngheţată cu sirop de ciocolată), scotea un portativ din servietă şi, ţinând bagheta în mâna dreaptă, începea să dirijeze muzicieni imaginari. Făcea asta cu o naturaleţe desăvârşită şi aparent fără nicio dorinţă de a ieşi în evidenţă. Era pur şi simplu un individ şters pentru cei din jurul lui.

Charlie (maică-sa îl numise aşa după Carol Eduard Stuart*, iar Charlie era, la urma urmelor, un prinţ evreu) locuia singur într-o garsonieră din East Village. În acelaşi cartier în care locuiseră şi strămoşii lui săraci cu două generaţii înainte. Storurile veneţiene erau încărcate de funingine soioasă şi pietrişul râşnea sub picioare când mergeai pe podeaua fără covoare. Ambianţa era spartană: o bucătărie vagon ale cărei dulapuri era întotdeauna goale cu excepţia cutiilor cu caise uscate şi a pungilor cu bomboane, un pian închiriat, un pat de o

* Prinţ britanic, nepotul lui Iacob al II-lea.

singură persoană, un magnetofon, un pick-up portabil, două cutii de carton pline cu discuri de vinil (care nu fuseseră niciodată despachetate de când le adusese din casa părinţilor lui cu doi ani înainte). Pe fereastră se vedea o scară de incendiu ce dădea înspre o curte interioară acoperită de funingine şi vizavi locuiau două lesbiene de vârsta a doua care uneori neglijau să tragă jaluzelele. Charlie avea acel dispreţ defensiv faţă de homosexuali pe care adeseori oamenii îl au când propria lor sexualitate e stânjenitoare pentru ei. Era tot timpul în erecţie, însă îi era groaznic de frică să nu fie vulgar. Educaţia lui de Harvard fusese menită să înăbuşe toată vulgaritatea ce ardea în adâncul genelor sale şi, deşi voia să şi-o tragă, nu voia să o facă într-un mod care l-ar fi făcut să pară grosolan — fie în ochii lui, fie în ochii fetelor pe care încerca să le seducă.

Am observat, oricum, că în afară de situaţia în care un bărbat e un geniu veritabil, o educaţie de Harvard e o garanţie permanentă. Nu din pricină că ar învăţa multe acolo, însă pentru ce cred ei despre ei înşişi după aceea — povara de a fi o persoană care a absolvit Harvardul: aura, atmosfera, problemele de pronunţie, amintirile plăcute ale râului Charles. Acest lucru tinde să-i facă infantili şi să se repeadă pe coridoarele agenţiilor de publicitate cu cravatele fâlfâind în vânt. Îi face să îndure mâncarea îngrozitoare şi tapiţeria jerpelită a Clubului Harvard de dragul de a impresiona vreo tinerică dulce cu sursa glorioasă a diplomei lor.

Charlie avea acest impediment al Harvardului. Absolvise cu un şapte curat — satisfăcător şi, cu toate astea, se

simţea întotdeauna superior faţă de mine care aveam insigna Phi Beta Kappa de la abjectul şi declasatul colegiu Barnard. Simţea că la Harvard fusese atins de pana rafinamentului, că, în ciuda eşecurilor lui din această lume, încă era (corurile din operele lui Gilbert şi Sullivan ar trebui să cânte această expresie) un Om de la Harvard.

În aproape toate dimineţile, Charlie dormea până la prânz, apoi se ridica din pat şi lua micul dejun la una din lăptăriile care rămăseseră din zilele de demult ale acelui cartier de imigranţi. Însă două dimineţi pe săptămână se extrăgea cu greu din pat pe la nouă şi lua metroul până la o şcoală de muzică din centru unde preda pian şi dirija un grup coral. Banii pe care îi câştiga din această muncă erau o sumă nesemnificativă, însă trăia în principal din venitul unei rente pe care taică-său i-o fixase. Era îngrozitor de secretos în legătură cu veniturile lui, de parcă ar fi fost cine ştie ce secret murdar. Cu toate astea, am presupus întotdeauna că dacă i-ar fi displăcut zgârcenia, ar fi putut trăi mai puţin mizer decât o făcea.

Era totuşi un secret murdar de familie şi poate chestia asta făcea ca banii să fie o chestiune atât de stânjenitoare. Familia lui Charlie dăduse de bani prin intermediul unchiului lui Charlie, Mel — faimosul dansator de bal pseudoprotestant anglo-saxon care plutea prin anii ’30 cu părul dat cu briantină, cu un nas ce suferise o operaţie estetică şi cu o nevastă *shikse** dansatoare. Mel Fielding făcuse până la moarte o carieră din a ţine secret

* Femeie care nu e de origine evreiască (idiş).

faptul că era evreu şi fusese de acord să-şi împartă averea cu familia doar cu condiţia ca ei toţi să-şi opereze nasurile şi să-şi schimbe numele din Feldstein în Fielding. Charlie refuzase să-i satisfacă doleanţa în legătură cu nasul, însă adoptase numele. Tatăl lui Charlie totuşi *chiar* îşi amputase jumătate din nas (cu rezultatul că ajunsese să arate ca un evreu cu un nas absurd de mic). Însă rezultatul important fusese că Feldstein-ii părăsiseră Brooklyn-ul şi îşi făcuseră apariţia în clădirea Beresford (acel ghetou poleit cu aur, acel pseudocastel) din Central Park West.

Afacerea familiei era un lanţ — răspândit în întreaga lume — de şcoli de dans ce vindeau abonamente pe viaţă persoanelor în vârstă şi singure. Nu era chiar o escrocherie mai mult decât pot fi considerate psihanaliza, religia, grupurile de suport sau Rosicrucianismul, însă la fel ca şi acestea promitea a pune capăt singurătăţii, lipsei de vlagă şi durerii şi bineînţeles că reuşea să dezamăgească pe mulţi. Charlie muncise în afacerea cu sala de dans câteva veri în timpul colegiului, însă fusese doar un gest simbolic. Ura orice fel de slujbă la care trebuia să mergi zi de zi — chiar dacă aceasta consta din a pluti pe ringul de dans cu o doamnă de optzeci de ani care tocmai devenise membră pe viaţă în schimbul câtorva mii de dolari. Când l-am cunoscut, Charlie era foarte sensibil referitor la subiectul „dansul în sala de bal". Nu voia să fie general cunoscut faptul că acesta era mijlocul de subzistenţă al tatălui său. Cu toate astea, strecura frecvent numele celebru al unchiului său în rândul prietenilor şi în

prezenţa mea. Ambivalenţa e o melodie minunată după care se poate dansa. Are un ritm al său propriu.

Însă ce făcea Charlie? Se pregătea pentru a ieşi din comun. Visa zi şi noapte la debutul său ca dirijor — pe care de altfel nu făcea nimic pentru a-l grăbi — şi începea simfonii. Acestea erau — toate — simfonii neterminate. Începea şi sonate şi opere (bazate pe operele lui Kafka şi Beckett). Erau bucăţi neterminate (însă pe care el îmi promitea întotdeauna să mi le dedice). Probabil pentru alţii era un ratat, însă pentru el însuşi era o figură romantică. Vorbea de „tăcere, exil şi iscusinţă". (Tăcere: simfoniile neterminate. Exil: părăsise clădirea Beresford pentru East Village. Iscusinţă: relaţia lui cu mine). Trecea prin toate încercările iniţiale ale marilor artişti. Ca dirijor, nu îşi făcuse încă debutul şi era dezavantajat, credea el, de faptul că nu era homosexual. În calitate de compozitor, era o chestiune de a învăţa să facă faţă crizei de stil care tortura epoca respectivă. Şi acest lucru venea cu timpul. Trebuia să fie gândit în decenii, nu în ani.

Visând aşezat pe băncuţa de la pian sau deasupra unei farfurii cu clătite cu dulceaţă de cireşe la Ratner's, Charlie se gândea cum va fi el când în cele din urmă va fi reuşit — încărunţind la tâmple, afabil şi îmbrăcat excentric. După ce va dirija propria lui operă la Met*, nu se va da în lături nici cu o doime de la a susţine un concert improvizat împreună cu muzicieni aspiranţi de jazz. Fetele de la colegiu care îl vor recunoaşte acolo îl vor asedia cerându-i autografe, iar

* Metropolitan Opera.

el le va da pe spate cu vorbe de duh. Vara se va retrage în Vermont la casa lui de la ţară, compunând la un pian Bechstein sub o lucarnă înclinată, ivindu-se din atelierul lui pentru a purta o conversaţie inteligentă cu poeţii şi compozitorii tineri care vor veni după el acolo. Şi-ar dedica trei ore pe zi pentru a-şi scrie autobiografia — într-un stil pe care îl descria ca fiind ceva între Proust şi Evelyn Waugh (autorii lui favoriţi). Şi apoi vor fi femei. Soprane wagneriene cu funduri mari şi pline de celulită ca în picturile lui Peter Paul Rubens. (Charlie avea o mare înclinaţie pentru femeile plinuţe — chiar grase. Credea că eram prea slăbănoagă şi că aveam fundul prea mic. Dacă am fi rămas împreună, probabil că aş fi devenit elefantină.) După sopranele grase veneau literatele: poetele care îi dedicau cărţi, sculptoriţele obsedate care voiau ca el să le pozeze nud, scriitoarele care îl găseau atât de fascinant, încât îl făceau figura centrală în romanele lor *à clef**. Era posibil să nu se căsătorească niciodată, nici măcar de dragul de a avea copii. Copiii (după cum spunea el adeseori) erau *plictisitori. Plictisitor* (pronunţat de parcă era scris cu caractere cursive) era întotdeauna unul din cuvintele lui preferate. Însă nu era condamnarea finală (la fel cum nu era nici *banal*, pe care îl prefera, de asemenea). *Vulgar* era cuvântul final de dispreţ. Oamenii, bineînţeles, puteau fi vulgari, la fel cum puteau fi cărţile, muzica şi tablourile — însă şi mâncarea putea fi vulgară pentru Charles. Aşa cum spusese el odată când celebrul lui unchi îl dusese la Le Pavillon: „Clătitele astea sunt

* Roman à clef (fr.) — roman cu cheie.

vulgare“. Îl pronunţa cu spaţiu între cele două silabe — de parcă între *vul* şi *gar* îl treceau fiorii revelaţiei. Şi pronunţia era un lucru important pentru Charles.

După toate astea, am neglijat să spun cel mai important lucru — şi anume, că eram îndrăgostită nebuneşte de el (cu accent pe *nebun)*. Cinismul a venit mai târziu. Pentru mine nu era un tânăr pompos şi plin de coşuri, ci o figură plină de farmec legendar, un viitor Lenny Bernstein. Ştiam că familia lui (cu camera lor de zi decorată de decoratori cu tapiţerie — ţinută sub folii de plastic — de mătase de culoarea şampaniei) era de o sută de ori mai vulgară chiar decât a mea. Simţeam că Charlie era mai degrabă snob decât inteligent. Ştiam că nu făcea niciodată baie, că nu folosea niciodată deodorant şi că nu se ştergea bine la fund (de parcă încă ar fi sperat ca maică-sa să-i vină în ajutor), însă eram nebună după el. Îl lăsam să fie condescendent cu mine. La urma urmelor, era un iubitor al celei mai universale dintre arte: muzica. Iar eu eram un scrib modest, cu talent literar. Şi lucrul cel mai important, era pianist la fel ca şi tatăl meu. Când se aşeza la claviatură, mi se udau chiloţii. Acele sunete prelungite! Acele sunete în crescendo! Acele sunete ascuţite! Acele sunete joase!

Cunoaşteţi expresia aceea îngrozitoare, „a gâdila clapele“? În halul ăsta mă înnebunea Charlie. Uneori chiar ne-o trăgeam pe băncuţa de la pian cu metronomul pornit.

Ne-am cunoscut într-un fel amuzant. La televiziune. Ce poate fi mai amuzant decât să citeşti poezie la televizor? Nu e nici poezie şi nu e nici televiziune. E ceva „educaţional“ — dacă îmi scuzaţi expresia.

Programul era pe Channel 13 şi era un fel de salată a celor şapte arte. Erau şapte „artişti“ tineri şi fiecare dintre ei avea patru minute pentru a-şi face treaba. Apoi era un moşulică băşinos cu ochii umflaţi şi care fuma pipă şi avea un nume gen Phillips Hardtack, care ne intervieva pe fiecare, punându-ne întrebări incisive cum ar fi: „Ce e, după părerea ta, Inspiraţia?“ sau „Ce influenţă a avut copilăria în opera pe care o creezi?“ Pentru aceste întrebări (şi aproximativ alte zece) erau alocate alte patru minute. În afară de a fi gazda unor emisiuni ca asta, Hardtack se spetea scriind recenzii de cărţi şi pozând pentru reclame la whisky — două ocupaţii care au mai multe în comun decât pare la prima vedere. Scotchul era întotdeauna „suplu“ şi „delicat“, iar cărţile erau întotdeauna „viguroase“ şi „puternice“. Tot ce trebuia să faci era să-l stârneşti pe Hardtack şi începeau să curgă adjectivele. Uneori totuşi le încurca şi numea o carte „suplă“ şi „delicată“, în vreme ce scotchul era numit „viguros“ şi „puternic“. Pentru un scotch vechi de douăzeci de ani şi autori bătrâni care îşi publicaseră memoriile, Hardtack rezerva cuvântul „copt“. Iar pentru autori tineri şi un scotch cu marca X, Hardtack avea răspunsul său automat: „Îi lipseşte netezimea“.

Majoritatea „artiştilor“ de la acea emisiune îl meritau pe Hardtack. Era un bufon tânăr care se autointitulase „cineast“ şi prezenta timp de patru minute un film tremurat şi supraexpus a ceea ce păreau să fie două (sau posibil trei) amibe dansând; un pictor negru care se autointitulase pictor activist şi picta doar scaune (un subiect straniu de pacifist pentru un pictor activist); o

soprană cu dinţi foarte galbeni şi cu prognatism (Charlie era acolo pentru a o acompania patru minute în timp ce ea interpreta o arie tremurată de Puccini); un om-orchestră pe nume Kent Blass care ţopăia spasmodic de colo-colo, bătând la tobe, cântând la xilofoane, acvarii de sticlă, oale şi tigăi; un dansator modern care nu pronunţa niciodată substantivul „dans“ fără să folosească articolul hotărât; un cântăreţ de muzică folk cu mesaje sociale de protest al cărui accent veritabil de Brooklyn fusese înfrumuseţat cu lecţii de oratorie, cu rezultatul bizar că pronunţa Dumnezeu, „Drrumnezeu“; şi eram eu.

Mă instalaseră în interiorul unei rame din placaj de culoare cenuşie pentru cele patru minute de poezie, iar pentru a ajunge la ea, trebuia să mă cocoţ pe un fel de estradă. Charlie era chiar dedesubt, stând la pian şi zgâindu-se sub fusta mea. În timp ce îmi citeam poezia, ochii lui îmi sfredeleau pulpele. O zi mai târziu m-a sunat. Nu-mi aminteam de el. Apoi a spus că voia să-mi pună poemele pe muzică, aşa că m-am întâlnit cu el la cină. „Ia-o în sus, până în apartamentul meu şi dă-mi voie să-ţi pun poemele pe muzică“ şi eu o luam sus întotdeauna. Sau cel puţin mă duceam.

Însă Charlie mă surprindea. Părea costeliv, nespălat şi cu nasul coroiat când apărea la uşa mea, însă în restaurant îşi expunea cunoştinţele lui vaste despre Cole Porter, Rodgers, Hart şi Gershwin: toate cântecele pe care taică-meu le cântase la pian când eram copil. Chiar şi cântecele obscure ale lui Cole Porter, cântecele aproape

uitate ale lui Rodgers şi ale lui Hart din music-halluri obscure, cântecele mai puţin cunoscute de Gershwin — le ştia pe toate. Ştia chiar mai multe dintre acestea decât mine — cu memoria mea excelentă pentru versuri uşor de reţinut. Atunci m-am îndrăgostit în mod cu totul şi cu totul absurd de el, l-am transformat dintr-un broscoi nespălat şi cu nasul coroiat într-un prinţ — un prinţ evreu care, pe deasupra, mai cânta şi la pian. De îndată ce el a recitat ultima strofă din „Let's Do It"* şi a spus cuvintele *cum trebuie*, eram gata să mă culc cu el. Un caz simplu de complex oedipian.

Ne-am dus acasă să ne-o tragem. Însă Charlie era atât de copleşit de norocul lui, încât sula i se pleoşti.

— Dirijează-mă, am zis.

— Se pare că mi-am pierdut bagheta.

— Ei bine atunci, fă-o ca Mitropoulos — cu mâinile goale.

— Eşti o adevărată comoară, zise el, zvârcolindu-se sub aşternuturi.

Însă cu mâna sau cu bagheta, era fără speranţă. Îi clănţăneau dinţii şi umerii i se zguduiau tare. Gâfâia ca un bolnav de emfizem pulmonar.

— Ce se întâmplă? am întrebat.

— Nimic, doar că eşti aşa o comoară, încât nu-mi vine să cred.

Părea să plângă cu sughiţuri şi să se sufoce în acelaşi timp.

* Hai să o facem (engl.).

— O să mai vrei să mă vezi în ciuda acestui lucru? stărui el. Îmi promiţi că nu o să-mi porţi pică?

— Ce fel de şacal crezi că sunt?

Eram uimită. Toate instinctele mele materne fuseseră stârnite de neajutorarea lui.

— Ce fel de ticăloasă te-ar da afară din casă?

— Ultima cu care s-a întâmplat acest lucru, mormăi el. M-a dat afară şi mi-a azvârlit hainele în hol. A uitat o şosetă. A trebuit să mă duc acasă cu metroul fără o şosetă într-un picior. A fost cea mai umilitoare experienţă a vieţii mele.

— Iubitule, am zis, legănându-l.

Bănuiesc că ar fi trebuit să mă îndepărteze instabilitatea emoţională a lui Charlie, plânsul lui cu sughiţuri, sufocarea şi tremuratul lui — însă nu pe mine. Pentru mine acest lucru confirma sensibilitatea lui. Prinţul şi bobul de mazăre. Era de înţeles. Premierele îl doborau. Puteam să cântăm Cole Porter împreună în loc să ne-o tragem. În schimb, el adormi în braţele mele. Dormi ca nimeni altul pe care îl cunoscusem vreodată. Şuieră, bolborosi, trase vânturi şi se zvârcoli. Mormăi şi se cutremură. Şi chiar îşi stoarse coşurile în somn. Am rămas trează jumătate de noapte urmărindu-l cu o uluire absolută.

Dimineaţa se trezi zâmbind şi mi-o trase ca un armăsar. Trecusem testul. Nu îl dădusem afară din casă. Aceasta era recompensa mea.

Următoarele opt luni şi ceva am ieşit împreună, de obicei petrecându-ne nopţile fie la el acasă, fie la mine. Eram pe cale de a obţine anularea căsătoriei cu Brian, şi predam

la CCNY în timp ce îmi terminam masterul în arte la Columbia. Locuiam încă în acelaşi apartament unde Brian cedase nervos şi uram să rămân singură nopţile, aşa că atunci când Charlie nu putea rămâne la mine, îl urmam în East Village şi împărţeam cu el patul acela îngust.

Mă iubea, zicea, mă adora, zicea, dar cu toate astea, era reţinut. Am simţit ceva ciudat în declaraţiile lui de dragoste, ceva rezervat şi nesincer. Eram înnebunită pentru că era prima dată când cineva era reţinut faţă de mine. Eram obişnuită să deţin supremaţia, iar rezervarea lui mă aţâţa. Mă făcea să fiu din ce în ce mai nebună după el, lucru care pe el îl făcea să fie din ce în ce mai rezervat. Vechea poveste.

Ştiam că era o altă fată la Paris, o fostă iubită din Radcliffe care studia acum filosofia la Sorbona. După spusele lui Charlie, erau doar prieteni. Se terminase, zicea el.

Ea era durdulie şi brunetă şi (după spusele lui Charlie) avea obiceiul enervant de a cădea într-un somn profund după o partidă de amor. Se dusese la Paris ca să scape de el, şi avea un iubit francez cu care locuia pe Rue de la Harpe (Charlie părea să ştie detaliile foarte bine pentru cineva care nu mai conta pentru el nici cât negru sub unghie). Însă dacă toate astea erau *adevărate,* atunci de ce îşi semna scrisorile către el cu „Te iubesc"? Doar pentru a avea un as în mânecă? Dar el? Era *ea* asul (sau fundul*) lui din mânecă? Sau *eu eram*?

Am fost întotdeauna de părere că a citi corespondenţa altor oameni e unul din cele mai josnice lucruri, însă

* Joc de cuvinte. În engl. *ace* (as) şi *ass* (fund) se pronunţă asemănător (n. red.).

gelozia te îndeamnă să faci lucruri ciudate. Într-o dimineaţă tristă în East Village, când Charlie a plecat devreme ca să le predea elevilor săi, m-am furişat jos din pat ca un spion şi (cu inima bătându-mi ca unul dintre ceainicele folosite pe post de tobă de Saul Goodman) am început să-i percheziţionez apartamentul. Căutam, bineînţeles, timbre poştale din Paris — şi le-am găsit, chiar sub chiloţii gri şi trădători ai lui Charlie.

Judecând după scrisorile ei, Salome Weinfeld (numită după bunicul ei Sol?) era o tipă literată. Era şi implicată în jocul de a-l înnebuni pe Charlie de gelozie în vreme ce îi servea mici porţii de afecţiune.

Cher Charles [scria ea]:

Noi [noi!] locuim aici la etajul al şaselea (al şaptelea pentru tine) al unei dărăpănături fermecătoare numite Hotel de la Harper în vreme ce ne căutăm nişte ascunzători mai ieftine. Parisul e divin — Jean-Paul Sartre e practic după colţ, Simone de Beauvoir, Beckett, Genêt — *tout le monde,* pe scurt.

Iubitule, te iubesc. Să nu crezi că doar pentru că locuiesc cu Sebastien (care, în paranteză fie spus, face un cuşcuş delicios) — am încetat să mai ţin la tine. Doar că am nevoie de timp să experimentez, să respir, să trăiesc, să-mi întind şi să-mi contractez muşchii [ia ghiciţi care!] fără tine.

Mi-e dor de tine noapte şi zi, mă gândesc la tine, chiar te visez. Nu-ţi poţi închipui ce frustrant e să trăieşti cu un bărbat care nu ştie ce e un S.S.R.*, care nu a mâncat niciodată un blintz**, care crede că *The Charles* e un fost rege al Angliei! Cu toate astea, el (Sebastien) e

* Prescurtare de la: şuncă, salată, roşie.
** Clătită (idiş).

dulce, devotat şi [un rând întreg era tăiat cu cerneală neagră aici] mă face să-mi dau seama zi de zi cât de mult te iubesc.

Attends-moi, cheri
Sally

Attends-moi pe mă-ta!

Însă cum să-l confrunt pe Charlie cu o scrisoare pe care o descoperisem printre lenjeria lui intimă nu prea curată? Deci, în loc de asta, am adoptat o politică fabiană, de aşteptare vigilentă. Mi-am ţinut resentimentele secrete. Eram hotărâtă să-l câştig, încetul cu încetul, în defavoarea acestei prietene secrete prin corespondenţă.

În iunie, am plecat împreună în Europa. Charlie participa la o competiţie de dirijori în Olanda; eu aveam prieteni de vizitat în Yorkshire şi trebuia să mă întâlnesc cu vechea mea prietenă, Pia, la Florenţa, pentru a face împreună o scurtă călătorie prin sudul Europei, şi aveam de gând să îmi văd şi sora, pe Randy, în Orientul Mijlociu. Eu şi Charlie plănuiam să petrecem împreună în Olanda două săptămâni şi apoi să ne ducem fiecare la treaba lui. Ar fi trebuit ca el să meargă acasă pentru a dirija un oratoriu la un festival de artă, însă lucrul ăsta era încă nesigur. Eu speram în secret că vom cădea amândoi de acord să ne anulăm toate celelalte planuri şi să călătorim împreună tot restul verii.

Ne-am îmbarcat pe bătrâna navă *Queen Elizabeth,* la clasa turist. Plicticoasa companie aeronavală Cunnard nu voia să ne dea o cabină împreună decât dacă scoteam la iveală o dovadă scrisă că eram căsătoriţi (pe care, bineînţeles, nu o aveam). Şi, în afară de asta,

Charlie era zgârcit. De dragul economiei, luase un pat într-o cabină de patru paturi cu alţi trei bărbaţi bătrâni, iar eu nu avusesem altă opţiune decât să iau un pat într-o cabină de femei. Fără ferestre, evident, şi chiar deasupra motoarelor. Companioanele mele erau o doamnă nemţoaică care arăta şi vorbea precum Căţeaua de la Buchenwald, o franţuzoaică slăbănoagă care era soră medicală şi care sforăia, şi o englezoaică, directoare de şcoală în vârstă de cincizeci de ani care purta cardiganuri, haine de tweed şi pantofi cu tălpi zimţate. Folosea parfumul *English Lavender* de la Yardley şi întreaga cabină duhnea.

Problema noastră pe durata celor cinci zile şi jumătate de traversare a oceanului era unde să ne-o tragem. Cabina mea ieşea din discuţie, de vreme ce franţuzoaica părea să doarmă toată ziua, iar celelalte doamne, englezoaica şi nemţoaica, se retrăgeau la ora nouă la culcare. O dată am încercat să sărim peste prânz ca să avem liberă cabina lui Charlie în timp ce moşnegii erau plecaţi la masă, însă unul dintre ei s-a întors şi a tras cu furie de uşă chiar în momentul în care ne puneam pe treabă. Deci, am început să cutreierăm vasul în căutare de locuri unde să ne-o tragem. Atât de hotărâţi eram. Aţi crede că era un lucru uşor pe un vas bătrân şi atât de plin de unghere şi de crăpături cum era *Queen Elizabeth,* însă nu era deloc uşor. Dulapurile de lenjerie erau încuiate, bărcile de salvare erau prea sus ca să ne cocoţăm în ele, toaletele publice erau prea publice, creşa era plină de ţânci, şi nu am găsit nicio cabină goală. Am sugerat să folosim una dintre

cabinele de la clasa întâi când ocupanţii acesteia erau plecaţi, însă Charlie era prea laş.

— Şi dacă se întorc? întreba el.

— Vor fi, oricum, probabil prea stânjeniţi ca să spună ceva — sau vor crede automat că au greşit cabina şi până îl găsesc ei pe steward, noi o să fim *plecaţi* deja.

Iisuse, eram pragmatică în comparaţie cu Charlie! Ce mai pisică fricoasă era şi ăsta! Teama mea de zbor, la urma urmelor, îmi permite să călătoresc cu avionul atâta timp cât sunt de acord să sufăr de frică tot zborul, însă teama lui de zbor era atât de mare, că el nici măcar nu s-ar fi apropiat de un avion. Din cauza asta ajunseserăm în această situaţie neplăcută în primul rând.

Însă în cele din urmă am găsit un loc. Singurul loc pustiu de la bordul vasului. Un loc absolut perfect — atât în mod simbolic, cât şi practic (doar că nu avea pat): capela evreiască de la clasa turist.

— E fantastic! am ţipat când orbecăiam după lumină şi ne dădurăm seama ce fel de cameră găsisem.

Ce mai decor! Strane! Steaua lui David! Chiar şi o Tora — pentru numele lui Dumnezeu! Eram excitată de-a dreptul.

— O să mă prefac că sunt pur şi simplu o vestală virgină sau ceva asemănător, am zis, începând să desfac fermoarul de la pantalonii lui Charlie.

— Da' uşa nu are *încuietoare*! protestă el.

— Şi cine o să vină? Cu siguranţă nu tovarăşii noştri de drum anglo-saxoni protestanţi şi nici membrii anglicani ai echipajului. Oricine dă buzna aici o să creadă că

ne rugăm sau ceva asemănător. Ce ştiu ei despre ceremoniile evreieşti?

— Probabil or să te confunde cu tufa arzândă, zise el dispreţuitor.

— Foarte amuzant — îmi dădusem jos chiloţii şi stinsesem lumina.

Însă am apucat să ne-o tragem doar o dată sub ochii lui Dumnezeu, pentru că ziua următoare când ne-am întors la micul nostru templu al dragostei, l-am găsit încuiat cu lacătul. Nu am ştiut niciodată de ce. Charlie, bineînţeles, era *sigur* (în stilul lui paranoic) că cineva (Dumnezeu?) fotografiase împerecherea noastră viguroasă şi înregistrase pe bandă toate gemetele. Îşi petrecu restul călătoriei panicându-se. Era *convins* că vom fi întâmpinaţi în Le Havre de un detaşament de la moravuri al Interpolului.

Restul călătoriei a fost destul de posomorât pentru mine. Charlie stătea într-unul din foaiere studiindu-şi portativele şi dirijând muzicieni imaginari, în timp ce eu îl urmăream, clocotind de resentimente în legătură cu Sally, pe care eram sigură că intenţiona să o vadă la Paris. Am încercat să-mi scot asta din minte, însă ieşea la iveală ca un ambalaj de bomboane care refuză să se scufunde în lacul din Central Park. Ce puteam face? Am încercat să scriu, însă nu mă puteam concentra. Nu mă puteam gândi decât la Sally — acea superprefăcută. Îl ţinea pe Charlie în şah, aşa cum Charlie mă ţinea pe mine. La naiba, în dragoste toate problemele sunt de proastă distribuire. E suficientă dragoste pentru toţi, însă întotdeauna

ajunge la cei nepotriviţi în momente nepotrivite şi în locuri nepotrivite. Cel iubit ajunge să fie iubit şi mai mult, iar cel neiubit ajunge să fie iubit din ce în ce mai puţin. Cu cât ne apropiam de Franţa, cu atât mai mult mă includeam în cea de-a doua categorie.

Bineînţeles, Charlie pierdu competiţia de dirijori. Şi chiar din primul tur. În ciuda studiatului său ostentativ, nu a putut să-şi amintească notele. Şi nici nu era făcut pentru a fi dirijor. Pe podium, părea întotdeauna la fel de flasc cum fusese în acea primă noapte în pat. Întregul trup i se încovoia. Umerii i se îndoiau şi spatele i se arcuia ca un cannelloni lăsat prea mult la cuptor şi care şi-a pierdut umplutura. Bietul Charlie n-avea charismă. Era exact opusul lui Brian. M-am gândit adeseori (în timp ce îl urmăream pe Charlie) că dacă ar fi avut măcar puţin din charisma lui Brian ar fi fost fenomenal. Brian nu avea, bineînţeles, talent la muzică. Însă dacă aş fi putut să-i combin! De ce sfârşesc eu întotdeauna cu doi bărbaţi care laolaltă ar face un bărbat extraordinar? E oare acesta, într-un fel, secretul problemei mele legate de complexul Oedip? Tatăl şi bunicul meu? Taică-meu, care întotdeauna se duce să cânte la pian când lucrurile se încing şi bunicul, care rămâne acolo ca o minge de foc, pledând pentru Marxism, Modernism, Darwinism sau vreun alt cuvânt terminat în ism — de parcă viaţa lui ar depinde de asta?

Oare sunt blestemată să-mi petrec viaţa pendulând între doi bărbaţi? Unul neîncrezător, blând şi aproape indiferent, iar altul atât de fioros şi de agitat, încât îmi consumă tot oxigenul?

O scenă tipică din timpul cinei în casa familiei White-Stoloff. Maică-mea, Jude, ţipând în legătură cu Robert Ardrey şi expansiunea teritorială. Bunicul meu, Stoloff, (cunoscut tuturor drept Papa) citându-i pe Lenin şi pe Puşkin pentru a demonstra că Picasso e un prefăcut. Sora mea, Chloe, spunându-i lui Jude să tacă din gură, Randy ţipând la Chloe să tacă din gură, Bob şi Lalah la etaj ocupându-se de cvintupleţi, Pierre certându-se pe probleme de economie cu Abel. Chloe zgândărindu-l pe Bennett în legătură cu psihiatria, Bennett tuşind cu nervozitate şi rămânând impenetrabil, Randy atacându-mi poezia, bunica mea (Mama) cosând şi admonestându-ne să nu mai „vorbim precum şoferii de camion", şi eu răsfoind o revistă pentru a mă proteja într-un fel (întotdeauna cu cuvântul tipărit!) de familia mea.

CHLOE: Isadora *citeşte* întotdeauna ceva. *Nu poţi lăsa deoparte afurisita de revistă?*

EU: De ce? Ca să urlu şi eu împreună cu ceilalţi?

CHLOE: Ei bine, *ar* fi mai bine decât să citeşti o afurisită de *revistă* tot timpul.

TATĂL MEU (fredonând „Chattanooga Choo Choo"): „Citeşte o revistă şi apoi te vei trezi în Baltimore…"

CHLOE (cu ochii îndreptaţi către cer de parcă ar implora): Şi Tati fredonează întotdeauna şi spune vorbe de duh. Noi chiar nu putem niciodată să avem o conversaţie *serioasă* în casa asta?

EU (citind): Cine vrea o conversaţie serioasă?

CHLOE: Eşti o jigodie ostilă.

EU: Pentru cineva care urăşte psihiatria, eşti destul de ataşată de jargon.

CHLOE: Du-te dracu'!

MAMA (ridicându-şi ochii din lucrul ei de mână): Ar trebui să vă fie ruşine. Nu mi-am educat niciodată nepoatele ca să vorbească precum şoferii de camion.

PAPA (ridicându-şi privirea de la polemica lui cu Jude): *Dezgustător.*

CHLOE (din toţi răunchii): VREŢI SĂ TĂCEŢI CU TOŢII UN MINUT ŞI SĂ MĂ ASCULTAŢI?

Sunetul pianului se aude în camera de zi. E tatăl meu interpretând propria lui transpunere a melodiei „Begin the Beguine"*, pe care l-a cântat cu ani în urmă în prima producţie Broadway a spectacolului *Jubilee.*

„*Când ei încep să danseze… Beguine… E-adus înapoi fiorul muzicii atât de dellli-catt…*"

Vocea lui pluteşte spre mine pe deasupra corzilor uşor dezacordate ale pianului Steinway cu coadă. Însă Papa şi Jude nici măcar nu observă că el a plecat.

— În *această* societate, spune Jude, standardele artei sunt stabilite de agenţii de presă şi de oamenii de relaţii publice — ceea ce înseamnă că nu *sunt* stan…

— Am *spus întotdeauna*, o întrerupe Papa, că lumea e divizată în două tipuri de oameni: escrocii şi semiescrocii…

Iar taică-meu le răspunde amândurora cu o notă discordantă.

Charlie şi cu mine ne-am separat cu ochii plini de lacrimi la Amsterdam. El a pornit-o spre Paris şi Le Havre

* Melodie de Cole Porter.

(pentru a se întoarce în State, mi-a zis). Însă nu l-am crezut. Eu am pornit-o spre Yorkshire — fie că-mi plăcea sau nu, şi nu-mi plăcea deloc. Un rămas-bun cu ochii în lacrimi. Mâncăm heringi în Amsterdam şi plângem — amândoi.

— E mai bine pentru noi să fim separaţi o vreme, draga mea, zice el.

— Da, spun eu, minţind printre dinţi (care sunt plini de heringi).

Şi ne sărutăm, făcând schimb de salivă cu miros de ceapă. Eu iau trenul spre Hoek van Holland*. Flutur o mână care miroase a hering. Charlie îmi trimite bezele. Stă pe peron, cu o baghetă de dirijor care îi iese din buzunarul trenciului, cu o servietă ponosită plină cu portative şi cu heringi olandezi în cealaltă mână. Şi trenul porneşte. Pe vaporul din Hoek van Holland spre Harwich, rămân în ceaţă şi plâng, gândindu-mă la mine care stau în ceaţă şi plâng, şi întrebându-mă dacă voi putea vreodată să folosesc această experienţă într-o carte. Cu unghia lungă de la degetul mic îndepărtez o altă bucată de hering dintre dinţi şi îi fac vânt dramatic în Marea Nordului.

În Yorkshire, primesc o scrisoare de la Charlie care e încă (bineînţeles) la Paris. „Draga mea“ scrie el, „să nu crezi că doar pentru că sunt cu Sally am încetat să te iubesc…“

Stau într-o casă englezească de ţară, mare şi plină de umezeală cu nişte prieteni englezi trăsniţi care beau gin toată ziua pentru a se încălzi şi fac conversaţie în stilul lui

* Oraş din sudul Olandei.

Oscar Wilde şi îmi petrec următoarele zece zile într-o stupoare ameţită de băutură. Îi telegrafiez Piei ca să ne întâlnim la Florenţa mai devreme decât am plănuit, şi amândouă ne răzbunăm pe iubiţii noştri necredincioşi (al ei e la Boston) culcându-ne cu toţi bărbaţii din Florenţa, cu excepţia lui *David* al lui Michelangelo. Doar că nu e bine. Suntem încă disperate şi nefericite. Charlie mă sună la Florenţa pentru a-şi cere iertare (el e încă la Paris cu Sally) şi asta precipită o altă orgie lipsită de plăcere… Apoi Pia şi cu mine ne căim şi ne hotărâm să ne purificăm. Facem duş cu oţet alb din chianti italienesc. Îngenunchem în faţa statuii lui Perseu în Loggia dei Lanzi şi ne cerem iertare. Mergem în vârful Campanilei lui Giotto şi ne rugăm la spiritul lui Giotto (orice spirit faimos e bun pentru aşa ceva, serios). Renunţăm la mâncare două zile şi bem doar San Pellegrino. Facem duş cu San Pellegrino. În cele din urmă, ca act de ispăşire extremă, ne hotărâm să le trimitem prin poştă diafragmele noastre iubiţilor necredincioşi şi să încercăm să-i facem pe ei să se simtă vinovaţi. Însă în ce să le împachetăm? Pia are o cutie veche de Motta Panetone sub patul camerei noastre de la *pensione* care pare lovită de uragan. Eu caut şi caut şi nu găsesc o cutie potrivită pentru a trimite prin poştă diafragma, aşa că abandonez proiectul cam în pripă. (Şi oricum, la ce ar folosi să le trimit lui Charlie şi lui Sally diafragma mea într-o cutie de panetone?) Însă Pia e de neclintit. Cotrobăie de colo-colo căutând hârtie maro şi o bandă de scotch. Mâzgăleşte adrese şi adrese de expediţie. Îmi aminteşte de mine însămi la treisprezece ani

comandând pe furiş broşuri Kotex în „învelitori simple de culoare maro".

Ne abatem pe la American Express (unde ne culcserăm cu jumătate din funcţionarii poştali florentini cu priviri libidinoase). Ni se spune să întocmim o declaraţie vamală. Însă ce să *punem* în declaraţia vamală? „O diafragmă folosită?" „O diafragmă foarte mult abuzată?" „Haine folosite" poate? Poate o diafragmă să fie considerată drept un articol de îmbrăcăminte? Pia şi cu mine dezbatem această problemă. „Da' *chiar* o porţi", zice ea. Eu îmi menţin părerea că ar trebui să o trimită la Boston ca un obiect cumpărat de la antichităţi şi astfel să evite toate taxele de import. Şi dacă iubitul ei care a greşit trebuie să plătească taxe vamale pentru vechea ei diafragmă? Oare asta ar adăuga ceva în plus injuriei, insultei sau vinei?

— Dă-l dracu'! zice Pia. Să plătească taxe de import pentru asta şi să fie cât se poate de stânjenit.

Şi cu asta pune eticheta pe pachet:

— O poşetă de piele din Florenţa — în valoare de 100 de dolari.

Pia şi cu mine ne-am despărţit la scurt timp după asta. Eu mi-am continuat drumul pentru a merge să o vizitez pe Randy la Beirut, iar ea şi-a continuat drumul către Spania, unde, nemaiavând diafragmă, a trebuit să se mulţumească cu felaţii tot restul verii. În legătură cu „cântatul la flaut" şi „băgatul botului la savarină" nu a avut niciun fel de vină. Pare ridicol, într-un fel, însă înţeleg bine sentimentul. La urma urmelor, eram fetele bune ale anilor '50.

14
ARABI ŞI ALTE ANIMALE

Sunt şeicul Arabiei.
Dragostea ta îmi aparţine.
Noaptea când dormi
În cortul tău mă strecor…

— din „Şeicul Arabiei“ de Ted Snyder,
Francis Wheeler şi Harry B. Smith

De la Florenţa am luat un *rapido* până la Roma şi acolo un avion Alitalia până la Beirut.

Eram cam panicată, după câte îmi amintesc — în legătură cu tot: cu zborul, bineînţeles, şi dacă vor mai fi sau nu scrisori de la Charlie care aveau să mă aştepte acasă la Randy, în Beirut, şi dacă arabii vor descoperi sau nu că eram evreică (cu toate că „unitarian“ era scris cu litere mari pe viza mea). Bineînţeles, dacă ar fi ştiut ce însemna *acest lucru*, nu sunt sigură că nu l-ar fi găsit mai inacceptabil decât faptul că eram evreică — devreme ce jumătate din populaţia Libanului era catolică. Cu toate astea, eram

îngrozită că voi fi demascată ca o escroacă şi, în ciuda ignoranţei mele în privinţa iudaismului, detest să mint în legătură cu religia pe care o am. Eram sigură că pierdusem orice fel de protecţie din partea lui Iehova (nu fusese prea multă — recunosc) prin îngrozitorul meu act de trădare.

Eram sigură şi că mă pricopsisem cu o frumoasă blenoragie de la toţi florentinii ăia necircumcişi. Oh, am fobii în legătură cu practic orice vă trece prin minte: accidente de avion, blenoragie, înghiţirea de sticlă pisată, botulism, arabi, cancer mamar, leucemie, nazişti, melanom… Treaba cu fobia de blenoragie e că nu contează cât de *bine* mă simt sau cât de lipsit de dureri sau leziuni îmi e, de fapt, vaginul. Mă uit, mă uit şi mă tot uit, şi indiferent cât de puţine lucruri găsesc, tot sunt sigură că am vreo formă asimptomatică şi latentă de blenoragie. În secret, ştiu că tuburile mele Fallopiene se vindecă cu cicatrici şi că ovarele mi se usucă precum păstăile îmbătrânite. Îmi imaginez acest lucru în detaliu. Toţi copiii mei nenăscuţi se usucă! Se veştejesc în vie, ca să zic aşa. Cel mai rău lucru în legătură cu a fi femeie sunt lucrurile ascunse ale propriului trup. Îţi petreci toată adolescenţa cu picioarele desfăcute în faţa oglinzii din baie, încercând să te uiţi în vagin. Şi ce vezi? Haloul creţ al părului pubian, labiile vineţii, butonul declanşator roz al clitorisului — însă niciodată suficient! Partea cea mai importantă e invizibilă. Un canion neexplorat, o peşteră subterană şi tot felul de pericole ascunse ce te pândesc din interior.

După câte s-a dovedit, zborul spre Beirut era desemnat să stârnească toate tipurile mele de paranoia. Am

intrat într-o furtună ca de epopee deasupra Mării Mediterane, cu o ploaie ce lovea cu putere geamurile, iar mâncarea se vărsa prin avion şi pilotul venea la fiecare câteva minute cu asigurări în care nu am crezut nici măcar o secundă. (Oricum, nimic nu pare demn de crezare în italiană — nici măcar *Lasciate Ogni Speranza*.) Eram în totalitate pregătită să mor pentru că îmi pusesem „Unitarian" pe viză. Aceasta era, de fapt, exact genul de infracţiune pentru care Iehova nu te-ar ierta — asta şi să ţi-o tragi cu păgâni.

De fiecare dată când atingeam un gol de aer şi avionul cădea vreo sută cincizeci de metri (făcând ca stomacul să mi se urce în gură) juram să renunţ la sex, la şuncă şi la zborul cu avionul dacă reuşeam să mă întorc întreagă pe *terra firma*.

Restul persoanelor din avion nu aveau nimic din ideea mea de grup haios cu care să vrei să mori. Când lucrurile se complicară cu adevărat şi furăm înghiontiţi de colo-colo ca nişte păduchi agăţaţi de un avion de hârtie, un idiot beat începu să strige „Hopa sus!" de fiecare dată când plonjam în gol, iar alţi câţiva dobitoci râdeau întruna şi isteric. Gândul de a muri cu toţi nenorociţii ăştia şi de a ajunge pe lumea cealaltă cu o viză care avea scris pe ea cuvântul „Unitarian" mă făcu să mă rog cu şi mai multă fervoare tot timpul zborului. Nu există atei în avioane turbulente.

Şi lucru surprinzător, furtuna scăzu în intensitate (sau noi o lăsasem în urmă) în momentul în care ne aflam deasupra Ciprului. Lângă mine se afla un egiptean slinos (mai există şi altfel de egipteni?), şi de îndată ce îşi dădu seama

că avea să supraviețuiască zborului, începu să flirteze cu mine. Îmi spuse că edita o revistă în Cairo şi că se ducea la Beirut cu afaceri. Insistă şi că nu se speriase deloc pentru că purta întotdeauna o mărgică albastră împotriva ghinionului. Cu mărgică albastră sau nu, mie îmi păruse al dracului de speriat. Continuă să mă liniştească spunând că amândoi, adică el şi cu mine, aveam „nasuri norocoase" şi de aceea avionul nu avea cum să se prăbuşească atâta timp ne aflam noi la bord. Îmi atinse vârful nasului şi apoi şi-l atinse şi pe al lui şi zise: „Vezi — norocos".

„Hristoase, am dat peste un ciudat obsedat de nasuri", am gândit. Şi nu prea eram flatată de ideea că nasurile noastre semănau. El avea un nas enorm, ca Nasser (pentru mine, toţi egiptenii seamănă cu Nasser), în vreme ce nasul meu, cu toate că nu era chiar *retroussé**, era cel puţin mic şi drept. Poate că nu e visul vreunui chirurg plastician, însă nici nu e un nas de Nasser. Vârful borcănat trădează cât de cât contribuţia genetică a vreunui mardeiaş polonez cu cap de porc care a violat-o pe vreuna din stră-străbunicile mele în vremurile vreunui pogrom de mult uitat.

Totuşi, pasiunea pentru conversaţie a egipteanului meu mergea mai departe de nasuri. Îşi aruncă ochii peste un număr al revistei *Time* care stătuse deschis (şi necitit) în poala mea în timpul furtunii, şi arătă înspre o fotografie a ambasadorului ONU (de atunci), Goldberg, şi zise pe un ton istoric: „Evreu". Atâta spuse, însă tonul şi privirea implicau că era tot ce *trebuia* să spună.

* În vânt (fr.).

M-am uitat la el foarte urât (pe deasupra nasului meu polonez), şi pentru doi cenţi aş fi fost în stare să spun: „Şi eu“, însă nimeni nu îmi oferi doi cenţi. Chiar atunci pilotul nostru italian anunţă aterizarea pe aeroportul din Beirut.

Încă tremuram în momentul în care, în spatele baricadei de sticlă din aeroport, am zărit-o pe Randy care era gravidă şi „foarte uriaşă“. Mă aşteptasem la ce era mai rău la trecerea prin vamă, însă nu fu absolut nicio problemă. Cumnatul meu, Pierre, părea să fie prieten bun cu tot personalul aeroportului, iar eu am fost răsfăţată şi trecută prin vamă ca un VIP. Era în anul 1965 şi lucrurile nu erau atât de încordate în Orientul Mijlociu, aşa cum au devenit după Războiul de şase zile. Atâta timp cât nu veneai via Israel, puteai călători până în Liban de parcă era Miami Beach — cu care, de fapt, seamănă într-un fel, mai puţin în ceea ce priveşte abundenţa de *Raşele.*

Randy şi Pierre m-au luat de la aeroport cu un Cadillac negru ca un dric şi cu aer condiţionat pe care îl aduseseră cu vaporul din State. În drum spre Beirut am trecut pe lângă o tabără de refugiaţi în care oamenii trăiau în cutii de carton şi mulţi copii murdari se plimbau pe acolo pe jumătate dezbrăcaţi şi cu degetele băgate în gură. Randy făcu imediat un comentariu arogant în legătură cu faptul că acea tabără era un spin în ochi.

— Un spin în ochi? am întrebat.

— Oh, nu mai fi tu o afurisită de liberală binefăcătoare, pufni ea. Cine crezi că eşti — Eleanor Roosevelt?

— Mersi pentru compliment.

— Pur şi simplu mi-e silă şi am obosit ca toată lumea să se înduioşeze de bieţii palestinieni. De ce nu-ţi faci mai bine griji pentru noi?

— Îmi fac, am zis.

Oraşul Beirut e în regulă, însă nu e atât de splendid cum aţi crede, dacă l-aţi auzi pe Pierre vorbind despre el. Aproape nimic nu e nou. Sunt sute de clădiri ca nişte cutii de chibrituri cu terase de marmură şi pretutindeni străzile sunt „bărbierite" pentru a fi reconstruite. În august e insuportabil de cald şi e multă umezeală, iar dacă fusese vreodată iarbă, atunci aceasta se făcuse maro de la soare. Marea Mediterană e albastră (însă nu e mai albastră decât Egeea — indiferent ce spune Pierre). Din unele unghiuri, oraşul seamănă puţin cu Atena — fără Acropole. Un oraş oriental vast cu clădiri noi răsărind lângă cele vechi care par în ruină. Ceea ce îţi aminteşti sunt siglele Coca-Cola de lângă moschee, benzinăriile Shell care fac reclamă la benzină în limba arabă, doamne cu văluri care călătoresc pe bancheta din spate a unor maşini Chevrolet şi Mercedes-Benz, muzică arabă asurzitoare în fundal, muşte peste tot şi femei în fuste mini şi cu păr blond şi tapat plimbându-se pe strada Hamra, unde toate marchizele cinematografelor fac reclamă la filme americane, iar librăriile sunt pline de ediţii Penguin, Livre de Poche, romane americane ieftine şi ultimele romane porno direct din Copenhaga şi California. Ai impresia că estul şi vestul s-au întâlnit, însă în loc să producă cine ştie ce combinaţie nouă şi splendidă, totul s-a dus de râpă.

Întreaga familie mă aştepta în apartamentul lui Randy — cu excepţia părinţilor, care erau în Japonia, însă erau aşteptaţi dintr-o zi într-alta. În ciuda numeroaselor ei sarcini, Randy continua să se comporte de parcă era prima femeie din istorie care poseda un uter. Chloe dădea cu mopul de colo-colo, aşteptând scrisori de la Abel (ieşeau împreună de când ea avea paisprezece ani). Lalah avea dizenterie şi se asigura că toată lumea auzea toate detaliile — descriind foarte amănunţit culoarea şi consistenţa rahatului. Copiii se comportau ca nişte sălbatici din cauza atâtor vizitatori şi atenţiei care li se dădea şi ţopăiau pe terase înjurând-o pe menajeră în arabă (lucru care o determina să-şi facă bagajele şi să demisioneze cel puţin o dată pe zi). Iar Pierre — care seamănă cu Kahlil Gibran în autoportretele lui automăgulitoare — umbla de colo-colo, prin apartamentul vast şi cu podelele acoperite cu marmură, îmbrăcat în halat de mătase şi făcea glume deocheate în legătură cu vechiul obicei din Orientul Mijlociu prin care bărbatul care se căsătoreşte cu sora cea mai mare e îndreptăţit să le aibă şi pe toate celelalte surori mai mici. Când nu ne cinstea cu obiceiuri vechi din Orientul Mijlociu, ne citea traduceri ale poeziilor lui (toate, se pare, erau poezii în versuri albe în limba arabă) care mie îmi sunau de parcă fuseseră publicate pe cheltuială proprie:

Dragostea mea e ca un snop de grâu
ce înfloreşte.
Ochii ei sunt topaze în spaţiu…

— Necazul e, i-am spus lui Pierre la o cafea arabică extrem de dulce, că, de obicei, snopii de grâu nu înfloresc.

— Licenţă poetică, zise el solemn.

— Hai să mergem la plajă, am sugerat eu, însă toţi erau prea obosiţi, le era prea cald şi erau prea cuprinşi de letargie.

Era evident că nu aveam să-i fac să meargă cu mine la Baalbek şi nici la Cedrii Domnului. De Damasc, Cairo — ce să mai vorbim. Islaelul era chiar la graniţă, însă ar fi trebuit să zburăm via Cipru şi lucrul ăsta era de neconceput după ultimul zbor. Apoi erau probleme cu reîntoarcerea în Liban. Tot ce am făcut a fost să stau tolănită în apartamentul lui Randy cu restul lumii şi să aştept scrisori de la Charlie — care veneau rar. În loc de asta primeam întruna veşti de la toţi ceilalţi clovni: florentinul căsătorit căruia îi plăcea să-i şoptesc cuvinte porcoase, profesorul american care pretindea că îi schimbasem viaţa, de la unul din funcţionarii poştali de la American Express care credea că eu eram o moştenitoare bogată. Charlie era cel pe care îl voiam, sau pe niciunul. Iar Charlie o voia pe Sally. Eram disperată. Mi-am petrecut jumătate din timp la Beirut alimentându-mi fobia în legătură cu blenoragia, inspectându-mi vaginul în oglindă şi spălându-mă în bideul de marmură albă al lui Randy.

Când părinţii mei sosiră copleşiţi de cadouri din aşa-zisul Orient misterios, situaţia se deterioră şi mai tare. În primele trei zile, Randy fu încântată să-i vadă, apoi ea şi cu Jude intrară într-una din certurile lor maraton în care ambele începură să dezgroape evenimente ce avuseseră

loc în urmă cu douăzeci sau douăzeci şi cinci de ani. Randy o blama pe maică-mea pentru tot: de la faptul că nu-i schimbase scutecul suficient de des până la faptul că i-l schimbase *prea* des; de la faptul că îi dăduse lecţii de pian când era prea mică şi până la faptul că nu o lăsase să schieze când era mică. Se luau una de alta ca nişte avocaţi implicaţi într-un proces, examinând în mare amănunt trecutul. Iar eu mă întrebam: de ce Dumnezeu mă întorsesem la ei ca să caut odihnă? Eram nerăbdătoare să plec iar. Mă simţeam ca o minge umană de ping-pong. Continuasem să caut bărbaţi pentru a scăpa de familia mea şi apoi fugisem înapoi la familia mea ca să scap de bărbaţi. Ori de câte ori eram acasă, voiam să scap de acolo, şi ori de câte ori scăpam de acolo voiam să mă întorc din nou acasă. Cum numiţi asta? Dilemă existenţială? Oprimarea femeilor? Condiţia umană? Era de nesuportat atunci şi e de nesuportat şi acum: merg înainte şi înapoi peste reţeaua propriei mele ambivalenţe. De îndată ce ating pământul, vreau să mă avânt din nou şi să zbor. Deci ce fac? Râd. Numai că doare când râd — cu toate că nimeni nu ştie în afară de mine.

Părinţii mei rămaseră acolo vreo săptămână şi ceva, iar apoi plecară în Italia să controleze o fabrică de frapiere. Din fericire, au o afacere de import-export care le permite să se desprindă şi să plece ori de câte ori ostilităţile nimicitoare ale familiei escaladează până la nivelul bombardamentului. Se întorc plini de daruri şi sentimente bune şi pleacă atunci când rahatul are un efect negativ. Întregul proces durează aproape o săptămână. În restul anului

se sting de dorul copiilor aflaţi la depărtare şi se întreabă de ce locuiesc atât de departe de casă. În anii cât am stat în Germania şi Randy era la Beirut, maică-mea se întreba cu nostalgie de ce două din odraslele ei aleseseră să trăiască (aşa cum a spus-o chiar ea ea) „pe un teritoriu inamic".

— Pentru că pare mai ospitalier decât acasă, am zis, câştigându-i astfel duşmănia eternă.

Era o remarcă usturătoare — recunosc — însă ce altceva avusesem eu vreodată ca să mă apăr de maică-mea în afară de cuvinte?

Era încă destul de aglomerat după plecarea părinţilor mei: patru surori, Pierre, şase copii (erau doar şase în 1965), o doică şi o menajeră.

Era atât de cald, încât cu greu părăseam apartamentul dotat cu aer condiţionat. Eu voiam să fac turul oraşului, însă letargia familiei era contagioasă. Mâine, mă gândeam, voi pleca la Cairo, însă îmi era realmente frică să merg singură la Cairo şi nici Lalah şi Chloe nu voiau să mă însoţească.

Lucrurile continuară în această dispoziţie deprimantă încă o săptămână. Cu o singură ocazie, am mers cu toţii la un cabana club unde plaja era plină de pietre şi Pierre a spus poezii despre Mediterana albastră până mi-a venit să vomit. (Ne ţinea întotdeauna prelegeri despre viaţa bună de la Beirut şi cum ajunsese el să scape de „spiritul mercantil al Americii".)

La club ne prezentă unuia din prietenii lui drept cele „patru neveste ale sale" şi am avut sentimentul înfiorător

că voiam să plec acasă în acel moment. Însă unde era acasă? Cu familia? Cu Pia? Cu Charlie? Cu Brian? Singură?

Letargia familiei noastre părea fără speranţă, însă de fapt avea un fel de rutină a sa. Ne-a sărit ţandăra la toate, i-am ascultat pe copii ţipând, ne-am jucat cu ei puţin, am mâncat un prânz enorm compus din fructe tropicale, am citit *Herald Tribune* ediţia de Paris în jurul găurilor pe care cenzorul le făcuse. (Orice referire la Israel sau evrei era prohibită — aşa cum erau şi filmele celor doi izraeliţi notabili, Sammy Davis Jr. şi Elizabeth Taylor.) Apoi am început să discutăm despre cum să ne petrecem ziua. În asta, eram aproape la fel de unite ca arabii care plănuiau un atac împotriva Israelului. Cu orice altă ocazie, poţi paria că lumea din casă are o altă preferinţă. Chloe ar sugera plaja; Pierre, Byblos; Lalah, Baalbek; băieţii mai mari, muzeul arheologic; puştii mai mici, parcul de distracţii; iar Randy s-ar opune la orice. În momentul în care intram în polemică, ar fi fost oricum prea târziu să mai mergem undeva. Aşa că, fie luam cina şi apoi urmăream *Bonanza* la televizor (cu subtitrări în arabă şi franceză care acoperă aproape întregul ecran al televizorului), fie mergeam la vreun film indecent pe strada Hamra.

Uneori polemica noastră de după-amiază era întreruptă de sosirea mamei şi mătuşilor lui Pierre — trei doamne foarte bătrâne şi îmbrăcate în negru (cu sâni gigantici şi mustăţi pufoase) care seamănă atât de mult, că nu le poţi deosebi. Ar fi fost un grup muzical excelent, cu excepţia faptului că aveau doar un singur cântec. Suna cam aşa: „Cum îţi place Libanul? Libanul e mai frumos decât

New York-ul?“ Şi îl cântau întruna doar ca să se asigure că ai prins cuvintele. Oh, erau destul de amabile, însă nu era uşor să conversezi cu ele. De îndată ce soseau, Louise (menajera) apărea cu cafeaua, Pierre îşi amintea brusc că avea o întâlnire de afaceri şi Randy (insistând în legătură cu condiţia delicată în care se afla) dispărea în dormitor să tragă un pui de somn. Lalah, Chloe şi cu mine eram lăsate să ne descurcăm şi să facem la nesfârşit schimb de replici politicoase după refrenul: „Da — Libanul e mai frumos decât New York-ul“.

Nu ştiu dacă era din cauza căldurii, a umidităţii, a prezenţei familiei mele, a efectului de a mă afla „pe teritoriu inamic“ sau a deprimării mele în legătură cu Charlie — însă parcă nu aveam deloc dorinţa de a mă ridica şi de a face ceva. Mă simţeam de parcă fusesem transportată pe pământul Mâncătorilor de Lotus şi că o să mor în Beirut de inerţie absolută. Zilele urmau una după alta, vremea era apăsătoare şi nu părea să fie niciun rost în a lupta cu dorinţa de a sta, de a mă certa cu familia, de a mă gândi că am blenoragie şi de a mă uita la televizor. A trebuit să aibă loc o criză care să ne lanseze în acţiune.

A fost o criză minoră, evident — însă orice fel criză ar fi fost de folos. A început simplu. Într-o zi, Roger, băieţelul de şase ani, i-a zis „*ibn sharmuta*“ lui Louise. Tradus cu aproximaţie, înseamnă „mă-ta e o curvă“ (sau prin extensie, „eşti un copil din flori“) şi oricum ai traduce-o, e insulta insultelor în Orientul Mijlociu.

Louise încerca să-i facă baie lui Roger şi el ţipa. În acest timp Pierre se certa cu Randy, spunând că doar

americanii aveau noţiunea tâmpită de a face baie în fiecare zi, că nu era un lucru *natural* (cuvântul lui preferat), şi că treaba asta făcea ca toate minunatele uleiuri ale pielii să se usuce.

Randy ţipă la el că nu voia ca fiul ei să pută la fel de tare precum ilustrul lui tată şi sublinie că nu se lăsa păcălită de obiceiurile lui murdare.

— La ce dracu' obiceiuri murdare te referi?

— Mă refer la faptul că ştiu *perfect* de bine că, atunci când îţi spun că nu mă culc cu tine dacă nu faci duş, intri în baie şi dai drumul la apă şi *stai* pur şi simplu acolo fumând o *ţigară* pe afurisitul de scaun de *toaletă.*

O spusese cu răutate şi chestia asta declanşase o încăierare în toată regula.

Normal că Roger înţelese despre ce era cearta şi refuză să o lase pe Louise să-l încolţească în baie până nu se făcea apel la acest caz şi până ce verdictul nu era pronunţat. Însă Louise era foarte insistentă şi, într-un acces de furie, Roger îi aruncă un burete ud în faţă, ţipând *„ibn sharmuta!"*

Bineînţeles, Louise începu să plângă. Apoi spuse că îşi dă demisia şi se duse în camera ei să-şi facă bagajele. Pierre adoptă manierele lui de artist francez de cinema şi încercă să o convingă să rămână. Însă fără folos. De data asta era tare ca piatra. Pierre îşi vărsă imediat năduful pe Roger — lucru care nu era corect, de vreme ce Roger îl auzea mereu pe Pierre strigând *„ibn sharmuta!"* ori de câte ori mergeau în oraş cu maşina. (În Beirut nu sunt reguli de circulaţie, doar multe înjurături.) Şi în afară de

asta, Pierre crede de obicei că e foarte drăguţ când copiii înjură în arabă.

Normal că după-amiaza se sfârşi cu faptul că toată lumea începu să ţipe, să plângă şi să ude podeaua, şi iar nu am făcut turul oraşului şi n-am mers nici măcar la plajă. Incidentul totuşi ne dădu o misiune. Trebuia să o ducem pe Louise înapoi în satul ei din munţi („satul ancestral" al lui Pierre, cum îl numea) şi să găsim o altă fată naivă de la munte care să o înlocuiască.

Dimineaţa următoare, am pierdut obligatoriu câteva ore ţipând unii la alţii, apoi ne-am îngrămădit în maşină şi am luat-o de-a lungul Mediteranei, îndreptându-ne către dealuri. Ne-am oprit la Byblos să admirăm castelul cruciaţilor, am reflectat plini de toropeală la fenicieni, egipteni, asirieni, greci, romani, arabi, cruciaţi şi turci, am mâncat la restaurantul cu specialităţi din peşte din apropiere, apoi am pornit-o spre munţii arşi de soare pe un drum care părea o altă descoperire arheologică.

Karkabi, mult-lăudatul „sat ancestral" al lui Pierre, e un sătuc atât de mic, încât cu uşurinţă îl poţi trece cu vederea. Sătucul are electricitate doar din '63, iar stâlpul de electricitate, de fapt, domină împrejurimile. (Este, de asemenea, punctul de interes pe care sătenii sunt foarte nerăbdători să ţi-l arate.)

Când am sosit în piaţa principală (unde un măgar slăbănog se învârtea în cerc trăgând de o piatră ce măcina grâul), toată lumea a fost practic nerăbdătoare să atingă maşina, să-şi rupă gâturile ca să se uite la noi, şi fiind în general deprimant de slugarnici. Îţi puteai da

seama că lui Pierre *îi plăcea* chestia asta. Era maşina *lui* şi probabil voia şi ca toată lumea să creadă că noi eram cele patru neveste *ale lui* (cu toate că, bineînţeles, ei ştiau că nu eram). Toată chestia asta părea şi mai deprimantă când te gândeai că aproape toată lumea din oraş era *rudă* cu Pierre şi că toţi erau analfabeţi şi mergeau în picioarele goale — şi ce dracu' era aşa de dificil să-i impresionezi?

Pierre încetini tancul acela de maşină în dreptul unei mulţimi în momentul în care trecurăm pe lângă ea (pentru a le permite tuturor gură-cască să ne vadă mai bine). Apoi opri în faţa „căminului ancestral" — o casă mică din chirpici, dată cu var şi cu struguri care creşteau pe acoperiş şi fără geamuri sau obloane, ci doar cu nişte ferestre mici pătrate şi cu grilaje din fier forjat (şi muşte ce zumzăiau liber înăuntru şi în afară — însă erau inevitabil mai multe înăuntru decât afară).

Sosirea noastră puse pe toată lumea în priză. Mama şi mătuşile lui Pierre începură să pregătească *tabuli* şi *humus* cu străşnicie, iar tatăl lui Pierre — care are în jur de optzeci de ani şi bea toată ziua Arak* — se duse să împuşte păsări pentru cină şi era cât pe ce să se împuşte pe el. În tot acest timp, unchiul englez al lui Pierre, Gavin — un cockney strămutat care se căsătorise cu mătuşa Françoise în 1923 (şi rămăsese în Karkabi regretând acest lucru de atunci) — scoase la iveală un iepure pe care îl împuşcase în dimineaţa aia şi începu să-l jupoaie.

* Băutură alcoolică incoloră şi aromată.

În interiorul casei, erau doar vreo patru camere, cu pereţi văruiţi şi crucifixe deasupra tuturor paturilor (familia lui Pierre e catolică, aparţinând de Biserica Maronită) şi cu poze de sfinţi cu urme de buze pe ele, sfinţi ce urcă la cer pe hârtie lucioasă precum cea din reviste. Erau şi numeroase fotografii rupte din reviste cu familia regală a Angliei; şi apoi era Iisus Însuşi, îmbrăcat cu o togă şi cu chipul care abia i se mai vedea sub o ploaie de urme de buze imprimate pe hârtie.

În timp ce se pregătea cina, Pierre ne duse să ne arate „domeniul lui". Randy insistă să rămână în casă cu picioarele în sus, însă restul ne îndreptarăm cu obedienţă către stânci (urmaţi de un anturaj de veri în picioarele goale care arătau întruna cu entuziasm înspre stâlpul de electricitate). Pierre ţipă la ei ceva în arabă; căuta ceva mai pastoral. Şi îl găsi, chiar deasupra dealului stâncos următor, unde un păstor adevărat păzea nişte oi adevărate sub un măr viermănos. Era tot ce avea nevoie Pierre. Începu să recite „poezie" de parcă era Kahlil Gibran şi Edgar Guest într-o singură persoană. Un păstor! Oi! Un măr! Era *încântător.* Era *pastoral.* Era Homer şi Virgil şi Biblia. Aşa că ne-am dus la păstorul respectiv — un puşti plin de coşuri de vreo cincisprezece ani — şi l-am găsit ascultând la un mic radio japonez cu tranzistori ce transmitea o melodie de Frank Sinatra urmată imediat de un calup de reclame cântate în limba arabă. Apoi *voluptuoasa* Chloe de şaptesprezece ani scoase una din ţigările ei mentolate şi îi oferi una şi lui — pe care el o acceptă, încercând să pară cât mai cool şi mai sofisticat posibil. Apoi acest păstor *fermecător*

bägă mâna în buzunarul lui *fermecător* şi scoase o brichetă *fermecătoare* cu gaz butan. Când îi aprinse ţigara lui Chloe, pur şi simplu ne dădurăm seama că îşi petrecuse aproape toată viaţa uitându-se la filme.

După cină, toate rudele din oraş (adică aproape tot oraşul) veniră acasă la Pierre. Multe dintre ele veniră să se uite la televizor (din moment ce mătuşa lui Pierre e una din puţinele persoane din Karkabi care are unul), însă în acea seară veniră să se uite la noi. Aproape tot timpul au stat pe lângă noi, s-au zgâit la noi şi au părut stânjenite, însă uneori mă atingeau pe păr (sau pe Chloe sau pe Lalah) şi scoteau sunete pentru a arăta că erau într-adevăr înnebunite după blonde. Sau ne pipăiau peste tot de parcă erau oarbe. Dumnezeule — nu există termen de comparaţie cu a fi pipăită de zeci de femei libaneze de o sută de kile şi care au mustăţi. Eram panicată. Îşi puteau da seama prin pipăit că eram *evreice?* Eram *sigură* că puteau. Însă mă înşelam. Pentru că în momentul când veni vremea să ne dea cadouri, am primit un rozariu de argint, un pulover de angora măsura 46 împletit de mână (care îmi venea până la genunchi), şi o mărgică albastră pe un lanţ (împotriva deochiului). Nu eram pregătită să refuz o amuletă în acel moment. Toate mijlocirile către toate zeităţile erau acceptate cu recunoştinţă.

Când oferirea darurilor luă sfârşit, toată lumea se aşează să se uite la televizor — în mare parte reluări ale unor programe americane vechi. Lucille Ball clipind din genele ei false, Raymond Burr în rolul lui Perry Mason, şi

întregul ecran o ploaie de subtitrări. Cu greu puteai vedea actorii de atâtea litere.

Chiar te făcea să crezi în universalitatea artei când vedeai toate aceste tipuri pastorale iubind-i pe Lucille Ball şi pe Raymond Burr. Aşteptam cu nerăbdare ziua când America îşi va extinde civilizaţia ei glorioasă şi către alte sisteme solare. Atunci vor fi — toate acele tipuri intergalactice — care îi vor urmări pe Lucille Ball şi pe Raymond Burr cu o atenţie vrăjită.

Rudele stătură şi stătură. Băură cafea, vin şi Arak până ce mătuşa Françoise începu să-şi frângă mâinile ei durdulii. Eram cu toţii epuizaţi şi voiam să mergem la culcare, aşa că în loc să-i dea afară din casă, unchiul Gavin părăsi în linişte camera, se căţără pe acoperiş şi începu să se joace cu antena televizorului până ce imaginea se transformă într-o masă de zigzaguri. În câteva minute, vizitatorii plecară. Mi se dăduse de înţeles că unchiul Gavin se căţăra pe acoperiş destul de des.

Aranjamentele de culcare fură dificile. Randy, Pierre şi copiii urmau să fie instalaţi în casa tatălui său din josul dealului. Lalah şi Chloe urmau să împartă un pat dublu în casa altei mătuşi care locuia alături. Eu am primit un pat de o singură persoană într-o mică anexă a casei mătuşii Françoise. Aş fi preferat să fiu cu Lalah şi cu Chloe decât să fiu singură în acea cameră înfiorătoare, dormind sub un crucifix şi sub pozele soioase ale ilustrei regine. Însă nu era loc pentru trei într-un pat, aşa că m-am dus singură la culcare, ţinându-mi de urât înaite de a adormi cu gânduri referitoare la scorpioni

ce se cațără pe pereți, la mușcături fatale de păianjeni și la viziuni cu mine rupându-mi gâtul în timpul nopții când trebuia să găsesc privata din curte fără lanternă. Oh, și erau multe lucruri care puteau ține ocupată mintea cea mai plină de fobii timp de multe ore de insomnie.

Stăteam întinsă acolo, cuprinsă de tot felul de temeri, de aproximativ o oră și jumătate, când ușa se crăpă.

— Cine e? am zis, cu inima sărindu-mi din piept.

— Șștt.

O umbră întunecată se îndreptă către mine. Bărbatul de sub pat.

— Pentru numele lui Dumnezeu!

Eram îngrozită.

— Șștt — sunt eu — Pierre, zise Pierre.

Apoi veni și se așeză pe pat.

— Iisuse — credeam că e un violator sau ceva de genul ăsta.

El râse.

— Iisus nu era violator.

— Cred că nu… Ce s-a întâmplat?

Era o alegere nepotrivită a cuvintelor având în vedere circumstanțele.

— Pari atât de deprimată, zise el, plin de tandrețe prefăcută.

— Cred că sunt. Toată nebunia aia cu Brian de vara trecută, iar acum cu Charlie…

— Urăsc să-mi văd surioara deprimată, zise el, mângâindu-mă pe păr.

Şi fără să ştiu de ce, acea exprimare „surioara mea“ îmi trimise fiori reci pe şira spinării.

— Ştii că întotdeauna mă gândesc la tine ca la surioara mea mai mică, nu-i aşa?

— De fapt nu ştiu, însă îţi mulţumesc oricum, o să fiu în regulă. Nu-ţi face griji. Mă gândesc să mă întorc acasă şi, pe drum, să mă opresc din nou în Italia câteva zile. Biletul îmi permite să mă opresc la Roma. Nu cred că agreez clima de aici. Oricum, Lalah şi Chloe trebuie să zboare la New York săptămâna viitoare şi aici e din ce în ce mai cald…

Flecăream într-una din cauza nervozităţii. În tot acest timp, Pierre se întinsese în pat lângă mine şi mă luase în braţe. Ce trebuia să fac? Dacă îl respingeam ca pe un violator comun, îl *jigneam,* însă dacă opuneam o rezistenţă minimă şi îi cântam în strună, era *incest.* Ca să nu mai pomesc de faptul că probabil Randy m-ar fi omorât. Însă ce trebuia să spun? Care era eticheta într-o situaţie ca asta?

— Nu cred că e o idee prea bună, am zis cu un glas stins.

Mâinile lui Pierre erau acum sub cămaşa mea de noapte, mângâindu-mi coapsele. Nu eram atât de puţin excitată cum voiam să pretind.

— Ce nu e o idee bună? întrebă el cu nonşalanţă. La urma urmelor, e *normal* ca un frate să-şi iubească sora mai mică…

Şi continuă să facă ceea ce era normal.

— *Ce* ai spus? am întrebat, ridicându-mă în capul oaselor.

— Că e perfect *normal* ca un frate să-şi iubească sora mai mică…

Ar fi putut foarte bine să fie Albert Ellis ţinând o prelegere.

— Pierre…, am zis cu blândeţe, nu ai citit niciodată *Lolita?*

— Nu suport stilul ăla de proză fals, spuse Pierre, supărat pe mine pentru că îi distrăsesem atenţia.

— Însă chestia asta e *incest*, am stăruit eu.

— Şştt — o să trezeşti pe toată lumea… Nu-ţi face griji, nu o să rămâi gravidă. O să o facem în stil grecesc, dacă vrei…

— Nu de *sarcină* îmi făceam eu griji, pentru numele lui Dumnezeu — ci de *incest!*

Raţionamentul meu nu părea să ştirbească cu nimic determinarea lui Pierre.

— Şşştttt, zise el, împingându-mă din nou către pernă.

Era la fel ca unii dintre tipii pe care îi întâlnisem în Italia. Dacă le rezistai pentru că nu erai interesată, credeau că era teama de a nu rămâne gravidă şi continuau să sugereze alternative — contactul anal, suptul, masturbarea mutuală — orice cu excepţia lui „NU“. Pierre se ridică spre capul patului şi îmi oferi penisul lui în erecţie… Pusese cărţile pe masă. Revolta urla în mine. Ar fi fost atât de-al dracului de uşor să-i fac pe plac. Să i-o sug şi să termin cu asta. Era atât de *simplu* într-adevăr. Ce diferenţă ar putea face încă un sex oral?

— Nu *pot*, am zis.

— Haide, spuse Pierre, te învăţ eu.

— Nu am vrut să spun *asta*. Am vrut să spun că nu pot; *din punct de vedere moral, nu pot…*

— E uşor, zise el.

— *Ştiu* că e uşor, am spus.

— Uite, continuă, tot ce trebuie să faci e să…

— Pierre! am ţipat.

Pierre îşi trase pantalonii de pijama în sus şi o şterse din cameră.

Am stat acolo un minut, camera reverbera de la ţipătul meu, şi am aşteptat să văd ce se întâmplă. Nimic. Casa era liniştită. Apoi am întins mâna după halatul de baie şi după papuci şi am ieşit să le caut pe Lalah şi pe Chloe. Eram hotărâtă să plec din Liban cât mai curând posibil. Să părăsesc Orientul Mijlociu şi să nu-i mai trec pragul niciodată.

Mi-am croit drum în josul deluşorului către casa unde stăteau ele, aproape împiedicându-mă de bolovani şi de rădăcini de copaci la fiecare pas. Încetul cu încetul, ochii mi s-au obişnuit cu întunericul şi am putut vedea acoperişurile din Karkabi, dominate de stâlpul de electricitate. Civilizaţia! În jumătate din hambare şi pe păşuni, băieţii probabil le-o trăgeau oilor sau surorilor lor chiar în acel minut. Şi ce era în neregulă cu asta? Bănuiesc că nimic, într-adevăr, însă *eu* pur şi simplu nu o puteam face. Eram oare o mironosiţă? De ce o dilemă morală referitoare la un amărât de sex oral? Pentru că dacă începi să i-o sugi soţului surorii tale, următorul lucru pe care îl ştii e că o să i-o sugi şi soţului *mamei* tale — şi Dumnezeule mare — ăla e tati!

Însă psihiatrul insistă că pe Tati îl *vrei* cu adevărat. Deci de ce a-l avea pare un lucru de neconceput? Poate *ar trebui* să i-o sugi lui tati şi să treci peste asta? Poate că asta e singura cale de a înfrânge teama?

M-am strecurat pe lângă camera din faţă a casei mătuşii Simone (şi pe lângă mătuşa Simone şi unchiul Gavin care ambii sforăiau muzical), şi le-am găsit pe Chloe şi pe Lalah stând împreună în capul oaselor în pat şi citind cu voce tare dintr-un roman pornografic de duzină, numi *Fetele desfrânate.* Pe pat erau aproximativ zece alte cărţi cu titluri cum ar fi *Incest adolescentin; Schimbul: un stil în familie; Eu şi sora mea; Fiica mea; Nevasta mea; Dorinţa himenului; Cea lungă şi cea scurtă; Puddicat Lane; Pătruns în toate locurile; O călătorie în jurul lumii* şi *Scrisori ale poftelor trupeşti.*

Lalah citea tare dintr-un pasaj deosebit de poetic. Niciuna din ele nu băgă de seamă sosirea mea.

Şoldurile lui începură să se mişte mai repede [citi Lalah cu vocea ei histrionică], *pe când presiunea orgasmului se apropia. Am simţit trupul lui izbindu-se de al meu, penisul lui tare umplea fiecare centimetru al canalului meu femeiesc şi îmi venea să ţip de plăcere. Am simţit explozia orgasmului declanşându-se în mine şi fluidele vaginului meu începură să se scurgă de-a lungul canalului dragostei, ungându-i mădularul fierbinte şi făcându-l să alunece mai uşor…*

… De ce oamenii din romanele pornografice de duzină nu erau niciodată deranjaţi de scrupulele care mă deranjau pe mine? Nu erau decât organe sexuale enorme, vârându-se orbeşte unul într-altul în întuneric.

— Puteţi întrerupe chestia asta o vreme ca să vorbiţi cu mine? am întrebat.

— Nu e mişto chestia asta? zise Lalah, fluturând cartea.

— Uite ce e, puştoaicelor, avem chestia adevărată în mâinile noastre, aşa că lăsaţi deoparte cărţile voastre pornografice şi întoarceţi-vă urechile desfrânate către mine…

Lalah se uită la Chloe şi Chloe la Lalah şi ambele începură să râdă de parcă ştiau ceva ce eu nu ştiam.

— Ei bine — ce e?

Continuară să râdă conspirativ.

— Haide, prostuţelor — spuneţi-mi!

— O să spui că Pierre a încercat să te seducă… zise Lalah, chicotind încă.

— De unde dracu' ştii *tu*?

— Pentru că a încercat-o şi cu mine, spuse ea.

— Şi cu mine, zise Chloe.

— Glumiţi.

— *Nu* glumim, zise Lalah. *Dacă am face* asta am fi…

— Deci ce s-a întâmplat?

— Am râs de el şi l-am gonit din pat, şi Chloe *zice* că şi ea a făcut la fel… da' nu sunt pe deplin convinsă că o cred…

— Ticăloaso! ţipă Chloe.

— OK… OK… Te cred.

— Şi vreţi să spuneţi că aţi rămas aici *după* tot ce s-a întâmplat?

— Păi, de ce nu? zise Lalah cu nonşalanţă. E destul de inofensiv… E doar puţin excitat pentru că Randy îşi petrece toată viaţa într-o stare avansată de graviditate.

— Puţin excitat? Tu numeşti chestia asta puţin excitat? Eu o numesc incest.

— Oh, Dumnezeule, Isadora, da' chiar eşti culmea. E doar nenorocitul de cumnat al tău… Nu e *chiar* incest.

— Nu e?

Cred că eram dezamăgită.

— Şi nu prea contează, zise Lalah cu dispreţ, da' sunt sigură că o să găseşti tu o cale ca să sune mai sinistru în scris.

Lalah ura ceea ce scriam chiar şi atunci.

— O să mă străduiesc, am zis.

Pe drumul de întoarcere împreună cu noua menajeră, Pierre fu extrem de rece şi calm. Arăta către nişte puncte de reper.

Arabii, am gândit, *afurisiţii de arabi.* Ce sentiment disproporţionat de vină aveam în legătură cu măruntele mele păcate sexuale! Şi totuşi, erau oameni pe lumea asta, şi chiar mulţi, care făceau ce aveau chef şi nu se simţeau deloc vinovaţi pentru acel lucru — atâta timp cât nu erau prinşi. De ce fusesem blestemată să am un superego atât de hipertrofiat? Doar pentru că eram evreică? Şi oricum, ce făcuse Moise pentru evrei ducându-i afară din Egipt şi dându-le conceptul unui singur Dumnezeu, supa cu găluşte matzoh şi vina eternă? Nu putea pur şi simplu să-i lase să venereze pisici, bivoli, şoimi sau să trăiască precum celelalte primate (cu care — aşa cum îmi aminteşte mereu Randy — se înrudesc atât de aproape)? E oare de *mirare* de ce toată lumea îi urăşte pe evrei pentru că au dat lumii vina? Nu ne-am fi descurcat bine şi fără ea? Să ne tăvălim pur şi simplu în mocirla primordială şi să

venerăm gândacii de bălegar şi să ne-o tragem când ni se scoală? Gândiţi-vă la acei egipteni care au construit piramide, spre exemplu. Stăteau ei oare şi-şi făceau griji dacă erau sau nu egali în faţa angajatorilor? Le-a trecut vreodată prin minte să întrebe dacă rămăşiţele lor pământeşti meritaseră vieţile a mii şi mii care muriseră construindu-le piramidele? Reprimare, ambivalenţă, vină. „Ce — eu să mă îngrijorez?“ întreabă arabul. Nu e de mirare că vor să-i extermine pe evrei. Şi nu ar vrea toată lumea să facă asta?

Ajunşi din nou la Beirut, ne-am făcut planuri de întoarcere acasă. Lalah şi Chloe aveau un zbor charter spre New York, aşa că au trebuit să plece împreună, iar eu aveam zborul dus-întors cu Alitalia de la Beirut la Roma şi apoi la JFK*.

M-am oprit la Roma, aşa cum am plănuit, şi am mai stat încă o săptămână la Florenţa înainte de a merge acasă şi de a da ochii cu Charlie. Chiar şi în luna august cea fierbinte şi aglomerată, Florenţa a rămas unul dintre oraşele mele preferate din lume. Acolo am reluat prietenia cu Alessandro şi de data asta am avut o aventură aproape perfectă de şase zile, chiar dacă lipsită de dragoste. La cererea mea, s-a lepădat de mania de a folosi cuvinte porcoase, şi am găsit o cameră încântătoare într-un han din Fiesole unde am putut face dragoste de la unu la patru în fiecare după-amiază (un obicei de prânz foarte civilizat). Poate a fost din cauza furiei mele împotriva lui Charlie

* Aeroportul John Fitzgerald Kennedy.

sau probabil Pierre chiar mă excitase, însă felul meu de a face dragoste cu Alessandro chiar a fost inspirat de ceva anume. A fost singura dată în viaţa mea când am putut să fac sex exuberant şi afectuos cu cineva, fără să mă conving că eram îndrăgostită. Un fel de armistiţiu de şase zile între identitatea mea şi superegoul meu.

Când seara Alessandro se ducea acasă la soţia lui, eram pe cont propriu. Am fost la concerte la Pitti, m-am văzut cu câteva dintre celelalte personaje din vizita mea anterioară şi am fost cu ardoare urmărită de profesorul „Michelangelo" (Karlinsky) cu barba în flăcări. În ciuda căldurii şi a amestecului multicolor de iubiţi, am iubit Florenţa şi au fost momente când cu greu voiam să mai plec de acolo. Însă o slujbă deprimantă în învăţământ şi obţinerea unei diplome de doctorat pe care o uram mă aşteptau la New York, iar eu eram încă o şcolăriţă dominată de superego pentru a alege ceva ce uram în defavoarea a ceva ce îmi plăcea. Sau poate era, într-adevăr, din pricina lui Charlie: eram revoltată de trădarea lui, însă de-abia aşteptam să-l revăd.

Eu şi Charlie ne-am despărţit curând după ce ne-am revăzut. Se pare că nu am putut niciodată ierta ambivalenţa lui, cu toate că, de fapt, înţeleg acum că semăna foarte mult cu a mea şi, probabil ar fi trebuit să fiu mai înţelegătoare. Alessandro mi-a tot scris din Florenţa vorbindu-mi de „*divorzio*", însă văzusem prea multe filme italiene ca să-l cred. „Michelangelo" şi-a mai făcut apariţia o dată şi arăta atât de rău în lumina poluată a soarelui din New York, încât nu am avut curajul să continui

relaţia. Umbrele cafenii şi arămii ale Florenţei făcuseră minuni pentru el — ca orice admiratoare a lui E.M. Forster pot cu uşurinţă să înţeleg acest lucru. Septembrie şi octombrie au fost întunecate şi triste. Am ieşit cu un amestec foarte deprimant de divorţaţi, băieţi ai mamei, nevrotici, psihotici şi psihiatri. Am fost capabilă să-mi ridic moralul descriindu-i cu nişte detalii foarte răutăcioase în scrisorile mele către Pia. Apoi, în noiembrie, Bennett Wing a venit plutind în paşi de vals în viaţa mea părând soluţia tuturor problemelor mele. Tăcut precum Sfinxul şi foarte blând. Salvator şi psihiatru într-o singură persoană. M-am aruncat în căsătorie la fel cum (în Europa) mă aruncasem în pat. Patul părea să fie un pat moale; cuiele erau dedesubt.

15
CĂLĂTORII ÎMPREUNĂ CU ANTIEROUL MEU

Vreau! Vreau!

— William Blake

I-am spus lui Adrian totul. Întreaga mea poveste isterică de căutare a bărbatului imposibil şi cum mă pomeneam întotdeauna înapoi de unde pornisem: în interiorul minţii mele. Le-am întruchipat pe surorile mele pentru el, pe maică-mea, pe taică-meu, pe bunicii mei, pe soţul meu, pe prietenele mele… Am mers cu maşina şi am vorbit şi am mers cu maşina şi am tot vorbit.

— Care e diagnosticul tău? am întrebat, pacienta în căutarea perpetuă a doctorului perfect.

— Ai nevoie de o mică schimbare, draga mea, zicea Adrian întruna. Trebuie să cobori în tine însăţi şi să-ţi salvezi propria viaţă.

Dar nu *făceam* deja asta? Ce era acest itinerar tâmpit dacă nu o călătorie înapoi în trecut?

— Nu ai coborât încă destul de adânc, zise el. Trebuie să cobori în adânc şi să urci iarăşi.

— Iisuse! Simt că deja am făcut asta!

Adrian schiţă acel frumos zâmbet atotcunoscător cu pipa vârâtă între buzele lui roz şi senzuale.

— Nu ai coborât încă destul de adânc, zise el, de parcă ar fi ştiut ce surprize îmi erau rezervate.

— Ai de gând să mă duci acolo? am întrebat.

— Dacă insişti, iubire.

Indiferenţa lui magnifică era lucrul care mă înfuria, mă excita, mă înnebunea de frustrare. În ciuda dezmierdatului şi a apucatului de fund, Adrian era atât de *rece.* Obişnuiam să mă zgâiesc la profilul lui frumos, întrebându-mă ce Dumnezeu se întâmpla în capul lui şi de ce eu nu puteam să pătrund acolo.

— Vreau să intru în interiorul minţii tale, am zis, şi nu pot. Chestia asta mă înnebuneşte.

— Da' *de ce* vrei să pătrunzi în interiorul minţii mele? Ce crezi că va rezolva asta?

— Pentru că vreau într-adevăr să mă simt *apropiată* de cineva, unită cu cineva, împlinită măcar o dată. Vreau să iubesc cu adevărat pe cineva.

— Ce te face să crezi că dragostea rezolvă totul?

— Poate nu rezolvă nimic, am zis, însă o vreau. Vreau să mă simt împlinită.

— Însă ai simţit că erai o parte din Brian şi nici chestia asta nu a funcţionat.

— Brian era nebun.

— Toată lumea e puţin nebună, atunci când pătrunzi în mintea ei, zise Adrian. E doar o chestiune de cât de nebun e fiecare.

— Cred că ai dreptate…

— Uite ce e — de ce nu încetezi să cauţi dragostea şi nu încerci să-ţi trăieşti viaţa?

— Ce fel de viaţă aş avea dacă n-am dragoste?

— Ai munca, scrisul tău, cariera în învăţământ, prietenii…

Monoton, monoton, monoton, am gândit.

— Tot ceea ce scriu e o încercare de a obţine dragoste. Ştiu că e o nebunie. Ştiu că e sortit să mă ducă la o mare dezamăgire. Însă uite cum e: vreau ca toată lumea să mă iubească.

— Pierzi, zise Adrian.

— Ştiu, însă faptul că ştiu nu schimbă cu nimic lucrurile. De ce faptul că ştiu nu *schimbă* niciodată nimic?

Adrian nu răspunse. Bănuiesc că nu îl întrebam pe el, ci doar azvârleam întrebarea către munţii albaştri şi întunecaţi (mergeam cu maşina prin Strâmtoarea Goddard şi botul Triumph-ului era îndreptat în jos).

— Dimineaţa, zise Adrian în cele din urmă, nu îmi pot niciodată aminti numele tău.

Deci acesta era răspunsul. Mă străpunse ca un cuţit. Iar eu stăteam trează în fiecare noapte lângă el tremurând şi spunându-mi numele la nesfârşit pentru a încerca să îmi amintesc cine eram.

— Necazul cu existenţialismul e — am spus în timp ce mergeam pe autostradă — că nu poţi înceta să te gândeşti la viitor. Acţiunile *chiar* au consecinţe.

— *Eu* pot înceta să mă gândesc la viitor, zise Adrian.

— Cum?

Ridică din umeri.

— Nu ştiu. Pur şi simplu pot. Mă simt excelent azi, spre exemplu.

— Şi eu de ce mă simt atât de groaznic când tu te simţi excelent?

— Pentru că eşti o evreică afurisită, râse el. Poporul Ales. Poţi fi mediocră la alte lucruri, însă la suferinţă eşti întotdeauna minunată.

— *Ticălosule.*

— De ce? Doar pentru că îţi spun adevărul? Uite ce e: vrei dragoste, vrei intensitate, vrei sentimente, vrei apropiere — şi cu ce te mulţumeşti? Cu suferinţă. Cel puţin *suferinţa* ta e intensă… Pacienta îşi *iubeşte* boala. Nu *vrea* să fie vindecată.

Necazul cu mine era că voiam întotdeauna să excelez în toate. Cea mai bună amantă. Cea mai mare înfometată de dragoste. Cea mai mare suferindă. Cea mai mare victimă, cea mai mare nesăbuită… Dacă mă băgam tot timpul în belele, era din cauza nenorocitei de vine că doream întotdeauna să fiu cea mai bună. A trebuit să am cel mai nebun soţ dintâi, cel mai enigmatic soţ de-al doilea, cea mai îndrăzneaţă primă carte, cea mai nesăbuită panică post-publicare… Nu pot să fac nimic pe jumătate. Dacă aveam de gând să mă fac de râs având o aventură cu un ticălos nesimţitor, trebuia să o fac în faţa întregii comunităţi psihanalitice din lume. Şi trebuia să o combin luându-mi tălpăşiţa cu el într-o plimbare ameţită de

băutură care ne putea omorî pe amândoi. Infracţiunea şi pedeapsa împachetate împreună într-un mic colet îngrijit. Dacă nu poate fi expediat, a se trimite înapoi la expeditor. Însă cine era expeditorul? Eu. Eu. Eu.

* * *

Şi atunci, colac peste pupăză, am început să fiu convinsă că sunt însărcinată. Asta era tot ce-mi lipsea. Viaţa mea era o harababură. Soţul meu Dumnezeu ştie unde. Eram singură cu un bărbat ciudat care nu dădea nicio ceapă degerată pe mine. Şi mai eram şi însărcinată. Sau cel puţin aşa credeam. Ce încercam să demonstrez? Că puteam îndura orice? De ce trebuie să continui să-mi transform viaţa într-un test de anduranţă?

Nu aveam niciun motiv real să cred că eram însărcinată. Ciclul îmi venise. Însă niciodată nu am nevoie de un motiv real ca să cred ceva. De fiecare dată când îmi scot diafragma îmi pipăi colul, căutând vreun indiciu. De ce nu am ştiut niciodată ce se întâmplă în interiorul meu? De ce era trupul meu un mare mister pentru mine? În Austria, în Italia, în Franţa, în Germania — mi-am pipăit colul şi am luat în considerare posibilităţile. Descopeream că eram gravidă. Treceam prin toată sarcina fără să ştiu dacă acel copil avea să fie blond şi cu ochii albaştri ca Adrian sau chinez ca Bennett. Ce urma să fac? Cine o să mă primească? Îmi părăsisem soţul, iar el nu o să mă ierte niciodată şi n-o să mă primească înapoi. Iar părinţii

mei nu or să mă ajute niciodată fără să ceară un preţ emoţional atât de mare, încât va trebui să mă transform din nou într-un copil pentru a depinde de ei. Surorile mele ar crede că îmi este învăţătură de minte pentru viaţa mea desfrânată. Iar prietenele mele ar râde în spatele compătimirii lor false. Isadora a dat greş!

Sau aş face un avort. Un avort de mântuială care m-ar omorî. Septicemie. Sau sterilitate pentru totdeauna. Brusc voiam din toată inima un copil. Copilul lui Adrian. Copilul lui Bennett. Copilul meu. Copilul oricui. Voiam să fiu gravidă. Voiam să fiu *mare şi cu copil.* Stăteam trează în cortul lui Adrian şi plângeam. El continua să sforăie. Dormeam lângă o margine de drum undeva în Franţa în acea noapte şi era posibil să fie din cauza lunii. Aşa de singură mă simţeam, aşa de complet lipsită de raţiune.

— Nimeni, nimeni, nimeni, nimeni, suspinam, cuprinzându-mă în braţe ca un copil mare ce eram.

Încercam să mă legăn ca să adorm. De acum încolo, am gândit, va trebui să fiu propria mea mamă, propria mea doică, propriul meu leagăn. Probabil că acesta era lucrul la care se referise Adrian în legătură cu a pătrunde adânc în propria persoană şi a te trage înapoi. Să înveţi cum să supravieţuieşti propriei vieţi. Să înveţi cum să suporţi propria existenţă. Să înveţi cum să ai grijă de tine aşa cum o mamă are grijă de propriul copil. Şi nu să te îndrepţi mereu spre un psihoterapeut, un iubit, un soţ, un părinte.

M-am legănat. Mi-am spus propriul nume ca să încerc să-mi amintesc cine eram: „Isadora, Isadora, Isadora,

Isadora… Isadora White Stollerman Wing… Isadora Zelda White Stollerman Wing… licenţiată cu o diplomă de masterat, membră a organizaţiei stundenţeşti Phi Beta Kappa. Isadora Wing, o promiţătoare poetă tânără. Isadora Wing, o promiţătoare tânără suferindă. Isadora Wing, o feministă şi o aşa-zisă femeie emancipată. Isadora Wing, un clovn, o plângăcioasă, o nesăbuită. Isadora Wing, inteligentă, studioasă, fostă soţie a lui Iisus Hristos. Isadora Wing, cu teama ei de zbor. Isadora Wing, o târfuliţă supraponderală, un caz grav de astigmatism al ochiului minţii. Isadora Wing, cu vaginul ei nesătul şi cu găuri în minte şi în inimă. Isadora Wing, cu ghiontul ei de pofte. Isadora Wing, a cărei mamă îşi dorea ca ea să zboare. Isadora Wing, a cărei mamă a ţintuit-o la pământ. Isadora Wing, o pacientă profesionistă, o căutătoare de salvatori, de senzualitate, de certitudine. Isadora Wing, o luptătoare cu morile de vânt, o bocitoare profesionistă, o aventurieră ratată…

Trebuie să fi adormit. M-am trezit şi am văzut lumina soarelui strecurându-se prin albastrul strălucitor al cortului. Adrian sforăia încă. Braţul lui cu păr blond căzuse cu greutate peste pieptul meu şi mă apăsa făcându-mă să respir cu dificultate. Păsările ciripeau. Eram în Franţa. Lângă o margine de drum oarecare. La o răscruce a vieţii. Ce făceam acolo? De ce stăteam întinsă într-un cort în Franţa cu un bărbat pe care de-abia îl cunoşteam? De ce nu eram acasă în pat cu soţul meu? M-am gândit la soţul meu şi am fost cuprinsă brusc de un val de tandreţe. Ce făcea? Îi era dor de mine? Mă uitase? Găsise oare pe

altcineva? O fată obişnuită care nu trebuia să se lanseze în aventuri pentru a-şi demonstra anduranţa fizică. O fată obişnuită mulţumită cu pregătirea micului dejun şi cu creşterea copiilor. O fată obişnuită cu care să împartă maşina, piscina şi haznaua. O americancă obişnuită ieşită din revista *Seventeen.*

Brusc am avut acea dorinţă de a *fi* o fată obişnuită. De a fi acea casnică bună, acea preaslăvită mamă americană, acea mascotă din *Mademoiselle,* acea matroană din revista *McCall's,* acea fată atrăgătoare din *Cosmo*, acea fată cu Sigiliul Casnicei Bune tatuat pe fund şi cu melodii din spoturi publicitare programate în creier. *Asta* era soluţia! De a fi obişnuită! De a nu fi exotică! De a mă mulţumi cu compromisul şi cu cinele luate în faţa televizorului şi cu propoziţia „Poate această căsnicie să fie salvată?" Atunci am avut o fantezie cu propria mea persoană pe post de casnică fericită. O fantezie ieşită direct din creierul mic al unuia care lucrează în publicitate. Eu cu şorţ şi rochie de casă din ţesătură cadrilată, aşteptându-mi soţul şi copiii în vreme ce omniprezentul televizor cântă despre virtuţile căminului american şi a soţiei-sclave americane cu creierul ei neînsemnat şi ameţit.

M-am gândit la cât de fără adăpost şi la cât de dezrădăcinată mă simţisem cu o noapte înainte şi răspunsul mi-a devenit clar dintr-odată: *să fiu obişnuită!* Să fiu o soţioară cuminte în căminul ei liniştit şi nu mă voi mai trezi niciodată părăsită la marginea drumului în Franţa.

Însă după aceea fantezia a dispărut. S-a spart ca un balon de săpun. M-am gândit la toate acele dimineţi

petrecute la New York, când mă trezisem cu soţul meu şi mă simţisem singură pur şi simplu. La toate acele dimineţi singuratice în care ne-am zgâit unul la altul pe deasupra sucului de portocale şi a ceştilor de cafea. La toate acele momente singuratice măsurate în linguriţe de cafea, facturi de la spălătorie, în role de hârtie igienică consumate, în vase murdare, în farfurii sparte, în cecuri anulate, în sticle goale de scotch. Şi căsătoria putea fi singuratică. Căsătoria putea fi pustie. Toate acele casnice fericite ce pregăteau micul dejun pentru soţi şi copilaşi visau să o şteargă cu iubiţi şi să doarmă în corturi în Franţa! Capetele lor erau îmbuibate de fantezii. Pregăteau micul dejun, făceau paturile, pregăteau prânzurile şi apoi se duceau la cumpărături ca să ia cele mai recente fascicule din *McCall's* despre viaţa lui Jackie Onassis. Visau în permanenţă să fugă. Clocoteau în permanenţă de resentimente. Vieţile lor erau îmbătate de fantezie.

Oare nu exista nicio scăpare? Oare singurătatea era universală? Oare neastâmpărul era un dat? Era mai bine să accepţi *decât* să continui să cauţi soluţii? Căsătoria nu era un leac împotriva singurătăţii. Copiii creşteau şi plecau. Iubiţii nu erau panacee. Sexul nu era soluţia finală. Dacă îţi transformai viaţa într-o boală lungă, atunci moartea era singurul leac. Brusc, totul fu atât de limpede. Am stat întinsă în acel cort, în acel sac de dormit dublu lângă acel străin care sforăia şi m-am gândit şi m-am gândit şi m-am gândit. Ce urma să fac? Cum să-mi trăiesc viaţa? Unde să mă duc de aici?

Pe la amiază, eram beţi şi binedispuşi. Eram îmbibaţi de bere. Ne-am oprit să cumpărăm piersici de la un fermier de pe marginea drumului şi am descoperit că nu voia să le vândă decât la lădiţă, aşa că am plecat cu Triumph-ul încărcat cu piersici. O lădiţă uriaşă cu piersici ce ocupa toată bancheta din spate a maşinii. Am început să le mănânc cu lăcomie şi am descoperit că aproape toate aveau viermi. Am râs şi am mâncat pe lângă viermi. Am azvârlit jumătăţile viermănoase de piersici pe drumul de ţară. Eram prea beată ca să-mi mai pese de viermi, de căsătorie sau de viitor.

— Mă simt minunat! i-am spus lui Adrian.

— Asta e şi ideea, draga mea. Acum ai prins ideea.

Însă spre seară, când berile s-au terminat, eram din nou deprimată. Era ceva atât de lipsit de ţintă în legătură cu zilele noastre, cu mersul nostru cu maşina, cu felul în care beam. Nici măcar nu ştiam ce zi a săptămânii era. Nu mai văzusem un ziar de la Viena. Şi de-abia dacă făcusem baie sau îmi schimbasem hainele. Şi ceea ce îmi lipsea cel mai mult era scrisul. Nu mai scrisesem un poem de săptămâni şi începusem să simt că nu voi mai fi niciodată în stare. M-am gândit la maşina mea electrică de scris, roşie şi uzată, ce zăcea la New York, şi un dor chinuitor mă cuprinse. Asta era ceea ce iubeam! Mă vedeam întorcându-mă la Bennett de dragul de a avea custodia asupra maşinii de scris. Ca oamenii care rămân împreună „pentru copii“ sau pentru că nu se pot hotărî cine o să ia apartamentul plătit în rate.

În acea noapte am găsit un camping adevărat. (*Le Camping,* cum se spune în Franţa.) Nu era ultramodern, însă avea un iaz pentru înotat, un bufet expres, un loc unde puteai face duş. Muream să fac un duş şi, de îndată ce Adrian revendică parcela noastră de pământ, am luat-o la sănătoasa spre locul unde erau duşurile. În timp ce îndepărtam jegul, vorbeam telepatic cu Bennett. „Iartă-mă", îi spuneam ori de câte ori apărea (şi mi-o spuneam şi mie, ori de câte ori apăream).

Când m-am întors la cort, Adrian îşi făcuse un prieten. Doi prieteni, de fapt. Un cuplu de americani. Ea, cu o frumuseţe vulgară, cu părul roşu, pistrui, sâni mari, evreică, cu accent de Brooklyn. El, bărbos, cu păr castaniu, păros, grăsuţ, cu accent de Brooklyn. El era un agent de bursă libertin care „se ocupa" printre altele şi de halucinogene. Ea, o casnică libertină care „se ocupa" printre altele şi de adulter. Deţineau o clădire roşie în Brooklyn Heights, un autovehicul Volkswagen special pentru campări, trei copii în ogradă şi o „mâncărime" veche de paisprezece ani. Adrian o dădea pe spate pe soţie (Judy) cu accentul lui englezesc şi cu teorii laingiene (deja răsuflate pentru mine). Ea părea gata-gata să se ducă în cort cu el.

— Bună, le-am zis pe un ton vesel compatrioţilor şi coreligionarilor mei.

— Bună, răspunseră ei într-un glas.

— Şi acum, ce facem? zise Adrian. Mai întâi ne-o tragem şi după aia ne beţivim?

Judy chicoti.

— Pe mine nu mă deranjează, am spus. Noi nu credem în posesiune sau posesie.

Mă gândeam că îl imitam destul de bine pe Adrian.

— Avem nişte friptură pe care voiam o facem la grătar, ne oferi cu nervozitate soţul (Marty). Nu veniţi şi voi?

Când ai îndoieli, mănâncă. Ştiam genul lui.

— Super, zise Adrian.

Bărbatul care venise la cină. Îmi dădeam seama că era chiar excitat de perspectiva de a i-o trage lui Judy cu bărbatu-său care să-i privească. Ăsta era punctul lui forte. Şi cum Bennett lipsea, îşi pierduse oarecum interesul în ceea ce mă privea.

Am început să preparăm carnea pentru grătar şi ei s-au apucat să ne spună povestea vieţii lor. Hotărâseră să fie rezonabili, zise Marty, în loc să divorţeze ca trei sferturi din prietenii lor. Făcuseră o grămadă de „chestii în grup", aşa cum spuse el, la Ibiza, unde îşi petrecuseră toată luna iulie. Bietul nenorocit, nu părea prea fericit. Repeta cine ştie ce catehism sexual libertin ca un băiat la un bar mitzvah. Adrian rânjea. Erau deja convertiţi. Îi putea pur şi simplu prelua de aici.

— Şi voi? întrebă Judy.

— Noi nu suntem căsătoriţi, am spus. Nu credem în căsătorie. El e Jean-Paul Sartre, iar eu Simone de Beauvoir.

Judy şi Marty se uitară unul la altul. Auziseră numele astea *undeva,* însă nu-şi puteau aminti unde anume.

— Suntem celebri, am zis pe un ton prefăcut. De fapt, el e R.D. Laing, iar eu sunt Mary Barnes.

Adrian râse, însă eu îmi dădeam seama că îi încurcasem pe Judy şi pe Marty. Pură autoapărare. Am simţit că

se puneau cărţile pe masă şi a trebuit să pun în joc şi încărcătura mea intelectuală. Era tot ce îmi mai rămăsese.

— Corect, zise Adrian. De ce nu schimbăm partenerii din capul locului?

Marty părea dezamăgit. Nu era un compliment pentru mine, însă adevărul era că nici eu nu prea îl voiam.

— Vă rog, i-am spus lui Adrian.

Voiam să-l văd cum îşi dă singur foc la valiză — indiferent ce dracu' mai înseamna şi asta. (Nu am ştiut niciodată cu exactitate.)

— Cred că o să sar peste chestia asta. Dacă vrei, o să privesc.

Mă hotărâsem să îl întrec pe Adrian la propriul joc. Rece. Neimplicată. Toate rahaturile alea.

Marty începu atunci să protesteze în legătură cu virilitatea lui.

— Cred că ar trebui să facem schimb sau să nu mai facem nimic, se bâlbâi el.

— Îmi pare rău, am zis, nu vreau să vă stric plăcerea, da' pur şi simplu nu am chef.

Eram pe cale să adaug:

„Şi s-ar putea să am şi blenoragie…", însă m-am hotărât să nu-i stric ploile lui Adrian. Să-l las să-şi joace rolul. Eram tare. Puteam suporta acest lucru.

— Nu credeţi că ar trebui să luăm o hotărâre de grup? zise Judy.

Mamă, asta era fostă cercetaşă!

— Eu deja am luat o hotărâre, am zis.

Eram îngrozitor de mândră de mine însămi. Ştiam ce voiam şi nu aveam de gând să dau înapoi. Spuneam „nu"

şi îmi plăcea. Chiar şi Adrian era mândru de mine. Îmi puteam da seama după felul cum rânjea. Călirea caracterului, asta făcea el. Fusese întotdeauna interesat să mă salveze de mine însămi.

— Ei bine, am zis, ne uităm la voi sau stăm de vorbă lângă iaz? Sunt dispusă să le fac pe amândouă.

— Hai la iaz, zise Marty cu disperare în glas.

— Sper că nu e un joc de cuvinte, am zis.

Le-am făcut bucuroasă semn cu mâna lui Adrian şi Judy în timp ce urcau în furgoneta Volkswagen şi trăgeau draperiile. Apoi, l-am luat pe Marty de mână şi l-am condus către vechiul iaz unde ne-am aşezat pe un bolovan.

— Vrei să-mi spui povestea vieţii tale sau vrei să-ţi descriu aventurile lui Judy?

Părea cătrănit.

— Tu întotdeauna iei lucrurile aşa de lejer? întrebă el, făcând semn cu capul în direcţia furgonetei.

— De obicei sunt o cicălitoare îngrozitoare, însă prietenul meu de colo îmi călеşte caracterul.

— Ce vrei să spui?

— Că încearcă să mă înveţe să încetez să mai agonizez şi că e posibil să reuşească — însă nu din motivele pe care le crede el.

— Nu înţeleg, zise Marty.

— Îmi pare rău. Cred că fac un salt înainte. E o poveste lungă şi tristă, şi nu e intriga cea mai originală din lume.

Marty privi nostalgic în direcţia furgonetei. I-am luat mâna într-a mea.

— Dă-mi voie să-ţi spun un secret — sunt şanse mari să nu fie prea multă acţiune acolo. Nu e deloc armăsarul care se crede, am zis.

— Impotent?

— Adeseori.

— Chestia asta nu mă face să mă simt mai bine, însă apreciez grija ta.

M-am uitat la Marty. Nu arăta rău. M-am gândit la toate momentele în care am tânjit după după bărbaţi necunoscuţi, în locuri necunoscute, după penisuri enorme şi necunoscute. Însă tot ceea simţeam era indiferenţă. Ştiam că a mi-o trage cu Marty nu avea să mă aducă mai aproape de adevărul pe care îl căutam — oricare era acela. Voiam un ultim act de iubire în care fiecare devine refrenul de rugăciune al celuilalt, sania celuilalt, racheta celuilalt. Marty nu era răspunsul. Era oare cineva?

— Cum ai ajuns aici? întrebă el. Nu eşti americancă?

— Aceste două lucruri nu se anulează unul pe altul… De fapt, mi-am părăsit bărbatul meu perfect şi drăguţ pentru ăsta.

Acum Marty ciuli urechile. O undă slabă de şoc îi străbătu chipul. Oare de asta o făcusem, la urma urmelor — doar ca să pot să spun cu neobrăzare „Mi-am părăsit soţul“ şi să văd cum undele de şoc trec printre mine şi un necunoscut? Nu era chestia asta tot un fel de exhibiţionism? Şi chiar unul destul de răsuflat pe deasupra.

— De unde eşti?

— New York.

— Şi ce faci acolo?

Intimitatea ciudată de a aştepta lângă furgonetă în timp ce partenerii noştri şi-o trăgeau aducea cu sine un fel de confesiune, aşa că am scos-o la iveală.

— Sunt din New York, sunt evreică, provin dintr-o familie foarte nevrotică şi înstărită din clasa de mijloc, căsătorită pentru a doua oară cu un psihiatru, nu am copii, am douăzeci şi nouă de ani, tocmai am publicat o carte cu aşa-zise poeme erotice, lucru care a făcut ca nişte bărbaţi ciudaţi să mă sune în toiul nopţii cu propuneri, şi s-a stârnit o mare vâlvă în ceea ce mă priveşte — turnee cu citire de poeme în colegii, interviuri, scrisori de la nebuni, şi astfel am luat-o razna. Am început să-mi citesc propriile poeme şi să încerc să devin una cu imaginea prezentată în ele. Am început să trăiesc ca în fanteziile mele. Am început să cred că sunt un personaj de ficţiune inventat de mine.

— Ciudat, zise Marty, impresionat.

— Treaba e că fanteziile sunt fantezii şi nu poţi trăi în extaz în fiecare zi. Chiar dacă trânteşti uşa şi pleci, chiar dacă ţi-o tragi cu oricine apare la orizont, nu înseamnă că te apropii de libertate.

Nu vorbeam oare ca Bennett? Ce ironie!

— Mi-aş dori să-i spui asta lui Judy, zise Marty.

— Nimeni nu poate să-i spună nimănui nimic, am zis.

Mai târziu, când Adrian şi cu mine eram împreună în cort, l-am întrebat de Judy.

— O curvă plictisitoare, zise el. Stă pur şi simplu acolo şi nu e nici măcar conştientă de existenţa ta.

— Ea cum te-a găsit?

— De unde să știu eu?

— Nu-ți pasă?

— Uite ce e — i-am tras-o lui Judy așa cum cineva bea o cafea după cină. Și pe deasupra nu o cafea foarte bună.

— Atunci de ce te superi?

— De ce nu?

— Pentru că dacă reduci totul la nivelul ăsta de indiferență, totul devine lipsit de sens. Nu e existențialism, e amorțeală. Sfârșește prin faptul că totul devine lipsit de sens.

— Așa, și?

— Așa că sfârșești cu opusul a ceea ce voiai. Ai vrut intensitate, însă obții amorțeală. E o chestie contrară propiilor tale interese.

— Îmi ții o predică, zise Adrian.

— Ai dreptate, am spus fără să mă scuz.

Dimineața următoare Judy și Marty plecaseră. Își strânseseră bagajele și își luaseră tălpășița noaptea la fel ca țiganii.

— Te-am mințit azi-noapte, zise Adrian.

— În legătură cu ce?

— De fapt, nu i-am tras-o deloc lui Judy.

— Cum adică?

— Pentru că n-am avut chef.

Am râs răutăcios.

— Vrei să spui că n-ai putut.

— Nu. *Nu* asta vreau să spun. Vreau să spun că nu am *vrut*.

— Nu contează deloc pentru *mine*, am zis, dacă ai făcut-o sau nu.

— Căcat.

— Asta e ceea ce crezi tu.

— Eşti doar supărată pentru că sunt primul bărbat pe care l-ai întâlnit şi pe care nu-l poţi controla, şi nu poţi rezista mult timp fără să controlezi pe cineva sau ceva.

— Prostii. Se întâmplă pur şi simplu să am nişte standarde ceva mai ridicate decât ai tu. Îţi văd jocul. Sunt de acord cu tine în legătură cu spontaneitatea şi existenţialismul — însă chestia asta nu e deloc spontaneitate — e disperare. Ai spus asta despre mine în prima zi când ne-am tras-o şi acum ţi-o spun eu ţie. Disperare şi deprimare, deghizate în libertate. Nici măcar nu e plăcut. E jalnic. Chiar şi această călătorie e jalnică.

— Tu nu dai niciodată nimănui nicio şansă, zise Adrian.

Mai târziu am înotat în iaz şi ne-am uscat la soare. Adrian se întinse pe iarbă şi se uita cu ochii întredeschişi la soare. Eu mi-am pus capul pe pieptul lui, adulmecându-i mirosul cald al pielii. Brusc un nor trecu prin faţa soarelui şi ploaia începu să cadă încetişor. Nu ne-am mişcat. Norul de ploaie trecu, împroşcându-ne cu picături mari. Le simţeam evaporându-se când soarele apăru iar şi începu să strălucească pe pielea noastră. Un ţânţăroi trecu peste umărul lui Adrian şi prin părul lui de pe piept. M-am ridicat repede în picioare.

— Ce se întâmplă?

— Dezgustătoare insectă.

— Unde?

— Pe umărul tău.

Se uită pieziş de-a lungul pieptului, o văzu şi o apucă de un picior. O legănă, urmărind-o cum calcă aerul ca un înotător care calcă apa.

— Nu o omorî! l-am implorat eu.

— Credeam că îţi e frică de ea.

— Mi-e frică, da' nu vreau să te văd omorând-o.

M-am tras înapoi.

— Ce zici de asta? zise el, smulgându-i unul din picioare.

— Oh, Dumnezeule — *nu face asta! Urăsc* când oamenii fac asta.

Adrian continuă să smulgă picioarele de parcă erau petale de margarete.

— Mă iubeşte, nu mă iubeşte… zise el.

— *Urăsc* chestia asta, am spus. Te rog, nu face asta.

— Credeam că urai *gândacii.*

— Nu îmi place *să se târască* pe mine — însă nu suport nici să văd cum sunt omorâţi. Mi se face silă să văd cum îi mutilezi astfel. Nu pot să mă uit la aşa ceva, am zis şi m-am ridicat şi am fugit înapoi către locul de scăldat.

— Nu te înţeleg! strigă Adrian după mine. De ce eşti atât de al dracului de sensibilă?

Mi-am băgat capul sub apă.

Nu am vorbit cu el decât abia după prânz.

— Ai stricat totul, zise Adrian, cu neliniştea, îngrijorarea şi hipersensibilitatea ta.

— OK, atunci descotoroseşte-te de mine la Paris şi eu o să iau avionul spre casă de acolo.

— Cu plăcere.

— Aş fi putut să-ţi spun că o să ţi se facă silă de mine dacă aş manifesta vreodată sentimente umane. Ce fel de femeie de plastic vrei tu?

— Nu fi tâmpită. Vreau doar să te maturizezi.

— Aşa cum defineşti tu acest lucru.

— Aşa cum definim amândoi acest lucru.

— Mă, da' ce democrat eşti, am zis sarcastic.

Am început să încărcăm maşina, trântind ţăruşii pentru cort şi echipamentul. Ne-a luat aproape douăzeci de minute, în timpul cărora nu am schimbat niciun cuvânt. În cele din urmă ne-am urcat în maşină.

— Bănuiesc că nu înseamnă nimic pentru tine că am ţinut suficient de tare la tine încât mi-am bulversat întreaga viaţă pentru tine.

— Nu ai făcut-o pentru mine, zise el. Eu am fost doar scuza.

— Nu aş fi putut fi niciodată în stare să o fac fără nişte sentimente atât de puternice aşa cum am avut pentru tine.

Şi apoi, cu un fior care trecu prin tot trupul meu, mi-am amintit că îl dorisem în Viena. Moliciunea din genunchi. Intestinele care îmi fierbeau. Inima care gonea ca nebuna. Faptul că rămâneam fără suflare. Toate lucrurile pe care le stârnise în mine şi care mă făcuseră să-l urmez. Tânjeam după persoana care fusese atunci când îl întâlnisem prima dată. Bărbatul care devenise acum mă dezamăgea.

— Bărbatul de sub pat nu poate fi niciodată bărbatul din pat, am zis. Se exclud reciproc. De îndată ce iese de unde se află nu mai e bărbatul pe care îl dorești.

— Despre ce dracu' vorbești?

— Teoria mea în legătură cu sexul fără opreliști, am zis.

Și i-am explicat-o cât de bine am putut.

— Vrei să spui că te dezamăgesc? mă întrebă el, cuprinzându-mă cu brațele și trăgându-mă în jos până ce capul meu se afla în poala lui.

Am simțit mirosul împuțit al pantalonilor lui murdari.

— Hai să ieșim din mașină, am zis.

Am mers până la un copac și ne-am așezat sub el. Am stat cu capul în poala lui. Am început să mă joc la întâmplare cu șlițul pantalonilor. Am desfăcut pe jumătate fermoarul și i-am luat penisul moale în mână.

— E mic, zise el.

M-am uitat în sus la el, la ochii lui verzi-aurii, la părul blond căzut peste frunte, la ridurile de expresie din colțurile gurii, la pomeții lui arși de soare. Încă îl vedeam frumos. Tânjeam după el cu o dorință arzătoare care era la fel de dureroasă pentru că era în parte nostalgie. Ne-am sărutat timp îndelungat, limba lui descriind cercuri năucitoare în gura mea. Și indiferent cât de mult am continuat să ne sărutăm, penisul lui rămase moale. El izbucni în râsul lui solar și am râs și eu. Știam că o să se țină întotdeauna departe de mine. Știam că nu o să-l posed niciodată cu adevărat, iar asta era partea care îl făcea atât de frumos. Voi scrie despre el, voi vorbi despre el, mi-l voi aminti, însă nu o să-l posed niciodată cu adevărat. Bărbatul inaccesibil.

Ne-am îndreptat spre Paris. Am insistat că voiam să merg acasă, însă Adrian încercă să mă convingă să rămân. Îi era teamă acum că va pierde devotamentul meu. Simţise că mă îndepărtam. Ştia că îl îndosariasem deja în carnetul meu pentru a face pe viitor referire la el. Pe când ne apropiam de periferia Parisului, am văzut nişte graffiti mâzgălite sub podurile de pe autostradă. Una dintre lozinci zicea:

FEMMES! LIBERONS-NOUS![*]

[*] Femei! Să ne eliberăm! (fr.).

16
SEDUSĂ ŞI ABANDONATĂ

Votul, am gândit, nu înseamnă nimic pentru femei.
Ar trebui să avem arme.

— Edna O'Brian

Parisul iarăşi.

Sosim acoperiţi de praful drumului. Doi nomazi ieşiţi dintr-un roman de John Steinbeck, doi actori prăfuiţi de vodevil ieşiţi dintr-un roman de Colette.

Să faci pipi la marginea drumului e foarte fermecător şi în stil Rousseau în teorie, însă în practică îţi lasă „crăpătura" lipicioasă. Şi unul dintre dezavantajele de a fi femeie e că faci pipi în pantofi. Sau pe ei.

Aşa că sosim în Paris, lipicioşi, prăfuiţi, şi umezi de pişat. Suntem din nou îndrăgostiţi unul de altul — e acel al doilea stadiu al dragostei care constă în nostalgia primului stadiu. Acel al doilea stadiu al dragostei care vine atunci când simţi cu disperare că te desprinzi de dragoste şi nu poţi suporta gândul unei alte pierderi.

Adrian se joacă cu genunchiul meu.

— Ce mai faci, iubire?

— Bine, iubire.

Nu mai ştim cât e adevăr şi cât e prefăcătorie. Ne identificăm cu rolurile noastre.

Sunt hotărâtă deja să-l găsesc pe Bennett şi să încercăm din nou dacă vrea să mă primească înapoi. Însă nu am nici cea mai mică idee unde e. Mă hotărăsc să-i telefonez. Presupun că e la New York. Urăşte să hoinărească prin Europa aproape la fel de mult ca mine.

La Gare du Nord, găsesc un telefon şi încerc să stabilesc o convorbire telefonică. Însă am uitat toate cuvintele pe care le-am ştiut vreodată în franceză, iar engleza centralistei lasă multe de dorit. După un dialog absurd, cu multe greşeli, bipuri şi numere formate greşit, mi se face legătura cu numărul de acasă.

Centralista cere cu „le docteur Wing", şi de departe, de parcă s-ar afla sub Oceanul Atlantic, aud vocea fetei care a subînchiriat apartamentul nostru pe timpul verii.

— Ne e aici. E la Viena.

— *Madame, le docteur est à Vienne*[*], repetă centralista.

— *Ce n'est pas possible!*[**], ţip eu, însă asta e tot ce ştiu în franceză.

Pe când centralista începe să mă contrazică, devin din ce în ce mai mută. Acum câţiva ani, când fusesem aici şi eram studentă la colegiu, puteam vorbi această limbă. Acum de-abia dacă vorbesc engleză.

* Doamnă, doctorul e la Viena (fr.).
** Nu se poate (fr.).

— Trebuie să fie acolo! strig.

Unde în altă parte e dacă nu acasă? Şi ce Dumnezeu o să fac cu viaţa mea fără el?

Repede cer să mi se facă legătura cu un mai vechi prieten de-al lui Bennett, Bob, căruia i-am lăsat maşina noastră pe timpul verii. Bennett cu siguranţă l-ar contacta pe el primul. Şi surprinzător, Bob e acasă.

— Bob — sunt eu — Isadora — sunt la Paris. Bennett e acolo?

Vocea lui Bob se aude slab:

— Credeam că e cu tine.

Şi apoi tăcere. Suntem întrerupţi. Doar că nu e o tăcere absolută. Oare ceea ce aud e sunetul oceanului — sau doar îmi imaginez? Simt un râuleţ de transpiraţie scurgându-mi-se între sâni. Brusc vocea lui Bob iese iar la suprafaţă.

— Ce s-a întâmplat? V-aţi…

Apoi o interferenţă gâlgâită. Apoi tăcere. Am viziunea unui peşte gigantic ce roade cablul. De fiecare dată când peştele muşcă din cablu, vocea lui Bob nu se mai aude.

— Bob!

— Nu te aud… Unde e Bennett?

— De asta te *sun* eu pe tine.

— Ce? Nu am auzit.

— *Rahat.* Nici eu nu te aud… Ascultă, dacă sună, spune-i că-l iubesc.

— *Ce?*

— Spune-i că l-am căutat.

— *Ce?* Nu te aud.

— Spune-i că pe el îl vreau.
— *Ce?* Nu te aud.
— Spune-i că pe el îl vreau.
— *Ce?* Poți repeta?
— E imposibil.
— Nu te *aud.*
— Spune-i doar că îl iubesc.
— Ce? Ce convorbire groaz…

Suntem întrerupți pentru ultima dată. Vocea centralistei intervine cu vestea că datorez 129 de franci noi și 34 de centime.

— Dar n-am putut auzi nimic!

Centralista insistă că datorez oricum acea sumă de bani. Merg la casierie, mă uit în portofel și descopăr că nu am niciun fel de franc, fie el vechi sau nou. Deci trebuie să trec prin frecușul cu schimbatul banilor și să mă cert cu casiera, însă în cele din urmă plătesc. Oricum supărarea e prea mare ca să mai protestez.

Încep să scot francii, de parcă aș face o penitență. Aș da totul doar ca să fiu acasă acum și să-mi aduc aminte întreaga întâmplare în liniște. Asta e partea care chiar îmi place cel mai mult. De ce să mă păcălesc singură? Nu sunt o existențialistă. Nimic nu reprezintă o realitate pentru mine până ce nu o pun pe hârtie — revizuind și înfrumusețând povestea pe măsură ce scriu. Aștept întotdeauna ca lucrurile să se termine ca să mă duc acasă și să le expun pe hârtie.

— Ce s-a întâmplat? zice Adrian, apărând din toaletă.
— Tot ce știu sigur e că nu-i la New York.

— Poate-i la Londra.

— Ura! — poate acolo e.

Inima îmi zvâcneşte la gândul că-l voi revedea.

— De ce nu mergem împreună la Londra, sugerez eu, şi apoi ne despărţim ca nişte buni prieteni.

— Pentru că eu cred că trebuie să înfrunţi asta singură, zice Adrian Moralistul.

Nu văd nimic sinistru în propunerea lui. Într-un fel, are dreptate. Singură m-am băgat în această încurcătură — de ce să contez pe el ca să mă scoată?

— Hai să mergem să bem ceva şi să analizăm împreună lucrurile, zic eu, trăgând de timp.

— Corect.

Plecăm cu Triumph-ul, cu o hartă a Parisului în poală, cu capota trasă şi cu soarele strălucind deasupra oraşului — ca în versiunea cinematografică a poveştii noastre.

Îl direcţionez pe Adrian către Boul' Mich* şi sunt încântată să descopăr că îmi amintesc bulevardele, punctele de reper şi locurile unde trebuie să virăm. Încetul cu încetul, franceza îmi revine în minte.

— *Il pleure dans mon coeur / Comme il pleut sur la ville!*** strig, înfiorată că sunt în stare să-mi amintesc două versuri ale poemului pe care am reuşit să-l memorez în toţi acei ani de ore de franceză.

Brusc (şi fără un motiv anume, doar revederea Parisului) zbor mai sus ca un zmeu. „S-a născut cu o injecţie de

* Prescurtare de la Boulevard Saint Michel (fr.).

** Plouă în inima mea / La fel cum plouă peste oraş (fr.).

adrenalină în sânge", obişnuia să spună maică-mea. Şi era adevărat — atunci când nu eram îngrozitor de deprimată, debordam de energie, bancuri şi vorbe de duh.

— Ce vrei să spui prin *il pleut?* zice Adrian. Să fiu al dracului dacă nu e cea mai însorită zi pe care am văzut-o de săptămâni întregi.

Însă se molipseşte şi el de chicotelile mele şi, chiar înainte de a ajunge la cafenea, suntem amândoi în al nouălea cer. Parcăm maşina pe Rue des Ecoles (cel mai apropiat loc de parcare pe care îl putem găsi) şi ne lăsăm tot echipamentul în ea. Pentru o clipă ezit pentru că în niciun caz nu se poate să ne încuiem lucrurile în maşină — Triumph-ul are doar o capotă din pânză — însă, la urma urmelor, ce-mi pasă mie de lucruri permanente sau de posesiuni? *Libertatea e doar alt cuvânt pentru a nu avea nimic de pierdut* — corect?

Ne îndreptăm spre o cafenea în Place St. Michel, flecărind despre cât de minunat e să te reîntorci în Paris, cum Parisul nu se schimbă niciodată, cum cafenelele sunt întotdeauna exact acolo unde le-ai lăsat, iar străzile sunt întotdeauna exact unde le-ai lăsat, şi Parisul e întotdeauna exact acolo unde l-ai lăsat.

Două beri fiecare şi ne sărutăm cu ostentaţie în public. (Toată lumea va crede că suntem cei mai drăgăstoşi amanţi.)

— Superegoul e solubil în alcool, zice Adrian, devenind din nou tipul încrezător care era la Viena.

— Superegoul *meu* e solubil în Europa, zic eu.

Şi amândoi râdem cam prea zgomotos.

— Hai să nu mai mergem niciodată acasă, propun eu. Hai să rămânem aici pentru totdeauna şi să fim cuprinşi de frenezie în fiecare zi.

— Bobul de strugure e singurul şi adevăratul existenţialist, răspunde Adrian, strângându-mă mai aproape de el.

— Sau hameiul. Hameiul sau malţul? Nu sunt niciodată sigură.

— Hameiul, spune el cu un aer competent, luând o altă înghiţitură de bere.

— Hameiul, zic şi eu, făcând acelaşi lucru.

O ştergem prin Paris într-un abur plin cu vapori de bere. Mâncăm cuşcuş la prânz şi stridii la cină, iar între mese bem nenumărate beri şi facem nenumărate opriri pentru pipi; o luăm prin Jardin des Plantes şi prin jurul Pantheonului şi pe străzile înguste de lângă Sorbona. O luăm prin Jardin du Luxembourg. În cele din urmă, ne odihnim pe o bancă în apropiere de Fontaine de l'Observatoire. Suntem beţi şi fericiţi. Privim caii mari din bronz, înălţându-se din fântână. Am acel straniu sentiment de invulnerabilitate pe care ţi-l dă alcoolul şi simt că trăiesc în mijlocul unui film romantic. Mă simt atât de relaxată, atât de detaşată şi atât de buimacă. New York-ul e mai departe decât luna.

— Hai să găsim un hotel şi să ne culcăm, zic eu.

Nu e vorba de o puternică dorinţă trupească, ci doar de o dorinţă prietenească de a consuma această ameţeală romantică. Am putea încerca încă o dată. Doar un futai perfect ca să îmi aduc aminte de el. Toate încercările noastre au fost oarecum decepţionante. E păcat să fi fost

împreună în tot acest timp şi să fi riscat atât de mult pentru atât de puţin. Sau poate asta e ideea?

— Nu, zice Adrian, nu avem timp.

— Cum adică, nu avem timp?

— Va trebui să plec în noaptea asta, dacă vreau să ajung la Cherbourg mâine-dimineaţă.

— *De ce* trebuie să ajungi la Cherbourg mâine-dimineaţă?

Un gând oribil începe să se limpezească prin euforia provocată de alcool.

— Ca să mă întâlnesc cu Esther şi cu copiii.

— Glumeşti?

— Nu, nu glumesc.

Se uită la ceas.

— Pleacă din Londra chiar acum, cred. O să ne petrecem o scurtă vacanţă în Bretania.

Mă uit fix la el, cum îşi consultă calm ceasul. Enormitatea trădării lui mă lasă fără grai. Şi iată-mă — beată, nespălată, fără măcar să ştiu ce zi e —, iar el pregătindu-se pentru o întâlnire pe care a stabilit-o acum mai bine de o lună.

— Vrei să spui că ai ştiut de asta tot timpul?

Încuviinţează din cap.

— Şi m-ai lăsat să cred că eram pur şi simplu existenţialişti, în timp ce tu ştiai tot timpul că trebuia să te întâlneşti cu Esther într-o anumită zi?

— Ei bine — spune-o cum vrei. Nu a fost un plan atât de diabolic cum pari tu să crezi.

— Atunci *cum* a fost? Cum ai putut să mă laşi să cred că noi amândoi pur şi simplu colindam pe unde ni se năzărea — când tot timpul ştiai că te vei întâlni cu Esther?

— A fost transformarea ta, draga mea, nu a mea. Nu am spus niciodată că aveam de gând să-mi schimb viaţa ca să-ţi ţin de urât.

M-am simţit de parcă fusesem lovită în barbă. Era ca şi cum ai avea şase ani şi bicicleta ţi-a fost distrusă de aşa-zisul cel mai bun prieten. Era cea mai groaznică trădare la care mă puteam gândi.

— Vrei să spui că ai stat acolo tot timpul vorbind despre libertate şi neprevăzut, în timp ce ştiai că aveai în plan să te întâlneşti cu Esther? Niciodată nu am cunoscut un asemenea ipocrit!

Adrian începu să râdă.

— Ce e atât de al dracului de amuzant?

— Furia ta.

— Îmi vine să te omor, am ţipat.

— Fac pariu că-ţi vine.

Şi cu asta am început să-l zgâlţâi şi să-i car pumni. M-a apucat de încheieturile mâinilor şi m-a ţinut.

— Eu doar am vrut să-ţi dau un subiect de scris, râse el.

— Ticălosule!

— Nu e acesta un sfârşit perfect pentru povestea ta?

— Chiar eşti un porc.

— Haide, iubire, nu te supăra atât de tare. Morala poveştii e oricum aceeaşi, nu-i aşa?

— Moralele tale sunt ca drumurile prin Alpi. Dai de curbe periculoase tot timpul.

— Se pare că am mai auzit şi asta în altă parte, zise el.

— Ei bine, vin cu tine.

— Unde?

— La Cherbourg. Va trebui să mergem cu maşina prin Bretania *à cinq*[*]. Va trebui să ne-o tragem unul altuia şi să nu găsim scuze morale prosteşti — aşa cum ai spus tu la Viena.

— Prostii, nu vii.

— Ba da.

— Ba nu. Nu-ţi permit.

— Cum adică, nu-mi permiţi? Ce mai e şi căcatul ăsta? Ai făcut tot timpul pe grozavul în faţa lui Bennett. M-ai încurajat să-mi dau viaţa peste cap şi să o şterg cu tine, iar acum eşti prea preocupat să-ţi păstrezi intact căminul tău liniştit! Crezi că o să înghit asta? Tu ai fost ăla care mi-a vândut promisiuni în legătură cu onestitatea, sinceritatea şi a nu trăi într-un milion de contradicţii. Ba să fiu a naibii dacă nu merg la Cherbourg cu tine. Vreau să o cunosc pe Esther şi pe copii şi o să improvizăm.

— În niciun caz. Nu te iau. O să te arunc la propriu din maşină dacă e nevoie.

M-am uitat neîncrezătoare la el. De ce era atât de greu să cred că el ar putea fi atât de crud? Era clar că vorbea serios. Ştiam că m-ar arunca din maşină dacă era nevoie. Şi probabil că după aceea ar demara râzând în hohote.

— Da' nu-ţi pasă că eşti ipocrit?

Tonul vocii mele avea o nuanţă de implorare de parcă ştiam deja că pierdusem.

— Refuz să-i supăr pe copii în felul ăsta, zise el, şi ăsta e ultimul cuvânt.

* În cinci (fr.).

— Şi evident, nu te deranjează că mă superi pe mine.

— Tu eşti mare. Poţi suporta asta. Ei nu.

Ce răspuns să-i dau? Aş putea să ţip şi să urlu că şi eu eram copil, că o să mor dacă mă părăseşte, că o să am o cădere nervoasă. Poate că aşa avea să fie. Însă eu nu eram copilul lui Adrian, şi nu era treaba lui să mă salveze pe mine. Acum nu eram copilul nimănui. Era cea mai groaznică senzaţie pe care o cunoscusem vreodată în viaţă. Ca şi cum te-ai da huţa pe marginea Marelui Canion şi vei spera că ai învăţa să zbori înainte de a atinge fundul prăpastiei.

Abia după ce a plecat mi-am putut aduna groaza în mâini şi am putut-o stăpâni. Nu ne-am despărţit duşmani. Când am ştiut că am fost cu adevărat înfrântă, am încetat să-l mai urăsc. Am început să mă concentrez pe cum să îndur că eram singură. De îndată ce am încetat să aştept ca el să mă salveze, am descoperit că puteam empatiza cu el. Nu eram copilul lui. Avea dreptul să-şi protejeze copiii. Chiar şi de mine — dacă îşi închipuia că eram o ameninţare pentru ei. Mă trădase, însă simţisem tot timpul că asta se va întâmpla şi, într-un fel, l-am folosit pe el drept trădător la fel cum mă folosise el pe mine drept victimă. El era un instrument pervers al libertăţii mele. În timp ce îl urmăream plecând, ştiam că o să mă îndrăgostesc iar de el de îndată ce distanţa dintre noi avea să fie suficient de mare.

Şi nu a plecat fără să se ofere să mă ajute. Ne-am interesat împreună de bilete de avion spre Londra şi am descoperit că toate avioanele erau rezervate pentru următoarele

două zile. Puteam aştepta până miercuri sau mă puteam interesa de un tren până la cel mai apropiat port a doua zi. Sau puteam merge la aeroport, aşteptând să fiu chemată dacă se răzgândea cineva. Opţiuni erau. Tot ce aveam de făcut era să îndur bătaia nebunească a inimii până ce îl găseam din nou pe Bennett — sau pe altcineva. Poate pe mine însămi.

Am târât valiza înapoi până la cafeneaua din Place St. Michel. Brusc, fiind fără un bărbat, mi-am dat seama cât de grea era. Nu îmi făcusem bagajele aşteptându-mă să călătoresc singură. Bagajul meu era plin cu ghiduri de călătorie, un mic casetofon pentru a înregistra articolul pe care nu-l scrisesem, blocnotesuri, aparatul electric de bigudiuri, zece exemplare din primul meu volum de poeme. Unele dintre acestea urmau să fie date unui agent la Londra. Alte lucruri erau pur şi simplu cărate din nesiguranţă; insigne cu numele meu în cazul în care era posibil să stabilesc o întrevedere cu cineva. Erau destinate să demonstreze că nu eram o femeie obişnuită. Erau destinate să demonstreze că eram excepţională. Erau destinate să demonstreze că urma să mi se dea un bilet de liberă trecere. Mă agăţ jalnic de statutul meu de persoană excepţională, pentru că fără acesta aş fi doar o altă femeie singură care caută o pradă.

— Am adresa ta? a întrebat Adrian înainte de a-şi lua tălpăşiţa cu Triumph-ul.

— E în cartea pe care ţi-am dat-o. Pe pagina albă de la sfârşit.

Însă pierduse cartea. Exemplarul pe care i-l dădusem avea o dedicaţie scrisă cu o cerneală şocant de roz. E inutil să spun că nu o citise deloc.

— Uite — îţi dau alta.

Şi am început să desfac fermoarul valizei mele uriaşe din pânză în mijlocul străzii. Recipiente cu cosmetice se rostogoliră pe trotuar. Pagini desprinse, notiţe pentru poemele la care lucram, casete audio, filme, rujuri, romane ieftine, un ghid Michelin cu colţurile îndoite. Am vârât toate aceste prostii înapoi în valiza italienească moale şi am scos una din cărţile mele. Am desfăcut cotorul virgin al cărţii.

Pentru Adrian cel neglijent [am scris]
care pierde cărţi.
Cu dragoste şi multe sărutări,
Prietena ta, asistenta socială,
din New York –

Şi am scris iar adresa mea din New York şi numărul de telefon pe pagina albă de la sfârşit, ştiind că probabil va pierde şi acest exemplar. Aşa ne-am despărţit. Pierderea s-a adăugat altei pierderi. Viaţa mea risipindu-se în stradă şi nimic altceva în afara unui volum subţire de versuri între mine şi vid.

În cafenea, am stat lângă valiză şi am comandat altă bere. Eram năucită şi epuizată — aproape prea epuizată ca să mai fiu atât de nenorocită cum ştiam că ar fi trebuit să fiu. Va trebui să caut un hotel. Se întuneca. Valiza era

îngrozitor de grea şi era posibil să colind străzile trăgând-o după mine şi să urc toate acele scări în spirală ca să întreb de camere care vor fi ocupate. Mi-am pus capul pe masă. Voiam să plâng din cauza epuizării, însă ştiam că nu trebuia să ies atât de tare în evidenţă. Deja atrăgeam genul de ocheade ironice pe care le atrage de obicei o femeie singură. Şi eram prea obosită şi hărţuită ca să reacţionez subtil. Dacă ar încerca să mă agaţe cineva acum, probabil aş ţipa şi aş începe să dau cu pumnii. Eram sub orice critică. Eram prea obosită ca să mai raţionez, ca să mă cert şi ca să încerc să fiu raţională. Primul bărbat care se apropia de mine cu o privire cinică sau languroasă avea să o păţească: un genunchi în coaie sau un pumn în falcă. Nu am să stau aici ghemuindu-mă de frică aşa cum o făceam la treisprezece ani când exhibiţioniştii începeau să-şi desfacă fermoarele pantalonilor în faţa mea în metroul pustiu care mă ducea la liceu. Chiar îmi era frică de faptul că ei se vor simţi *insultaţi* şi se vor răzbuna groaznic dacă nu rămâneam înfiptă în scaun. Aşa că rămâneam, uitându-mă în altă parte, prefăcându-mă că nu am observat, prefăcându-mă că nu sunt îngrozită, prefăcându-mă că citesc şi sperând, într-un fel, că acea carte mă va proteja. Mai târziu, în Italia, când bărbaţii mă urmăreau printre ruine sau cu maşinile pe bulevarde (deschizând uşile maşinilor şi şoptind *vieni, vieni**), mă întrebam întotdeauna de ce mă simţeam atât de murdară, de pângărită şi de înfuriată. Trebuia să fie flatant. Acest lucru

* Vino, vino (it.).

era menit să sublinieze farmecul meu feminin. Mai-că-mea spunea întotdeauna cât de femeie se simţise în Italia. Atunci de ce acest lucru mă făcea să mă simt atât de *hărţuită?* Trebuia să fie ceva în neregulă cu mine, îmi ziceam. Încercam să zâmbesc şi să-mi scutur părul ca să arăt cât de recunoscătoare eram. Şi apoi mă simţeam ca o escroacă. De ce nu le eram recunoscătoare că mă hărţuiau?

Acum însă, voiam să fiu singură, iar dacă interpreta cineva comportamentul meu în alt fel, aveam să reacţionez ca un animal sălbatic. Chiar şi Bennett, cu aşa-zisa lui psihologie şi introspecţie, susţinea că bărbaţii încercau să mă agaţe tot timpul pentru că le transmiteam „disponibilitatea" mea — aşa cum se exprima el. Pentru că mă îmbrăcam prea sexy. Sau îmi purtam părul coafat într-o manieră neruşinată. Sau *ceva asemănător.* Pe scurt, meritam să fiu agresată. Era acelaşi jargon vechi al războiului dintre sexe, aceeaşi veche păsărească deghizată a anilor cincizeci: *Nu există viol; voi, doamnelor, o căutaţi cu lumânarea. Voi, doamnelor.*

Mi-am băut tacticos berea. Şi când am ridicat privirea, un bărbat de la o masă alăturată îmi atrase privirea. Avea acea privire mândră care spune, *ştiu ce vrei, iubito…* Era acelaşi flirt după care mă dădusem în vânt la Adrian, însă acum îmi făcea silă. Tot ce am văzut în acel moment era neobrăzare şi sadism. Brusc, mi-a trecut prin minte că probabil nouăzeci la sută din bărbaţii care o afişau îşi ascundeau într-adevăr impotenţa. Nu voiam să testez nici acea ipoteză.

Mi-am încruntat sprâncenele şi am privit în jos. Nu putea să vadă că nu voiam pe nimeni? Nu putea să vadă că eram obosită, murdară şi epuizată? Nu putea să vadă că mă agăţam de paharul meu de bere de parcă era Sfântul Graal? De ce de fiecare dată când refuzi un bărbat, când îl refuzi sincer şi din toată inima, el insistă să creadă că tu cochetezi cu el?

M-am gândit la zilele când aveam fantezii cu bărbaţii din trenuri. E adevărat că nu am făcut niciodată nimic în legătură cu aceste fantezii şi nici măcar n-aş fi îndrăznit. Nu am fost nici măcar destul de curajoasă *să scriu* despre ele decât mult mai târziu. Însă presupunând că l-aş fi abordat pe vreunul dintre aceşti bărbaţi, şi presupunând că el m-ar fi respins, s-ar fi uitat în altă parte, ar fi arătat dezgust sau repulsie — atunci ce aş fi făcut? Aş fi pus imediat această respingere la inimă, aş fi crezut că e ceva în neregulă cu mine, m-aş fi învinovăţit că sunt o femeie vicioasă, o târfă, o târâtură, o distrugătoare a păcii… Şi mai mult chiar, mi-aş fi învinovăţit imediat lipsa mea de atracţie, şi nu repulsia bărbatului, şi aş fi fost distrusă zile întregi de faptul că mă respinsese. Cu toate astea, un bărbat presupune că refuzul unei femei face parte dintr-un joc. Sau, în orice caz, cei mai mulţi bărbaţi presupun asta. Când un bărbat spune nu, e nu. Când o femeie spune nu, e da sau, cel puţin, e posibil. E şi o glumă în sensul ăsta. Şi încetul cu încetul, femeile încep să creadă în acest punct de vedere despre ele însele. În cele din urmă, după secole în care au trăit în umbra unor astfel de supoziţii, nu mai ştiu ce vor şi nu se pot niciodată hotărî în legătură

cu nimic. Iar bărbaţii, bineînţeles, rezolvă problema bătându-şi joc de ele pentru lipsa de hotărâre şi dând vina pe biologie, hormoni, tensiune premenstruală.

Brusc — cu privirile pofticioase ale acelui bărbat străin aţintite asupra mea — am ştiut cum greşisem cu Adrian şi de ce mă părăsise. Încălcasem regula de bază. Îl hărţuisem eu pe el. Fuseseră ani în care avusesem fantezii cu bărbaţi şi nu le dădusem niciodată curs — apoi, pentru prima oară în viaţă, am pus în practică acea fantezie. Hărţuiesc un bărbat pe care îl doresc nebuneşte, şi ce se întâmplă? El se înmoaie ca un tăieţel băgat în apă şi mă refuză.

Bărbaţi şi femei, femei şi bărbaţi. Nu va funcţiona niciodată, mi-am zis. În zilele când bărbaţii erau vânători şi primitivi, iar femeile îşi petreceau toată viaţa făcându-şi griji în legătură cu sarcina sau moartea la naştere, trebuiau adeseori să fie luate împotriva voinţei lor. Bărbaţii se plângeau că femeile erau reci, apatice, frigide… Voiau ca femeile lor să fie lascive. Voiau ca femeile lor să fie dezlănţuite. Acum, femeile învăţau în cele din urmă să fie lascive şi dezlănţuite — şi ce se întâmpla? Bărbaţii se înmuiau. Era o situaţie fără scăpare. Îl dorisem pe Adrian cum nu mai dorisem pe nimeni înainte, şi tocmai intensitatea dorinţei mele a anulat-o pe a lui. Cu cât îmi arătam mai tare pasiunea, cu atât el devenea mai rece. Cu cât riscam mai mult să fiu cu el, cu atât mai puţin era el dispus să rişte să fie cu mine. Era, într-adevăr, atât de simplu? Oare totul se reducea la ceea ce-mi spusese maică-mea cu ani în urmă în legătură cu „a face pe inaccesibila“? Oare

părea să fie adevărat că bărbaţii care mă iubiseră cel mai tare erau aceia cu care eu mă purtam cel mai firesc? Însă care era distracţia în legătură cu asta? Care era rostul? Oare nu poţi niciodată împăca *philos* şi *eros,* cel puţin pentru o perioadă de timp? Care era rostul acestei învârteli constante de pierderi alternative, al acestui ciclu constant de dorinţă şi indiferenţă, indiferenţă şi dorinţă?

Trebuia să găsesc un hotel. Era târziu şi întuneric şi valiza nu era doar o povară, ci făcea să sporească şi aerul meu de femeie disponibilă. Uitasem cât de îngrozitor era să fii femeie singură — ocheadele pofticioase, fluierăturile, ofertele de ajutor pe care cutezai să nu le accepţi de teamă ca acest lucru să nu atragă o obligaţie de natură sexuală. Groaznicul sentiment de vulnerabilitate. Nu e de mirare că trecusem de la un bărbat la altul şi sfârşisem întotdeauna măritată. Cum putusem să-l părăsesc pe Bennett? Cum putusem uita?

Mi-am târât valiza cea grea şi am cotit pe Rue de la Harpe (umbre ale iubitei lui Charlie, Sally) şi am găsit în mod cu totul surprinzător o cameră în primul hotel unde am încercat. Preţurile crescuseră exagerat de când fusesem aici ultima oară şi mi s-a dat ultima cameră care mai rămăsese la mansardă (unde am urcat cu greutate cu acea valiză). Locul era o capcană în caz de incendiu, am remarcat în sinea mea cu o plăcere masochistă, iar mansarda era, după toate probabilităţile, locul unde urma să fiu prinsă în capcană. Tot felul de imagini mi-au năvălit în minte: Zelda Fitzgerald murind în acel incendiu de la azil (toc-

mai citisem o biografie a ei); camera mizeră de hotel din filmul *Cu sufletul la gură;* taică-meu prevenindu-mă pe un ton grav înaintea primei mele excursii, în Europa, la nouăsprezece ani, neînsoţită, că văzuse *Cu sufletul la gură* şi ştia ce li se întâmpla americancelor în Europa; eu şi Bennett certându-ne rău la Paris de Crăciun în urmă cu cinci ani; eu şi Pia stând în exact acelaşi hotel când aveam amândouă douăzeci şi trei de ani; prima mea excursie la Paris la treisprezece ani (un apartament şic la hotelul Georges V cu părinţii şi surorile mele, şi toţi spălându-ne pe dinţi cu Perrier); poveştile bunicului despre cum se hrănise numai cu banane la Paris ca student fără bani; maică-mea dansând goală în Bois de Boulogne (zicea ea)…

Fusesem pe moment înveselită de norocul meu de a găsi o cameră, însă când am văzut acea cameră şi mi-am dat seama că va trebui să-mi petrec noaptea singură acolo, mi s-a strâns inima. Jumătate din cameră era acoperită cu o bucată de placaj (Dumnezeu ştie ce era în partea cealaltă) şi avea un pat deformat acoperit cu o cuvertură prăfuită din creton. Pereţii aveau un tapet vechi cu dungi, foarte pătat şi decolorat.

Am tras valiza şi am închis uşa. M-am jucat un timp cu încuietoarea înainte de a o face să se mişte. În cele din urmă, m-am prăbuşit pe pat şi am început să plâng. Eram conştientă de faptul că voiam să plâng cu înfocare şi fără reţinere, de faptul că voiam să plâng un întreg ocean de lacrimi şi să mă înec. Însă până şi lacrimile îmi secaseră. Aveam un nod ciudat în stomac şi mă tot gândeam la Bennett. Era de parcă aveam buricul legat de al lui, astfel

încât nici măcar nu puteam izbucni în lacrimi fără să mă întreb şi să-mi fac griji în legătură cu el. Unde era? Oare nu puteam plânge ca lumea până îl găseam?

Lucrul ciudat în legătură cu plânsul (probabil că e o reminiscenţă din copilărie) e că nu putem niciodată plânge din tot sufletul fără un ascultător — sau cel puţin fără unul potenţial. Nu ne dăm voie să plângem cu disperarea cu care am putea. Poate ne e teamă să nu ne cufundăm în lacrimi şi că nu va fi nimeni să ne salveze. Sau poate lacrimile sunt o formă de comunicare — la fel ca vorbirea — şi au nevoie de un ascultător.

Trebuie să dormi, mi-am spus ferm. Însă deja mă simţeam cuprinsă de o panică amintindu-mi de cele mai rele spaime nocturne ale copilăriei. Am simţit cum fiinţa mea alunecă înapoi în timp chiar în momentul în care eul meu adult raţional protesta. *Nu eşti copil,* am zis cu voce tare, însă inima a continuat să-mi bată nebuneşte. Eram acoperită cu broboane reci de sudoare. Stăteam ţintuită în pat. Ştiam că trebuia să fac baie, însă nu puteam face din cauza fricii de a părăsi camera. Trebuia neapărat să fac pipi, însă îmi era frică să mă duc la toaletă. Nici măcar nu îndrăzneam să-mi scot pantofii (de teamă ca nu cumva bărbatul de sub pat să mă apuce de picior). Nu îndrăzneam să mă spăl pe faţă (cine ştie ce pândea pe după perdea?). Credeam că văzusem o siluetă mişcându-se pe terasă. Spectre provenind de la farurile maşinilor traversau tavanul. Cineva, pe hol, trase apa de la toaletă şi atunci am sărit ca arsă. Se auzeau paşi în josul holului. Am început să-mi amintesc scene din *Crime în Rue*

Morgue. Mi-am amintit de un film obscur pe care îl văzusem la televizor cam pe la cinci ani. Era cu un vampir care putea intra şi ieşi prin pereţi. Nicio încuietoare nu-l putea opri. L-am văzut palpitând prin tapetul murdar şi pătat. Am apelat din nou la eul meu adult pentru ajutor. Am încercat să fiu critică şi raţională. Ştiam ce simbolizau vampirii. Ştiam că bărbatul de sub pat era parţial tatăl meu. M-am gândit la *Cartea Sinelui* a lui Groddeck. Teama de intrus e dorinţa unui intrus. M-am gândit la toate şedinţele cu dr. Happe în care vorbisem de spaimele mele din timpul nopţii. Mi-am amintit de fantezia mea din adolescenţă în care eram înjunghiată sau împuşcată de un bărbat necunoscut. Stăteam la birou şi scriam şi bărbatul mă ataca întotdeauna din spate. Cine era? De ce îmi era viaţa populată de bărbaţi-fantomă?

„Oare nu există ieşire din minte?“ întreba Sylvia Plath într-unul din ultimele ei poeme disperate. Dacă eram ţinută captivă, atunci eram ţinută captivă de propriile temeri. Groaza de a fi singură justifica totul. Uneori păream să fac orice fel de compromis, să îndur orice fel de degradare, să stau cu orice bărbat doar ca să nu fiu singură. De ce? Ce era atât de îngrozitor în a fi singură? *Încearcă să te gândeşti la motive,* mi-am spus. *Încearcă.*

EU: De ce e atât de îngrozitor să fii singură?

EU: Pentru că dacă nu mă iubeşte niciun bărbat nu am niciun fel de identitate.

EU: Dar e evident că acest lucru nu e adevărat. Tu scrii, oamenii îţi citesc opera şi contează pentru ei. Predai şi studenţii tăi au nevoie de tine şi le pasă de tine. Ai prieteni

care te iubesc. Chiar şi părinţii şi surorile te iubesc — în felul lor ciudat.

EU: Niciunul din lucrurile astea nu îmi diminuează sentimentul de singurătate. Nu am bărbat. Nu am copii.

EU: Dar tu ştii că a avea copii nu e antidotul singurătăţii.

EU: Ştiu.

EU: Şi ştii că bărbaţii şi femeile nu pot pune stăpânire niciodată unii pe alţii.

EU: Ştiu.

EU: Şi ştii că ai urî să ai un bărbat care pune în totalitate stăpânire pe tine şi nu te mai lasă să respiri…

EU: Ştiu — însă tânjesc cu disperare după asta.

EU: Dar dacă ai avea asta, te-ai simţi prinsă în capcană.

EU: Ştiu.

Eu: Vrei lucruri contradictorii.

EU: Ştiu.

EU: Vrei libertate şi vrei şi apropiere.

EU: Ştiu.

EU: Foarte puţini oameni găsesc vreodată acest lucru.

EU: Ştiu.

EU: De ce te aştepţi să fii fericită când majoritatea oamenilor nu sunt?

Eu: Nu ştiu. Ştiu doar că dacă aş înceta să mai sper în dragoste, dacă aş înceta să o mai aştept, dacă aş înceta să o mai caut, viaţa mea ar deveni la fel de plată ca şi un sân canceros după o operaţie de extirpare. Mă hrănesc din această aşteptare. O întreţin. Mă ţine în viaţă.

EU: Însă ce spui de emancipare?

EU: Ce e cu ea?

EU: Crezi în independenţă?

EU: Cred.

EU: Atunci?

EU: Bănuiesc că aş renunţa la ea în totalitate, mi-aş vinde sufletul, principiile, convingerile, doar pentru un bărbat care m-ar iubi cu adevărat…

EU: *Ipocrito!*

EU: Ai dreptate.

EU: Nu eşti mai bună decât Adrian!

EU: Ai dreptate.

EU: Nu te deranjează să descoperi o astfel de ipocrizie în tine însăţi?

EU: Ba mă deranjează.

EU: Atunci de ce nu i te împotriveşti?

EU: O fac. Mă împotrivesc acum. Însă nu ştiu care din părţi va învinge.

EU: Gândeşte-te la Simone de Beauvoir!

EU: Iubesc răbdarea ei, însă cărţile ei sunt pline de Sartre, Sartre, Sartre.

EU: Gândeşte-te la Doris Lessing!

EU: Anna Wulf nu poate avea orgasm decât dacă e îndrăgostită… ce mai e de spus aici?

EU: Gândeşte-te la Sylvia Plath!

EU: E moartă. Cine vrea o viaţă sau o moarte ca a ei chiar dacă devii sfântă?

EU: Tu nu ai muri pentru o cauză?

EU: La douăzeci de ani, da, însă nu la treizeci. Nu cred în a muri pentru nişte cauze. Nu cred în a muri pentru

poezie. Odată l-am venerat pe Keats pentru că a murit tânăr. Acum cred că e mai brav să mori bătrân.

EU: Ei bine — gândeşte-te la Colette.

EU: Un exemplu bun. Însă ea e printre cei puţini.

EU: Ei bine, de ce nu încerci să fii ca ea?

EU: Încerc.

EU: Primul pas e să înveţi să fii singură…

EU: Da, şi când înveţi asta bine, uiţi să fii deschisă către dragoste, dacă aceasta *chiar* vine vreodată.

EU: Cine a zis că viaţa e uşoară?

EU: Nimeni.

EU: Atunci de ce ţi-e atât de frică să fii singură?

EU: Ne învârtim în cerc.

EU: Ăsta e unul dintre necazurile de a fi singură.

E fără speranţă. Nu mă pot convinge să renunţ la această panică. Respiraţia mea iese în icnete scurte şi transpir din abundenţă. *Încearcă să descrii panica,* îmi spun. *Prefă-te că scrii. Pune-te la persoana a treia.* Însă e imposibil. Mă scufund în interiorul panicii. Se pare că sunt sfâşiată în bucăţi de cai sălbatici şi că braţele şi picioarele îmi zboară în direcţii diferite. Fantezii oribile cu torturi mă obsedează. Tirani chinezi jupuindu-şi duşmanii de vii. Ioana d'Arc arsă pe rug. Protestanţi francezi traşi pe roată. Luptători din rezistenţă cărora li se scot ochii. Nazişti torturând evrei cu şocuri electrice, ace, „operaţii" fără anestezie. Sudişti linşând negri. Soldaţi americani tăind urechile vietnamezilor. Indieni torturaţi. Indieni torturând. Întreaga istorie a rasei umane parcursă cu sângele şi ţipetele victimelor.

Ţin ochii strâns închişi, însă scenele se reiau pe partea din interior a pleoapelor mele arzânde. Mă simt de parcă am fost jupuită de vie, de parcă toate organele mele interne sunt deschise, de parcă partea de sus capului mi-a fost îndepărtată şi până şi creierul îmi este lăsat la vedere. Fiecare terminaţie nervoasă transmite doar durere. Durerea e singura realitate. *Nu e adevărat,* spun. Aminteşte-ţi zilele când ai simţit plăcere, când erai fericită că eşti vie, când nu-ţi mai încăpeai în piele de bucurie. Nu-mi pot aminti. Iar imaginaţia mea e la fel de oribilă ca şi istoria omenirii.

Îmi amintesc de prima călătorie în Europa la treisprezece ani. Am petrecut şase săptămâni la Londra vizitându-mi rudele din Anglia, văzând obiective turistice, acumulând note de plată uriaşe la Claridge's care, zicea taică-meu, erau „plătite de Unchiul Sam…" Ce unchi bogat! Însă mi-am petrecut tot sejurul îngrozită de instrumentele de tortură pe care le-am văzut la Turnul Londrei şi de ororile din ceară pe care le-am văzut la Madame Tussaud. Nu mai văzusem niciodată menghine şi scaune de tortură. Nu *realizasem* niciodată că exista aşa ceva.

— Oamenii mai folosesc lucrurile astea? am întrebat-o pe maică-mea.

— Nu, draga mea. Le foloseau doar în zilele de demult când oamenii erau mai barbari. Civilizaţia a progresat de atunci.

Era civilizatul an 1955, la doar un deceniu şi ceva de la holocaustul nazist; era epoca testărilor atomice şi a stocurilor excedentare; erau doi ani de la războiul din Coreea,

şi la puţin timp după apogeul vânătorii de comunişti, cu liste negre conţinând numele multora dintre prietenii părinţilor mei. Însă maică-mea, netezind cearşafuri de olandă adevărată între care tremuram, insista, în acea noapte ploioasă la Londra, asupra civilizaţiei. Încerca să mă menajeze. Dacă adevărul era prea greu de suportat, atunci ea avea să mă mintă.

— Bine, am zis, închizând ochii.

Şi Unchiul Sam, care a făcut ca atât de multe lucruri să fie scutite de taxe, cu doar doi ani înainte îi electrocutase pe cei doi Rosenberg în numele civilizaţiei. Acum doi ani erau „zilele de demult“? Eu şi maică-mea conspiram să ne prefacem că da, în timp ce ne ţineam una pe alta în braţe, înainte de a stinge lumina.

Unde era maică-mea acum? Nu mă salvase atunci şi nu putea să mă salveze nici acum, însă dacă ar fi apărut, cu siguranţă aş fi putut trece peste această noapte. Noapte după noapte, trecem peste aceste lucruri. Dacă aş putea fi ca Scarlet O'Hara, să mă gândesc la toate astea mâine.

17
TĂLMĂCIREA VISULUI

Mie mi se pare în felul următor. Nu e ceva groaznic — adică poate fi groaznic, însă nu e dăunător, nu e otrăvitor să te lipseşti de ceva ce vrei cu adevărat… Ceea ce e groaznic e să te prefaci că ceva de categoria a doua e ceva de categoria întâi. Să te prefaci că nu ai nevoie de dragoste atunci când ai; sau că îţi place munca ta atunci când ştii destul de bine că eşti capabil de ceva mai bun.

— Doris Lessing,
Caietul auriu

Când mi-a fost clar că nu o să adorm deloc, m-am decis să mă ridic din pat. Ca insomniacă experimentată, ştiam uneori că modalitatea de a învinge insomnia era să o păcăleşti: să te prefaci că nu-ţi *pasă* de somn. Atunci somnul devenea duşmănos, ca un iubit respins, şi se apropia pe furiş ca să încerce să te seducă.

M-am ridicat în fund în pat, mi-am prins părul cu o agrafă şi mi-am scos hainele murdare. Am mers până la perdea, am dat-o deoparte cu un curaj prefăcut şi m-am uitat în jurul meu în cameră. Nu era nimeni. Am încălecat bideul şi am dat drumul la râuri de pipi în el, uimită de cât de mult timp stătusem fără să-mi golesc vezica. Apoi mi-am spălat vaginul lipicios şi care mă ustura şi am curăţat bideul. Mi-am stropit faţa cu apă de la robinet şi am făcut un fel de baie frecându-mă superficial cu buretele. Jegul mi se scurse pe braţe ca atunci când eram copil şi mă jucam afară toată ziua. M-am dus să încerc încuietoarea de la uşă pentru a mă încredinţa că eram sigură.

Când cineva tuşi în camera alăturată, aproape am sărit ca arsă până la tavan. *Linişteşte-te,* mi-am ordonat. Însă eram vag conştientă că, fiind capabilă să mă ridic din pat şi să mă spăl era cel puţin un semn că eram în viaţă. Adevăraţii nebuni zac pur şi simplu acolo în propria urină şi propriile excremente. Ce mai alinare. Chiar mă agăţam de un fir de păr ca înecaţii. *O duci mai bine decât alţii,* mi-am zis şi am râs.

Goală şi într-un fel încurajată că eram ceva mai curată, am stat în picioare în faţa oglinzii care mă arăta în mărime naturală. Aveam cel mai ciudat bronz de când mersesem cu maşina decapotabilă. Genunchii şi coapsele îmi erau roşii şi se cojeau. Nasul şi obrajii erau roşii. Pielea de pe umeri şi antebraţe era atât de arsă, că plesnea. Însă restul era alb. Arătam ca o cuvertură cârpită.

M-am uitat fix la ochii mei, înconjuraţi de cercuri albe de la purtatul ochelarilor de soare săptămâni întregi. De

ce nu puteam niciodată să-mi dau seama ce culoare aveau ochii mei? Era oare aceasta, într-un fel, esenţa problemei mele? Albaştri-cenuşii cu pete galbene. Nu în întregime albaştri, nu în întregime cenuşii. Albastru striat, obişnuia Brian să spună, iar părul tău are culoarea grâului. „Păr de grâu", îi spunea el, mângâindu-l. Brian avea cei mai căprui ochi pe care îi văzusem vreodată — ochi ca ai unui sfânt bizantin de pe un mozaic. Când începuse să aibă simptomele căderii nervoase, obişnuia să se uite la ochii lui în oglindă ore întregi. Aprindea şi stingea lumina ca un copil, încercând să-şi surprindă brusc pupilele dilatându-se. Atunci vorbea literalmente de o lume a oglinzilor, o lume a antimateriei în care ar putea să treacă. Ochii lui erau cheia către acea lume. Credea că sufletul lui putea fi absorbit prin pupilele lui, la fel cum albuşul e sorbit dintr-un ou spart.

Îmi amintesc cât de atrasă eram de nebunia lui Brian, cât de fascinată eram de reprezentările lui. În acele zile nu scriam poeme suprarealiste, ci mai degrabă convenţionale, poeme descriptive cu multe jocuri de cuvinte extrem de inteligente. Însă mai târziu, când am început să pătrund mai adânc şi să dau frâu liber imaginaţiei, am simţit adeseori că vedeam lumea prin ochii lui Brian şi că nebunia lui era sursa inspiraţiei mele. Am simţit de parcă înnebunisem împreună cu el şi îmi revenisem. Fusesem atât de aproape de asta. Şi dacă mă simţeam vinovată, era pentru că fusesem în stare să cobor şi să mă ridic din nou, în timp ce el rămăsese captiv. De parcă eu eram Dante, iar el Ugolino (unul dintre personajele lui

preferate din *Infernul)* şi mă puteam întoarce din infern şi relata povestea, puteam scrie poezia pe care o culesesem din nebunia lui, în vreme ce el era copleşit de ea. *Tu secătuieşti pe toată lumea,* m-am acuzat; *epuizezi pe toată lumea. Toată lumea epuizează pe toată lumea,* am răspuns.

Îmi amintesc cât de groaznic mă simţisem în legătură cu destrămarea căsătoriei mele cu Brian şi îmi trecuse prin minte că *meritam* să-mi petrec restul vieţii cufundată în nebunia lui. Părinţii mei, părinţii lui Brian şi doctorii mă forţaseră să ies din ea. *Ai doar douăzeci şi doi de ani,* îmi spusese psihiatrul lui Brian; *nu-ţi poţi irosi viaţa.* Şi eu m-am împotrivit. L-am acuzat că ne trădează pe amândoi, că ne trădează dragostea. Adevărul era că aş fi putut cu uşurinţă rămâne cu Brian dacă n-ar fi intervenit banii şi protestele părinţilor. Simţeam că locul meu era lângă el. Simţeam că *meritam* să-mi pierd viaţa astfel. Nu am bănuit niciodată că aveam o viaţă a mea în acel moment şi nu am fost niciodată prea bună la părăsitul bărbaţilor, indiferent cât de rău mă tratau. Ceva din mine insista întotdeauna să le mai dau o şansă. Sau probabil era laşitate. Un fel de paralizie a voinţei. Rămâneam şi îmi scriam furia, în loc să acţionez asupra ei. Faptul că îl părăsisem pe Bennett fusese prima mea acţiune cu adevărat independentă, şi chiar şi acolo a fost parţial din cauza lui Adrian şi a obsesiei sexuale sălbatice pe care o simţisem pentru el.

În mod evident e periculos să-ţi priveşti fix ochii mult timp în oglindă. M-am dat înapoi ca să-mi examinez

corpul. Unde mi se sfârşea trupul şi începea aerul din jurul său? Undeva, într-un articol despre imaginea trupului, citisem că în momentele de stres — sau de extaz — pierdem hotarele trupului nostru. Uităm că le posedăm. Era o senzaţie pe care o avusesem adeseori şi o recunoscusem drept o parte semnificativă a panicii mele. Şi durerea constantă poate face acest lucru. Piciorul rupt în copilărie m-a făcut să pierd contactul cu hotarele trupului. Era un paradox: durerea trupească mare sau plăcerea trupească mare te făcea să simţi că îţi ieşeai din trup.

Am încercat să-mi examinez eul fizic, să trec în revistă totul pentru a-mi putea aminti cine eram — dacă într-adevăr se putea spune despre trupul meu că eram eu. Mi-am amintit o poveste despre Theodore Roethke stând singur în casa lui mare şi veche, îmbrăcându-se şi dezbrăcându-se în faţa oglinzii, examinându-şi goliciunea între reprizele de compus poeme. Probabil povestea era apocrifă, însă avea un sâmbure de adevăr pentru mine. Trupul e intim legat de scris, cu toate că natura exactă a legăturii e subtilă şi poate lua ani până a fi înţeleasă. Unii poeţi înalţi şi slabi scriu poeme mici şi grase. Însă nu e o simplă chestiune a legii inversării. Într-un fel, fiecare poem e o încercare de extindere a hotarelor trupului. Trupul devine peisajul, cerul şi, în cele din urmă, cosmosul. Probabil de aceea mă pomenesc adeseori scriind în pielea goală.

Slăbisem în timpul ciudatei noastre călătorii, însă eram încă mai degrabă prea grasă pentru a fi la modă; nu eram obeză, însă cu aproape cincisprezece kilograme prea

durdulie pentru a reuşi să arăt bine în bikini. Sâni de mărime medie, fund mare, buric adânc. Unii bărbaţi pretindeau că le plăcea silueta mea. Ştiam (în felul în care cineva ştie lucruri pe care nu le prea crede) că eram considerată drăguţă şi chiar fundul meu mare era considerat atrăgător de unii, însă detestam fiecare gram în plus de grăsime. Fusese o luptă de o viaţă: mă îngrăşasem, slăbisem, mă îngrăşasem iar cu folos. Fiecare gram în plus era dovada propriei mele slăbiciuni, lene şi o îngăduinţă prea mare faţă de propria persoană. Fiecare gram în plus demonstra cât de multă dreptate aveam să mă detest, cât de abjectă şi de dezgustătoare eram. Carnea în exces avea legătură cu sexul — asta ştiam şi eu. La paisprezece ani, când m-am înfometat până am ajuns la patruzeci şi cinci de kilograme, a fost din cauza vinei în legătură cu sexul. Chiar şi după ce pierdusem toată greutatea pe care voiam să o pierd — şi *mai mult* chiar — aveam să-mi refuz până şi apa. Voiam să mă simt *golită.* Dacă junghiurile de foame nu se auzeau zgomotos, mă uram pentru indulgenţa mea. Era în mod clar o fantezie a graviditătii — aşa cum soţul meu, psihiatrul, ar spune — sau poate o fobie a graviditătii. Subconştientul meu credea că prin faptul că i-o frecam lui Steve până îşi dădea drumul aş putea rămâne gravidă şi slăbeam din ce în ce mai mult ca să încerc să mă conving că nu era aşa. Sau poate *tânjeam* să fiu gravidă, credeam în mod primitiv că toate orificiile trupului meu erau unul singur şi îmi era teamă că orice mâncam o să-mi însămânţeze intestinele la fel ca sperma şi că din mine va creşte un fruct.

Eşti ceea ce mănânci. *Mann ist was mann isst**. Războiul dintre sexe a început odată cu înfigerea dinţilor bărbatului în mărul femeii. Pluton a ispitit-o pe Persefona în iad cu şase seminţe de rodie. De îndată ce le-a mâncat, târgul nu a mai putut fi rupt. Să mănânci însemna să-ţi pecetluieşti destinul. Închide ochii şi deschide gura. Înghite tot. Mănâncă, draga mea, mănâncă. „Mănâncă-ţi numele" obişnuia să spună bunica mea. „*Tot* numele?" „I…" zice ea linguşitor… (o îmbucătură detestabilă de ficat)… „S…" (un bulgăre de piure de cartofi şi morcovi)… „A…" (o bucată mai tare şi bine prăjită de ficat)… „D…" (un alt bulgăre rece de piure de cartofi-morcovi)… „O…" (o floricică moale de broccoli)… „R…" (ea ridică ficatul către buzele mele din nou şi eu fac un salt de la masă)… „o să faci beri-beri!" strigă ea în urma mea. Toată lumea din familie are un întreg repertoriu de boli de deficienţă (despre care nu s-a mai auzit în New York de decenii). Bunică-mea e aproape analfabetă, însă ştie de beri-beri, scorbut, pelagră, rahitism, trichineloză, limbrici, tenia… orice. Orice poţi face din mâncat sau nemâncat. Chiar o convinsese pe maică-mea că dacă nu beam un pahar cu suc de portocale proaspăt stors în fiecare zi, aveam să fac scorbut, şi mă regala în permanenţă cu poveşti despre marina britanică şi limetele. Marinarii şi limetele. Eşti ceea ce mănânci.

Îmi amintesc de un articol despre o dietă dintr-o revistă medicală de-a lui Bennett. Se pare că o anume

* Eşti ceea ce mănânci (germ.)

domnişoară X fusese la o dietă strictă cu 600 de calorii pe zi timp de săptămâni întregi şi era încă incapabilă să slăbească. La început doctorul nedumerit s-a gândit că ea trişa, aşa că a pus-o să facă o listă amănunţită cu tot ce mânca. Nu *părea* să trişeze. „Eşti sigură că ai pus pe listă absolut orice înghiţitură?“ a întrebat el. „Înghiţitură?“ întrebă ea. „Da“, spuse doctorul cu asprime. „Nu mi-am dat seama că şi *asta* are calorii“, zise ea.

Ei bine, consecinţa, bineînţeles (care intenţiona să fie un joc de cuvinte) era că ea era o prostituată care înghiţea cel puţin zece până la cincisprezece jeturi de spermă pe zi şi că doar într-o singură ejaculare ca lumea erau suficiente calorii cât să o scoată din dieta Weight Watchers* pentru totdeauna. Câte calorii erau permise? Nu-mi pot aminti. Însă zece până la cincisprezece ejaculări se dovedeau a fi echivalente cu o masă cu şapte feluri la Tour d'Argent, cu toate că, bineînţeles, ei te *plăteau* ca să mănânci în loc să-i plăteşti tu pe *ei.* Bieţii oameni care sunt lihniţi de foame din lipsa proteinelor peste tot în lume. Dacă ar şti ei! Leacul pentru înfometare pentru India *şi* leacul pentru suprapopulare — ambele într-o singură mare înghiţitură! Cu o înghiţitură nu se face primăvară, însă e un pahar al dracului de bun înainte de culcare.

Era oare posibil să mă fac să *râd* singură?

— Ho, ho, ho, am zis eului meu gol.

* Dieta Weight Watchers, creată în anii '60, s-a bucurat de un imens succes în Marea Britanie, Irlanda, Australia şi Statele Unite.

Şi apoi, în inerţia câştigată din acea mică izbucnire de fals umor, am cotrobăit prin valiză şi am scos caietele de notiţe, foile scrise şi poemele.

— Am de gând să descifrez cum am ajuns aici, mi-am zis.

Cum am sfârşit goală şi prăjită ca un pui pe jumătate făcut, într-o bombă dărăpănată din Paris? Şi unde dracu' urma să mă duc?

M-am aşezat pe pat, mi-am împrăştiat caietele şi poemele în jurul meu, şi am început să răsfoiesc un caiet gros, cu spirală din urmă cu patru ani de zile. Nu era un sistem special. Însemnări de jurnal, liste de cumpărături, liste de scrisori la care trebuia să răspund, ciorne de scrisori mânioase pe care nu le trimisesem niciodată, tăieturi lipite din ziare, idei pentru povestiri, primele ciorne ale poemelor — toate amestecate laolaltă, haotic, aproape ilizibil. Introducerile erau scrise cu carioca de toate culorile. Însă din nou, nu era niciun sistem al codurilor de culoare. Roz bombon, verde praz şi albastru mediteraneean păreau să fie culorile preferate, însă era şi destul de mult negru, portocaliu şi mov. De-abia dacă se vedea vreun albastru-închis ca de cerneală. Şi creion deloc. Trebuia să simt şuvoiul de cerneală sub degete în timp ce scriam. Şi voiam ca lucrurile vremelnice să *dureze*.

Am răsfoit paginile cu sălbăticie, căutând un indiciu pentru situaţia neplăcută în care mă aflam. Paginile de la începutul caietului erau din zilele petrecute la Heidelberg. Erau descrieri torturante ale certurilor pe care le avusesem cu Bennett, înregistrări cuvânt cu cuvânt ale celor mai groaznice scene, descrieri ale şedinţelor mele de

psihanaliză cu dr. Happe, descrieri ale sforţărilor mele de a scrie. Dumnezeule — aproape că uitasem cât de jalnică eram pe atunci, şi cât de singură. Uitasem cât de rece şi neiertător fusese Bennett. De ce ar fi trebuit să fie o căsătorie proastă mult mai atrăgătoare decât a nu fi căsătorit deloc? De ce mă agăţasem atât de tare de nefericirea mea? De ce am crezut că era tot ce aveam?

În timp ce citeam caietul, am început să fiu atrasă în el ca într-un roman. Aproape am început să uit că eu îl scrisesem. Şi atunci a început să mi se limpezească în minte o revelaţie ciudată. Am încetat să mă învinovăţesc; era atât de simplu. Probabil faptul că fugisem în cele din urmă nu se datora ranchiunei şi nici vreunei lipse de loialitate pentru care trebuia să-mi cer iertare. Probabil era un fel de loialitate faţă de mine însămi. O modalitate drastică, însă necesară, de a-mi schimba viaţa.

Tu trebuie să-ţi ceri iertare pentru că vrei să pui stăpânire pe propriul suflet. Sufletul tău îţi aparţine — la bine şi la rău. După ce totul a fost spus şi făcut, era singurul lucru ce îţi rămânea.

Căsătoria era înşelătoare pentru că, într-un fel, era întotdeauna o *folie à deux**. Uneori de-abia ştiai unde te purtau propriile sminteli şi unde începeau cele ale partenerului de viaţă. Aveai tendinţa să dai vina pe tine prea mult, sau nu destul de mult, pentru lucrurile greşite. Şi aveai tendinţa să confunzi dependenţa de cineva cu dragostea pentru acel cineva.

* Nebunie în doi (fr.).

Am continuat să citesc şi cu fiecare pagină deveneam mai filosofică. Ştiam că nu voiam să mă întorc la căsătoria descrisă în acel caiet. Dacă eu şi Bennett ne împăcam, va trebui să fie în nişte circumstanţe foarte diferite. Şi dacă nu o făceam, ştiam că voi supravieţui.

Nu mi s-a aprins niciun bec în cap recunoscând asta. Şi nici nu am sărit în aer, strigând *Evrica.* Am rămas foarte liniştită şi m-am uitat la paginile pe care le scrisesem. Ştiam că nu voiam să fiu prinsă în capcana propriei mele cărţi.

Era, de asemenea, încurajator să văd cât de mult mă schimbasem în ultimii patru ani. Eram capabilă să-mi expediez opera la o editură. Nu îmi mai era frică să conduc maşina. Eram capabilă să petrec multe ore singură, scriind. Predam, ţineam cursuri, călătoream. Cu toate că eram îngrozită să zbor cu avionul nu permiteam acelei temeri să mă controleze. Probabil într-o zi o să pierd asta cu totul. Dacă unele lucruri se puteau schimba, tot aşa puteau şi altele. Ce drept aveam să prezic viitorul şi să-l prezic într-o manieră atât de nihilistă? Pe măsură ce voi îmbătrâni, probabil că mă voi schimba în mii de feluri pe care nu le voi putea anticipa. Tot ce trebuia să fac era să aştept.

Era destul de uşor să te sinucizi într-un moment de disperare. Era destul de uşor să faci pe martirul. Era mai greu să nu faci nimic. Să-ţi înduri viaţa. Să aştepţi.

Am adormit. Cred că, de fapt, am adormit cu faţa lipită de caietul cu spirală. Îmi amintesc că m-am trezit în orele albastre ale dimineţii şi am simţit cum o spirală îmi

cresta obrazul. Apoi am dat deoparte caietul şi m-am culcat din nou.

Şi visele mele au fost extravagante. Pline de lifturi, platforme în spaţiu, scări extrem de abrupte şi alunecoase, zigurate* pe care trebuia să le urc, munţi, turnuri, ruine… Aveam un sentiment vag că îmi *atribuiam* vise ca un fel de tratament. Îmi amintesc cum o dată sau de două ori m-am trezit şi apoi am adormit la loc gândindu-mă: „Acum voi avea visul care va lua decizia pentru mine". Însă care era decizia pe care o căutam? Fiecare alegere părea atât de nesatisfăcătoare într-un fel sau altul. Fiecare alegere o excludea pe cealaltă. Era ca şi cum le ceream viselor să-mi spună cine eram şi ce trebuia să fac. Mă trezeam cu inima bătându-mi cu putere şi apoi mă cufundam din nou în somn. Poate speram să mă trezesc altcineva.

Fragmente ale acelor vise sunt încă cu mine. Într-unul din ele, a trebuit să merg pe o scândură îngustă între doi zgârie-nori, pentru a salva viaţa cuiva. A cui? A mea? A lui Bennett? A lui Chloe? Visul nu spunea. Însă era clar că, dacă eşuam, propria mea viaţă avea să se sfârşească. Într-altul, băgam mâna şi-mi scoteam diafragma, şi acolo, plutind deasupra colului uterin, era o lentilă mare de contact. Uterul cu un ochi. Şi pe deasupra cu un ochi miop.

Apoi îmi amintesc visul în care eram înapoi la colegiu, pregătindu-mă să primesc diploma de la Millicent

* Edificiu în formă de piramidă cu trepte, având în vârf un templu, specific Mesopotamiei.

McIntosh. Am urcat un şir lung de trepte care semănau mai mult cu treptele unui templu mexican, decât cu treptele Bibliotecii Low. Mă bălăbăneam pe nişte tocuri foarte înalte şi îmi făceam griji să nu mă împiedic de rochia lungă de seară.

Pe când mă apropiam de pupitru şi doamna McIntosh îmi înmâna un sul de hârtie, mi-am dat seama că nici măcar nu absolveam, ci urma să primesc o distincţie specială.

— Trebuie să vă spun că facultatea nu aprobă asta, zicea doamna McIntosh.

Şi am ştiut atunci că membrii corporaţiei îmi confereau dreptul de a avea trei soţi în acelaşi timp. Ei stăteau în public purtând bonete negre şi robe. Bennett, Adrian şi un alt bărbat al cărui chip nu era clar. Aşteptau cu toţii să aplaude când îmi primeam diploma.

— Doar realizările dumneavoastră academice extraordinare fac posibil ca noi să vă înmânăm această distincţie, zicea doamna McIntosh, însă facultatea speră că o veţi refuza din proprie iniţiativă.

— Dar ce ce? protestam eu. De ce *nu pot* să-i am pe toţi trei?

După asta am început un discurs explicativ despre căsătorie şi despre nevoile mele sexuale şi despre faptul că eram poetă şi nu secretară. Am rămas la pupitru şi am vorbit cu emfază publicului. Doamna McIntosh părea că dezaprobă cu un aer calm. Apoi am coborât cu grijă treptele abrupte, încovoiată pe jumătate şi îngrozită ca nu cumva să cad. Am privit marea de chipuri şi brusc mi-am dat seama că uitasem să-mi iau sulul de hârtie. Cuprinsă

de panică am ştiut că pierdusem totul: absolvirea, distincţia corporaţiei, haremul compus din trei soţi.

Ultimul vis pe care mi-l amintesc e cel mai ciudat dintre toate. Urcam din nou treptele bibliotecii ca să-mi recuperez diploma. De data asta nu era doamna McIntosh la pupitru, ci Colette. Doar că era negresă şi avea un păr zburlit şi roşcat licărind în jurul ei ca un halou.

— Există doar o singură cale ca să absolvi, zicea ea, şi nu are nimic de-a face cu numărul de soţi.

— Ce trebuie să fac? am întrebat cu disperare, simţind că aş face orice.

Mi-a înmânat o carte cu numele meu pe copertă.

— Ăsta a fost un început foarte nesigur, spuse ea, însă cel puţin *ai făcut* un început.

Am interpretat asta ca pe o sugestie că încă mai aveam ani de învăţat.

— Aşteaptă, zise ea, desfăcându-şi bluza.

Brusc am înţeles că a face dragoste cu ea în public era adevărata absolvire, şi în acel moment părea să fie cel mai normal lucru din lume. Foarte excitată, m-am îndreptat spre ea. Apoi visul a pierit.

18
NUNŢI ÎNSÂNGERATE SAU SIC TRANSIT

Adevărata problemă în legătură cu femeile e că ele trebuie întotdeauna să continue să încerce să se adapteze teoriilor bărbaţilor despre femei.

— D.H. Lawrence

M-am trezit la prânz şi am descoperit că sângele îmi şiroia între picioare. Dacă mi-aş fi depărtat şi numai puţin coapsele, sângele ar fi ţâşnit şi ar fi pătat salteaua. Buimacă şi ameţită cum eram, ştiam totuşi să-mi ţin picioarele apropiate. Voiam să mă ridic să caut un Tampax, însă era greu să mă ridic din acel pat deformat fără să-mi depărtez picioarele măcar puţin. M-am ridicat brusc şi râuleţe de un roşu-închis începură să înainteze pe partea interioară a coapselor. O pată întunecată de sânge lucea pe podea. Am fugit la valiză lăsând o urmă de pete scânteietoare.

— La dracu', am zis, scotocind după ochelari ca să pot vedea să cotrobăi după un Tampax.

Însă nu am putut nici măcar să-mi găsesc afurisiţii de ochelari. Mi-am vârât mâna în valiză şi am început să bâjbâi. Exasperată, am început să azvârl hainele pe podea.

— Ei, drăcia dracului! am ţipat.

Podeaua începea să arate ca după un accident de maşină. Cum aveam oare de gând să curăţ tot sângele ăla? N-aveam s-o fac. Aveam s-o şterg din Paris, înainte să bage de seamă conducerea hotelului.

Ce mai adunătură de porcării nefolositoare aveam în valiză! Mi-aş putea folosi poemele pe post de tampoane, nu-i aşa? Încântător simbolism. Însă din nefericire nu erau foarte absorbante.

Ah — ce e asta? Unul din tricourile lui Bennett. L-am împăturit într-un fel de scutec şi am scos un (doar unul singur!) ac de siguranţă ca să-l ţin pe mine — oarecum. Cum aveam de gând să ies din Paris purtând un scutec? Va trebui pur şi simplu să merg cu genunchii lipiţi. Toată lumea o să credă că îmi vine să fac pipi. Oh, Dumnezeule — crima cu siguranţă nu merită. Mă întrebam dacă pedeapsa pentru că fugisem cu Adrian avea să fie o întreagă perioadă de sarcină fără să ştiu ce *culoare* avea să aibă copilul şi în loc de asta *eu eram* cea în scutece. De ce nu poate suferinţa mea cel puţin să fie demnă? Când alţi scriitori suferă e ceva epic sau cosmic sau avangardist, însă când eu sufăr e o farsă bufonă.

Merg şonţâc-şontâc până în hol, îmbrăcată în trenci şi cu genunchii lipiţi ca să-mi ţin scutecul la locul lui. Apoi, brusc, îmi amintesc că tot ce stă între mine şi sărăcie se află în poşetă: paşaportul, cardul American Express,

cecurile de călătorie — şi merg din nou şchiopătând până în cameră. Apoi ies din nou în hol, cu genunchii lipiţi, în picioarele goale, ţinându-mi strâns geanta, apuc violent mânerul uşii toaletei şi încep să îl zgâlţâi.

— *Un moment, s'il vous plaît*[*], se aude o voce masculină jenată.

Accent american. E august, la urma urmelor, şi probabil că francezii adevăraţi sunt la kilometri depărtare de Paris.

— E în regulă, zic, ţinându-mi scutecul la locul lui cu coapsele.

— *Pardon?*

Nu m-a auzit. Încearcă încă să găsească expresii franţuzeşti în timp ce slobozeşte şi ultima bucată de rahat.

— E în regulă, ţip, sunt americancă.

— *Je viens, je viens*[**], bolboroseşte el.

— *Je suis Americaine!*[***]

— *Pardon?*

Devine jenant. În acest moment, niciunul dintre noi nu va şti ce să facă atunci când el va ieşi în cele din urmă, din closet. Decid să o iau la sănătoasa până la etajul de mai jos şi să încerc la toaleta aceea. Aşa că mă reped în josul scărilor şerpuitoare. Toaleta de la etajul de dedesubt nu e încuiată, însă acolo nu e hârtie igienică deloc, aşa că mai cobor un şir de trepte. De fapt, încep să devin destul de bună la chestia asta. Ce mai adaptabilitate arătăm în

* Un moment, vă rog (fr.).
** Vin, vin (fr.).
***Sunt americancă (fr.).

momente de stres! Ca atunci când am avut piciorul rupt şi am născocit toate acele poziţii ingenioase pentru sex.

Voilà![*] Hârtie! Însă ce hârtie mizerabilă! Vorbeam de istoria lumii prin intermediul toaletelor — această toaletă seamănă foarte tare cu o *celulă subterană,* iar hârtia pare să aibă ploşniţe moarte inserate în ea. Încui uşa, deschid ferestruica, azvârl tricoul însângerat al lui Bennett afară în curtea interioară (gândindu-mă pentru o clipă la magie şi la acele obiceiuri tribale menţionate în *Creanga de aur*[**]… Oare vreun vrăjitor rău va găsi tricoul lui Bennett îmbibat cu sângele meu şi îl va folosi ca să ne facă *amândurora* o vrajă?). Apoi mă aşez pe vasul de toaletă şi încep să concep un fel de tampon igienic pentru mine făcut din straturi de hârtie igienică.

Absurdităţile trupului nostru pun stăpânire pe noi! În afară de a fi doborât de diaree în vreo toaletă publică împuţită, nu cunosc nimic mai umilitor decât să-ţi vină ciclul când nu ai Tampax la tine. Chestia ciudată e că nu am simţit *întotdeauna* aşa în legătură cu menstruaţia. De fapt, chiar am aşteptat cu nerăbdare primul ciclu, tânjeam după el, îl doream, *mă rugam* să vină. Obişnuiam să caut cu ardoare cuvinte precum „ciclu“ şi „menstruaţie“ în dicţionar. Obişnuiam să recit o mică rugăciune care suna cam aşa: *te rog, fă să-mi vină ciclul azi.* Sau, pentru că îmi era teamă că m-ar putea auzi cineva, ziceam: T.R.F.S.M.V.C.A., T.R.F.S.M.V.C.A., T.R.F.S.M.V.C.A.

[*] Iată (fr.).

[**] Lucrare a antropologului scoţian James George Frazer (1854–1941) în 12 volume, dedicată credinţelor şi practicilor religioase ale populaţiilor primitive.

Obişnuiam să psalmodiez asta pe scaunul de toaletă, ştergându-mă iar şi iar şi sperând să descopăr cel puţin o mică pată de sânge. Lui Randy îi venise ciclul (sau „s-a îmbolnăvit“, aşa cum mama mea cea emancipată şi bunica spuneau) şi la fel tuturor colegelor mele din clasa a şaptea. *Şi* acelora din clasa a opta. Ce mai sâni mari şi sutiene Maidenform cu cupa C şi ce mai tuleie creţe de păr pubian! Ce mai discuţii aprinse despre Kotex şi Modess, şi (despre foarte, foarte îndrăzneţul) Tampax! Însă eu nu aveam nimic de spus. La treisprezece ani aveam doar un „sutien pentru antrenament“ (la ce să mă antrenez?) pe care nu îl umpleam, aveam nişte cârlionţi răsfiraţi maro-roşcaţi (nici măcar blonzi, cu toate că eram o blondă naturală), iar informaţiile despre sex le spicuiam de la maratoanele nocturne cu Randy şi prietena ei cea mai bună, Rita. Aşa că rugăciunile pe vasul de toaletă continuară. T.R.F.S.M.V.C.A., T.R.F.S.M.V.C.A., T.R.F.S.M.V.C.A.

Şi apoi, când aveam treisprezece ani şi jumătate (bătrână în comparaţie cu Randy căreia îi venise la zece ani şi jumătate), „mi-a venit“ în cele din urmă pe *Ile de France* în mijlocul Atlanticului, în timp ce ne întorceam *en famille** din acea scurtă călătorie europeană dezastruos de costisitoare (cu toate că era scutită de impozit).

Eram toate patru şi împărţeam aceeaşi cabină interioară de lângă camera motoarelor (în vreme ce părinţii noştri aveau o cabină exterioară pe puntea vasului) şi brusc am devenit femeie la două zile şi jumătate după

* În familie (fr.).

ce părăsisem Le Havre. Ce era de făcut? Lalah şi Chloe (care împart acelaşi set de paturi suprapuse) nu trebuie să ştie — fiind, aşa crede maică-mea, prea mici — aşa că eu şi cu Randy ne angajăm în nişte excursii conspiraţionale până la drogherie pentru provizii şi ne furişăm în cabină căutând locuri unde să le ascundem. Bineînţeles, sunt atât de încântată de noua mea jucărie şi de noul sentiment de pătrundere în lumea adultă, încât îmi schimb Kotex-ul nu mai puţin de douăsprezece ori pe zi, terminându-le aproape la fel de repede cum le cumpăr. Şi momentul adevărului soseşte când stewardul (un francez hărţuit cu o faţă de Fernandel şi o fire de cardinal Richelieu) găseşte toaleta înfundată şi dând pe dinafară. Până atunci nu mă simţisem în mod special oprimată din cauza menstruaţiei. Acest lucru s-a întâmplat doar în momentul în care stewardul (care era, cu siguranţă, nu foarte încântat că trebuia să aibă grijă de o cabină ce semăna cu un dormitor de fete) începu să ţipe la mine că îngroşasem rândurile de potenţiali radicali.

— Tse ai pius in toalet? a ţipat el (sau ceva asemănător).

Şi apoi m-a făcut să *privesc* în timp ce scotea fir cu fir Kotexul ce se dezintegra. E oare posibil ca el chiar să nu fi *ştiut* ce era acel lucru? Sau oare încerca să mă umilească? Oare era, într-adevăr, o problemă de limbă? (*Comment dit-on* Kotex *en français?**). Sau era doar pentru că îşi descărca frustrarea personală pe menarha mea? Am

* Cum se spune Kotex în franceză ? (fr.).

rămas acolo înroşindu-mă la faţă şi bolborosind *drogherie*, *drogherie,* care (mi se dă acum de înţeles) e un cuvânt franţuzesc.

În tot acest timp, Lalah şi Chloe chicoteau de sălta cămaşa pe ele. (Ştiau că era ceva murdar, chiar dacă nu înţelegeau toate detaliile. Ştiau cu siguranţă că *ceva* era în neregulă, altfel de ce aş fi fugit eu la baie de zece ori pe zi şi de ce ar fi ţipat la mine acest bărbat îngrozitor?) Am navigat către New York lăsând o urmă de Kotex-uri însângerate drept hrană pentru peşti.

În mintea mea de treisprezece ani, *Ile de France* a fost cel mai romantic vas din lume pentru că a avut o apariţie cameleonică în „These foolish things“* — acel cântec visător de romantic (interpretat de tatăl meu visător de romantic la pian):

Un pian ce se aude cântând în apartamentul alăturat
Acele cuvinte șovăitoare care ți-au spus
Ce voia să spună inima mea…

(Poezia în mijlocul căreia crescusem!) Undeva în cântecul respectiv „Ile de France *cu toţi acei pescăruşi zburând în jurul său…*“ e menţionat pe un ton visător. Nu ştiam deloc că acei pescăruşi se vor cufunda în apă după Kotex-ul meu. Şi nu ştiam deloc că în momentul în care voi ajunge să navigez pe el, *Ile de France* va fi mult mai greu de suportat şi o să se învârtă şi o să se răsucească pre-

* Aceste lucruri prosteşti (engl.).

cum o găleată veche, provocându-le aproape tuturor pasagerilor rău de mare. Stewarzii îşi pierdeau minţile. Sufrageria era practic goală şi clopoţelele de la room-service sunau întruna. Văd eul meu îndesat în vârstă de treisprezece ani ţinând strâns poşetuţa plină de Kotex-uri pe puntea ce se scufunda şi se legăna, şi sângerând pe drumul spre casă, spre Manhattan.

Doamnelor şi domnilor, menarha mea.

Un an şi jumătate mai târziu, mă înfometam cumplit şi ciclul mi se oprise brusc. Cauza? Teama de a fi femeie, aşa cum spusese dr. Schrift. Ei bine, de ce nu? OK. Îmi *era* teamă să fiu femeie. Nu îmi era teamă de sânge (chiar aşteptam cu nerăbdare *acel lucru* — cel puţin până s-a ţipat la mine din cauza asta), ci îmi era teamă de toată prostia care însoţea acel lucru. Cum ar fi, spre exemplu, să mi se spună că dacă aveam copii, nu o să fiu niciodată artistă, cum ar fi, spre exemplu, severitatea maică-mii, cum ar fi, spre exemplu, concentrarea plictisitoare a bunică-mii pe mâncat şi excretat, cum ar fi, spre exemplu, să fiu întrebată de un băiat cu faţa ca o gogoaşă dacă intenţionam să devin secretară. Secretară! Eram hotărâtă să nu învăţ *niciodată* să bat la maşină. (Şi nu am făcut-o niciodată. La colegiu, Brian îmi bătea la maşină lucrările. Mai târziu, băteam cu două degete sau plăteam pe cineva să-mi bată lucrările la maşină. Oh, era extrem de incomod pentru mine şi m-a costat sume ridicole de bani — însă ce reprezintă banii şi lucrurile incomode acolo unde e vorba de un principiu? Principiul chestiei respective era: nu eram şi n-aveam să fiu niciodată dacti-

lografă. Nici măcar pentru *mine însămi,* indiferent cât de mult mi-ar fi uşurat acest lucru viaţa.)

Deci, dacă a avea menstruaţie însemna că trebuia să baţi la maşină, o să încetez să am menstruaţie! *Şi* o să încetez să bat la maşină! Sau amândouă! Şi nu voi avea copii! O să-mi tai nasul ca să-mi urâţesc chipul. O să dau literalmente copilul afară împreună cu apa de la baie. Şi ăsta, bineînţeles, era un alt motiv pentru care eram la Paris. Mă separasem de tot — familie, prieteni, soţ — doar ca să demonstrez că eram liberă. Liberă ca un satelit eşuat în cosmos. Liberă ca un deturnător de avion paraşutat în Valea Morţii.

Am şutit ce mai rămăsese din rola de hârtie igienică, am băgat-o în poşetă şi am pornit-o înapoi spre camera mea. Însă la ce etaj era? Mintea mea era pustie. Toate uşile păreau identice. Am urcat în fugă două şiruri de scări şi m-am îndreptat orbeşte către uşa din colţ. Am deschis-o cu putere. Un bărbat gras între două vârste stătea gol pe un scaun şi îşi tăia unghiile de la picioare. A ridicat privirea cu o surprindere de animal sălbatic.

— Scuzaţi-mă! am zis şi am trântit uşa repede.

Am luat-o la goană în sus pe alt şir de trepte, mi-am găsit camera şi am zăvorât uşa. Nu puteam uita expresia de pe chipul bărbatului respectiv. Amuzament, însă nu şoc. Un zâmbet liniştit ca de Buddha. Nu era deloc alarmat.

Deci *erau* oameni care se trezeau la prânz, îşi tăiau unghiile de la picioare şi stăteau goi în camere de hotel, fără să privească fiecare zi ca pe o apocalipsă. Uimitor! Dacă ar fi dat cineva buzna în camera *mea* şi m-ar fi găsit goală

şi tăindu-mi unghiile, aş fi murit din cauza şocului. Sau nu? Poate eram mai puternică decât credeam.

Însă eram şi mai murdară decât credeam. În ciuda a ceea ce spune Auden în legătură cu faptul că tuturor oamenilor le place mirosul propriilor vânturi, duhoarea mea începea să-mi ofenseze nările. Şi din moment ce nu aveam Tampax, iar o baie ieşea din discuţie, trebuia totuşi să fac ceva în legătură cu părul care îmi atârna în şuviţe moi şi slinoase. Începuse să mă mănânce de parcă aveam păduchi. Un nou început. Îmi voi spăla părul, o să arunc peste mine parfum precum curtenii urât mirositori de la Versailles şi o voi porni la drum. În căutarea lui Bennett? În căutarea lui Adrian? În căutare de Tampax? În căutarea Isadorei?

— Taci şi spală-te pe cap, am zis. Să începem cu ceea ce e mai important.

Din fericire, aveam destul şampon şi, deşi chiuveta era mică şi apa rece, spălatul părului mi-a dat sentimentul că deţineam controlul lucrurilor.

O oră mai târziu, eram ambalată, îmbrăcată, machiată şi îmi legasem o eşarfă peste părul ud. Mi-am pus ochelarii de soare pentru a mă proteja în plus împotriva deochiului. Improvizasem un alt tampon din hârtie igienică şi îl prinsesem cu o agrafă de chiloţi. Nu era cel mai confortabil aranjament, totuşi, eram gata să achit nota de plată, să-mi car valiza şi să înfrunt lumea.

Mulţumescu-ţi Ţie, Doamne, că e soare, am gândit, în timp ce ieşeam în stradă. Fost druid cum eram, ştiam să mulţumesc zeilor pentru micile favoruri. Supravieţuisem

nopţii! Dormisem chiar! Pentru o clipă mi-am permis luxul de a mă gândi că totul va fi în regulă.

Nu te gândi, mi-am spus. *Nu te gândi*, *nu analiza* şi *nu-ţi face griji*… Doar concentrează-te să ajungi la Londra şi să te aduni. Doar să treci peste afurisita asta de zi.

Mi-am cărat valiza până la o drogherie, am cumpărat Tampax şi apoi m-am târât până la cafeneaua din seara trecută din Place St. Michel. Am lăsat valiza lângă masă în timp ce m-am dus la baie ca să-mi pun Tampax-ul. Am simţit un fior trecător de îngrijorare în legătură cu a-mi lăsa valiza acolo, însă apoi am decis să spun la dracu' cu ea. O să fie un semn. Dacă valiza era încă acolo când mă întorceam (astupată ca lumea cu Tampax), atunci totul avea să fie în regulă.

Era.

M-am aşezat lângă valiză şi am comandat o ceaşcă de cappuccino şi o brioşă. Era aproape ora unu şi mă simţeam calmă, aproape euforică. De cât de puţine lucruri depinde fericirea noastră: o drogherie deschisă, o valiză nefurată, o ceaşcă de cafea! Brusc eram conştientă de toate micile plăceri ale faptului de a fi în viaţă. Gustul extraordinar al cafelei, lumina soarelui care se revărsa, oamenii pozând la colţuri de stradă ca tu să-i poţi admira. Părea ca şi cum întregul Cartier Latin fusese cotropit de americani. În dreapta şi în stânga mea, auzeam conversaţii despre cerinţele de curs ale Universităţii din Michigan şi despre pericolele de a dormi pe plajă în Spania. Era un grup de turiste de culoare, între două vârste şi cu pălării cu flori, ce traversau Place St. Michel spre Sena şi

Notre Dame. Erau cupluri tinere de americani cu copii şi rucsacuri la spate. „Picasso avea *cu siguranţă* un fetiş pentru sâni…“, făcu unul deşirat, îmbrăcat cu un tricou mulat şi cu o figură în genul lui Oscar Wilde, către interlocutorul lui (care era tot înţolit cu cele mai recente chestii Pierre Cardin). Precis avea şi un C mic pe suspensor, îmi închipuiam. Ce mai scenă! Ca în pelerinii din Canterbury ai lui Chaucer. Nevasta din Bath întrupată într-o doamnă americană de culoare făcând un pelerinaj la Notre Dame; Moşierul drept un puşti de colegiu cu barbă blondă şi chip blând ţinând în mână *Profetul;* Stareţa drept o încântătoare studentă la Istoria Artei proaspăt ieşită de la Miss Hewitt, un cotillion* sau două şi Sarah Lawrence (în jeanşi murdari ca să se uite de trecutul şi profilul ei aristocratic); călugărul lasciv drept predicator la colţul străzii pentru macrobiotică şi un stil de viaţă natural; Fratele cerşetor drept convertit la o conştiinţă Krishna cu părul prins în coc în vârful capului; şi Morarul ca fost politician activist de la Universitatea din Chicago care distribuie acum literatură pentru emanciparea franţuzoaicelor… („De ce eşti feminist?“ am întrebat de curând un tip pe care îl cunosc şi care e un foarte înfocat susţinător al mişcării. „Pentru că în zilele noastre e cea mai bună cale de a ţi-o trage“, a zis el.) Chaucer ar fi la el acasă aici. Nu e niciun lucru căruia nu i-ar putea face faţă.

M-am simţit atât de calmă şi echilibrată pentru moment, încât eram hotărâtă să mă distrez înainte ca pani-

* Dans de societate pentru cupluri care seamănă cu cadrilul.

ca să-mi revină. Deci, la urma urmelor, nu eram gravidă. Într-un fel era trist — menstruaţia era întotdeauna puţin tristă — însă era şi un nou început. Mi se dăduse o altă şansă.

Am mai comandat cafea şi am urmărit parada ce trecea. Toţi acei inocenţi din străinătate! Un cuplu se săruta la un colţ de stradă şi i-am privit, gândindu-mă la Adrian. Se priveau fix în ochi de parcă secretul vieţii urma să fie decoperit acolo. Şi oricum, ce văd îndrăgostiţii unul în ochii celuilalt? Unul pe altul? M-am gândit la noţiunea mea tâmpită că Adrian era perechea mea mentală şi cât de greşit se dovedise a fi acel lucru. Asta fusese ceea ce dorisem iniţial. Un bărbat care să mă completeze. Papageno pentru Papagena. Însă probabil era cea mai iluzorie din toate iluziile mele. Oamenii nu ne completează. Ne completăm noi înşine. Dacă nu avem puterea să ne completăm, căutarea dragostei devine o căutare a propriei anihilări; şi atunci încercăm să ne convingem că autoanihilarea e dragoste.

Ştiam că nu voi fugi după Adrian la Hampstead. Ştiam că nu îmi voi distruge viaţa de dragul unei mari pasiuni autodistructive. Poate că niciodată nu voi fi o eroină romantică, însă voi rămâne în viaţă. Şi asta era tot ce conta pentru moment. În loc de asta, mă voi duce acasă şi voi scrie despre Adrian. Îl voi păstra renunţând la el.

Era adevărat că îmi lipsea cu disperare uneori. Priveam acel cuplu sărutându-se şi aproape că simţeam limba lui Adrian în gura mea. Şi aveam şi toate acele simptome sentimentale: mă tot gândeam că îi văd maşina vizavi şi poate

că, mai târziu, aveam să mă duc să inspectez plăcuţele de înmatriculare. Pentru o clipă m-am gândit că îi văzusem ceafa în cafenea şi apoi mă pomenisem uitându-mă atent la chipul unui bărbat străin. Îmi tot aminteam, în momente răzleţe, mirosul lui, râsul lui, glumele lui…

Însă va trece cu timpul. Întotdeauna trecuse, din nefericire. Rana din inimă pe care la început o simţi incredibil de sensibilă la cea mai mică atingere se transformă în cele din urmă în toate culorile curcubeului şi încetează să te mai doară. Uităm de ea. Uităm chiar că avem inimi până data viitoare. Şi apoi, când se întâmplă din nou, ne întrebăm cum am putut vreodată uita. Ne gândim: „sentimentul ăsta e mai puternic, sentimentul ăsta e mai bun…“ pentru că, de fapt, nu ne putem aminti în întregime momentul de dinainte.

— De ce nu uiţi de dragoste ca să încerci pur şi simplu să îţi duci propria viaţă? întrebase Adrian.

Şi mă certasem cu el. Însă poate avea dreptate, la urma urmelor. Ce făcuse dragostea pentru mine în afară de a mă dezamăgi? Sau poate căutasem lucruri greşite în dragoste. Dorisem să mă pierd într-un bărbat, să mai încetez să fiu eu, să fiu transportată în rai pe aripi de împrumut. Isadora Icar, ar trebui să-mi spun. Şi aripile de împrumut nu funcţionau niciodată când aveam nevoie de ele. Poate chiar aveam nevoie să-mi crească propriile aripi.

— Ai scrisul tău, zisese el.

Şi avea dreptate şi în legătură cu asta. Oh, avea dreptate în legătură cu toate motivele eronate. Cel puţin aveam

o obligaţie pe viaţă, o chemare, o pasiune călăuzitoare. Era cu siguranţă mai mult decât aveau majoritatea oamenilor.

Am luat un taxi până la Gare du Nord, mi-am înregistrat valiza la biroul de bagaje, am schimbat bani şi m-am interesat în legătură cu trenurile. Era deja patru şi era un tren în acea noapte la ora zece. Nu era unul din trenurile rapide cu nume fantezist, ci singurul tren spre Londra pe care îl puteam lua. Mi-am cumpărat biletul, tot fără să ştiu de ce mă duceam la Londra. Tot ce ştiam era că trebuia să plec din Paris. Şi erau lucruri de făcut la Londra. Era acel agent cu care trebuia să mă văd şi diverşi oameni pe care trebuia să-i vizitez. Mai trăiau şi alţi oameni la Londra în afară de Adrian.

Cum am pierdut restul după-amiezii nu sunt în totalitate sigură. Am citit ziarul, m-am plimbat şi am luat masa. Când s-a întunecat, m-am întors în gară şi am scris în caiet în vreme ce aşteptam trenul. Îmi petrecusem atât de mult timp scriind în gări când locuisem la Heidelberg, încât aproape începeam să mă simt din nou ca acasă.

Când trenul trase la peron, mici grupuri de oameni se strânseră. Aveau acea privire oropsită pe care o au călătorii când pleacă de undeva la ora obişnuită de culcare. O bătrână plângea şi îşi săruta fiul. Două americance tinerele ude leoarcă îşi târau valizele pe rotile. O nemţoaică îşi hrănea bebeluşul cu ceva dintr-un borcan şi îl numea *Schweinchen**. Toţi păreau refugiaţi. Şi eu la fel.

* Purceluş (germ.).

Mi-am tras valiza enormă în tren şi am târât-o de-a lungul coridorului căutând un compartiment gol. În cele din urmă am găsit unul care mirosea a vânturi trase demult şi a coji de banane în descompunere. Duhoarea umanităţii. Şi îmi aduceam şi eu contribuţia ca să ajut la acea duhoare. Ce n-aş fi dat pentru o baie!

Mi-am săltat valiza şi am ratat să o ridic suficient de sus pentru a-i face vânt în plasa pentru bagaje. Mă dureau subsuorile. Chiar atunci un tânăr însoţitor de tren într-o uniformă albastră apăru şi îmi luă valiza din mâini. Dintr-o singură balansare o făcu să gliseze în plasa de bagaje de deasupra capului.

— Mulţumesc, am zis, întinzând mâna după geantă.

Însă el trecu pe lângă mine fără să ia cunoştinţă de acest lucru.

— Vei fi singură? întrebă el ambiguu.

Nu era clar dacă dorise să spună „vrei să fii singură?“ sau „o să fii singură?“. Apoi începu să tragă toate perdelele. Ce drăguţ din partea lui, am gândit. Vrea să-mi arate cum să-i ţin departe pe alţii care vor să mă deranjeze, cum să am acest compartiment doar pentru mine. Chiar în momentul în care eşti pe cale să renunţi la oameni, cineva apare şi îţi face o favoare nitam-nisam. Împinse cotierele în sus ca să-mi facă un pat. Apoi îşi trecu mâna de-a lungul canapelei pentru a indica că acela era un loc unde se putea sta întins.

— Nu cred că ar fi cinstit faţă de alte persoane, am zis, simţindu-mă brusc vinovată că acaparam întregul compartiment.

Însă nu mă înţelese, iar eu nu mă puteam explica în franceză.

— Eşti *seule*[*]*?* întrebă el din nou, punându-şi palma pe abdomenul meu şi împingându-mă în jos spre canapea.

Brusc mâna lui se află între picioarele mele şi el încerca să mă ţină jos cu forţa.

— Ce faci? am ţipat, sărind în sus şi împingându-l.

Ştiam foarte bine ce făcea, însă îmi luase câteva secunde ca să-mi pice fisa.

— Porcule! am ţipat.

El zâmbi ca un pungaş şi ridică din umeri, de parcă ar fi spus „nu am făcut niciun rău că am încercat".

— *Cochon*[**]*! a*m ţipat, traducând pentru el.

El râse încetişor. Nu avea de gând să mă violeze, însă nici nu înţelegea jignirea. La urma urmelor, eram singură, nu-i aşa?

Cu o izbucnire de energie am sărit pe canapea şi am apucat valiza, aproape trântindu-mi-o în cap. M-am repezit ca o furtună afară din compartiment, în timp ce el stătea pur şi simplu acolo cu zâmbetul ăla de pungaş şi ridica din umeri.

Eram furioasă pe mine pentru credulitatea mea. Cum putusem să-i mulţumesc pentru consideraţia lui, când orice idiot şi-ar fi dat seama că intenţiona să mi-o tragă de îndată ce perdelele erau trase? Chiar eram proastă — în ciuda tuturor pretenţiilor mele de femeie trecută prin viaţă.

[*] Singură (fr.).
[**] Porcule (fr.).

Eram aproape la fel de puţin experimentată ca o biată fetiţă de opt ani. Isadora în Ţara Minunilor. Eterna naivă.

— Mamă, da' proastă mai eşti, mi-am zis în timp ce înaintam pe coridor în căutarea unui alt compartiment.

De data asta voiam unul aglomerat. Unul cu călugăriţe sau cu o familie cu doisprezece membri, sau *ambele.* Îmi doream să fi avut curajul să-i dau una sub centură. Dacă aş fi fost una din acele femei înţelepte care au cu ele spray-uri paralizante sau care fac karate. Sau poate aveam nevoie de un câine de pază. Un câine uriaş antrenat pentru tot felul de servicii. Era posibil să fie mai la îndemână decât un bărbat.

Abia după ce m-am instalat, în faţa unui grup drăguţ — mama, tata şi copilul — mi-a devenit clar cât de amuzant fusese acel episod. Partida mea de sex fără oprelişti! Necunoscutul meu din tren! Mi se oferise chiar propria mea fantezie. Fantezia care mă ţintuise pe locul ce mă legăna timp de trei ani în Heidelberg şi în loc să mă excite, aceasta mă revoltase!

Încâlcită treabă, nu-i aşa? Un tribut adus caracterului misterios al psyche-ului. Sau poate psyche-ul meu începuse să se schimbe într-un fel pe care nu-l anticipasem. Nu mai era nimic romantic în legătură cu necunoscuţii din trenuri. Poate că nu mai era nimic romantic în legătură cu bărbaţii?

Călătoria la Londra se dovedi una în purgatoriu. În primul rând, erau tovarăşii mei de drum din compartiment: un profesor american plicticos, soţia lui demodată şi bebeluşul lor minunat. Soţul începu interogatoriul. Eram

căsătorită? Ce răspuns puteam da? Nu prea mai ştiam. Ar fi putut fi o situaţie destul de uşoară pentru o persoană mai taciturnă, însă eu sunt una din acele imbecile care se simte obligată să-şi spună povestea vieţii ei oricărui trecător care întreabă.

Am avut nevoie de toată puterea ca să spun simplu:

— Nu!

— Şi de ce nu e căsătorită o fată aşa drăguţă ca tine?

Am zâmbit. Isadora Sphinxul. Ar trebui să încep o mică tiradă în legătură cu căsătoria şi cu oprimarea femeilor? Ar trebui să cerşesc compătimire, spunând că m-a părăsit iubitul? Ar trebui să bravez şi să spun că soţul meu s-a înecat în jargon în Viena? Ar trebui să fac aluzii la mistere lesbiene peste puterea lor de pricepere?

— Nu ştiu, am zis, zâmbind suficient de larg ca să-mi pocnească faţa.

Schimbă subiectul repede, am gândit, înainte de a le spune totul. Dacă e vreun lucru la care nu sunt bună deloc, acela e tăinuirea.

— Încotro vă îndreptaţi? am întrebat cu voioşie în glas.

Mergeau la Londra în vacanţă. Soţul vorbea şi soţia hrănea bebeluşul. Soţul emitea dări de seamă şi soţia îşi ţinea gura închisă. „De ce nu e o fată aşa drăguţă ca tine nemăritată?“, am gândit. Oh, taci din gură Isadora, nu te mai amesteca… Roţile trenului păreau să spună: taci… taci… taci…

Soţul era profesor de chimie. Preda pentru o bursă Fulbright la Toulouse. Îi plăcea într-adevăr sistemul franţuzesc.

— Disciplină, zise el.

Aveam nevoie de mai multă în America, nu eram şi eu de acord cu acest lucru?

— Nu chiar, am zis.

Părea iritat. De fapt, l-am informat, şi eu predam la colegiu.

— Serios?

Chestia asta mi-a dat un nou statut. Era posibil să fiu o ciudată femeie singură, însă cel puţin nu eram o spălătoare de vase ca nevastă-sa.

— Nu eşti de acord că sistemul educaţional american a răstălmăcit democraţia? întrebă el, tot numai infatuare şi iritare.

— Nu, am spus. Nu sunt de acord.

Oh, Isadora, devii scorţoasă. Când a fost ultima oară când ai spus „Nu sunt de acord…“ şi ai spus-o atât de calm? Încep să mă plac destul de mult, am gândit.

— Nu prea ne-am dat seama cum să facem ca democraţia să funcţioneze în şcoli, am zis, însă nu e un motiv suficient pentru a ne întoarce la un sistem etilist aşa cum au ei aici… (şi am gesticulat scurt către regiunile rurale din spatele geamului)… la urma urmelor, America e prima societate din istorie care s-a confruntat cu aceste probleme cu o populaţie eterogenă. Nu e la fel ca Franţa, Suedia sau Japonia…

— Însă tu crezi, într-adevăr, că permisivitatea sporită e răspunsul?

Ah, *permisivitatea* — cuvântul-cheie puritan.

— Cred că avem prea puţină permisivitate *veritabilă*, am spus, şi prea multă dezorganizare birocratică deghizată

în permisivitate. Adevărata permisivitate, permisivitatea constructivă e cu totul altă poveste.

Mulţumesc D.H. Lawrence Wing.

Părea contrariat. Ce voiam să spun? (Soţia legăna bebeluşul şi păstra tăcerea. Părea să fie acea înţelegere tacită între ei că ea trebuie să tacă şi să-l lase pe el să pară intelectual. E uşor să fii intelectual cu o soţie mută.)

Ce voiam să spun? Mă refeream la mine însămi, bineînţeles. Mă refeream la faptul că permisivitatea veritabilă promovează independenţa. Mă refeream la faptul că eram hotărâtă să-mi iau soarta în propriile mâini. Mă refeream la faptul că aveam de gând să încetez să mai fiu o şcolăriţă. Însă nu am spus asta. Însă am trăncănit despre Educaţie şi Democraţie şi tot felul de gunoaie generalizate.

Această conversaţie zdrobitor de plictisitoare ne-a luat jumătate de drum până la Calais. Apoi am stins lumina şi ne-am culcat.

Conductorul ne-a trezit la o oră păgână, pentru a prinde vaporul. Când am coborât din tren era atât de înceţoşat, iar eu eram atât de adormită, încât dacă m-ar fi făcut cineva să mărşăluiesc drept în Canalul Mânecii, nu aş fi avut prezenţa de spirit de a mă opune. După asta îmi amintesc că mi-am târât valiza în jos pe nişte coridoare nesfârşite, încercând să dorm într-un scaun pliant pe o punte înclinată şi aşteptând la rând în umezeala zorilor, în vreme ce funcţionarii de la imigrări ne verificau amănunţit actele. M-am uitat fix la stâncile albe ale Dover-ului timp de două ore, chioară de somn, în timp

ce aşteptam la rând ca să ni se ştampileze paşapoartele. Apoi a fost un pasaj din ciment lung de vreun kilometru şi jumătate prin care mi-am cărat valiza pentru a ajunge la tren. Când Căile Ferate Britanice au venit în sfârşit în ajutor, trenul se târâi şi se opri şi se opri şi se târâi timp de patru ore până la Waterloo. Aşezările rurale erau sumbre şi acoperite de funingine. M-am gândit la Blake şi la Morile Satanice şi Întunecate. Ştiam că eram în Anglia după miros.

19
UN SFÂRŞIT DE SECOL NOUĂSPREZECE

…Nu asculta afirmaţiile didactice ale autorului, ci ascultă mai profund, strigătele de chemare ale personajelor, în timp ce hoinăresc prin pădurea întunecoasă a destinelor lor.

— D.H. Lawrence

Hotelul era o clădire veche în stil victorian şi care scârţâia din toate încheieturile, de lângă Catedrala St. James. Avea o cuşcă veche de lift care zumzăia ca un greiere nebun, holuri pustii şi oglinzi uriaşe de perete, pe fiecare palier.

Am întrebat la recepţie de doctorul Wing.

— Nu e nimeni cu acest nume aici, doamnă, zise un portar lung şi deşirat ce semăna cu Bob Cratchit.

Mi se strânse inima.

— Sunteţi sigur?

— Poftim, vă puteţi uita în registru — dacă doriţi…

Şi îmi înmână cărţulia. Erau doar în jur de zece persoane în acea casă bântuită. Puteai lesne să-ţi dai seama de ce anume. Londra în plină mişcare ce trece pe lângă tine fără să se oprească.

M-am uitat în registru. Strawbridge, Henkel, Harbellow, Bottom, Cohen, Kinney, Watts, Wong… *Ăsta* era. Trebuia să fie Wong. *Bineînţeles* că scriseseră greşit. Toţi chinezii seamănă între ei şi toate numele chinezeşti sunt Wong. M-am simţit foarte aproape de Bennett, pentru că trebuia să se confrunte cu genul ăsta de mizerii toată viaţa lui şi, cu toate astea, să nu se înăsprească.

— Ce ziceţi de acesta din camera 60? am întrebat, arătând cu degetul mare numele scris greşit.

— Oh, domnul acela japonez?

Rahat, am gândit. Ăştia nu fac niciodată diferenţa.

— Da, puteţi suna în camera lui, vă rog?

— Şi cine să spun că sună?

— Nevasta lui.

Termenul „nevastă“ se pare că avea impact aici, în această atmosferă de secol al nouăsprezecelea. Prietenul meu, Bob Cratchit, se repezi realmente la telefon.

Poate chiar era un domn japonez. Toshiro Mifune poate? Completat cu sabia de samurai şi cu cocul din vârful capului? Unul dintre violatorii din *Rashomon?* Fantoma lui Yukio Mishima cu rănile din care încă ţâşnea sângele?

— Îmi pare rău, doamnă, nu răspunde nimeni, zise portarul.

— Pot aştepta în cameră?

— Cum doriţi, doamnă.

Şi cu asta sună dintr-un clopoţel aflat pe biroul lui şi îl chemă pe hamal. Un alt tip dickensian. Ăsta era mai mărunt decât mine şi avea un păr lucios, dat cu vaselină.

L-am urmat în cuşca liftului. Multe minute zumzăite mai târziu, ajunserăm la etajul al şaselea.

Era cu siguranţă camera lui Bennett; jachetele şi cravatele lui atârnau îngrijit în dulap. Un morman de note de plată pe măsuţa de toaletă, periuţa de dinţi şi şamponul pe marginea chiuvetei demodate. Papucii pe podea. Lenjeria şi şosetele, uscându-se pe calorifer. Nici nu se simţea că fusesem plecată. Oare fusesem? Oare Bennett era atât de capabil să se adapteze absenţei mele, mergând calm la piese de teatru şi venind acasă să-şi spele ciorapii? Patul era de o singură persoană. Era nefăcut însă nu părea deloc răvăşit.

Am răsfoit grăbită mormanul de note de plată. Văzuse toate piesele din Londra. Nu clacase şi nici nu făcuse vreun lucru nebunesc. Era acelaşi Bennett previzibil.

Am oftat cu uşurare sau oare era dezamăgire?

Am lăsat apa să curgă în baie şi m-am dezbrăcat de hainele murdare, lăsându-le să cadă înşirate pe podea.

Cada era una din acelea lungi, adânci şi cu picioare ca nişte gheare de animal. Un sarcofag obişnuit. M-am cufundat în ea până la bărbie.

— Bună, picioarelor, am zis, în timp ce degetele mele apărură la suprafaţă la celălalt capăt al căzii.

Braţele aveau vânătăi şi mă dureau de la târâtul valizei, iar picioarele aveau băşici. Apa era atât de fierbinte, încât pentru o clipă am crezut că o să leşin. „ÎNECATĂ ÎN

CADA SOȚULUI PĂRĂSIT“, am scris în mintea mea pentru *National Enquirer*. Nu aveam nici cea mai vagă idee de ce avea să se întâmple și pentru moment nu-mi păsa.

Am plutit ușor în cada adâncă, simțind că ceva era diferit, că ceva era straniu, însă pur și simplu nu-mi puteam da seama ce anume.

Am privit în jos la trupul meu. Era același. V-ul roz al coapselor, triunghiul cu păr creț, ața de la Tampax pescuind în apă ca un erou de-al lui Hemingway, burta albă, sânii ce pluteau doar pe jumătate, sfârcurile înroșite de la apa aburindă. Un corp frumos. Al meu. M-am hotărât să-l păstrez.

M-am cuprins cu brațele. Îmi lipsea frica. Piatra rece pe care o ținusem în interiorul pieptului timp de douăzeci și nouă de ani dispăruse. Nu brusc. Și poate nu de tot. Însă dispăruse.

Poate venisem doar ca să fac o baie. Poate voi pleca înainte ca Bennett să se întoarcă. Sau poate o să mergem împreună acasă și ne vom despărți. Nu era clar cum o să se termine. În romanele din secolul al nouăsprezecelea, ei se căsătoresc. În romanele din secolul douăzeci, ei divorțează. Poți avea un sfârșit în care ei nu fac niciuna, nici alta? Am râs în sinea mea pentru că eram atât de literată. „Viața nu are intrigă“ e unul dintre rândurile mele preferate. Cel puțin nu are intrigă atâta timp cât trăiești. Și după ce mori, intriga nu te privește.

Însă indiferent ce se întâmpla, știam că voi supraviețui acelui lucru. Știam că, mai presus de toate, o să continui să scriu. Supraviețuirea însemna să te naști iar și iar. Nu

era uşor şi era întotdeauna dureros. Însă nu era altă opţiune, cu excepţia morţii.

Ce voi spune dacă Bennett intra în cameră. „Am venit să fac o baie?“ Goală cum eram, puteam fi evazivă? Cât de evaziv poţi fi când eşti în pielea goală?

— Dacă te târăşti în patru labe, te întorci de unde ai plecat, zisese Adrian.

Ştiam sigur că nu aveam de gând să mă târăsc în patru labe. Însă asta era tot ce ştiam. Era suficient.

Am dat drumul la mai multă apă fierbinte şi mi-am săpunit părul. M-am gândit la Adrian şi i-am trimis bezele din baloane de săpun. M-am gândit la inventatorul anonim al căzii de baie. Eram, într-un fel, sigură că fusese o femeie. Iar inventatorul dopului de la cadă fusese un bărbat?

Am fredonat un cântec şi mi-am clătit părul. În timp ce îl săpuneam din nou, Bennett intră în cameră.

POSTFAŢĂ
LA MULŢI ANI, TEAMA DE ZBOR, LA TREIZECI DE ANI DE LA APARIŢIE

Treizeci de ani! Nu pot fi treizeci de ani de când *Teama de zbor* a fost publicată. Fie timpul e o iluzie (aşa cum am bănuit întotdeauna), fie am dormit în timpul acestor decenii la fel ca Rip Van Winkle. Fata care a scris cartea asta e suficient de tânără ca să-mi fie fiică.

Mă uit înapoi la ea cu tandreţe. Ce maniacă era! Hormonii înnebuniţi îi guvernau viaţa. Era tot timpul îndrăgostită de bărbatul nepotrivit şi apoi în mod obligatoriu scria despre acel lucru. Vreau să-i spun: „Las-o mai moale, fii calmă, meditează, fă yoga, totul va fi bine până la urmă". Însă ea nu mă poate auzi. Nu există o maşină a timpului care să mă ducă înapoi la ea pentru a-i revizui componentele creierului ei fecund. Şi dacă *ar fi,* această carte nu ar exista.

Vârsta de douăzeci de ani e la fel de frenetică precum adolescenţa. Ai o voce în interiorul minţii care repetă *Vreau, vreau, vreau,* însă nu ştii *ce* vrei sau cum să obţii acel lucru. De-abia dacă ştii cine eşti. Te ghidezi după in-

stinct. Şi instinctul te împinge de cele mai multe ori către aventuri pe care nu le pătrunzi decât în momentul în care priveşti înapoi la ele. Viaţa poate fi înţeleasă doar dacă o priveşti înapoi, însă trebuie trăită privind înainte, a spus odată un înţelept.

Isadora vrea dragoste, însă cum poate recunoaşte dragostea atunci când nebunia sexului o orbeşte? E frenetic de ambiţioasă, cu toate astea fanteziile ei romantice îi stau mereu în cale. Vrea să scape de părinţii ei, să se regăsească — şi cu toate astea e condusă de forţe de familie pe care nu le poate înţelege pe deplin. Vrea să se elibereze de constrângeri, însă continuă să se lase prinsă de noi versiuni ale acestora. În cea mai mare parte e tiranizată de propriile-i nevroze. Vrea totul dintr-odată. Nu are linişte. Vrea cu disperare să fie scriitoare, însă nu poate să stea liniştită.

Inima mea se pleacă în faţa femeilor de douăzeci de ani — şi propriul meu personaj, Isadora Wing, se află printre ele. Daţi-mi voie să mă întorc în timp şi să-mi amintesc cum am inventat-o.

Pe la sfârşitul anilor ’60, şi pe la începutul anilor ’70, eram în primul rând o studentă care scria poezie. O candidată la titlul de doctor în literatură engleză din secolul al optsprezecelea la Universitatea Columbia şi predam la City College din New York. Mergeam cu greu înainte şi înapoi de pe 116th Street şi Broadway până pe 135th Street şi Convent Avenue, cu o servietă înţesată cu cărţile albastre de literatură engleză de la Chaucer la Pope şi cu compuneri ale studenţilor din primul an. Eram extenuată, prost plătită şi plină de anxietate în legătură cu

viitorul meu. Tocmai trecusem prin experienţa zdrobitoare de a-mi trata prima dragoste de o cădere nervoasă schizofrenică ce pusese capăt căsătoriei noastre. Voiam să fiu scriitoare, însă n-aveam idee cum să încep. Între cursurile postuniversitare şi învăţământ, scriam poeme — poezia s-a dovedit a fi ancora mea creativă de salvare până în ziua de azi — însă de-abia aveam timp să încep romanul pe care tânjeam să-l scriu. Sau poate eram doar speriată. Dacă poemele erau citite într-o oarecare măsură, acest lucru era făcut de un grup mic de cititori. Era posibil ca un roman să mă expună publicului larg.

Îmi iubeam studenţii de la CCNY, însă nu eram sigură că programul de doctorat de la Columbia era potrivit pentru mine. Voiam să scriu propriile cărţi în loc să citesc cărţile altora despre cărţi şi cărţi. Eram o fată mult prea cuminte şi o studentă mult prea silitoare ca să continui să fiu acceptată ca membră în diverse organizaţii unde nu doream să fiu, însă nu aveam curajul să renunţ la viaţa academică.

Ca toţi scriitorii, eram îngrozită să merg goală pe străzi. Ca toţi scriitorii, îmi era teamă că eram o escroacă. Scrisul părea riscant. Învăţământul părea ceva practic. Cum puteam ştii că viaţa îmi va demonstra adevărul opus? Voiam să scriu romanul care va pune capăt tuturor romanelor, însă îmi era teamă să nu eşuez, să nu cad, îmi era teamă să zbor.

Deci am făcut ceea ce făceam întotdeauna în acele zile când eram în dificultate. M-am îndrăgostit de un bărbat care credeam că îmi oferea scăparea.

Scăparea — fie că ia forma căsătoriei sau a Legiunii Străine — e o iluzie. Ştim cu toţii că ne luăm cu noi oriunde mergem. A doua căsătorie cu un tânăr psihiatru (după un schizofren, un psihiatru părea *sănătos la minte*) e posibil să fi părut ca un fel de scăpare, însă a sfârşit prin a mă adânci înapoi în propria fiinţă.

Deşi nu o prea ştiam în mod public în 1966, Războiul din Vietnam era deja în plină desfăşurare. Al doilea soţ a fost recrutat în primul detaşament al medicilor în Războiul din Coreea. Am ales să acordăm armatei trei ani, astfel încât el să poată merge în Europa mai degrabă decât în 'Nam — iar eu l-am urmat.

Pomenindu-mă în Heidelberg, Germania, departe de părinţi, de postuniversitară, de prietenii mei din New York, am început să scriu ca şi cum viaţa mea — literalmente — depindea de asta. Scrisul era meditaţia mea, starea mea de sănătate psihică, scăparea mea, întoarcerea mea acasă. Am scris poezie, nuvele, fragmente de romane. Îmi era de obicei teamă să îmi termin ficţiunile pentru că a termina ceva implică a fi judecat. Şi nu eram pregătită să fiu judecată. (Oare e cineva vreodată pregătit?) Cu toate astea, în Heidelberg am descoperit în mine tenacitatea unui scriitor. Am descoperit abilitatea de a sta liniştită, de a trăi ani de zile fără conexiune inversă, de a huzuri în peştera eului secret unde trăieşte în cea mai mare parte un scriitor.

Am citit şi recitit scriitorii pe care îi iubeam, dându-le voie să-mi devină profesori. Am descoperit un psihoterapeut vorbitor de limbă engleză care m-a ajutat să des-

călcesc şabloanele autodistructive care, altfel, îmi puteau sabota viaţa.

Graham Greene, care în mod genial a numit existenţa unui scriitor „un fel de viaţă", şi-a intitulat al doilea fascicul din autobiografia lui *Căi de scăpare.* Scăparea e felul în care funcţionează scriitorii. Încercăm să scăpăm de noi înşine pentru a ne găsi pe noi înşine. Asta făceam la Heidelberg în spatele măştii de soţie de doctor militar.

Un fel de viaţă, într-adevăr. Viaţa la masa de scris e cu mult mai însufleţită decât viaţa departe de ea. Cei trei ani petrecuţi la Heidelberg m-au găsit făcând o grămadă de alte lucruri — învăţământ, scris pentru o revistă turistică, abandonarea către psihanaliză — cu toate astea, când mă gândesc la acei ani, îmi amintesc întotdeauna de mine la biroul meu în al doilea dormitor întunecat al grupului de locuinţe posomorâte ale armatei unde am locuit. Am citit cu o foame de lup şi am scris în permanenţă. Statutul de casnică, învăţământul şi scrisul la revista unde am pus la dospit operele mele, toate aceste lucruri se estompează până devin o ceaţă în comparaţie cu amintirea despre mine însămi aplecată către disciplina autoimpusă a acelei mese de scris.

Anii din 1966 până în 1969, la Heidelberg, au fost însufleţiţi — şi în lume a fost la fel. Acei ani i-au găsit pe studenţii de la Universitatea din Heidelberg mărşăluind pe Hauptstrasse, scandând „Ho Ho Ho Chi Minh" şi azvârlind cu bucăţi de piatră cubică în *polizei* asemeni confraţilor lor din Paris. Drogurile halucinogene erau peste tot. Revoluţiile socială şi sexuală pluteau în aerul plin de fum.

În ciuda acestor distracţii năvalnice — scuzaţi expresia — eram hotărâtă să mă întorc la New York cu un manuscris demn de publicat. Mi-am ţinut promisiunea doar pentru mine.

M-am întors în 1969 cu o carte de poeme, care de-a lungul următorului an şi ceva s-a metamorfozat în *Fructe şi legume,* prima mea carte, publicată în 1971. Însă în bagajul meu germinau şi seminţele romanului *Teama de zbor.*

La Heidelberg, lucrasem la un roman numit *Omul care a omorât poeţi.* Protagonistul era un tânăr nebun care îşi omoară alter ego-ul pentru a-şi asuma puterile sale creative. De ce un roman prin vocea unui nebun? În mod evident încercam să fac faţă traumei primului meu mariaj în termeni literari. Nabokov era pe atunci scriitorul meu preferat şi urmam o temă nabokoviană. Sub aceste motivaţii pândea una cu mult mai importantă. Eram convinsă că niciun roman dintr-un punct de vedere feminin nu ar putea pretinde semnul distinctiv literar la care râvneam.

Aici e ceva ce pare uimitor atunci când e privit în retrospectivă. În acele zile, femeile scriitor se ascundeau sub înfăţişare simplă. Îmi amintesc că am căutat o carte de critică literară despre Emily Dickinson la Butler Library de la Columbia şi am găsit-o într-o serie de volume intitulate „*Oameni* de litere americani". Jane Austen şi Charlotte Brontë erau citite ca nişte clasice anemice mai degrabă decât nişte femei în carne şi oase. Edith Wharton era privită drept un Henry James mai mic. La Barnard, din 1959 până în 1963, aproape niciodată nu citeam femei poete sau femei romanciere — deşi colegiul era şi este bine-cunoscut

pentru încurajarea excelenţei feminine şi a dat o uimitoare listă de scriitoare creative: Margaret Mead, Zora Neale Hurston, Hortense Calisher, Belva Plain, Rosellen Brown, Mary Gordon, Anna Quindlen, Edwige Danticat — ca să numesc doar câteva. În ciuda acestui palmares, poezia modernă la Barnardul din zilele mele însemna T.S. Eliot, W.H. Auden, Ezra Pound. Ficţiunea contemporană însemna Vladimir Nabokov, Bernard Malamud, Saul Bellow. Femeile scriitoare erau îngrădite în ghetoul culturii populare. Li se permitea să strălucească în genuri literare precum romanul de mister, romanul de dragoste şi cel istoric, erau chiar tolerate când făceau mulţi bani atât timp cât nu aspirau la literatură. Însă dacă voiai să fii văzută drept serioasă, trebuia să fii bărbat. (Da, erau câteva excepţii — cum ar fi Mary McCarthy — însă majoritatea femeilor care revendicau condeiul [o asemenea intruziune asupra drepturilor bărbaţilor] se ascundeau la raionul pentru femei al ficţiunii populare.)

În vreme ce scriam poeme din punctul de vedere al unei femei, scriam ficţiune din punctul de vedere al unui bărbat. Poezia, pentru că era clandestină şi în mare parte necitită, îmi permitea să experimentez onestitatea feminină. Ficţiunea, pentru că era publică, mă îndruma să întruchipez un scriitor bărbat.

Deci m-am întors la New York City în 1969 cu o carte de poeme şi o parte dintr-un roman. M-am întors la Columbia University, însă de data asta nu în programul de doctorat în literatură engleză din secolul al optsprezecelea, ci la Şcoala de Arte, unde am putut studia crearea poeme-

lor împreună cu Stanley Kunitz şi Mark Strand. Mi-am tot retuşat prima carte de poeme, care, în cele din urmă, a găsit un editor în Holt, Rinehart şi Winston.

Fructe şi legume a fost publicată în primăvara lui 1971 — anii de început al scrisului feminin. Poezia Annei Sexton şi a Sylviei Plath deschisese larg uşile furiei poetice feminine. *Eunucul femeie* de Germaine Greer trezise bestia adormită a furiei feminine. (Datorită lui Germaine Greer, toate voiam să gustăm propriul sânge menstrual.) Succesele avute cu *Memoriile unei foste regine a balului* de Alix Kates Shulman, *Prieteni atât de buni* de Lois Gould şi *Jurnalul unei casnice nebune* de Sue Kaufman au revelat o foame profundă pentru romane despre experienţele femeilor. Brusc, vieţile femeilor — şi cărţile femeilor — erau noutăţi.

Fructe şi legume a fost cu siguranţă beneficiara acestei fascinaţii. Nu doar că m-am alăturat companiei autorilor publicaţi, lucru care trebuia să-mi rezolve toate problemele — sau aşa cum credeau autorii care publicau prima dată — ci eram şi genul potrivit pentru acele vremuri. Publicarea unei cărţi de poeme poate fi asemănătoare aruncării unei petale de trandafiri în Marele Canion, însă în 1971, femeile erau *neastâmpărate.* Şi în afară de asta, aveam părul lung şi blond, purtam minijupă şi cizme care erau atunci (şi acum) la modă. În ciuda groazei mele de a zbura, aş merge oriunde pentru a-mi citi poemele.

În 1971, toată lumea voia să ştie ce simţeau femeile, cum scriau femeile, ce gândeau femeile. Genul meu care fusese anterior invizibil era acum în vogă. Chiar şi atunci bănuiam că a fi femeie putea pătrunde în modă, dar pu-

tea şi să iasă din modă, însă nimeni nu dorea să audă atunci de asta. Al Doilea Val al mişcării feministe a dezlănţuit un torent de cărţi de şi despre femei.

Bineînţeles, nu toată lumea era fericită cu asta. Autorilor bărbaţi le displăcea pierderea incipientă a titulaturii. Bănuiesc că atunci când Paul Theroux a numit eroina mea o „femelă mamut pudenda*“ în *New Statesman,* reacţiona la propria teamă de a-şi pierde privilegiile mai degrabă decât la romanul meu. Şi erau mulţi ca el. Însă alţi autori bărbaţi au recunoscut revoluţia femeilor drept importantă. Louis Untermeyer, John Updike şi Henry Miller — care aveau să devină cei dintâi campioni ai operei mele — au înţeles că vocile femeilor vor schimba natura literaturii pentru totdeauna. De fapt, se poate argumenta că fără al Doilea Val al mişcării feministe, nu numai că apariţia femeilor scriitoare ale ultimelor trei decenii nu ar fi avut loc, dar nu s-ar fi produs nici încercările de pătrundere în conştiinţa femeilor ale lui John Irving, John Updike, Jeffrey Eugenides şi ale atâtor scriitori talentaţi. Din fericire, scrisul femeilor a schimbat profund toată literatura noastră.

Înapoi la acea poetă cu fustă mini care preda poezie pe 92nd Street Y, îşi citea opera în colegii, licee şi cafenele şi se întreba încă dacă să termine doctoratul pentru a avea „ceva în caz de nevoie“. Editorul ei voia un roman de la ea, însă se temea atât de tare să-şi arate ficţiunea, încât îi supuse spre examinare o a doua carte de poeme. Şi doar ca să vă arăt cât de diferit era procesul de edita-

* Neruşinată (lat.).

re pe atunci, editorul o acceptă. (Cartea deveni *Vieţi pe jumătate,* 1973, publicat doar cu şase luni înainte de *Teama de zbor*). Însă acum editorul ei începu să devină nerăbdător. „Unde e acel roman la care lucrezi?“ tot întreba el. „O să-l vezi curând“, ziceam eu întruna. Cu toate astea eram nerăbdătoare să-i arăt *Omul care a omorât poeţi* pentru că ştiam în inima mea că era o ocolire a cărţii pe care trebuia să o scriu.

În cele din urmă mi-am adunat curajul şi i-am arătat acel manuscris parţial lui Aaron Asher. L-a citit repede şi s-a pronunţat: „E publicabil, însă nu îl voi publica şi într-o zi îmi vei mulţumi. De ce nu te duci acasă să scrii un roman cu vocea feminină din poemele tale?“

Că vorbeam de cuvinte potrivite în momente potrivite. Tocmai primisem permisiunea de a scrie *Teama de zbor.* (De ce aveam nevoie de permisiunea unui bărbat e altă poveste.) Aaron îi publicase pe zeii panteonului meu literar, cum ar fi Philip Roth şi Saul Bellow, aşa că judecata lui părea mai presus de orice fel de contestaţie. Îi voi fi întotdeauna recunoscătoare pentru că mi-a respins primul roman şi că mi-a dat şutul în fund de care aveam nevoie ca să încep *Teama de zbor.*

Am scris cu o combinaţie de exuberanţă şi panică. În timp ce mâzgăleam scenele pe foi galbene de hârtie, mi-am promis că nu voi arăta niciodată manuscrisul nimănui. Acea autoînşelăciune era singurul mod în care puteam continua. E o stratagemă pe care încă o recomand scriitorilor tineri. Alungă-l pe acel părinte critic de pe umărul tău! Scrie doar pentru ochii tăi. Dacă te gândeşti la public, orice fel de

public, e posibil să te blochezi. Încă am ocazia de a-mi aminti de asta ori de câte ori încep o carte nouă.

Teama de zbor a fost publicată într-o ediţie hardcover în noiembrie 1973. Contrar credinţei populare, nu a avut un succes instantaneu. Gândit să fie un prim roman literar al unei poete, i s-a dat o copertă artistică şi a fost tipărit într-o ediţie mai degrabă limitată. Dacă n-ar fi fost entuziasmul editorului volumului broşat — Elaine Koster, acum agent literar — care s-a îndrăgostit de roman şi l-a cumpărat pentru a-l retipări anul următor, e posibil să nu fi fost mai mult decât un volum cu coperţi de carton.

Primele recenzii au fost amestecate. Erau fie extrem de entuziaste, fie extrem de îngrozite că o femeie ar putea „vorbi astfel". Nu erau niciodată suficiente exemplare pe ţeavă. Ori de câte ori se răspândea vreun zvon despre roman — pentru că el a fost aprins dezbătut din momentul în care a apărut în şpalturi — avea să se epuizeze din stoc şi să devină indisponibil.

Erau unele luni în care se afla pe rafturile de mai jos ale listei cu besteselleruri şi se epuiza din stoc întruna. Apoi John Updike a lăudat-o în *New Yorker* şi lucrurile au început să se schimbe. Însă, lucru neştiut de mine, editorul meu se pregătea să părăsească compania. Timp de câteva luni, postul lui de editor-şef şi publicist a fost liber, în timp ce *Teama de zbor* a devenit cartea de care toată lumea auzea, însă nimeni nu o putea obţine. La un moment dat, în timpul acelei perioade de agonie, Henry Miller a descoperit *Teama de zbor*

* Amator, diletant (sp.).

şi a scris un eseu plin de entuziasm despre ea în *New York Times.* A numit romanul versiunea feminină a *Tropicului Cancerului* şi a prezis că va schimba literatura americană. Ca rezultat al generozităţii sale, el şi cu mine am început o corespondenţă voluminoasă despre scris. Am descoperit în Miller un suflet literar pereche a cărui prietenie m-a alimentat într-o perioadă haotică. Când volumul paperback din *Teama de zbor* a apărut în noiembrie 1974, milioane de exemplare s-au vândut în primele câteva luni.

În cele din urmă, *Teama de zbor s*-a vândut în şapte milioane de exemplare doar în S.U.A. şi a continuat să devină un bestseller peste tot în lume. În cei treizeci de ani care au trecut cu zgomot, am fost frapată de cât de similare au fost răspunsurile faţă de roman în culturi extrem de diferite. Cititorii japonezi, chinezi şi coreeni au fost la fel de entuziasmaţi de carte ca şi cititorii francezi, spanioli, nemţi, italieni şi iugoslavi. Odată cu căderea comunismului, romanul a devenit disponibil în Polonia, Cehoslovacia şi fosta Uniune Sovietică. M-a fascinat să văd cât de asemănătoare sunt controversele convingerilor sexuale peste tot în lume.

Teama de zbor a fost citită de oameni care rareori citeau romane. Pentru mulţi *aficionados**, e mai mult decât o carte — e o parte a vieţii lor. Adeseori oamenii aveau să mă oprească pe stradă, în avion, în tren şi să-mi spună unde fuseseră când citiseră prima dată „acea carte" şi cum a avut ea o influenţă asupra vieţilor lor. „Îmi amintesc că eram în Grecia întrebându-mă dacă să mă culc cu un bărbat frumos şi tânăr — şi am făcut-o (sau n-am făcut-o), aşa că vă mulţumesc atât de mult pentru că mi-aţi schim-

bat viaţa.“ Un bărbat pe care l-am întâlnit la New York la un dineu a exclamat: „Ori de câte ori vedeam acea carte pe noptiera unei femei, ştiam că o să am noroc“.

Isadora şi cu mine am fost acceptate (sau denunţate) drept salvatoare, corupătoare, profesoare, prietene. Am fost izgonite şi arse, însă am fost *citite.*

Şi recitite şi subliniate şi date mai departe. Pentru un scriitor, acestea sunt complimentele esenţiale. Sunt mai recunoscătoare decât pot exprima în cuvinte.

Obişnuiam să-mi fac griji că *Teama de zbor* era cu mult mai faimoasă decât celelalte douăzeci şi ceva de cărţi ale mele, atât de faimoasă încât diminua munca vieţii mele. Obişnuiam să-mi fac griji că or să-mi pună *partide de sex fără oprelişti* pe piatra mea funerară. Astfel de griji le-am lăsat în spate. Se întâmplă rar ca un obiect de hârtie şi cerneală să devină un eveniment în vieţile oamenilor. Cartea de faţă a avut acest noroc extraordinar. Şi, ca şi creatoare a ei, mă plec în faţa unui miracol.

— ERICA JONG
New York
11 decembrie 2002

OPUS PISTORUM

Autor: Henry Miller
Publicată de: Grove Press, Inc., New York
Limba originală: engleză
Traducere, avertisment și note de Roxana Boboc
Prefață de: Dan-Silviu Boerescu
Epilog de: Milton Luboviski

Un roman inedit al lui Henry Miller, descoperit și publicat pentru prima oară în Statele Unite, în 1983
Pistor – oris (latină) = Miller (engleză) = morar
Iată o carte explozivă, care are potențialul de a reintroduce ideea de cenzură pe piața editorială românească. Nu este vorba despre literatură erotică, ci de o supradoză de pornografie de cea mai pură calitate. Romanul a fost scris între anii 1941–1942 la Los Angeles pentru un prieten librar aflat la ananghie. Miller i-a încredințat treptat, pe măsură ce scria, manuscrisul amicului său, cu intenția ca, din vânzările lui, acesta să-și poată susține financiar librăria. Prin urmare, Milton Lubovitski a vândut textul pe sub mână câtorva celebrități de la Hollywood din vremea aceea. Mult timp nu s-a știut mai nimic despre el, fiind considerat oarecum secret datorită caracterului său pornografic. Textul lui Miller a ieșit la lumină mai târziu, devenind un clasic al literaturii libertine. Opus Pistorum este, prin excelență, chintesența erotismului din lucrările lui Miller, cartea fiind un amestec de ficțiune și autobiografie, înțesată cu scene care depășesc granița obscenului și care sfidează orice limită morală sau etică.
«Pentru mine, obscenitatea este un lucru bun, pentru că înseamnă a povesti lucruri adevărate, iar mie îmi place să scriu despre realitate și nu să o ascund în mod ipocrit.»
Henry Miller

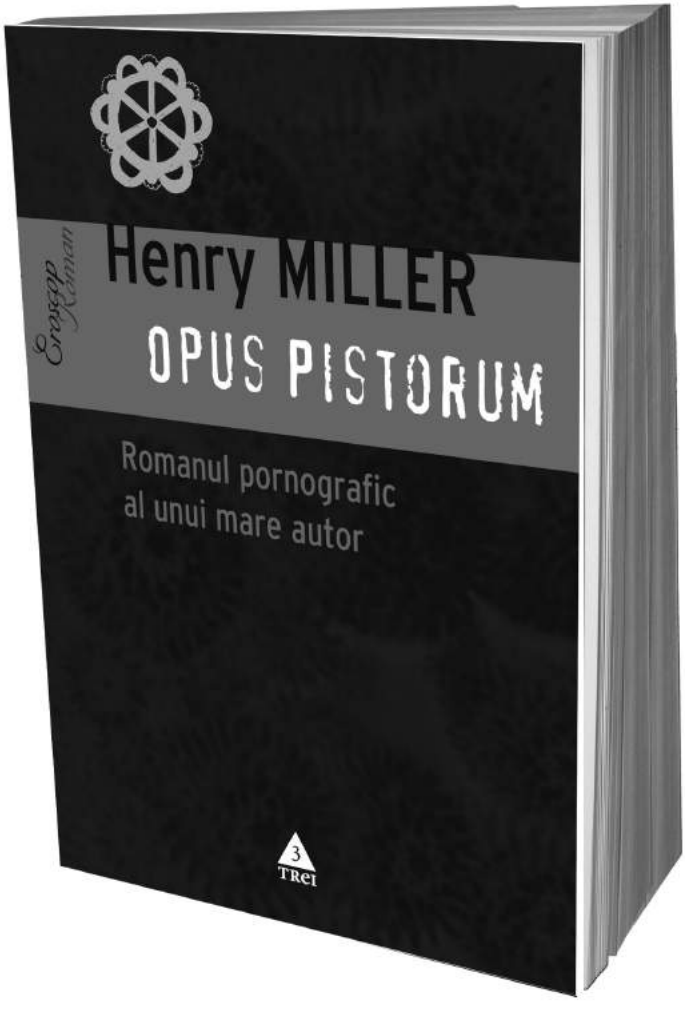
Erosgop Kamasutra
Henry MILLER
OPUS PISTORUM
Romanul pornografic
al unui mare autor
3
TREI

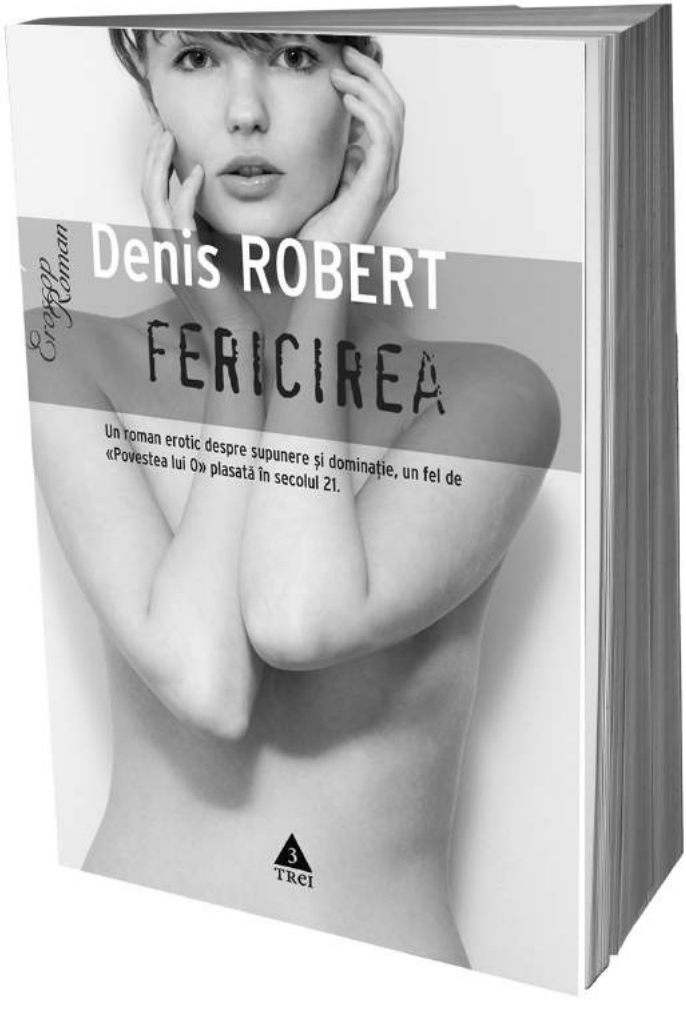
Erotic Roman
Denis ROBERT
FERICIREA
Un roman erotic despre supunere și dominație, un fel de «Povestea lui O» plasată în secolul 21.
3
TREI

Fericirea
Jurnalul unei pasiuni

Autor: Denis Robert
Titlul original: Le bonheur
Publicată de: Les Arenes, Paris, 2000
Limba originală: franceză
Traducere de: Rodica Chiriacescu

Un roman erotic despre supunere și dominație, un fel de «Povestea lui O» plasată în secolul 21.

El este un scriitor de 39 de ani, aflat în așteptarea unor zile mai bune. Ea este cu zece ani mai tânără decât el și a studiat Artele. Amândoi sunt căsătoriți și amândoi, în aceeași măsură, plictisiți. Se plac, se evită, se regăsesc. Rezultatul: pasiune la prima vedere și o dorință care nu încetează să crească pe măsură ce se împlinește. Drogați unul cu celălalt, nu își doresc altceva decât doze din ce în ce mai puternice de erotism. Așa începe fericirea. Ducând două vieți, una oficială, cealaltă nu. Punând mai presus de orice chemarea trupului. Crezând în această fericire.
Nu vorbesc prea mult. În schimb, își iau notițe. Însemnările ei populează paginile din stânga ale acestui scurt, dar cutremurător roman. Ale lui, paginile din dreapta. O relatare toridă, directă și lipsită de pudoare a relației dintre o femeie care se oferă întru totul și un bărbat care nu-și refuză nicio fantasmă.
«Ar fi trebuit să știm de la început că tot ce am spus, tot ce am făcut și tot ce am gândit vreodată a existat sub semnul unui singur scop. Sexul. Nu neapărat plăcerea, dar în mod absolut sexul.»
Denis Robert este jurnalist francez, romancier, eseist și regizor. Este vestit pentru articolele despre scandalurile financiare și politice pe care le-a scris și pentru jurnalismul neconvențional pe care îl practică.

Animal tropical

Limba originală: spaniolă
Traducere și note de: Ana Maria Tamaș
Autor: Pedro Juan Gutiérrez

Animal tropical este cartea mai multor povestiri ce se contopesc într-una singură: aceea a unui bărbat boem și chinuit. Pedro Juan, personajul mitic din romanul *Trilogie murdară la Havana*, revine aici după ceva timp. Acum, în vârstă de 50 de ani, încearcă să scrie un roman, dar nu are curajul de a-l începe. Își dedică timpul picturii și scrisului, dar continuă să fie aceeași haimana fără scrupule, ce se lasă condus de propriile sale principii etice pe care le aplică în funcție de circumstanțe și nevoi. În viața lui apar două femei complet diferite. Nu neapărat și două iubiri. Una este Agneta, o suedeză de patruzeci de ani, căreia îi bulversează viața aseptică și calculată milimetric. Cealaltă este Gloria, și ea o haimana din cartierul Centro Habana, vecina lui de la etajul de mai jos: o mulatră de treizeci de ani, cu o excesivă experiență de viață și o filosofie proprie asupra acesteia. O lamă la fel de tăioasă ca și Pedro Juan. Una din dorințele acestuia din urmă este ca Gloria să dea uitării adevărata ei vocație: cea de balerină în cabaretul Palermo, un loc meschin și vulgar situat în centrul Havanei.
„Sunt un veritabil seducător. Știu. Așa cum există: alcoolici, dependenți de cofeină, nicotină, marijuana, cleptomani etc. Eu sunt dependent de seducție. (…) E un viciu. Știu că seducția e un viciu asemeni oricărui altuia. Și nici măcar nu există Asociația Seducătorilor Anonimi. Dacă ar exista, poate că m-ar putea ajuta în vreun fel. Deși nu sunt sigur. În mod cert aș inventa pretexte ca să lipsesc de la reuniunile lor și să nu fiu obligat să mă ridic în picioare în fața tuturor și să spun liniștit: «Mă numesc Pedro Juan: Sunt un seducător. De douăzeci de zile n-am mai sedus pe nimeni.»“ – *Pedro Juan Gutiérrez*

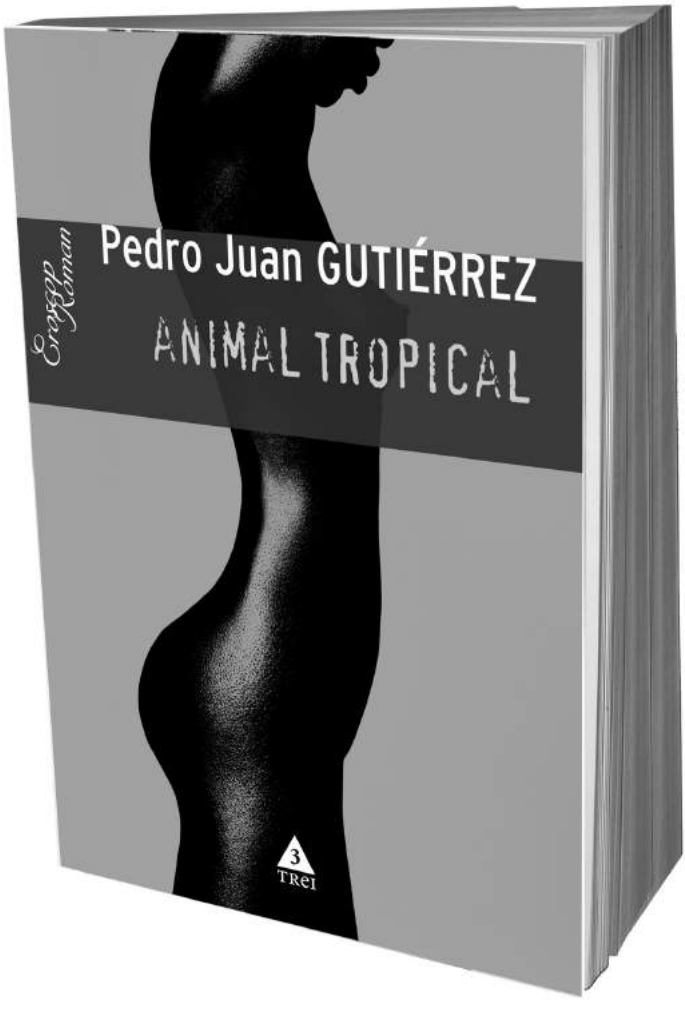
Erotique Roman
Pedro Juan GUTIÉRREZ
ANIMAL TROPICAL
3
TREI